

RAADSBSLUIT

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3481596	Peper, Marianne	FAC-FIN	Hanneke Steen-Klok
ONDERWERP			
3481596 - Beleidsbegroting 2023-2026			

DE RAAD VAN DE GEMEENTE HENGELO BESLUIT:

1. De Beleidsbegroting 2023-2026 vast te stellen;
2. Het programmaplan vast te stellen en het college van burgemeester en wethouders te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan voor het jaar 2023;
3. De lasten en baten per programma, inclusief de mutaties in de reserves, als financieel kader vast te stellen voor het jaar 2023;
4. De subsidieplafonds vast te stellen voor het jaar 2023.

PUBLIEKSVRIENDELIJKE SAMENVATTING

Het college van burgemeester en wethouders heeft ingestemd met de Beleidsbegroting 2023-2026 en aangeboden aan de gemeenteraad. De gemeenteraad bespreekt dit naar verwachting op 25 oktober tijdens een politieke markt en neemt op 9 november a.s. een besluit.

De Beleidsbegroting is een uitwerking van de Zomerbrieven 2022-2026 en geeft een overzicht van de plannen voor de komende jaren en de financiële stand van zaken.

De gemeente slaagt erin om de komende jaren de begroting op orde te hebben, met een algemene reserve die ruim voldoende is. Met een begrotingsomzet in 2023 van € 347 miljoen is de gemeente in staat om veel ambities en activiteiten uit te voeren. Deze stevige ambitie voor de lange termijn geven we vorm in de strategische agenda. Dit is voor ons de koers voor de toekomst van Hengelo. Hierbij denken we aan de volgende thema's:

1. Dwarsthema: De inwoner centraal;
2. Wijkgerichte aanpak;
3. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling;
4. Transformatie sociaal domein;
5. Draagvlak voor duurzame inrichting.

We verwachten dat we in de komende Zomernota 2023-2027 nog aanzienlijke bedragen nodig hebben voor de uitvoering van de uitgewerkte grote maatschappelijke opgaven en onder meer het integraal huisvestingsplan onderwijs. Dit huisvestingsplan zal aansluiten bij de bevolkingsontwikkeling in de verschillende wijken.

Voor een toekomstbestendig sociaal domein is het noodzakelijk dat we de zorg en ondersteuning anders organiseren. Voor het transformatieplan sociaal domein verwijzen wij naar het afzonderlijke, eerder aangeboden raadsadvies. De inhoudelijke en financiële vertaling op hoofdlijnen is verwerkt in de begroting.

Per saldo nemen de lokale woonlasten in 2023 voor een eigenaar van een woning met 4,4% toe ten opzichte van 2022. Voor een huurder is de toename 4,2%. Dit is nog onder de verwachte inflatie voor 2023.

DE GEMEENTERAAD VAN HENGELO,**DATUM**

De griffier

De voorzitter

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3481596	Peper, Marianne	FAC-FIN	Hanneke Steen-Klok
ONDERWERP			
3481596 - Beleidsbegroting 2023-2026			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Op basis van de Gemeentewet bieden wij elk jaar de Beleidsbegroting voor de komende 4 jaren ter vaststelling aan de gemeenteraad aan.

De kaders voor de Beleidsbegroting 2023-2026 zijn door ons in eerste instantie verwoord in de Zomerbrief 2022-2026. Deze Zomerbrief is in de politieke markt van 12 juli jl. besproken. De beleidsmatige en financiële effecten van deze brief zijn verwerkt in de Beleidsbegroting. Na de Zomerbrief is de begroting op detailniveau uitgewerkt. Tevens is een eerste stap in het opstellen van de strategische agenda gezet in deze begroting.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Structureel sluitende begroting in onzekere tijden

We leven in een bijzondere tijd. De coronapandemie is nog niet helemaal voorbij, maar het einde komt in zicht volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). De WHO verwacht dat er nog meer golven komen, maar de wereld beschikt nu over vaccins en antivirale middelen om de gevolgen te beheersen. We hopen dat we deze crisis definitief achter ons kunnen laten. De oorlog in Oekraïne heeft grote impact op de wereld, ons land en daarmee ook op onze stad. Samen met onze partners en vrijwilligers verzorgen we de opvang en ondersteuning van vluchtelingen. De stijgende energieprijzen en de prijsstijgingen van verschillende producten raken onze inwoners en ondernemers direct en ook als gemeente ondervinden wij hiervan de gevolgen. Verder zien we de rente stijgen en hebben we momenteel te maken met hoge inflatiecijfers.

Wij zijn als college daarom verheugd dat we u een structureel sluitende Beleidsbegroting 2023-2026 aanbieden, ondanks het feit dat de gemeentefinanciën voortdurend onder druk staan om wat er momenteel om ons heen gebeurt. De voorliggende begroting heeft (tijdelijk) financiële ruimte voor nieuwe ambities c.q. impulsen in de stad, zodat een bijdrage wordt geleverd aan zeer urgente maatschappelijke vraagstukken, zoals de huidige energiecrisis en de opvang van vluchtelingen.

De onzekere tijden zijn ook van invloed op het financieel perspectief en de onvoorspelbaarheid ervan. Aanvullend zorgt het rijksbeleid nog steeds voor onzekerheid over onze structurele gemeentefinanciën, met name vanaf 2026. We beschikken over een gezonde weerstandspositie om risico's op te vangen doordat we in het verleden gezond financieel beleid hebben gevoerd. Daardoor kunnen we blijven investeren in de stad.

Zomerbrief 2022-2026

In hoofdstuk 3 van de Zomerbrief 2022-2026 hebben we de inhoudelijke koers geschetst voor onze stad. Daar treft u een uitgebreide toelichting aan.

Ambitie - strategische agenda - stad van de toekomst

Wij vinden het belangrijk om juist vanuit een stevige ambitie in te zetten op behoud en uitbouwen van het goede. We bieden de uitdagingen het hoofd, door vanuit de behoeften van inwoner proactief te werken aan het versterken van onze sociaaleconomische ontwikkeling en structuur, goede sociale voorzieningen en met een focus op hightech (maakindustrie). Aanvullend zetten we in op het behouden en versterken van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Onderstaande uitdagingen pakken we op in goede samenwerking met inwoners, ondernemers en organisaties. En die samenwerking begint met een goede en laagdrempelige dienstverlening, waarbij we oog hebben voor de verschillende mensen, wensen en behoeften.

Deze stevige ambitie geven we vorm in de strategische agenda. Dit is voor ons de koers voor de toekomst van Hengelo. Hieronder staan de thema's, zoals we die in de Zomerbrief hebben genoemd en die, wat ons betreft, in aanmerking komen voor een plek op de strategische agenda:

1. Dwarsthema: De inwoner centraal;
2. Wijkgerichte aanpak;
3. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling;
4. Transformatie sociaal domein;
5. Draagvlak voor duurzame inrichting.

Wij willen, samen met uw gemeenteraad, deze strategische agenda verder uitbouwen de komende periode, om Hengelo toekomstbestendig te maken voor de lange termijn. Deze strategische ontwikkeling, die gepaard gaat met beleidsinhoudelijke keuzes binnen het financieel kader, vinden wij van essentieel belang voor de toekomst van onze stad. We verwachten hiervoor nog aanzienlijke bedragen nodig te hebben.

Een uitgebreide toelichting op het bovenstaande treft u aan in paragraaf 5.1 'Hengelo in verbinding'. In deze paragraaf wordt ingegaan op het bouwen aan een strategische agenda voor de toekomst.

Autonome ontwikkelingen Zomerbrief

In de Zomerbrief 2022-2026 (hoofdstuk 5) waren de grootste mutaties in de autonome ontwikkelingen: het gemeentefonds, de prijs- en loonindexaties, ontwikkelingen in het sociaal domein (Jeugd, Wmo, Participatie) en de kapitaallasten.

Ontwikkelingen Beleidsbegroting

De nu voorliggende Beleidsbegroting 2023-2026 is een geactualiseerde en gedetailleerde uitwerking van de Zomerbrief 2022-2026. Overige (nieuwe) ontwikkelingen in deze Beleidsbegroting zijn aanpassingen in de verbonden partijen (SWB, VNG), de kapitaallasten, aanpassing jeugdmiddelen, het transformatieplan sociaal domein en het nieuwe gascontract. Daarnaast doen wij voorstellen voor de strategische agenda en het overige nieuw beleid (voor de continue taken). Zie de toelichting in paragraaf 4.2. Deze begroting is nog exclusief de uitkomsten van Prinsjesdag verwoord in de Miljoenennota 2023. De effecten ervan verwerkt het ministerie van BZK in de septembercirculaire 2022 en zullen na grondige analyse separaat naar de raad worden verzonden (in een raadsbrief).

Strategische agenda en overig nieuw beleid

Zoals hiervoor geschetst bouwen we aan een strategische agenda voor de toekomst. We willen juist investeren in de stad daar waar het hardste nodig is. We willen Hengelo aantrekkelijker maken op veel terreinen. In deze begroting stellen we uw gemeenteraad voor om middelen voor de strategische agenda beschikbaar te stellen (€ 2,2 miljoen in 2023 tot € 1,1 miljoen in 2026). De strategische agenda wordt tot aan de volgende Zomernota 2023-2027 fasegewijs opgebouwd. De nog uit te werken grote maatschappelijke opgaven zullen afzonderlijk in politieke markten worden behandeld. Hierbij bekijken we per opgave welk participatietraject het beste past.

Ook de overige nieuwe beleidswensen voor de continue taken mogen we niet uit het oog verliezen. Hiervoor stellen wij uw gemeenteraad voor jaarlijks middelen beschikbaar te stellen (€ 1,3 miljoen in 2023 tot € 0,3 miljoen in 2026).

Met de nu voorliggende begroting blijven we voortvarend inzetten op de uitvoering van ambities en diverse activiteiten. Dit gaat gepaard met een begrotingsomzet in 2023 van ruim € 347 miljoen. We verwachten dat we in de komende Zomernota nog aanzienlijke bedragen nodig hebben voor de uitvoering van de uitgewerkte grote maatschappelijke opgaven en onder meer het integraal huisvestingsplan onderwijs. Dit huisvestingsplan zal aansluiten bij de bevolkingsontwikkeling in de verschillende wijken.

Transformatieplan sociaal domein

Voor een toekomstbestendig sociaal domein is het noodzakelijk dat we de zorg en ondersteuning anders organiseren. Voor het transformatieplan sociaal domein verwijzen wij naar het afzonderlijke, eerder aangeboden raadsadvies (zaaknummer: 3462621). De inhoudelijke en financiële vertaling ervan is verwerkt in deze begroting en treft u op hoofdlijnen in deze begroting aan. Zie de paragrafen 4.2 Van Zomerbrief naar

Beleidsbegroting', 5.1 'Hengelo in verbinding' en 5.2.6 'Sociaal domein'.

Totaal financieel perspectief Beleidsbegroting

We bieden u een Beleidsbegroting aan met een sluitend financieel perspectief voor de komende 4 jaren (* € 1.000):

	2023	2024	2025	2026
Zomerbrief 2023-2026	3.415	7.672	13.497	4.804
Nieuwe ontwikkelingen in de begroting:				
1. Verbonden partijen (SWB, VNG)	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
2. Kapitaallasten e.d.	-124	-8	-303	-281
3. Beschermd wonen	-850			
<i>4. Nieuwe afspraak jeugdmiddelen Rijk, IPO en VNG (aug. 2022):</i>				
4a. Gemeentefondsuitkering (aanpassing stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg)		-513	-2.566	-2.566
4b. Lagere uitgaven door nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd		513	2.566	2.566
<i>5. Transformatieplan sociaal domein incl. ingroeipad:</i>				
5a. Opgave transformatieplan (TFP) d.w.z. aframen oude taakstellingen	-2.084	-4.768	-5.872	-6.884
5b. Nieuw besparingspotentieel TFP	973	935	4.078	6.894
5c. Transformatiebudget (incidenteel)	-1.105	-1.270	-360	-10
5d. Dekking (incl. ingroeipad)	2.216	5.103	2.154	-
6. Nieuw gascontract (globale inschatting)	-1.500	-1.500	-1.630	-1.630
7. Inflatie, rente, compensatie gemeentefonds etc.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal nieuwe ontwikkelingen :	-2.474	-1.508	-1.933	-1.911
Strategische agenda en overig nieuw beleid:				
Strategische agenda (paragraaf 5.1; bijlage 8.7):	-2.230	-1.465	-1.540	-1.052
Overig nieuw beleid - continue taken (bijlage 8.7):	-1.318	-1.104	-1.109	-284
Strategische agenda/overig nieuw beleid (Zomernota 2023-2027)		p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal strategische agenda en overig nieuw beleid:	-3.548	-2.569	-2.649	-1.336
Dekking begrotingssaldo/strategische agenda/nieuw beleid:				
Dekking incidenteel nieuw beleid 2023 uit algemene reserve	2.508			
Dekking restant saldo uit algemene reserve (deel incidenteel bestaand beleid)	99			
Subtotaal dekking:	2.607	-	-	-
Totaal begrotingssaldo 2023-2026	-	3.595	8.915	1.557

Zie paragraaf 4.2 Van Zomerbrief naar Beleidsbegroting voor een uitgebreide toelichting.

Dekking binnen kaders financieel beleid en provinciaal toezicht

In het kader van het door ons gevoerde financieel beleid wordt eerst het begrotingssaldo aangewend alvorens andere dekkingsbronnen worden ingezet, zoals de algemene reserve. Voor de jaren 2024-2026 is het jaarlijkse begrotingssaldo toereikend.

Voor het jaar 2023 hebben we een begrotingstekort van € 2,6 miljoen. Voor dit jaar doen we daarom een beroep op de algemene reserve om de incidentele lasten in 2023 te dekken. De inzet van de algemene reserve in 2023 valt binnen de kaders van het provinciaal toezicht. Hierdoor kunnen we een structureel sluitende

begroting in 2023 (saldo van structurele baten en lasten over boekjaar 2023 is positief) aan de gemeenteraad aanbieden.

Ontwikkeling algemene reserves

De verwachte stand van de algemene reserve is eind 2026 € 37,4 miljoen. Dit is nog ruimschoots boven het minimale gewenste niveau van de algemene reserve van € 10,8 miljoen (is 50% van het herijkte risicoprofiel). Zie paragraaf 4.5 voor een uitgebreide toelichting, want de stand van de algemene reserve is ook bepalend voor de norm van het weerstandsvermogen, zoals de gemeenteraad met de vaststelling van de Kadernota 2022-2025 heeft besloten.

De algemene reserve grondexploitatie laat een verwachte stijging zien van € 21,4 miljoen per 1 januari 2023 oplopend tot € 34,7 miljoen per 31 december 2026. In de 2e Beleidsrapportage 2022 wordt er nog een mutatie in het project Dalmeden voorgesteld waardoor het eindsaldo 2026 uitkomt op € 33,9 miljoen. De afgelopen jaren is het saldo van de algemene reserve grondexploitatie gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten. Waar dat tot voor kort niet mocht, is het tegenwoordig juist verplicht. We zijn daarom terughoudend met het inzetten van deze middelen en wegen dit grondig af. Zie paragraaf 6.4 Grondbeleid voor een uitgebreide toelichting.

Woonlasten

In de Zomerbrief 2022-2026 hebben we een voorlopige indicatie van ontwikkeling van de totale gemeentelijke woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) geschetst. Door de detailuitwerking in de begroting komen we tot een iets hoger bijgesteld beeld voor de OZB. In het separate raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2023' (zaaknummer: 3450068) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen uitgebreid toegelicht.

Per saldo neemt de lokale belastingdruk voor een eigenaar van een woning toe met 4,4% in 2023 ten opzichte van 2022. Voor de huurder van een woning neemt de lokale lastendruk met 4,2% toe. Dit is inclusief ons voorgestelde nieuw beleid voor de invoering van de biobox, die is verdisconteerd in de afvalstoffenheffing. De totale gemeentelijke woonlasten zijn lager dan de voor 2023 verwachte inflatie (inclusief correcties van voorgaande jaren) van 4,5%.

Subsidieplafonds

Op grond van artikel 4 lid 1 van de Subsidieverordening kan de gemeenteraad jaarlijks bij de vaststelling van de begroting besluiten tot het instellen van subsidieplafonds. Wij stellen voor om voor het jaar 2023 de subsidieplafonds vast te stellen conform het overzicht in paragraaf 6.8. In deze paragraaf worden de subsidies op basis van de diverse uitvoerings- en subsidieregelingen benoemd. Ook worden hier in een afzonderlijke kolom de subsidieplafonds van de betreffende regelingen aangegeven.

Vervolgtraject

De Beleidsbegroting is ook digitaal beschikbaar op het financieel portaal van de gemeente Hengelo: <https://financien.hengelo.nl/>. Na de vaststelling zal de begroting worden aangevuld met de aangenomen amendementen en moties in de gemeenteraad. Een persbericht volgt ook bij het definitieve raadsbesluit. In verband met de wettelijke termijn in de Gemeentewet wordt de begroting voor 15 november a.s. aangeboden aan het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel in het kader van het financieel toezicht.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

1. De Beleidsbegroting 2023-2026 vast te stellen;
2. Het programmaplan vast te stellen en het college van burgemeester en wethouders te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan voor het jaar 2023;
3. De lasten en baten per programma, inclusief de mutaties in de reserves, als financieel kader vast te stellen voor het jaar 2023;
4. De subsidieplafonds vast te stellen voor het jaar 2023.

FINANCIËLE ASPECTEN

De samenvatting van de belangrijkste financiële mutaties staan beschreven in hoofdstuk 4 van de Beleidsbegroting 2023-2026.

BIJLAGE(N)

Beleidsbegroting 2023-2026

Beantwoording overige vragen politieke markt 12 juli 2022 Zomerbrief 2022-2026

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

Beleids- begroting

2023 - 2026

Versie: 27 september 2022
Vastgesteld door het college van B en W
ten behoeve van besluitvorming in de
gemeenteraad van 9 november 2022

Gemeente
Hengelo

www.hengelo.nl

Colofon

Dit is een publicatie van de Gemeente Hengelo
Postbus 18
7550 AA Hengelo
www.hengelo.nl

Bezoekadres: Burg. van der Dussenplein 1
E-mail: gemeente@hengelo.nl
Telefoon: 14074

Fotografie: Christian van der Meij, Eric Brinkhorst & Hart van Zuid

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Leeswijzer	8
Raadsadvies en raadsbesluit	10
3.1 Raadsadvies	10
3.2 Raadsbesluit	16
De financiën van de gemeente Hengelo	19
4.1 Koers en ontwikkelingen	20
4.2 Van Zomerbrief naar Beleidsbegroting	22
4.3 Opvang vluchtelingen Oekraïne	27
4.4 Belasting- en tariefmaatregelen	28
4.5 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie	30
4.6 Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid	34
Programma's	35
5.1 Hengelo in verbinding: bouwen aan een strategische agenda	36
5.2 Beleidsprogramma's	43
5.2.1 Veiligheid	43
5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat	48
5.2.3 Economie	53
5.2.4 Onderwijs	59
5.2.5 Sport, cultuur en recreatie	64
5.2.6 Sociaal domein	74
5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid	92
5.2.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	104
5.2.9 Bestuur en ondersteuning	113
Paragrafen	127
6.1 Lokale heffingen	128
6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	139
6.3 Onderhoud kapitaalgoederen	149
6.4 Grondbeleid	157
6.5 Financiering	164
6.6 Verbonden partijen	168
6.7 Bedrijfsvoering	180
6.8 Subsidies	193
Financiële overzichten	195
7.1 Baten en lasten	196
7.1.1 Totaal overzicht baten en lasten	196
7.1.2 Baten en lasten per programma	196
7.1.3 Incidentele baten en lasten 2023 - 2026	197
7.2 Algemene dekkingsmiddelen	200

Bijlage	201
8.1 Reserves en voorzieningen	202
8.1.1 Mutaties in de reserves	203
8.1.2 Aard en reden reserves	204
8.1.3 Mutaties in de voorzieningen	206
8.1.4 Aard en reden voorzieningen	207
8.1.5 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2023 - 2026	208
8.2 Lasten en baten per taakveld	209
8.3 EMU-saldo	211
8.4 Transformatieplan sociaal domein	212
8.5 Verbonden partijen en vertegenwoordiging	213
8.6 Meerjarig investeringsoverzicht	215
8.7 Strategische agenda en overig nieuw beleid	216
8.8 Tarieven sportaccommodaties	221
8.9 Afkortingenlijst en begrippenlijst	225
8.10 Verplichte kengetallen	236
8.11 Global Goals	238
8.12 Aangenomen amendementen en moties	240

Inleiding

Het financieel portaal

De gemeentebegroting is digitaal beschikbaar in het financieel portaal van de gemeente Hengelo (link: <https://financien.hengelo.nl>).

Raadsbehandeling

De behandeling van de Beleidsbegroting vindt plaats in de oordeelsvormende politieke markt van 25 oktober a.s.. De raadsvergadering over de Beleidsbegroting vindt plaats op 9 november a.s..

Hengelo, 27 september 2022

Burgemeester en wethouders van de gemeente Hengelo

De inwoner centraal | Wijkgericht | Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling |
Transformatie sociaal domein | Draagvlak voor duurzame inrichting.

Publieksversie

Beleidsbegroting 2023 - 2026

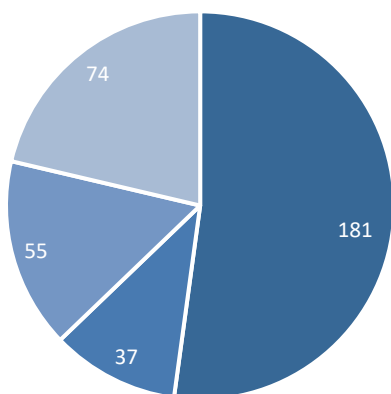
Inkomsten en uitgaven van de gemeente Hengelo

De Beleidsbegroting van de gemeente Hengelo geeft een beeld van de inkomsten en uitgaven. In de begroting wordt duidelijk gemaakt welke taken de gemeente uitvoert en welke bedragen daarbij horen. Daarnaast wordt duidelijk gemaakt welke beleidsmatige- en financiële ontwikkelingen in de komende jaren van invloed zijn. In deze publieksversie leest u wat we op de verschillende programmaonderdelen willen bereiken, wat dat mag kosten en wat we daarvoor in 2023 zoal gaan doen. De gemeentebegroting is digitaal beschikbaar in het financieel portaal van de gemeente Hengelo (<https://financien.hengelo.nl>).

Inkomsten en uitgaven

Inkomsten

Waar komt het geld vandaan

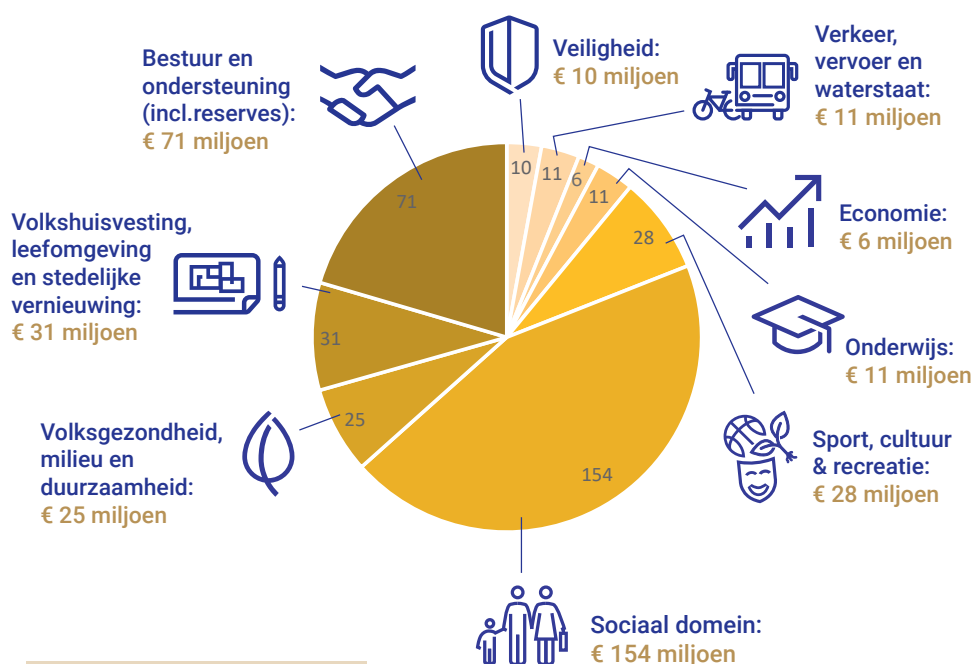
Inkomsten 2023

(x € 1 miljoen)

Gemeentefondsuitkering	181
Specifieke uitkeringen van het Rijk	37
Lokale heffingen	55
Overige inkomsten	74

Totaal inkomsten 347

Uitgaven Waar gaat het geld naar toe

Totaal uitgaven:
€ 347 miljoen

Wat willen we bereiken?

De Beleidsbegroting van de gemeente Hengelo kent 9 programma's. Hieronder leest u per programma de belangrijkste doelen en opgaven.

Veiligheid

- Minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling.
- Minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.
- Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo.
- Inwoners ervaren minder overlast in hun wijk of buurt.

Verkeer, vervoer en waterstaat

- Hengelo is beter bereikbaar met de fiets, de auto en het openbaar vervoer.
- De wegen en fietspaden in Hengelo zijn heel en veilig.
- De openbare ruimte in Hengelo is schoon.
- Fietzers kunnen hun fiets makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad.

Economie

- Meer banen in Hengelo, ook voor eigen inwoners.
- Meer groei uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen.

Onderwijs

- Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand.
- Meer jongeren behalen een startkwalificatie.
- Schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen.
- Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra).

Sport, cultuur en recreatie

- Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen.
- Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger.
- Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo.
- Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte.

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

- Hengelo kent een groter aanbod van koop- en huurwoningen.
- Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning.
- Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo.
- Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals voor veiligheid, gezondheid en natuur.
- Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer.
- We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied.
- Er wonen meer mensen in de binnenstad.
- Er wonen, werken en leren meer mensen in Hart van Zuid.

Sociaal Domein

- Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving.
- Minder inwoners zijn eenzaam.
- Minder inwoners hebben problematische schulden.
- Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid.
- Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan.
- Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden.
- Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie.
- Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente.

Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

- Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie.
- Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen.
- Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie).
- Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag.
- Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl.
- Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden.

Bestuur en ondersteuning

- Meer (jonge) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.
- Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog.
- De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren vanuit de logica van de Hengeloër.

Wat gaan we daarvoor doen in 2023?

Veiligheid

We werken in 2023 verder aan het behouden en versterken van leefbare wijken, waarbij ontmoeten en goede voorzieningen voorop staan (wonen, zorg, welzijn, veiligheid en de fysieke leefomgeving). We richten ons ook op de aanpak van ondermijning en een verdere professionalisering van de toezicht en handhavingfunctie in de openbare ruimte. Verder willen we in 2023 onder meer de digitale weerbaarheid van ouderen, jongeren en ondernemers verbeteren. Ook werken we aan een sluitende keten voor personen met verward gedrag om hun eigen veiligheid en de veiligheid van medeburgers te vergroten.

Verkeer en vervoer

In de binnenstad bouwen we drie nieuwe fietsenstallingen: op het Marktplaatsplein, bij de De Wetstraat en in de ontwikkeling Lange Wemen (Kloosterhof). We werken verder aan de aanleg van de fietssnelweg F35 aan de Bankastraat en Marskant. Ook gaan we in 2023 voor de hele stad het parkeerbeleid actualiseren en werken we verder aan een nieuw mobiliteitsplan voor de stad. De centrale vraag in dit mobiliteitsplan is: hoe kan mobiliteit bijdragen aan Hengelo als prettige woonstad, als sociale, sportieve stad, als een stad met een sterke economie en een aantrekkelijke woonomgeving.

Economie

Om Twente door te ontwikkelen als groene technologische topregio is het noodzakelijk om jong talent te behouden en Twente te presenteren als sterk alternatief voor de Randstad. Hiervoor moeten de randvoorwaarden op orde zijn. Voorbeelden hiervan zijn, (versnelling van de) geschikte woningbouw, hoogstaande culturele voorzieningen én aantrekkelijke (groene) werklocaties. Daar werken we onder andere met de Twente Board aan. Zo faciliteren we de ontwikkeling van de Cleantech Campus The Green Box op het Eaton terrein. The Green Box wordt de nieuwe thuisbasis voor startups, scale-ups, en onderzoeks- en ontwikkelingsgroepen die zich bezighouden met de transitie naar schone energie. In 2023 onderzoeken wij, in samenwerking met Routenetwerken Twente en Hengelo Promotie, hoe we bestaande recreatieve routes kunnen verbeteren en nieuwe routes kunnen initiëren.

Onderwijs

Wij werken samen met de schoolbesturen aan een Integraal Huisvestingsplan (IHP). Daarin staat welke investeringen aan schoolgebouwen nodig zijn en wanneer die uitgevoerd kunnen worden. Insteek daarbij is de schoolgebouwen in Hengelo multifunctioneler te gebruiken, bijvoorbeeld voor kinderopvang (integrale kindcentra). We blijven investeren in de schoolzorgondersteuners. Dit zijn hulpverleners op school die kinderen begeleiden die extra aandacht nodig hebben. En samen met het onderwijs werken we aan gelijke kansen voor ieder kind, door extra activiteiten aan te bieden zoals sport, cultuur, natuur, opvang of huiswerkbegeleiding op school.

Sport, cultuur en groen

In 2023 willen we de (sport)accommodaties en voorzieningen meer verduurzamen. Binnen cultuur willen we verder bouwen aan een goed vestigingsklimaat voor bestaande en nieuwe makers. Dit doen we door het opstellen van nieuw atelierbeleid, waar ook de broedplaatsen in opgenomen wordt. Bij een goed vestigingsklimaat hoort niet alleen een plek om te maken, maar ook een plek om te presenteren. Daarom gaan we verder met het realiseren van een kunstpodium voor beeldende kunst op een prominente locatie in de binnenstad. Meer groen is een belangrijk thema voor de stad. Zo maken wij de binnenstad en Hart van Zuid steeds aantrekkelijker door nog meer groen en water toe te voegen. Ook is er extra geld beschikbaar voor het behoud van bestaand groen.

Gemeente
Hengelo

Sociaal Domein

De gemeente Hengelo ziet het als een belangrijke taak om Hengelers bij te staan als dat nodig is. Van huishoudelijke ondersteuning tot hulp bij schulden, van regiotaxi tot zinvolle daginvulling.

De komende jaren gaat er wel het een en ander veranderen. Wij gaan gewone problemen oplossen in het normale, dagelijkse leven (normaliseren) en blijven inzetten op preventie, want wat je voorkomt, hoeft je achteraf niet te herstellen. Wij gaan ook meer werken met wijkteams. De wijkteams bieden ondersteuning en zorg dichtbij huis en op maat aan de inwoner, die – waar dit kan – zelf de regie voert over de hulp die hij of zij krijgt. Op die manier wil de gemeente er zijn voor inwoners die het zonder ondersteuning niet redden. Met het oog op de actualiteit (energiearmoede en inflatie) richten wij in 2023 als pilot een voorziening in waar mensen terecht kunnen als ze in financiële problemen (dreigen) te komen. Laagdrempelig en in de wijk, om het bereik te vergroten.

Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Wij werken samen met partners aan de versterking van onze stad en bepalen samen onze strategische visie op de toekomst van Hengelo. Samen met Enschede werken wij aan de integrale ontwikkeling van de Spoorzone Hengelo-Kennispark-Enschede voor het aantrekken en binden van talent. We zien dit als een hele belangrijke opgave om Twente daadwerkelijk als top-technologische regio verder te kunnen ontwikkelen. We zetten ook in op het realiseren van meer goedkope koop- en huurwoningen, onder andere in de binnenstad en in Hart van Zuid. Ook in 2023 werken we verder aan een aantrekkelijke binnenstad. De komende jaren wordt de planvorming voor het gebied rondom de Thiemsbrug verder uitgewerkt. Op 1 januari 2023 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. De Omgevingswet kent nieuwe instrumenten, waaronder de omgevingsvisie. Dat is een strategische langetermijnvisie die een ruimtelijk kader biedt aan nieuwe ontwikkelingen. In 2023 werken we verder aan de ontwikkeling van de omgevingsvisie Stedelijk gebied. Dit is de derde fase, die we uiteindelijk verbinden we met de vorige twee omgevingsvisies Hengelo's buiten en Binnenstad en Hart van Zuid tot één omgevingsvisie Hengelo.

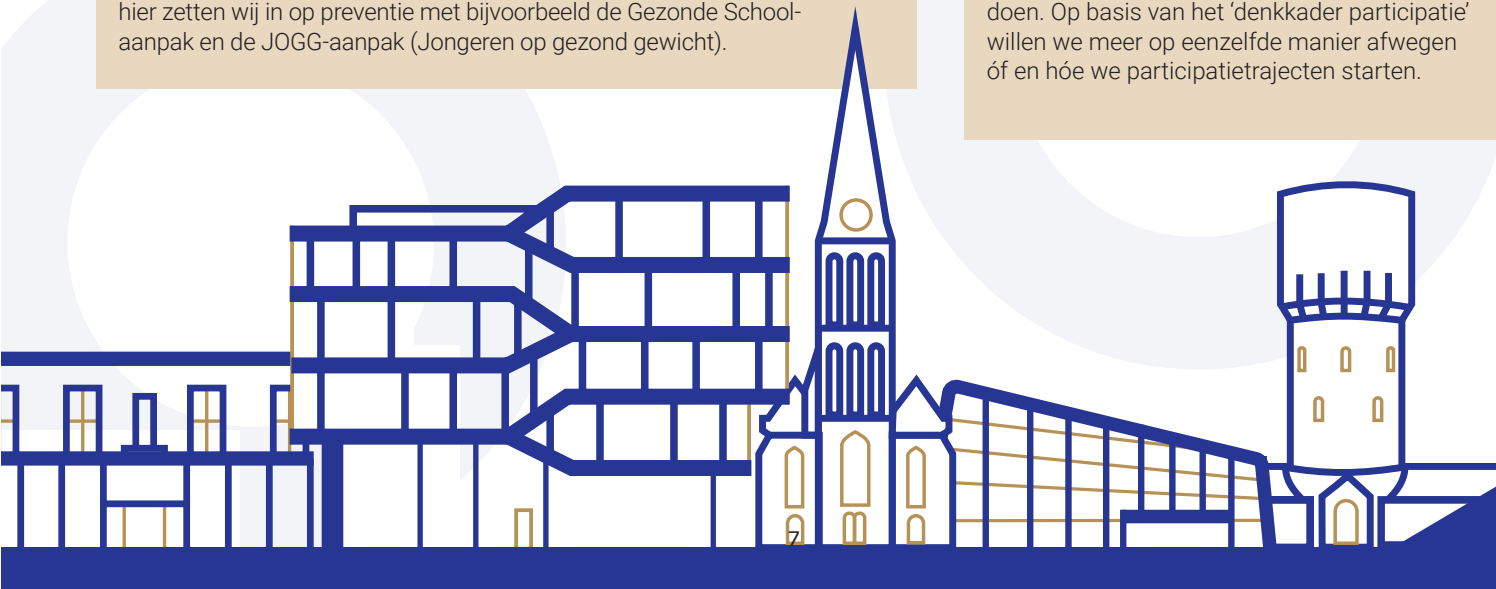
Volksgezondheid en Duurzaamheid

Duurzaamheid is een belangrijk thema. We werken aan complexe en omvangrijke vraagstukken zoals klimaatverandering en –adaptatie, energietransitie, circulaire duurzame economie, energiebesparing, mobiliteit en een inclusieve gezonde samenleving. En dat is alleen mogelijk in nauwe samenwerking met inwoners, medeoverheden, bedrijven en instellingen. In 2023 gaan we in gesprek met de stad over serviceverhogende maatregelen zodat inwoners hun afval nog beter kunnen scheiden en de kosten beperkt blijven. Waar materialen en producten op een duurzame wijze worden gerepareerd, opgeknapt en hergebruikt. We werken aan een Stimuleringsplan energiebesparing voor diverse doelgroepen en sectoren. Daarbij hebben we specifieke aandacht voor kwetsbare huishoudens die te maken hebben met (energie)armoede. Verder continueren we de onderzoeken en verdere voorbereidingen voor de eerste zon- en windprojecten. Volksgezondheid staat – mede door Corona – hoog op de agenda. Ook hier zetten wij in op preventie met bijvoorbeeld de Gezonde School-aanpak en de JOGG-aanpak (Jongeren op gezond gewicht).

Bestuur en organisatie

De inwoner staat centraal in ons handelen. Mensen voelen nu een afstand tot de gemeente. Wij willen juist dichtbij de mensen staan en de kloof overbruggen die de afgelopen jaren te groot is geworden. De gemeente gaat daarom beter zichtbaar maken wat het voor de inwoners doet. We blijven onze dienstverlening continu verbeteren. Onder andere door beter gebruik te maken van nieuwe technologieën. Daarbij blijven we oog houden voor inwoners die minder digitaal vaardig zijn. We willen inwoners, bedrijven en instellingen betrekken waar het kan en de mogelijkheid geven actief mee te doen. Op basis van het 'denkkader participatie' willen we meer op eenzelfde manier afwegen óf en hoe we participatietrajecten starten.

Leeswijzer

In hoofdstuk 3 treft u het raadsadvies en het raadsbesluit aan. De Beleidsbegroting bestaat daarna uit de volgende hoofdstukken.

In hoofdstuk 4 worden de koers en diverse ontwikkelingen geschetst. Daarnaast wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente Hengelo en het financieel meerjarenperspectief. Tevens wordt de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne in een afzonderlijke paragraaf op hoofdlijnen beschreven.

In hoofdstuk 5 wordt ingegaan in de strategische agenda 'Hengelo in verbinding'. Dit vormt de kern van de begroting. Vervolgens kent de Beleidsbegroting de volgende beleidsprogramma's: 1. Veiligheid, 2. Verkeer, vervoer en waterstaat, 3 Economie, 4. Onderwijs, 5. Sport, cultuur en recreatie, 6. Sociaal domein, 7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid, 8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing en 9. Bestuur en ondersteuning.

Met ingang van de Beleidsbegroting 2022-2025 hebben we meer focus aangebracht in de maatschappelijke opgaven. Hieraan voorafgaand zijn in samenspraak met de gemeenteraad de doelen per begrotingsprogramma geconcretiseerd, waarbij de nieuwe beleidsindicatoren aan de doelen zijn gekoppeld. Dit heeft toen geleid tot een aangepaste opzet van de programma's in hoofdstuk 5. We hebben gemerkt dat het bij de indicatoren nog soms zoeken is en dat het 'verhaal erachter' de nodige toelichting vraagt. Het is ons advies dat we deze doelen en de beleidsindicatoren meerjarig in tact houden om zo te bepalen of we de doelen halen. Het kan zijn dat door omstandigheden of bijstelling van beleid deze doelen aanpassing behoeven op basis van nieuwe beleidsnota's. Dan zien we deze nieuwe doelen of de vervallen doelen ook terug als onderdeel van de betreffende beleidsnota.

Per begrotingsprogramma vindt u de volgende punten:

- Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2023?
- Relevante beleidsnota's
- Verbonden partijen
- Wat willen we bereiken?
- Wat gaan we daarvoor anders doen in 2023?
- Wat blijven we doen?
- Wat mag het kosten?

Bij '*Wat willen we bereiken?*' zijn de doelen per programma geformuleerd met daaraan gekoppeld de beleidsindicatoren. Middels de beleidsindicatoren kunnen we volgen in welke mate we de doelen gaan behalen. De meeste peilwaarden van de beleidsindicatoren halen we (jaarlijks) op middels uitvraag bij het HengeloPanel. Het kan voorkomen dat we nu 2 peilwaarden met een verschillend uitvraagjaar tonen per beleidsindicator. Bijvoorbeeld als er door een eerdere enquête al een peilwaarde bekend was. Dan tonen we beide waarden. Dit doen we met name omdat de uitvraag is gedaan in een jaar waar corona nog heerste. Het kan dus voorkomen dat in de kolom 'Streefwaarden Jaarstukken 2021' niets is ingevuld (n.v.t.), omdat deze beleidsindicator niet is genoemd in de Beleidsbegroting 2021-2024 en dus nieuw is met ingang van het begrotingsjaar 2022.

Bij '*Wat gaan we daarvoor anders doen in 2023?*' zijn de daarvoor in komend jaar benodigde acties gekoppeld aan de doelen.

Bij '*Wat blijven we doen?*' wordt een beschrijving gegeven van de activiteiten, die de gemeente Hengelo al jaarlijks uitvoert.

In '*Wat mag het kosten?*' kent elk programma een (op basis van de begrotingsvoorschriften) onderverdeling naar taakvelden. Hierin wordt een financiële toelichting van verschillen > € 50.000 of > 10% van het budget gegeven. De financiële toelichtingen kunnen op de taakvelden niet zonder meer één op één vergeleken worden met de mutaties die zijn genoemd in de Zomerbrief 2022-2026.

In de Zomerbrief wordt uitgegaan van een vergelijking van de afzonderlijke jaarschijven 2023-2026 ten opzichte van de meerjarenschijven 2023-2025 bij de (gewijzigde) Beleidsbegroting 2022-2025. Sommige afwijkingen zijn namelijk al eerder ontstaan in voorgaande jaren door bijv. eerdere Kadernota's. Deze mutatie vindt u niet direct terug in de vergelijking van dezelfde begrotingsjaren (paragraaf 4.2 van deze begroting), maar maakt wel onderdeel uit van de financiële toelichting in het programmaplan (hoofdstuk 5) tussen de jaarschijf 2023 ten opzichte van de jaarschijf 2022. Tevens kunnen budgetten structureel zijn aangepast met ingang van 2022 in de Zomerbrief 2022-2026. Dit leidt dan ook niet tot een verschil in de financiële toelichting in het programmaplan (hoofdstuk 5). Ook ziet u in hoofdstuk 5 in de financiële toelichting terug of budgetten zijn geïndexeerd, terwijl dat in de Zomerbrief in één onderdeel 22-ZBP-9.2 'Prijs- en loonindexaties 2023 versus compensatie gemeentefonds' is gepresenteerd.

In hoofdstuk 6 staan de door het Rijk voorgeschreven verplichte paragrafen. De paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting op specifieke onderwerpen, zoals het weerstandsvermogen en risicobeheersing, het grondbeleid, het onderhoud van kapitaalgoederen en de lokale heffingen. Hieraan hebben we de niet verplichte paragraaf voor subsidies toegevoegd.

Hoofdstuk 7 geeft een totaaloverzicht van lasten en baten, een overzicht van lasten en baten per programma, de incidentele baten en lasten per programma en een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen.

In hoofdstuk 8 worden alle bijlagen weergegeven, waaronder de baten en lasten per taakveld, de overzichten van de reserves en voorzieningen, de verbonden partijen, het meerjarig investeringsoverzicht, de tarieven voor de huur van sportaccommodaties, de begrippen- en afkortingenlijst en de verplichte kengetallen van de landelijke website 'waarstaatjegemeente'.

Raadsadvies en raadsbesluit

3.1 Raadsadvies

RAADSADVIES

ZAAKNUMMER	BEHANDELEND AMBTENAAR	SECTOR	PORT. HOUDER
3481596	Peper, Marianne	FAC-FIN	Hanneke Steen-Klok
ONDERWERP			
3481596 - Beleidsbegroting 2023-2026			

AANLEIDING, DOEL EN WAT GING ER AAN VOORAF

Op basis van de Gemeentewet bieden wij elk jaar de Beleidsbegroting voor de komende 4 jaren ter vaststelling aan de gemeenteraad aan.

De kaders voor de Beleidsbegroting 2023-2026 zijn door ons in eerste instantie verwoord in de Zomerbrief 2022-2026. Deze Zomerbrief is in de politieke markt van 12 juli jl. besproken. De beleidsmatige en financiële effecten van deze brief zijn verwerkt in de Beleidsbegroting. Na de Zomerbrief is de begroting op detailniveau uitgewerkt. Tevens is een eerste stap in het opstellen van de strategische agenda gezet in deze begroting.

INHOUD VAN HET VOORSTEL

Structureel sluitende begroting in onzekere tijden

We leven in een bijzondere tijd. De coronapandemie is nog niet helemaal voorbij, maar het einde komt in zicht volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). De WHO verwacht dat er nog meer golven komen, maar de wereld beschikt nu over vaccins en antivirale middelen om de gevolgen te beheersen. We hopen dat we deze crisis definitief achter ons kunnen laten. De oorlog in Oekraïne heeft grote impact op de wereld, ons land en daarmee ook op onze stad. Samen met onze partners en vrijwilligers verzorgen we de opvang en ondersteuning van vluchtelingen. De stijgende energieprijzen en de prijsstijgingen van verschillende producten raken onze inwoners en ondernemers direct en ook als gemeente ondervinden wij hiervan de gevolgen. Verder zien we de rente stijgen en hebben we momenteel te maken met hoge inflatiecijfers.

Wij zijn als college daarom verheugd dat we u een structureel sluitende Beleidsbegroting 2023-2026 aanbieden, ondanks het feit dat de gemeentefinanciën voortdurend onder druk staan om wat er momenteel om ons heen gebeurt. De voorliggende begroting heeft (tijdelijk) financiële ruimte voor nieuwe ambities c.q. impulsen in de stad, zodat een bijdrage wordt geleverd aan zeer urgente maatschappelijke vraagstukken, zoals de huidige energiecrisis en de opvang van vluchtelingen.

De onzekere tijden zijn ook van invloed op het financieel perspectief en de onvoorspelbaarheid ervan. Aanvullend zorgt het rijksbeleid nog steeds voor onzekerheid over onze structurele gemeentefinanciën, met name vanaf 2026. We beschikken over een gezonde weerstandspositie om risico's op te vangen doordat we in het verleden gezond financieel beleid hebben gevoerd. Daardoor kunnen we blijven investeren in de stad.

Zomerbrief 2022-2026

In hoofdstuk 3 van de Zomerbrief 2022-2026 hebben we de inhoudelijke koers geschetst voor onze stad. Daar treft u een uitgebreide toelichting aan.

Ambitie - strategische agenda - stad van de toekomst

Wij vinden het belangrijk om juist vanuit een stevige ambitie in te zetten op behoud en uitbouwen van het goede. We bieden de uitdagingen het hoofd, door vanuit de behoeften van inwoner proactief te werken aan het versterken van onze sociaaleconomische ontwikkeling en structuur, goede sociale voorzieningen en met een focus op hightech (maakindustrie). Aanvullend zetten we in op het behouden en versterken van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Onderstaande uitdagingen pakken we op in goede samenwerking met inwoners, ondernemers en organisaties. En die samenwerking begint met een goede en laagdrempelige dienstverlening, waarbij we oog hebben voor de verschillende mensen, wensen en behoeften.

Deze stevige ambitie geven we vorm in de strategische agenda. Dit is voor ons de koers voor de toekomst van Hengelo. Hieronder staan de thema's, zoals we die in de Zomerbrief hebben genoemd en die, wat ons betreft, in aanmerking komen voor een plek op de strategische agenda:

1. Dwarsthema: De inwoner centraal;
2. Wijkgerichte aanpak;
3. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling;
4. Transformatie sociaal domein;
5. Draagvlak voor duurzame inrichting.

Wij willen, samen met uw gemeenteraad, deze strategische agenda verder uitbouwen de komende periode, om Hengelo toekomstbestendig te maken voor de lange termijn. Deze strategische ontwikkeling, die gepaard gaat met beleidsinhoudelijke keuzes binnen het financieel kader, vinden wij van essentieel belang voor de toekomst van onze stad. We verwachten hiervoor nog aanzienlijke bedragen nodig te hebben.

Een uitgebreide toelichting op het bovenstaande treft u aan in paragraaf 5.1 'Hengelo in verbinding'. In deze paragraaf wordt ingegaan op het bouwen aan een strategische agenda voor de toekomst.

Autonome ontwikkelingen Zomerbrief

In de Zomerbrief 2022-2026 (hoofdstuk 5) waren de grootste mutaties in de autonome ontwikkelingen: het gemeentefonds, de prijs- en loonindexaties, ontwikkelingen in het sociaal domein (Jeugd, Wmo, Participatie) en de kapitaallasten.

Ontwikkelingen Beleidsbegroting

De nu voorliggende Beleidsbegroting 2023-2026 is een geactualiseerde en gedetailleerde uitwerking van de Zomerbrief 2022-2026. Overige (nieuwe) ontwikkelingen in deze Beleidsbegroting zijn aanpassingen in de verbonden partijen (SWB, VNG), de kapitaallasten, aanpassing jeugdmiddelen, het transformatieplan sociaal domein en het nieuwe gascontract. Daarnaast doen wij voorstellen voor de strategische agenda en het overige nieuw beleid (voor de continue taken). Zie de toelichting in paragraaf 4.2. Deze begroting is nog exclusief de uitkomsten van Prinsjesdag verwoord in de Miljoenennota 2023. De effecten ervan verwerkt het ministerie van BZK in de septembercirculaire 2022 en zullen na grondige analyse separaat naar de raad worden verzonden (in een raadsbrief).

Strategische agenda en overig nieuw beleid

Zoals hiervoor geschetst bouwen we aan een strategische agenda voor de toekomst. We willen juist investeren in de stad daar waar het hardste nodig is. We willen Hengelo aantrekkelijker maken op veel terreinen. In deze begroting stellen we uw gemeenteraad voor om middelen voor de strategische agenda beschikbaar te stellen (€ 2,2 miljoen in 2023 tot € 1,1 miljoen in 2026). De strategische agenda wordt tot aan de volgende Zomernota 2023-2027 fasegewijs opgebouwd. De nog uit te werken grote maatschappelijke opgaven zullen afzonderlijk in politieke markten worden behandeld. Hierbij bekijken we per opgave welk participatietraject het beste past.

Ook de overige nieuwe beleidswensen voor de continue taken mogen we niet uit het oog verliezen. Hiervoor stellen wij uw gemeenteraad voor jaarlijks middelen beschikbaar te stellen (€ 1,3 miljoen in 2023 tot € 0,3 miljoen in 2026).

Met de nu voorliggende begroting blijven we voortvarend inzetten op de uitvoering van ambities en diverse activiteiten. Dit gaat gepaard met een begrotingsomzet in 2023 van ruim € 347 miljoen. We verwachten dat we in de komende Zomernota nog aanzienlijke bedragen nodig hebben voor de uitvoering van de uitgewerkte grote maatschappelijke opgaven en onder meer het integraal huisvestingsplan onderwijs. Dit huisvestingsplan zal aansluiten bij de bevolkingsontwikkeling in de verschillende wijken.

Transformatieplan sociaal domein

Voor een toekomstbestendig sociaal domein is het noodzakelijk dat we de zorg en ondersteuning anders organiseren. Voor het transformatieplan sociaal domein verwijzen wij naar het afzonderlijke, eerder aangeboden raadsadvies (zaaknummer: 3462621). De inhoudelijke en financiële vertaling ervan is verwerkt in deze begroting en treft u op hoofdlijnen in deze begroting aan. Zie de paragrafen 4.2 Van Zomerbrief naar Beleidsbegroting', 5.1 'Hengelo in verbinding' en 5.2.6 'Sociaal domein'.

Totaal financieel perspectief Beleidsbegroting

We bieden u een Beleidsbegroting aan met een sluitend financieel perspectief voor de komende 4 jaren (* € 1.000):

	2023	2024	2025	2026
Zomerbrief 2023-2026	3.415	7.672	13.497	4.804
Nieuwe ontwikkelingen in de begroting:				
1. Verbonden partijen (SWB, VNG)	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
2. Kapitaallasten e.d.	-124	-8	-303	-281
3. Beschermd wonen	-850			
4. Nieuwe afspraak jeugdmiddelen Rijk, IPO en VNG (aug. 2022):				
4a. Gemeentefondsuitkering (aanpassing stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg)		-513	-2.566	-2.566
4b. Lagere uitgaven door nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd		513	2.566	2.566
5. Transformatieplan sociaal domein incl. ingroeipad:				
5a. Opgave transformatieplan (TFP) d.w.z. aframen oude taakstellingen	-2.084	-4.768	-5.872	-6.884
5b. Nieuw besparingspotentieel TFP	973	935	4.078	6.894
5c. Transformatiebudget (incidenteel)	-1.105	-1.270	-360	-10
5d. Dekking (incl. ingroeipad)	2.216	5.103	2.154	-
6. Nieuw gascontract (globale inschatting)	-1.500	-1.500	-1.630	-1.630
7. Inflatie, rente, compensatie gemeentefonds etc.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal nieuwe ontwikkelingen :	-2.474	-1.508	-1.933	-1.911
Strategische agenda en overig nieuw beleid:				
Strategische agenda (paragraaf 5.1; bijlage 8.7):	-2.230	-1.465	-1.540	-1.052
Overig nieuw beleid - continue taken (bijlage 8.7):	-1.318	-1.104	-1.109	-284
Strategische agenda/overig nieuw beleid (Zomernota 2023-2027)		p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal strategische agenda en overig nieuw beleid:	-3.548	-2.569	-2.649	-1.336
Dekking begrotingssaldo/strategische agenda/nieuw beleid:				
Dekking incidenteel nieuw beleid 2023 uit algemene reserve	2.508			
Dekking restant saldo uit algemene reserve (deel incidenteel bestaand beleid)	99			
Subtotaal dekking:	2.607	-	-	-
Totaal begrotingssaldo 2023-2026	-	3.595	8.915	1.557

Zie paragraaf 4.2 Van Zomerbrief naar Beleidsbegroting voor een uitgebreide toelichting.

Dekking binnen kaders financieel beleid en provinciaal toezicht

In het kader van het door ons gevoerde financieel beleid wordt eerst het begrotingssaldo aangewend alvorens andere dekkingsbronnen worden ingezet, zoals de algemene reserve. Voor de jaren 2024-2026 is het jaarlijkse begrotingssaldo toereikend.

Voor het jaar 2023 hebben we een begrotingstekort van € 2,6 miljoen. Voor dit jaar doen we daarom een beroep op de algemene reserve om de incidentele lasten in 2023 te dekken. De inzet van de algemene reserve in 2023 valt binnen de kaders van het provinciaal toezicht. Hierdoor kunnen we een structureel sluitende begroting in 2023 (saldo van structurele baten en lasten over boekjaar 2023 is positief) aan de gemeenteraad aanbieden.

Ontwikkeling algemene reserves

De verwachte stand van de algemene reserve is eind 2026 € 37,4 miljoen. Dit is nog ruimschoots boven het minimale gewenste niveau van de algemene reserve van € 10,8 miljoen (is 50% van het herijkte risicoprofiel). Zie paragraaf 4.5 voor een uitgebreide toelichting, want de stand van de algemene reserve is ook bepalend voor de norm van het weerstandsvermogen, zoals de gemeenteraad met de vaststelling van de Kadernota 2022-2025 heeft besloten.

De algemene reserve grondexploitatie laat een verwachte stijging zien van € 21,4 miljoen per 1 januari 2023 oplopend tot € 34,7 miljoen per 31 december 2026. In de 2e Beleidsrapportage 2022 wordt er nog een mutatie in het project Dalmeden voorgesteld waardoor het eindsaldo 2026 uitkomt op € 33,9 miljoen. De afgelopen jaren is het saldo van de algemene reserve grondexploitatie gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten. Waar dat tot voor kort niet mocht, is het tegenwoordig juist verplicht. We zijn daarom terughoudend met het inzetten van deze middelen en wegen dit grondig af. Zie paragraaf 6.4 Grondbeleid voor een uitgebreide toelichting.

Woonlasten

In de Zomerbrief 2022-2026 hebben we een voorlopige indicatie van ontwikkeling van de totale gemeentelijke woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) geschetst. Door de detailuitwerking in de begroting komen we tot een iets hoger bijgesteld beeld voor de OZB. In het separate raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2023' (zaaknummer: 3450068) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen uitgebreid toegelicht.

Per saldo neemt de lokale belastingdruk voor een eigenaar van een woning toe met 4,4% in 2023 ten opzichte van 2022. Voor de huurder van een woning neemt de lokale lastendruk met 4,2% toe. Dit is inclusief ons voorgestelde nieuw beleid voor de invoering van de biobox, die is verdisconteerd in de afvalstoffenheffing. De totale gemeentelijke woonlasten zijn lager dan de voor 2023 verwachte inflatie (inclusief correcties van voorgaande jaren) van 4,5%.

Subsidieplafonds

Op grond van artikel 4 lid 1 van de Subsidieverordening kan de gemeenteraad jaarlijks bij de vaststelling van de begroting besluiten tot het instellen van subsidieplafonds. Wij stellen voor om voor het jaar 2023 de subsidieplafonds vast te stellen conform het overzicht in paragraaf 6.8. In deze paragraaf worden de subsidies op basis van de diverse uitvoerings- en subsidieregelingen benoemd. Ook worden hier in een afzonderlijke kolom de subsidieplafonds van de betreffende regelingen aangegeven.

Vervolgtraject

De Beleidsbegroting is ook digitaal beschikbaar op het financieel portaal van de gemeente Hengelo: <https://financien.hengelo.nl/>. Na de vaststelling zal de begroting worden aangevuld met de aangenomen amendementen en moties in de gemeenteraad. Een persbericht volgt ook bij het definitieve raadsbesluit. In verband met de wettelijke termijn in de Gemeentewet wordt de begroting voor 15 november a.s. aangeboden aan het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel in het kader van het financieel toezicht.

BESPREEK- EN BESLISPUNTEN

1. De Beleidsbegroting 2023-2026 vast te stellen;
2. Het programmaplan vast te stellen en het college van burgemeester en wethouders te machtigen tot het uitvoeren van het programmaplan voor het jaar 2023;
3. De lasten en baten per programma, inclusief de mutaties in de reserves, als financieel kader vast te stellen voor het jaar 2023;
4. De subsidieplafonds vast te stellen voor het jaar 2023.

FINANCIËLE ASPECTEN

De samenvatting van de belangrijkste financiële mutaties staan beschreven in hoofdstuk 4 van de Beleidsbegroting 2023-2026.

BIJLAGE(N)

Beleidsbegroting 2023-2026

Dit raadsadvies is vastgesteld door het college van B & W van Hengelo.

3.2 Raadsbesluit

(Raadsbesluit wordt na de raadsvergadering ingevoegd)

4

De financiën van de gemeente Hengelo

4.1	Koers en ontwikkelingen	20
4.2	Van Zomerbrief naar Beleidsbegroting	22
4.3	Opvang vluchtelingen Oekraïne	27
4.4	Belasting- en tariefmaatregelen	28
4.5	Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie	30
4.6	Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid	34

4.1 Koers en ontwikkelingen

Zomerbrief 2022-2026

In hoofdstuk 3 van de Zomerbrief 2022-2026 hebben we de inhoudelijke koers geschetst voor onze stad. Daar treft u een uitgebreide toelichting aan.

Ambitie - strategische agenda

Wij vinden het belangrijk om juist vanuit een stevige ambitie in te zetten op behoud en uitbouwen van het goede. We bieden de uitdagingen het hoofd, door vanuit de behoeften van inwoner proactief te werken aan het versterken van onze sociaaleconomische ontwikkeling en structuur, goede sociale voorzieningen en met een focus op hightech (maakindustrie). Aanvullend zetten we in op het behouden en versterken van een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Onderstaande uitdagingen pakken we op in goede samenwerking met inwoners, ondernemers en organisaties. En die samenwerking begint met een goede en laagdrempelige dienstverlening, waarbij we oog hebben voor de verschillende mensen, wensen en behoeften.

1. Uiteindelijk doen we het voor **de inwoner**, die moet **centraal** staan in ons dagelijks handelen.

We geven invulling aan deze ambitie door de strategische agenda, door juist te investeren daar waar dat het hardste nodig is. Daarbij werken we met betrokkenheid, enthousiasme en ambitie aan:

2. **Wijkgerichte aanpak.** *Het behoud en versterken van leefbare wijken, waarbij ontmoeten en goede voorzieningen voorop staan.* Door een gebieds- of wijkgerichte aanpak dragen we bij aan het vitaal en leefbaar houden van onze wijken en buurten. Belangrijke thema's zijn wonen, zorg en welzijn, veiligheid en de fysieke leefomgeving.
3. **Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling** *van met name de binnenstad en Hart van Zuid, als onderdeel van het spoorzonegebied.* Hier willen we de komende jaren meer (betaalbare) woningen gerealiseerd zien. Dit geeft een impuls aan de stad op het gebied van wonen, werken en recreatie zoals uitgaan en winkelen. Bovendien bieden we hiermee (woon)ruimte aan de knappe koppen en gouden handen, die we de komende jaren hard nodig hebben in onze technologische topregio.
4. **Transformatie sociaal domein.** We willen de zorg meer in de wijk organiseren door de basisvoorzieningen op orde te brengen. Onze aanpak is daarbij meer gericht op normaliseren en preventie. We doen wat nodig is en leveren een passend zorgaanbod.
5. **Draagvlak voor een duurzame inrichting.** We werken aan de complexe vraagstukken op het gebied van klimaatverandering en -adaptatie, energietransitie, circulaire duurzame economie, mobiliteit en een inclusieve gezonde samenleving.

Een uitgebreide toelichting op de strategische thema's treft u aan in paragraaf 5.1 Hengelo in verbinding. In deze paragraaf wordt ingegaan op het bouwen aan een strategische agenda voor de toekomst.

Ontwikkelingen Zomerbrief

In de Zomerbrief 2022-2026 (hoofdstuk 5) waren de grootste mutaties in de autonome ontwikkelingen: het gemeentefonds, de prijs- en loonindexaties, ontwikkelingen in het sociaal domein (Jeugd, Wmo, Participatie) en de kapitaallasten.

Ontwikkelingen Beleidsbegroting

De nu voorliggende Beleidsbegroting 2023-2026 is een geactualiseerde en gedetailleerde uitwerking van de Zomerbrief 2022-2026. Overige (nieuwe) ontwikkelingen in deze Beleidsbegroting zijn aanpassingen in de verbonden partijen (SWB, VNG), de kapitaallasten, aanpassing jeugdmiddelen, het transformatieplan sociaal domein en het nieuwe gascontract. Daarnaast doen wij voorstellen voor de strategische agenda en het overige nieuw beleid (voor de continue taken).

Volgende paragrafen

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de ontwikkeling van het meerjarenperspectief 2023-2026, de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne, de overige ontwikkelingen en risico's, de financiële positie, de belasting- en tariefsmaatregelen en de gehanteerde begrotingsuitgangspunten.

4.2 Van Zomerbrief naar Beleidsbegroting

Financieel perspectief

De nu voorliggende Beleidsbegroting 2023-2026 is een geactualiseerde en gedetailleerde uitwerking van de Zomerbrief 2022-2026. Hierbij hebben we zo realistische mogelijke inschattingen van de ramingen gemaakt op basis van de inzichten medio september 2022. Tevens doen wij u voorstellen in het kader van de strategische agenda en overig nieuw beleid voor de continue taken.

Uitgangspunt in onderstaande tabel is het financieel perspectief op basis van de Zomerbrief 2022-2026 (hoofdstuk 5).

De gedetailleerde uitwerking leidt tot het volgend financieel perspectief in deze begroting voor de komende jaren (- = nadeel; bedragen * € 1.000):

	2023	2024	2025	2026
Zomerbrief 2023-2026	3.415	7.672	13.497	4.804
Nieuwe ontwikkelingen in de begroting:				
1. Verbonden partijen (SWB, VNG)	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.
2. Kapitaallasten e.d.	-124	-8	-303	-281
3. Beschermd wonen	-850			
<i>4. Nieuwe afspraak jeugdmiddelen Rijk, IPO en VNG (aug. 2022):</i>				
4a. Gemeentefondsuitkering (aanpassing stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg)		-513	-2.566	-2.566
4b. Lagere uitgaven door nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd		513	2.566	2.566
<i>5. Transformatieplan sociaal domein incl. ingroeipad:</i>				
5a. Opgave transformatieplan (TFP) d.w.z. aframen oude taakstellingen	-2.084	-4.768	-5.872	-6.884
5b. Nieuw besparingspotentieel TFP	973	935	4.078	6.894
5c. Transformatiebudget (incidenteel)	-1.105	-1.270	-360	-10
5d. Dekking (incl. ingroeipad)	2.216	5.103	2.154	-
6. Nieuw gascontract (globale inschatting)	-1.500	-1.500	-1.630	-1.630
7. Inflatie, rente, compensatie gemeentefonds etc.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal nieuwe ontwikkelingen :	-2.474	-1.508	-1.933	-1.911
Strategische agenda en overig nieuw beleid:				
Strategische agenda (paragraaf 5.1; bijlage 8.7):	-2.230	-1.465	-1.540	-1.052
Overig nieuw beleid - continue taken (bijlage 8.7):	-1.318	-1.104	-1.109	-284
Strategische agenda/overig nieuw beleid (Zomernota 2023-2027)		p.m.	p.m.	p.m.
Subtotaal strategische agenda en overig nieuw beleid:	-3.548	-2.569	-2.649	-1.336
Dekking begrotingssaldo/strategische agenda/nieuw beleid:				
Dekking incidenteel nieuw beleid 2023 uit algemene reserve	2.508			
Dekking restant saldo uit algemene reserve (deel incidenteel bestaand beleid)	99			
Subtotaal dekking:	2.607	-	-	-
Totaal begrotingssaldo 2023-2026	-	3.595	8.915	1.557

Nieuwe ontwikkelingen in de begroting

1. Verbonden partijen

De indexatie van Gildebor (SWB) is in 2022 niet correct berekend. Dit wordt in de 2e Beleidsrapportage 2022 en in deze Beleidsbegroting gecorrigeerd met een structureel bedrag van circa € 60.000. Ook de indexatie van de VNG (€ 65.000) loopt niet in de pas. De extra lasten worden voor beide onderdelen gedekt uit de stelpost gemeentefonds 'Accres/nominale ontwikkelingen' (op basis van de septembercirculaire 2021).

2. Kapitaallasten e.d.

De uitwerking van de begroting op detailniveau leidt tot diverse mutaties in de sfeer van de kapitaallasten. Door de actualisering van de kapitaallasten vindt er een verschuiving plaats over de begrotingsjaren. Bij de actualisatie van de (vervangings-)investeringen is opnieuw gekeken naar het verwachte jaar van realisatie en in gebruik name. Dit geldt zowel voor de rente dan wel de afschrijving op de diverse taakvelden. Door het verschuiven van de vervangingsinvesteringen is er een toename van de financieringsbehoefte in 2024 e.v. Daarnaast hebben we te maken met de 'weglekeffecten in de gesloten circuits'. Gesloten circuits zijn de grondexploitatie, rioolheffing en afval. De voordelen en nadelen van deze circuits worden uiteindelijk verrekend met respectievelijk de algemene reserve grondexploitatie, de voorzieningen riolering en afval en komen niet ten gunste of ten laste van het begrotingssaldo.

3. Beschermd wonen

In de Zomerbrief 2022-2026 (22-ZB-11) is de verwachte uitkering voor Beschermd wonen van de gemeente Enschede voor € 850.000 geraamd in 2023. Deze uitkering is in de Zomerbrief alleen als inkomst in het sociaal domein geraamd en is ten gunste van het begrotingssaldo gebracht. Deze inkomst had als vermindering op de taakstelling in het sociaal domein verwerkt moeten worden. In de voorliggende begroting is dit laatste nu aangepast, waardoor in het transformatieplan sociaal domein voor 2023 rekening is gehouden met deze lagere taakstelling.

4. Nieuwe afspraak jeugdmiddelen Rijk, IPO en VNG (augustus 2022)

In deze begroting is de stelpost uitkomst onderzoek Jeugdzorg in het gemeentefonds (als bate) met ingang van 2024 neerwaarts bijgesteld op basis van nieuwe afspraken tussen het Rijk, IPO en VNG (augustus 2022). Op basis van deze afspraak moeten we hiervoor in de plaats een nieuwe stelpost 'Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd' ramen met ingang van 2024. Door nieuwe rijksmaatregelen (wetgeving e.d.) zou dit moeten leiden tot minder gemeentelijke uitgaven in het sociaal domein. We moeten eerst bezien of deze maatregelen realiseerbaar zijn. Wanneer dit niet het geval is dan draagt het Rijk de financiële risico's zoals is afgesproken.

5. Transformatieplan sociaal domein

Voor een toekomstbestendig sociaal domein is het noodzakelijk dat we de zorg en ondersteuning anders organiseren. Voor het transformatieplan sociaal domein verwijzen wij naar het afzonderlijke, eerder aangeboden raadsadvies (zaaknummer: 3462621). De inhoudelijke en financiële vertaling ervan is verwerkt in deze begroting en treft u op hoofdlijnen in deze begroting aan in de paragrafen 5.1 Hengelo in verbinding en paragraaf 5.2.6 Sociaal domein. Er is een transformatie van het sociaal domein noodzakelijk om binnen de structurele financiële kaders (d.w.z. een meerjarig sluitende begroting) te blijven.

6. Nieuw gascontract

In de Zomerbrief 2022-2026 zijn al extra jaarlijkse energielasten (€ 130.000) opgenomen voor de jaren 2023 en 2024. Naderhand moest de gemeente een nieuw gascontract afsluiten door de sancties die het Rijk heeft opgelegd. Hierover bent u tijdens de raadsvergadering van 7 september jl.

uitgebreid geïnformeerd. Om de hogere kosten alsnog vergoed te krijgen door het ministerie zetten we, samen met de andere deelnemende Twentse gemeenten, in op een sterk lobbytraject.

7. Rente, inflatie, compensatie gemeentefonds etc.

Zoals in de Zomerbrief 2022-2026 is aangegeven geeft de inflatie en de rente momenteel een erg grillig verloop. Het is op dit moment met het aanbieden van deze begroting moeilijk in te schatten waar dit naar toe gaat voor wat betreft de prijs- en loonontwikkelingen. De voorspellingen van verschillende instanties (Centraal Planbureau, Europese Centrale Bank etc.) geven hierin ook geen eenduidig beeld. Dat zegt genoeg.

Voor de gemeentebegroting brengt dit aanzienlijke risico's met zich mee. Het treft niet alleen de gemeente maar ook zeker onze inwoners, partners in de stad, ondernemingen en verbonden partijen. We proberen hierbij het mogelijke te betekenen voor de stad op de plekken die het hardste worden getroffen. Hierbij zijn we wel gebonden aan wat wettelijk mogelijk is, zoals het bestrijden van energiearmoede of de energietransitie. Immers de gemeente mag van het Rijk geen inkomenspolitiek bedrijven. Ook zijn we beperkt in met name de structurele financiële mogelijkheden vanaf het jaar 2026. Het Rijk geeft ons nog steeds geen zekerheid over de structurele gemeentefinanciën.

In de septembercircularis 2022 van het gemeentefonds krijgen we hernieuwde inzichten hoe het gemeentefondsaccres voor loon- en prijsontwikkelingen door het Rijk wordt bijgesteld. Deze circularis is te laat om in de begroting te verwerken. In de meicircularis 2023 van het gemeentefonds wordt het definitief accres voor 2023 bepaald. Dan blijkt pas of we genoeg compensatie in het accres ontvangen voor de hoge loon- en prijsontwikkelingen. Dit zal worden betrokken bij de Zomernota 2023-2027.

Strategische agenda en overig nieuw beleid

Zoals in paragraaf 4.1 geschetst bouwen we aan een strategische agenda voor de toekomst. We willen juist investeren in de stad daar waar het hardste nodig is. We willen Hengelo aantrekkelijker maken op veel terreinen. Het bouwen aan een strategische agenda staat uitgebreid beschreven in paragraaf 5.1 Hengelo in verbinding.

In deze begroting stellen we uw gemeenteraad voor om middelen voor de strategische agenda beschikbaar te stellen (€ 2,2 miljoen in 2023 tot € 1,1 miljoen in 2026; zie paragraaf 5.1. en bijlage 8.7).

De strategische agenda wordt tot aan de volgende Zomernota 2023-2027 fasegewijs opgebouwd. De nog uit te werken grote maatschappelijke opgaven zullen afzonderlijk in politieke markten worden behandeld. Hierbij bekijken we per opgave welk participatietraject het beste past.

Ook de overige nieuwe beleidswensen voor de continue taken mogen we niet uit het oog verliezen. Hiervoor stellen wij uw gemeenteraad voor jaarlijks middelen beschikbaar te stellen (€ 1,3 miljoen in 2023 tot € 0,3 miljoen in 2026; zie bijlage 8.7).

Met de nu voorliggende begroting blijven we voortvarend inzetten op de uitvoering van ambities en diverse activiteiten. Dit gaat gepaard met een begrotingsomzet in 2023 van ruim € 347 miljoen. We verwachten dat we in de komende Zomernota nog aanzienlijke bedragen nodig hebben voor de uitvoering van de uitgewerkte grote maatschappelijke opgaven en het integraal huisvestingsplan onderwijs.

De strategische agenda maakt vanaf de afgelopen Zomerbrief 2022-2026 integraal onderdeel uit van de P en C-kalender, zoals de gemeenteraad die heeft bepaald. Dat wil zeggen dat de strategische agenda in ieder geval aandacht krijgt in de Zomernota, Beleidsbegroting en Jaarstukken en wanneer nodig in de Beleidsrapportage. Daarmee is de sturing en beheersing van de strategische agenda in het P en C-proces geborgd. Op voorstel van het college is de gemeenteraad daarmee volledig in positie, zodat we gezamenlijk, ieder vanuit zijn eigen rol en positie, de juiste strategische keuzes voor Hengelo kunnen maken. Vanuit onze ambitie is er bij alle opgaven die opgenomen worden in de strategische agenda bijzondere aandacht voor het participatieve proces.

Dekking

In het kader van het door ons gevoerde financieel beleid wordt eerst het begrotingssaldo aangewend alvorens andere dekkingsbronnen worden ingezet, zoals de algemene reserve. Voor de jaren 2024-2026 is het jaarlijkse begrotingssaldo toereikend.

Voor het jaar 2023 hebben we een begrotingstekort van € 2,6 miljoen. Voor dit jaar 2023 doen we daarom een beroep op de algemene reserve, om de incidentele lasten in 2023 te dekken. De inzet van de algemene reserve in 2023 valt binnen de kaders van het provinciaal toezicht. Hierdoor kunnen we een structureel sluitende begroting in 2023 (saldo van structurele baten en lasten over boekjaar 2023 is positief) aan de gemeenteraad aanbieden.

Structureel sluitende begroting in onzekere tijden

We leven in een bijzondere tijd. De coronapandemie is nog niet helemaal voorbij, maar het einde komt in zicht volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). De WHO verwacht dat er nog meer golven komen, maar de wereld beschikt nu over vaccins en antivirale middelen om de gevolgen te beheersen. We hopen dat we deze crisis definitief achter ons kunnen laten. De oorlog in Oekraïne heeft grote impact op de wereld, ons land en daarmee ook op onze stad. Samen met onze partners en vrijwilligers verzorgen we de opvang en ondersteuning van vluchtelingen. De stijgende energieprijzen en de prijsstijgingen van verschillende producten raken onze inwoners en ondernemers direct en ook als gemeente ondervinden wij hiervan de gevolgen. Verder zien we de rente stijgen en hebben we momenteel te maken met hoge inflatiecijfers.

Wij zijn als college daarom verheugd dat we u een structureel sluitende Beleidsbegroting 2023-2026 aanbieden, ondanks het feit dat de gemeentefinanciën voortdurend onder druk staan om wat er momenteel om ons heen gebeurt. De voorliggende begroting heeft (tijdelijk) financiële ruimte voor nieuwe ambities c.q. impulsen in de stad, zodat een bijdrage wordt geleverd aan zeer urgente maatschappelijke vraagstukken, zoals de huidige energiecrisis en de opvang van vluchtelingen.

De onzekere tijden zijn ook van invloed op het financieel perspectief. Aanvullend zorgt het rijksbeleid nog steeds voor onzekerheid over onze structurele gemeentefinanciën, met name vanaf 2026. We beschikken over een gezonde weerstandspositie om risico's op te vangen doordat we in het verleden gezond financieel beleid hebben gevoerd. Daardoor kunnen we blijven investeren in de stad.

Begrotingssaldo 2023-2026

Het begrotingssaldo 2023-2026 is voor de jaren 2024 tot met 2026 positief. Voor het jaar 2023 is het begrotingssaldo nihil. Dit perspectief blijft onzeker gelet op de risico's in het sociaal domein, de mogelijke effecten door de rente-, loon- en prijsontwikkelingen, corona, de oorlog in Oekraïne alsmede de verwachte rijksinkomsten voor bestaande en nieuwe taken. Deze onzekerheden hebben we vertaald in de risico's en maken onderdeel uit van paragraaf 6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Structureel begrotingssaldo

Voor het provinciaal toezichtkader is het van belang dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. De gemeenteraad is uiteindelijk verantwoordelijk voor een structureel sluitende gemeentebegroting.

Het structureel begrotingssaldo wordt gepresenteerd in onderstaand overzicht. Op de eerste regel wordt het resultaat (saldo baten en lasten) voor bestemming gepresenteerd, dat wil zeggen het resultaat zonder mutaties in de reserves. De totale mutaties van de reserves worden op de tweede regel getoond. Deze 2 onderdelen leiden samen tot het begrotingssaldo 2023-2026 als zijnde het resultaat na bestemming. Voor deze 3 onderdelen verwijzen wij voor de cijfermatige onderbouwing naar bijlage 7.1.2. Baten en lasten per programma.

Dit is dan het begrotingssaldo als het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele begrotingsruimte te bepalen worden de totale lasten en baten verminderd met de incidentele baten en lasten. De incidentele baten en lasten zijn in bijlage 7.1.3 weergegeven. In deze bijlage is te zien dat de totale incidentele lasten in de periode 2023-2026 hoger zijn dan de totale incidentele baten, hetgeen voor alle jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Het structurele begrotingssaldo ziet er als volgt uit (bedragen * € 1.000):

	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten voor bestemming/resultaat voor bestemming (zie bijlage 7.1.2)	-3.914	32	11.004	4.440
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves/mutaties reserves (zie bijlage 7.1.2)	3.914	3.564	-2.089	-2.884
Begrotingssaldo 2023-2026/resultaat na bestemming (zie bijlage 7.1.2/paragraaf 4.2)	-	3.595	8.915	1.557
Waarvan saldo incidentele baten en lasten (zie bijlage 7.1.3)	1.679	1.201	2.947	2.754
Structureel begrotingssaldo 2023-2026	1.679	4.796	11.862	4.311

Het *structureel begrotingssaldo* € 2023 is bijna € 1,7 miljoen positief. In het kader van het provinciaal toezicht is dit voor het begrotingsjaar 2023 ruim voldoende. Vanaf de jaren 2024 en verder is het saldo nog rooskleuriger, maar in 2026 is het ravijneffect te zien. Het structureel begrotingssaldo wordt ook in paragraaf 6.2.5 'Kengetallen' toegelicht.

4.3 Opvang vluchtelingen Oekraïne

Omdat wij niet weten of de oorlog in de Oekraïne ook in 2023 nog gaande is, bestaat de mogelijkheid dat wij ook dan nog vluchtelingen uit de Oekraïne opvangen. Wij hebben op dit moment in Hengelo opvangplekken gerealiseerd aan de Hazenweg en de Nijverheid. Het 'oude stadskantoor' aan de Hazenweg is in overleg met de eigenaar ingericht om 250 vluchtelingen op te vangen. In de Nijverheid zijn in samenwerking met Welbions uiteindelijk 60 tijdelijke woningen beschikbaar. Uiteindelijk willen wij 450 vluchtelingen opvangen. Om de opvang in goede banen te leiden zijn er onder andere een locatielider aangesteld, meerdere coördinatoren, huismeesters en verpleegkundigen. Dit alles naast de inzet van vele vrijwilligers, waarbij Wijkkracht is gevraagd om daar de coördinatie voor uit te voeren. Aan de Hazenweg heeft, in overleg met de schoolbesturen van het primair onderwijs, de Horizon een extra locatie ingericht waar de kinderen uit Oekraïne, vanuit Hengelo, Borne en de Hof van Twente onderwijs krijgen. Voor de leerlingen uit de Nijverheid is vervoer geregeld naar de school aan de Hazenweg.

Bij aankomst in Hengelo worden de vluchtelingen zo snel mogelijk geregistreerd en ontvangen ze een bankpas met leefgeld, conform de landelijke afspraken. Daarnaast mogen de vluchtelingen gewoon werken in Nederland. We proberen dit zo goed mogelijk te faciliteren door uitzendbureaus de mogelijkheid te bieden hun aanbod kenbaar te maken aan de vluchtelingen. Zij zijn op gezette tijden aanwezig op de Hazenweg, om het contact met de vluchtelingen te leggen.

Voor de bekostiging van deze opvangen ontvangen we van het Rijk een normbedrag per plek en zijn er specifieke uitkeringen voor andere kosten, zoals verbouwings- en inrichtingskosten, kosten voor onderwijs en inkomensvoorzieningen voor vluchtelingen die verblijven in een particuliere opvang. De Rijksoverheid heeft hiervoor een handreiking beschikbaar gesteld die zij constant update met meer informatie. De wijze waarop gemeenten verder gecompenseerd gaan worden voor de financiële verstrekkingen aan ontheemden wordt nader uitgewerkt in de nog te verschijnen Specifieke uitkeringen (SPUK). Dit is niet afhankelijk van het gebruik van de opvangplek. Voor de overige gemeentelijke kosten worden afzonderlijke afspraken gemaakt. Bijvoorbeeld met OCW over onderwijs gerelateerde kosten en met VWS voor wat betreft kosten gemeentelijke zorg en ondersteuning Wmo, jeugdhulp en PG. Daarvoor zullen we communicatie vanuit de desbetreffende ministeries moeten afwachten.

Wij gaan er vooralsnog ook voor 2023 van uit, op basis van de mondelinge toezegging van de minister en de handreiking van het Rijk, dat wij de gemaakte kosten volledig gecompenseerd krijgen uit de diverse regelingen.

4.4 Belasting- en tariefmaatregelen

Woonlasten 2023

In de Zomerbrief 2022-2026 hebben we een voorlopige indicatie van ontwikkeling van de totale gemeentelijke woonlasten (OZB, afvalstoffen- en rioolheffing) voor het jaar 2023 geschetst. Door de detailuitwerking in de begroting komen we op een iets naar boven bijgesteld beeld uit voor de OZB. In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2023' (zaaknummer: 3450068) is het totaalpakket aan belastingmaatregelen, inclusief de tarieven, uitgebreid toegelicht.

Onderstaande tabel laat de tarieven voor de gemeentelijke woonlasten 2022 en de effecten van de voorgestelde belastingtarieven 2023 zien bij een gemiddelde WOZ-waarde, een gemiddeld tarief afvalstoffenheffing (op basis van gemiddeld afvalaanbod in de verzamelcontainers) en het tarief voor rioolheffing:

Soort heffing	2022	2023
OZB eigenaar	305,25	319,90
Afvalstoffenheffing	222,06	236,84
Rioolheffing	252,84	257,88
Totaal gemeentelijke woonlasten	780,15	814,62

Per saldo neemt de lokale belastingdruk voor een eigenaar van een woning toe met 4,4% in 2023 ten opzichte van 2022. Voor de huurder van een woning neemt de lokale lastendruk met 4,2% toe. Dit is inclusief ons voorgestelde nieuwe beleid voor:

- de invoering van de biobox (Zomerbrief: 23-NB-7.5); dit is verdisconteerd in de afvalstoffenheffing;
de invoering van de biobox leidt tot uitfasering van de Voedsel-fiets;
- de afvalbalie (Zomerbrief: 23-NB-7.6); dit is in 2023 ten laste van de voorziening afval gebracht.

De totale gemeentelijke woonlasten zijn voor zowel een eigenaar dan wel een huurder van een woning lager dan de voor 2023 verwachte inflatie (inclusief correcties van voorgaande jaren) van 4,5%.

In paragraaf 6.1 'Lokale heffingen' wordt ook uitgebreid ingegaan op o.a. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, een overzicht op hoofdlijnen voor de berekening van de diverse tarieven/heffingen en welke beleidsuitgangspunten ten grondslag liggen aan deze berekeningen.

OZB

De OZB-opbrengst voor 2023 is berekend op basis van de geraamde opbrengst 2022, de voorgestelde opbrengststijging in de Zomerbrief 2022-2026 (4,5% prijsindex), de geraamde areaaluitbreiding en een lichte toename van de proceskosten. De OZB-heffing per huishouden stijgt van € 305,25 naar € 319,90, een stijging met 4,8% ten opzichte van 2022.

Afvalstoffenheffing

De afvalbegroting is kostendekkend. De gemeente maakt dus geen 'winst' op het afvalbeleid. De afvalbegroting wordt beïnvloed door een aantal factoren. De belangrijkste factoren zijn de toename van de verwerkingstarieven van afvalstromen, zoals verpakkingen, restafval en bioafval. Omdat de kosten stijgen moeten we een geringe stijging van het vaste tarief doorvoeren. De invoering van de biobox leidt tot een verdere aanpassing van tarieven.

In het raadsadvies 'Belastingverordeningen en -tarieven 2023' (zaaknummer: 3450068) zijn de verschillende variabele tarieven voor diverse inzamelsystemen en het vaste tarief voor de afvalstoffenheffing uitgebreid toegelicht.

Rioolheffing

Zoals het tarievenbeleid is vastgesteld in het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2022 nam de rioolheffing jaarlijks toe met 3,5% tot en met het jaar 2022. In de jaarschijven 2023-2026 is jaarlijks rekening gehouden met de groei van de lasten met 2% conform de verlenging van het huidige GRP en niet meer met de inflatiecorrectie. Dit heeft de gemeenteraad op 22 juni jl. besloten.

4.5 Overige ontwikkelingen, risico's en financiële positie

In deze paragraaf wordt naast de overige ontwikkelingen en risico's aandacht geschonken aan de financiële positie van de gemeente.

Stelpost uitkomst onderzoek jeugdzorg/lagere uitgaven sociaal domein door nieuwe rijksmaatregelen

In de meerjarenramingen 2024-2026 hadden we 100% aan geraamde verwachte rijksmiddelen jeugdzorg op basis van de uitspraak van commissie van Wijzen (zgn. 'stelpost uitkomst onderzoek Jeugdzorg') in de Beleidsbegroting 2022-2025 opgenomen. Voor het uitkeringsjaar 2023 is op basis van de meicirculaire 2022 ruim € 7,4 miljoen in het gemeentefonds beschikbaar gesteld. Op basis van de Zomerbrief 2022-2026 verwachtten we in 2024 circa € 7,0 miljoen te ontvangen aflopend tot ongeveer € 4,5 miljoen in 2026 te ontvangen.

Echter nieuwe afspraken tussen het Rijk, IPO en VNG in augustus 2022 maken dat we deze bedragen in de meerjarenramingen 2024-2026 van de begroting moeten aanpassen in circa € 6,5 miljoen in 2024 aflopend naar bijna € 1,9 miljoen in 2026. Hiertegenover staat een verlaging van uitgaven in het sociaal domein van circa € 0,5 miljoen in 2024 oplopend tot ruim € 2,6 miljoen in 2026. Dit moet volgens het Rijk realiseerbaar zijn door het nemen van nieuwe rijksmaatregelen. Dit brengt behoorlijke financiële risico's met zich mee indien het Rijk in het vervolgtraject de gemaakte afspraken niet nakomt dat zij aan de lat staat voor de financiële risico's. Ook bestaat er een mogelijkheid dat er straks al genomen gemeentelijke maatregelen in het sociaal domein een overlap vertonen met de nog nieuwe te nemen rijksmaatregelen.

Rechtmatigheidsverantwoording 2022

De wetswijziging, waarin de rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen, is uitgesteld naar 1 januari 2023.

Vanaf 2024 moet het college van B en W een rechtmatigheidsverantwoording opnemen over het verslagjaar 2023 in de Jaarstukken. Hiermee wordt verantwoording afgelegd over de naleving van de regels, die relevant zijn voor het financiële reilen en zeilen van de gemeente. Kortom, of het geld rechtmatig is uitgegeven. Bijvoorbeeld over de naleving van de voorwaarden voor subsidies en Europese bestedingen, maar ook over misbruik en oneigenlijk gebruik en lasten, waarvoor geen voorafgaande dekking opgenomen was in de begroting.

In de huidige situatie geeft de accountant deze verklaring af. Deze verklaring wordt afgegeven in de Jaarstukken. In de nieuwe situatie moet het college dit dus zelf doen. Voor de rechtmatigheidsverantwoording wordt vanuit de raad het normenkader en de verantwoordingsnorm vastgesteld. Daarmee wordt de reikwijdte en diepgang van de controles en verantwoording bepaald. Wat is goed en fout. Dit wordt de verantwoordingsgrens genoemd.

Een belangrijke ontwikkeling waar we ons al enige tijd op voorbereiden. Zo is in 2021 al een oefenjaar geweest, waarin een aantal grote processen middels interne controles is beoordeeld op rechtmatigheid. De uitkomsten zijn gerapporteerd in de rechtmatigheidsverantwoording en ter kennisname besproken in ons college. In 2022 gaan we door met de voorbereiding. Aangezien de wetswijziging per 1 januari 2023 zijn intrede zal doen, wordt ook 2022 als oefenjaar gebruikt.

Onderzoeksagenda gemeentefonds

De herverdeling van het gemeentefonds gaat met ingang van 2023 in zoals in de Zomerbrief 2022-2026 (bijlage 9.3) uitgebreid is toegelicht.

Vooralsnog kunnen we geen rekening houden met mogelijke herverdeeleffecten van het gemeentefonds als gevolg van de herijking n.a.v. nieuwe onderzoeksuitkomsten m.b.t. de maatstaven centrumfunctie en eenpersoonshuishoudens, overige eigen middelen, gemeenten met specifieke kenmerken (o.a. financiële draagkracht, de bevolkingsdaling), bestuur en ondersteuning en het sociaal domein op basis van huishoudenkenmerken. De minister geeft aan dat het nieuwe model geen eindstation is, maar het model zal continu om onderhoud vragen.

De evaluatie van het (nieuwe) verdeelmodel zal in 2024 worden opgestart en zal begin 2025 zijn afgerond. Dit kan dan als input worden gebruikt bij de (her)verdeling die in 2026 zal ingaan.

Overige risico's

Ten opzichte van de Zomerbrief 2022-2026 is het risicoprofiel naar beneden aangepast; van € 23,6 miljoen in de Zomerbrief naar € 21,6 miljoen in deze begroting. In paragraaf 6.2.4 Overzicht belangrijkste risico's worden de ontwikkelingen per thema uitvoerig beschreven. Om de risico's op te vangen willen we met name de algemene reserve op peil houden om zodoende genoeg weerstandvermogen te hebben.

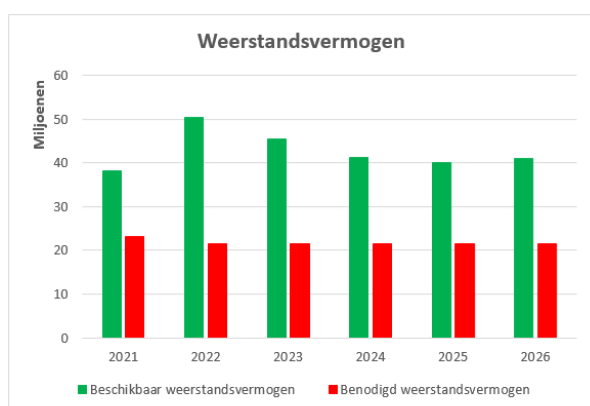
Kader weerstandvermogen

Het kader voor het weerstandvermogen is door de vaststelling van de Kadernota 2022-2025 door de gemeenteraad iets gewijzigd ten opzichte van de oorspronkelijke beleidsnota 'Integraal risicomanagement en weerstandvermogen'. Zo is er geen norm meer voor de gewenste hoogte van de algemene reserve en is de norm voor de minimale omvang van de algemene reserve bijgesteld van 25% naar 50% van het risicoprofiel. Tevens is gedefinieerd wat onder de vrij aanwendbare reserves moet worden verstaan, namelijk de algemene reserve 'sec'.

Ontwikkeling weerstandvermogen

Op basis van de laatste risico-inventarisatie is de *benodigde weerstandscapaciteit* berekend op € 21,6 miljoen (= benodigd weerstandvermogen).

Op basis van de herziene kaderstelling bestaat het *beschikbaar weerstandvermogen* uit de algemene reserve 'sec', onvoorzien incidenteel en de onbenutte belastingcapaciteit. Het beschikbaar weerstandvermogen is € 45,5 miljoen eind 2023 tot € 40,9 miljoen eind 2026. Op basis van de actuele gegevens leidt dit tot het volgende beeld voor het weerstandvermogen:

De weerstandsratio is ultimo 2023:

Beschikbaar weerstandvermogen (afgerond € 45,5 miljoen)

----- = ratio weerstandvermogen (2,1)

Benodigd weerstandvermogen (afgerond 21,6 miljoen)

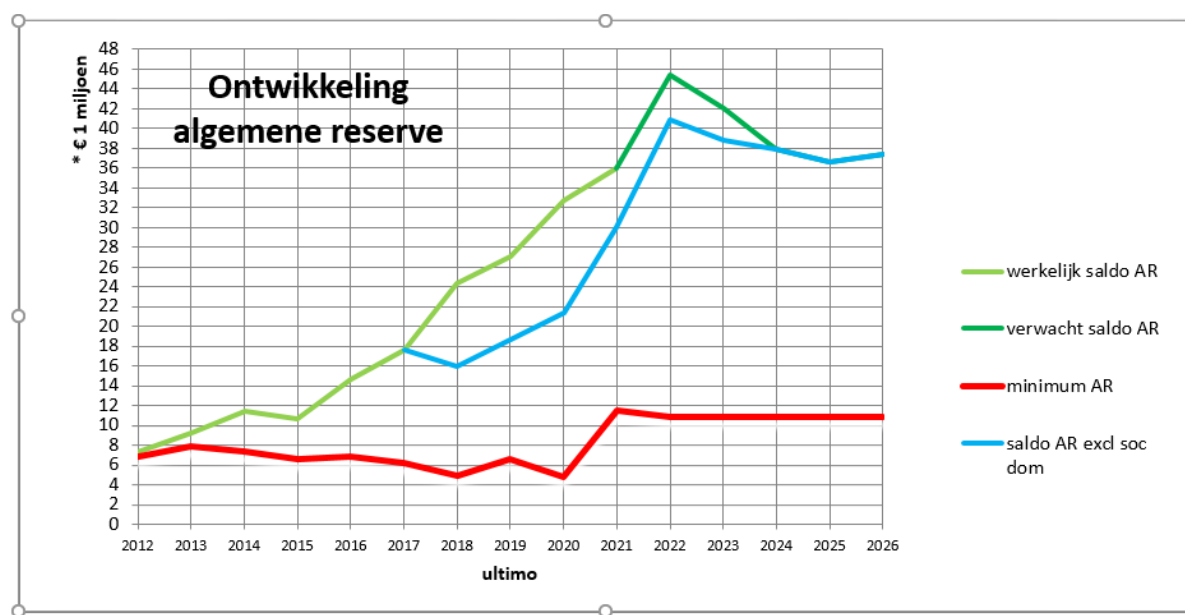
De ratio die hieruit volgt is 2,1 en is daarmee uitstekend. In de Zomerbrief 2022-2026 was de ratio nog 1,7. Deze verhoging van de ratio komt met name door de storting in de algemene reserve van het restantsaldo van de Jaarstukken 2021. In de meerjarenramingen 2024-2026 is deze ratio ongeveer 1,9. Dit heeft te maken met de mutaties in de algemene reserve door het transformatieplan sociaal domein.

Ontwikkeling algemene reserves

Ontwikkeling algemene reserve ('sec')

De verwachte stand van de algemene reserve is eind 2026 € 37,4 miljoen. Dit is nog ruimschoots boven het minimale niveau van de algemene reserve van € 10,8 miljoen (is 50% van het herijkte risicoprofiel). Echter de stand van de algemene reserve is ook bepalend voor de norm van het weerstandsvermogen, zoals de gemeenteraad met de vaststelling van de Kadernota 2022-2025 heeft besloten. Dit betekent dat de algemene reserve in 2026 minimaal € 18,1 miljoen moet zijn (= benodigd weerstandsvermogen -/- onvoorzien incidenteel -/- onbenutte belastingcapaciteit) om te voldoen aan het ratio weerstandsvermogen dat groter is dan 1. Let er wel op dat we naar de toekomst te maken hebben met nieuwe ontwikkelingen, die leiden tot wijzigingen in de basisgegevens, zoals het risicoprofiel, de onbenutte belastingcapaciteit etc. Vanuit gedegen financieel beleid raden wij u aan om niet deze ondergrens op te zoeken, maar een behoorlijke marge aan te houden in deze onzekere financiële tijden. Ook in het kader van het provinciaal toezicht moeten wij voldoen aan deze eigen gestelde norm van de weerstandsratio.

Op basis van de voorliggende begroting ziet de ontwikkeling van de algemene reserve er als volgt uit:

Uit de bovenstaande grafiek blijkt dat het bekleemde deel voor het sociaal domein eind 2024 volledig is ingezet. Voor de toelichting hierop verwijzen we naar het raadsadvies Transformatieplan sociaal domein (zaaknummer: 3462621).

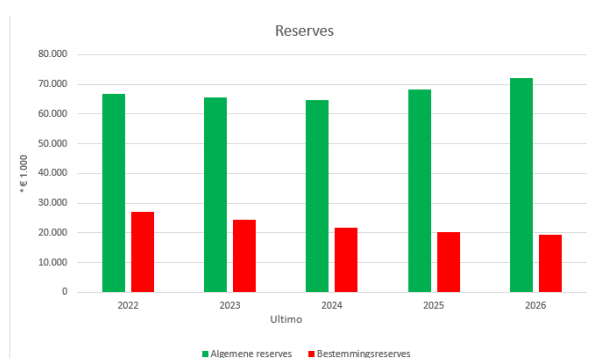
De solvabiliteitsnorm van de gemeente is aan de lage kant (eigen vermogen <20%) als deze wordt afgezet tegen de signaalwaarden die de Vereniging van Nederlandse Gemeenten hanteert. De verwachte solvabiliteitsratio in Hengelo blijft in 2023 13%. Indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten is de verwachte ratio 21% 2023.

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve grondexploitatie laat een verwachte stijging zien van € 21,4 miljoen per 1 januari 2023 oplopend tot € 34,7 miljoen per 31 december 2026. In de 2e Beleidsrapportage 2022 wordt er nog een mutatie in het project Dalmeden voorgesteld waardoor het eindsaldo 2026 uitkomt op € 33,9 miljoen. De afgelopen jaren is het saldo van de algemene reserve grondexploitatie gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten. Waar dat tot voor kort niet mocht, is het tegenwoordig juist verplicht. We zijn daarom terughoudend met het inzetten van deze middelen en wegen dit grondig af. Zie paragraaf 6.4 Grondbeleid voor een uitgebreide toelichting.

Ontwikkeling reserves

In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de algemene reserves (algemene reserve 'sec' en de algemene reserve grondexploitatie) en de bestemmingsreserves weergegeven op basis van het financieel systeem:

De algemene reserve 'sec' daalt naar € 37,4 miljoen eind 2026 en de algemene reserve grondexploitatie stijgt dan tot € 34,7 miljoen. De daling van de bestemmingsreserves wordt voornamelijk veroorzaakt door de onttrekkingen uit de reserves TOZO en bodemsanering. Zoals u in 7.1.3 overzicht van incidentele baten en lasten 2023-2026 kunt zien maken we incidentele kosten voor deze onderdelen.

Voor verdere specificaties verwijzen wij u naar:

- bijlage 7.1.3: de afzonderlijke incidentele mutaties van alle reserves;
- bijlage 8.1.5: de structurele mutaties in de reserves;
- bijlage 8.1.1: totaaloverzicht van alle reserves.

4.6 Grondslagen voor de ramingen bestaand beleid

De grondslagen voor de ramingen bestaand beleid, voor het opstellen van de Beleidsbegroting 2023-2026, zijn in bijlage 9.1 'Begrotingsuitgangspunten 2023-2026' van de Zomerbrief 2022-2026 uitvoerig beschreven. De grondslagen zijn hieronder beknopt weergegeven:

Onderdeel	Uitgangspunt
Prijscompensatie 2023 (inclusief correcties voorgaande jaren)	4,5%
Looncompensatie 2023 (inclusief correcties voorgaande jaren)	3,9%
Subsidies prijs-/looncompensatie 2023 (inclusief correcties voorgaande jaren)	4,1%
Looncompensatie 2023 (stelpost verwachte loonstijging gemeentelijke organisatie o.b.v. CEP 2022)	3,3%
Huren- inflatiecorrectie 2023 (inclusief correcties voorgaande jaren en/of indien geen andere afspraken gelden)	4,5%
Belastingen, heffingen & tarieven- inflatiecorrectie 2023 (incl. correcties voorgaande jaren en indien niet kostendekkend)	4,5%
Meerjarenramingen 2024-2026 voorgaande onderdelen	constante lonen en prijzen
Rente eigen gemeentelijke grondexploitaties	1,54%
Omslagrente overige investeringen	0,1%
Gemeentefondsuitkering	meicirculaire 2022
Onvoorzien structureel 2023	€ 50.000
Onvoorzien incidenteel 2023	€ 116.000

5

Programma's

5.1	Hengelo in verbinding: bouwen aan een strategische agenda	36
5.2	Beleidsprogramma's	43

5.1 Hengelo in verbinding: bouwen aan een strategische agenda

1. INLEIDING

In de Zomerbrief 2022-2026 is de eerste stap gezet om de langjarige koers van de gemeente, diverse externe trends & ontwikkelingen, de inhoudelijke ambities uit het collegeprogramma, het (participatieve) proces en de financiële randvoorwaarden/kaders bij elkaar te brengen. We spraken in de Zomerbrief over het bouwen aan een strategische agenda voor de komende vier jaar. Deze agenda komt in een drietal stappen tot stand:

1. In de Zomerbrief 2022 - in het bijzonder in paragraaf 3.5 - is de eerste stap gezet, op zowel inhoud, proces als financiën.
2. Nu, bij de Beleidsbegroting 2023-2026 gaan wij met u in gesprek over *een verdere concretisering van de meest urgente maatschappelijke opgaven*.
3. Vervolgens volgt bij de eerste 'volwaardige' Zomernota 2023-2027 van deze periode, in het voorjaar van 2023, nadere invulling tot een volledige strategische agenda.

In deze paragraaf van de begroting zetten we dus stap 2 in dit proces. In de volgende paragraaf 2 duiden we allereerst het instrument Strategische Agenda nog wat meer. Daarna volgt in paragraaf 3 een eerste uitwerking van deze agenda met de meest urgente maatschappelijke opgaven.

2. HET INSTRUMENT STRATEGISCHE AGENDA

Opzet/bedoeling

Er zijn in onze optiek verschillende componenten die gezamenlijk de strategie (wat is onze huidige situatie, waar willen we naar toe en hoe komen we daar?) van de gemeente voor de komende vier jaar bepalen en beïnvloeden:

- Externe trends en wet- en regelgeving;
- Langere termijn koers/ontwikkelingen in en van de organisatie;
- Het nieuwe collegeprogramma 2022-2026 'Hengelo in verbinding';
- Participatieve processen;
- Financiële kaders en randvoorwaarden.

Door deze componenten in samenhang te bezien, komen we tot een strategische agenda, waarmee we als gemeente de beste keuzes kunnen maken voor Hengelo. En dan gaat het vooral om de grote (verander)beweging; waar willen we als Hengelo het verschil maken? Wat willen we – of moet – wezenlijk anders dan nu? Een strategische agenda geeft op die grote maatschappelijke opgaven richting aan ons handelen en helpt koersvast te blijven, ook in moeilijke en/of krappe tijden. Het helpt om het gesprek te voeren hoe we optimale toegevoegde waarde voor Hengelo creëren met onze beperkte middelen; en dat gaat tegenwoordig niet alleen over geld, maar vooral ook over human-capital; onze uitvoeringscapaciteit is door de krappe arbeidsmarkt beperkt.

Governance

De strategische agenda maakt vanaf de afgelopen Zomerbrief 2022-2026 integraal onderdeel uit van de P en C-kalender, zoals de gemeenteraad die heeft bepaald. Dat wil zeggen dat de strategische agenda in ieder geval aandacht krijgt in de Zomernota, Beleidsbegroting en Jaarstukken en wanneer nodig in de Beleidsrapportage. Daarmee is de sturing en beheersing van de strategische agenda in het P en C-proces geborgd. Op voorstel van het college is de gemeenteraad daarmee volledig in positie, zodat we gezamenlijk, ieder vanuit zijn eigen rol en positie, de juiste strategische keuzes voor Hengelo kunnen maken. Vanuit onze ambitie is er bij alle opgaven die opgenomen worden in de strategische agenda bijzondere aandacht voor het participatieve proces.

Financiën

Zoals bij de Zomerbrief 2022-2026 al aangegeven is het belangrijk om ons te realiseren dat de strategische agenda 'dynamisch' van aard zal zijn en blijven, vooral omdat we leven in tijden van grote inhoudelijke transitie, maar daarnaast veroorzaken ook de onzekere financiële kaders en randvoorwaarden een grote dynamiek. Het financieel perspectief is als gevolg van de meest recente circulaire opnieuw substantieel veranderd en alleen met een stevig kompas, lees strategische agenda, kunnen we ook financieel voor Hengelo de juiste keuzes maken.

Daarom is in de Zomerbrief voor de eerste (procesmatige) uitwerking van de strategische agenda € 1 miljoen voor (vooral) voorbereidingskosten gereserveerd. Een aantal voorstellen voor de meeste urgente maatschappelijke opgaven in deze Strategische Agenda doen een beroep op dit voorbereidingsbudget.

Ten aanzien van de verdere budgettaire keuzes (investeringen, exploitatiebudgetten en/of andere financiële arrangementen) binnen de meerjarige financiële ruimte vindt u voor de meest urgente opgaven een eerste verdere concretisering.

3. UITWERKING STRATEGISCHE AGENDA

Hieronder volgt een nadere uitwerking van de thema's, zoals we die in de Zomerbrief hebben genoemd en die, wat ons betreft, in aanmerking komen voor een plek op de Strategische Agenda.

De thema's zijn concreter uitgewerkt op de meest urgente maatschappelijke opgaven voor 2022 en 2023. De overige, nog (verder) uit te werken plannen worden verwerkt in de Zomernota 2023-2027. Aanpak van deze maatschappelijke opgaven kost uiteraard geld en capaciteit. Voor de financiële implicaties verwijzen wij u graag naar de voorstellen voor nieuw beleid.

1. Dwarsthema: De inwoner centraal

1. Dwarsthema: De inwoner centraal	Programma/ paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Bewonersparticipatie	9	Hanneke Steen
Digitale transformatie	9/Bedrijfsvoering	Jacqueline Freriksen

De rol van de (lokale) overheid is veranderd en zal in de toekomst blijven veranderen. De interactie met partijen in de samenleving wordt steeds belangrijker (wat o.a. het Rijk vraagt vanuit de Omgevingswet en het sociaal domein). Het vertrouwen in de overheid is de laatste jaren gedaald, mede door bijvoorbeeld de Toeslagenaffaire. Openheid en communicatie zijn essentieel voor het vertrouwen tussen de Hengeloër, de gemeente en de overheid in het algemeen. Als gemeente zijn we al lang niet meer de grote bepalende factor, maar zijn we een van de partijen in een netwerksamenleving. De tijd van alleen maar zenden is voorbij. De snel veranderende samenleving vraagt om een flexibele en communicatieve organisatie die in kan spelen op die veranderingen. We moeten tussen (en naast) de inwoners, ondernemers en organisaties in onze stad staan. Dit thema wordt op het niveau van de strategische agenda ingevuld door de aanpak van twee maatschappelijke opgaven: bewonersparticipatie en digitale transformatie.

Bewonersparticipatie: werken met het nieuwe denkkader

De inwoner staat centraal, dat is wat in Hengelo het uitgangspunt is. Mensen willen vaker, en op verschillende manieren invloed uitoefenen op hun omgeving of situatie. Dat vraagt doorlopend contact en interactie. Hiermee werken we aan vertrouwen bij mensen en werken we samen aan een fijne en prettige manier van samenleven in Hengelo. Een denkkader waarin we als Hengelo aangeven hoe we betrokkenheid en invloed van inwoners op alles wat we als gemeente doen ontbreekt tot dusver.

Participatie is niet nieuw in Hengelo. Als gemeente zijn we gewend om met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, (keten)partners en andere betrokkenen het gesprek aan te gaan en samen te werken. Participatie vraagt om maatwerk en een bewuste afweging. Daarom is een concept denkkader participatie opgesteld voor houvast voor inwoners, bestuurders en medewerkers van de gemeente. Hiervoor zijn diverse dialoogsessies gevoerd met inwoners, college, raad en ambtenaren.

In het najaar van 2022 wordt het gesprek met uw raad gevoerd aan de hand van het concept denkkader participatie. Op basis daarvan bekijken we samen hoe we verder invulling gaan geven aan het denkkader participatie en wat hier voor nodig is. Het overkoepelend maatschappelijk effect van deze opgave is inwoners de mogelijkheid te geven om mee te kunnen denken of doen en invloed uit te oefenen op gemeentelijk beleid en de uitvoering daarvan. Hierdoor verkleint de kloof tussen inwoner en gemeente en bouwen we aan vertrouwen.

Digitale transformatie

In een tijd waarin de maatschappij, mede onder invloed van nieuwe technologieën, sneller verandert dan ooit is Digitale Transformatie een kans en noodzaak om als gemeente relevant te blijven voor de stad bij het aanpakken van 'nieuwe' maatschappelijke opgaven. En dat gaat veel verder dan het digitaliseren van processen. Het omvat een andere oriëntatie, een meer klantgerichte houding, een wendbare organisatie en een beter gebruik van nieuwe technologieën. Zo kan er meer toegevoegde waarde voor de maatschappij en vertrouwen door de maatschappij worden gecreëerd. Door in te zetten op de Digitale Transformatie kunnen we onze dienstverlening verbeteren en aan de verwachtingen van inwoners (blijven) voldoen. We moeten er daarbij goed oog voor houden, dat de inwoners die minder digitaal vaardig zijn mee kunnen blijven komen.

De gemeente Hengelo wil dit jaar starten met het programma Digitale Transformatie. Bij Digitale Transformatie is het belangrijk dat de gemeente nieuwe rollen pakt, ontwikkelingen tijdig ziet aankomen en daar pro-actief mee aan de slag gaat, samen met inwoners en bedrijven. Deze organisatieveranderingen hebben als doelstelling om de organisatie wendbaarder en pro-actiever de samenleving te laten bedienen. Om de digitale transformatie succesvol te implementeren en verder uit te rollen is extra geld en menskracht noodzakelijk. 2022 wordt gebruikt om het programma verder vorm te geven en uit te werken.

2. Wijkgerichte aanpak

2. Wijkgerichte aanpak	Programma/ paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Het behoud en versterken van leefbare wijken	6	Marie-José Luttkholt
Veiligheid	1	Sander Schelberg

Het behoud en versterken van leefbare wijken

Wij gaan de komende jaren inzetten op het behouden en versterken van leefbare wijken, waarbij ontmoeten en goede voorzieningen voorop staan (wonen, zorg, welzijn, veiligheid en de fysieke leefomgeving).

In wijken en buurten komen maatschappelijke opgaven en taken van onze gemeente bij elkaar. Bestaande taken zoals het beheer van onze openbare ruimte maar ook nieuwe opgaven zoals de aanpak van ondermijnende criminaliteit en de energie transitie. Ook binnen de transformatie van het sociaal domein zijn er maatschappelijke opgaven op wijkniveau. Dit varieert van het accommoderen van langer thuis wonen tot het investeren in preventieve gezondheidsaanpakken. Onze ervaring is dat bij inwoners en professionals het onderwerp van (wijk)veiligheid altijd een belangrijke rol bij de leefbaarheid in de buurten speelt. Het afgelopen jaar zijn in een tweetal buurten pilots uitgevoerd waarbij het 'ophalen van de leefbaarheidsvragen uit de wijk' en het aanpakken van ergernissen de agenda vormden. Daarbij zijn veel (veiligheid gerelateerde) onderwerpen genoemd, van verlichting, tot zwerfvuil, tot verloedering van de openbare ruimte, tot elkaar (niet) aanspreken op asociaal gedrag etc. Wij zijn van mening dat deze werkwijze een goede basis vormt voor onze wijkgerichte aanpak.

Er zijn vele manieren om inhoud en vorm te geven aan gebiedsgericht werken. Er is geen blauwdruk. Bovendien moet er, omdat elke buurt en wijk met andere opgaven kampt, ook ruimte zijn om te differentiëren per gebied. Voordat wij definitieve keuzes maken in de wijze waarop wij dit gaan doen willen we ons nader verdiepen in de mogelijkheden en de behoeften van partners en bewoners. Dit zullen wij in het najaar van 2022 vastleggen in een bestuurlijke opdracht. In de opdracht wordt aandacht besteed aan de inbreng van alle betrokkenen. Tevens kunnen wij in die periode een goede afstemming realiseren met onze transformatie-opgave binnen het sociaal domein.

Veiligheid

Het creëren van een veilig Hengelo is voor ons college van groot belang. De afgelopen jaren is een achterstand ontstaan bij de uitvoeren van werkzaamheden en het realiseren van beleidsdoelstellingen. Wij willen de komende periode daarin een inhaalslag maken. Onze ambitie gaat echter verder. Alle ontwikkelingen, internationaal en nationaal, geven aanleiding om veiligheid goed in het vizier te houden. Veranderende en nieuwe vormen van onveiligheid dwingen ons hiertoe. Hoewel ons veiligheidsbeleid de periode tot en met 2024 bestrijkt zijn wij van mening dat het nu al verstandig is om dit te gaan herijken. Dit willen we in 2023 samen met partners oppakken.

3. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling

3. Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling	Programma/ paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Spoorzone (top-technologische regio) met binnenstad en Hart van Zuid	3/8	Gerard Gerrits
Woningbouwopgave	8	Gerard Gerrits
Omgevingswet en wet kwaliteitsborging	8	Gerard Gerrits

De strategie van Hengelo – in het centrum van het stedelijk gebied in Twente – richt zich enerzijds op versterking van de sociaaleconomische structuur en anderzijds op een aantrekkelijk woon- en leefklimaat voor kenniswerkers, creatieve werkers, jongeren en vakmensen. Jong talent (bijvoorbeeld kenniswerkers of creatieve vakmensen) erg belangrijk zijn voor onze economie. We bedienen die echter tot nu toe te weinig in de woningvoorraad. Veel jonge mensen missen in Twente de geschikte woningen en bijhorende stedelijke dynamiek en trekken (mede) daarom weg. Daarom is het zaak om in Twente een leefmilieu te creëren waarmee we deze doelgroep vast kunnen houden. Zo heeft Twente een unieke propositie om rondom stationslocaties in een groene omgeving vestigingsmilieus te ontwikkelen voor combinaties van wonen, werken, ontmoeten en studeren. Hiermee versterken we de stedelijke dynamiek en behouden we meer jong talent in de regio. Er ligt dan ook een forse woningbouwopgave, zowel in aantallen als breder volkshuisvestelijk. Deze bouwimpuls moet zijn gebaseerd op de behoefte op aantal en type woningen. Met als bovenliggend doel het aantrekken en behouden van talent op alle niveaus. Met het werken aan deze maatschappelijke opgaven versterken we onze concurrentiepositie als stedelijke regio. Daarnaast stimuleren we de voor ons zo belangrijke groei van de (beroeps)bevolking en de daarmee samenhangende woningvraag. Zonder deze schaa sprong krimpt de beroepsbevolking volgens de prognoses. De groei van de beroepsbevolking is dus ook nodig om de bestaande economie en brede welvaart te kunnen waarborgen. Met die achterliggende doelstellingen streven wij naar een schaa sprong van de stad met een groeiambitie naar 100.000+ inwoners. Dat betekent dat we willen blijven investeren in de fysieke, economische en sociale ontwikkeling van de stad en de internationale en bereikbare technologische topregio Twente.

Een goede bereikbaarheid/mobiliteit maakt het aantrekkelijker voor bedrijven en talent op alle niveaus om zich te vestigen in Twente en is daarmee een essentiële randvoorwaarde voor de doelstellingen binnen deze maatschappelijke opgave. Snelle, duurzame en smart oplossingen via spoor, weg en water, hebben tot doel het beter verbinden van Hengelo/Twente met stedelijke kernen in de Randstad, regio Zwolle en bestemmingen in Duitsland (Münster, Dortmund, Berlijn en verder). Daarbij leggen we focus op de verbinding Zwolle-Twente-Münster en de verbinding Randstad-Berlijn en verder. Hengelo is daarin de centrale hub. Ook de interne (smart)mobiliteit binnen Hengelo en Twente is onderdeel van deze opgave.

Spoorzone (top-technologische regio)

Om Twente door te ontwikkelen als groene technologische topregio is het noodzakelijk om jong talent te behouden en Twente richting deze te doelgroep te presenteren als sterk alternatief voor de Randstad. Hiervoor moeten de randvoorwaarden op orde zijn. Voorbeelden hiervan zijn, (versnelling van de) geschikte woningbouw, aantrekkelijke (groene) werklocaties en hoogstaande culturele voorzieningen.

De afgelopen jaren hebben zich op *economisch* gebied veel ontwikkelingen en uitdagingen voorgedaan. De effecten van corona, de situatie in Oekraïne en onze arbeidsmarkt hebben invloed. In combinatie met hierboven beschreven ambities moeten we daarom in de eerste plaats inzetten op een duurzaam economisch herstel. Ook zetten we in op de technologische topregio en dus versterking van de sociaaleconomische structuur. Dat betekent dat we moeten kijken naar het brede palet. Van onze dienstverlening aan ondernemers en de begeleiding van werkzoekende inwoners, naar de ruimtelijke eisen, naar onze arbeidsmarkt en de ontwikkeling van talent (met onderwijs en re-integratie) en naar de regionale samenwerking. De samenwerking met partners zoals Twente Board, regiogemeenten, provincie, het onderwijsveld, bedrijven, UWV etc. wordt verder geïntensiveerd. Tevens zien we kansen in sociaal en maatschappelijk verantwoord ondernemen (impact ondernemen) als ondersteuning van duurzaamheidsdoelstellingen. Ten behoeve van de *fysieke* ontwikkeling van de stad is de verdere vormgeving van de Spoorzone Hengelo-Enschede (met binnenstad en Hart van Zuid) als hart van de technologische topregio van groot belang.

Woningbouwopgave

We werken aan de maatschappelijke woonopgave door verhoging van de bouwproductie via binnenstedelijke uitbreiding met bijpassende infrastructurele verbindingen via weg, water en spoor. Daarbij is een nieuwe woonvisie met als uitgangspunt betaalbaar en gevarieerd wonen en bouwen naar behoefte een voorwaarde. Om onze ambities te kunnen realiseren moeten we constant afwegingen maken in prioriteiten en aandacht besteden aan realisatie en uitvoering. De keten van ambitie – voorbereiding – vergunningverlening en daadwerkelijke uitvoering verdient versterking.

Ten behoeve van de stedelijke ontwikkeling werken wij daarnaast aan het opstellen van een (strategische) "*investeringsagenda stedelijke ontwikkeling*". De focus ligt bij deze agenda op de fysieke ontwikkeling maar is uiteraard onlosmakelijk verbonden met de sociale en economische ontwikkelingen. Zeker daar waar we een vertaling kunnen maken naar de ruimtelijke eisen hiervan. Met de investeringsagenda, die dynamisch van aard zal zijn, ondersteunen we onze lobby en kunnen we sneller en efficiënter inspelen op kansen die zich voordoen. De "*investeringsagenda stedelijke ontwikkeling*" zal in de eerste helft van 2023 met uw raad worden besproken.

4. Transformatie sociaal domein

4. Transformatie sociaal domein	Programma/ paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Participatie	6	Jacqueline Freriksen (coördinerend)
WMO	6	Marie-José Luttkholt
Jeugd	6	Claudio Bruggink

Wij gaan de komende jaren inzetten op een transformatie in het sociaal domein, omdat wij de gemeente weer terug willen brengen in de wijken; we willen dichtbij de mensen zijn. Tegelijkertijd is er een financiële noodzaak. De uitgaven zijn hoger dan de beschikbare middelen en de uitgaven lopen nog steeds op. Dat zou betekenen dat we de zorg voor mensen die dat echt nodig hebben straks wellicht niet meer kunnen garanderen. En dat willen we voorkomen. Deze transformatie bestaat voor ons uit vier belangrijke onderdelen:

1. *Normaliseren*: Wij werken aan een inclusieve stad, waar mensen erbij horen, ertoe doen, meedoen en zelfredzaam zijn. Mensen hebben onderweg in het leven weleens tegenslag. Wij zijn het ontwend om het hier samen op school, op het werk, in onze vrije tijd over te hebben en te ontdekken dat wij niet de enigen zijn, maar dat ook anderen dit meemaken. Wij gunnen alle inwoners dat ondersteuning in hun eigen omgeving (informeel) en met hulp van de sociale basis en basisondersteuning volstaat, zodat geïndiceerd maatwerk ondersteuning niet

of minder nodig is. Wij zullen dit zoveel mogelijk stimuleren en de sociale basis daarvoor versterken.

2. *Preventie*: Preventie in het sociaal domein is het voorkomen van problemen bij inwoners in het opgroeien of zelfredzaam zijn en vermindert problemen in een vroeg stadium. Onze focus ligt daar waar de grootste uitgaven in de zorg en ondersteuning zijn en de grootste resultaten te halen zijn.
3. *Wijkgerichte aanpak*: Wij willen naar een wijkgerichte aanpak en infrastructuur, die maakt dat de sociale basis en de basisondersteuning beter wordt benut en maatwerk ondersteuning minder nodig is. De behoefte en de identiteit van de wijken staat voorop. Daarbij willen wij gebruik maken van de bestaande infrastructuur en voorzieningen, door deze te versterken en te faciliteren.
4. *Nieuw zakelijk partnerschap*: Aflopende contracten in de komende jaren bieden kansen om vanuit strategisch partnerschap met een gedeelde verantwoordelijkheid voor de financiële houdbaarheid van het sociaal domein nieuwe afspraken te maken, zowel inhoudelijk als financieel. Wij maken afspraken met een beperkt aantal aanbieders. Essentieel hierbij is dat er vanuit dezelfde opgave verantwoordelijkheid wordt gedeeld en dat het partnerschap vanuit vertrouwen ontstaat. Aanbieders krijgen hierbij autonomie en ruimte om doelmatig en slimmer (innovatief) te werken, maar binnen duidelijk afgesproken kaders. Daar hoort ook een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het gemeenschapsgeld bij en een financiering en monitoring die niet direct gekoppeld is aan afspraken op casusniveau.

Op basis van het transformatieplan maakt de gemeente een uitvoeringsplan. Daarin worden zaken meer concreet gemaakt. Uiteindelijk zal het voor iedereen net even anders uitpakken en is het mede afhankelijk van de ondersteuning waar inwoners nu gebruik van maken.

5. Draagvlak voor duurzame inrichting

5. Draagvlak voor duurzame inrichting	Programma/ paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Duurzaamheid	7	Claudio Bruggink

Via de maatschappelijke opgave duurzaamheid, werken we aan de complexe en omvangrijke vraagstukken op het gebied van klimaatverandering en –adaptatie, energietransitie, circulaire duurzame economie, energiebesparing, mobiliteit en een inclusieve gezonde samenleving. Een succesvol duurzaamheidsbeleid is alleen mogelijk in nauwe samenwerking met inwoners, medeoverheden, bedrijven en instellingen. Het beoogde maatschappelijk effect is 60% CO2 reductie in 2030, conform het rijksbeleid. De bestuurlijke aandacht gaat de komende jaren, naar het organiseren van meer realisatiekracht voor de uitvoering van het beleid.

In de Zomerbrief zijn meerjarig de 5 projecten benoemd die om een extra impuls vragen: Stimuleren Energiebesparing, Opwekking Duurzame Elektriciteit, Wijkgerichte Aanpak Warmtetransitie, Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed en Inzet op Participatie/Communicatie. Daarnaast willen we, zoals in het coalitieprogramma is aangegeven, minderdraagkrachtigen ondersteunen via energiebesparing. We willen daarbij alternatieven voor fossiele brandstoffen stimuleren/realiseren. Recent is de aandacht voor energie armoede extra actueel geworden. Voor dit laatste thema zijn ook extra middelen door het rijk beschikbaar gesteld. Aanvullend op de genoemde 5 projecten zijn dus energiearmoede, hulp aan minderdraagkrachtigen en het structureel energiezuinig maken van woningen topprioriteit van het college geworden.

De koers met daarbinnen de geprioriteerde opgaven is duidelijk. Alleen de omvang van de opgaven en de bijbehorende middelen is groter geworden. Daarbij komt dat de menskracht beperkt is (gebleken). We willen dat de middelen vooral voor inwoners en de uitvoering wordt ingezet, maar merken dat onze capaciteit aan menskracht onvoldoende is om alles te realiseren. Er is sprake van discrepantie tussen de inhoudelijke ambities en de beschikbare menskracht. Duurzaamheid is niet alleen een lokale opgave, maar vraagt ook landelijke inzet en afstemming. In de komende periode willen we daar als Hengelo een rol van betekenis spelen. Wij zijn van mening dat dit gaat bijdragen aan het aanpakken van onze opgave.

Begin 2023 zal een actualisatie van het Programma Duurzaamheid worden aangeboden. Dit is de opmaat naar een structurele inzet voor de komende jaren. De financiële effecten daarvan nemen wij mee naar de Zomernota 2023-2027. Maar we willen en kunnen niet wachten. We geven nu al uitvoering aan de al geformuleerde projecten/prioriteiten.

Tot slot: overige continue taken gemeente en organisatie

Organisatie en overige continue taken gemeente	Programma/ paragraaf	Portefeuillehouder(s)
Hengelo's werken en dienstverlening	9/Bedrijfsvoering	Jacqueline Freriksen

Aan het eind van deze paragraaf over de strategische agenda willen wij benadrukken dat deze zich vooral richt op de grote maatschappelijke opgaven en ambities voor onze stad, zoals hierboven met de vijf onderdelen geschetst. Maar een groot deel van de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur richt zich ook op de relatief stabiele 'continue' taken die wij uitvoeren en daarnaast de organisatorische kant van de gemeente. Het is van belang om ook daar, zowel inhoudelijk als procesmatig en financieel, voldoende aandacht voor te blijven houden. Om toegevoegde waarde te blijven leveren moeten we ook blijven investeren in onze 'basis op orde'.

Hengelo's werken

De samenleving verandert in rap tempo. Er vinden allerlei ontwikkelingen plaats die van invloed zijn op onze stad en daarmee onze organisatie, zoals de digitale transformatie, de transformatie in het sociaal domein en de invoering van de Omgevingswet. De gemeente Hengelo is het programma "Hengelo's werken" gestart omdat zij een toekomstbestendige, wendbare organisatie wil zijn die snel en adequaat op alle veranderingen in kan spelen. Dit vraagt onder meer om een versterking van de concernsturing en een verbetering van de samenwerking over teams, afdelingen en domeinen heen. Wij streven naar een organisatie waarin de inwoner, ondernemer en maatschappelijke organisaties centraal staan. Een wendbare en zelfbewuste organisatie waarin medewerkers in hun kracht staan is essentieel voor een goede dienstverlening.

Overige continue taken

De relatief stabiele 'continue' taken beslaan een flink deel van de capaciteit van de gemeente, hoewel ze normaliter minder bestuurlijke en politieke aandacht vragen dan de grote maatschappelijke opgaven. Toch is het, zoals gezegd, van belang om hier voldoende aandacht voor te blijven houden, zowel inhoudelijk als procesmatig en financieel. In dat licht verwijzen wij u graag naar bijlage 8.7 in deze begroting. Daar vindt u de totaalijst met nieuw beleid, zowel vanuit de strategische agenda, als ook vanuit de continue taken. Een goed voorbeeld van een noodzakelijke investering in een continue taak is het Integraal Huisvestingsprogramma (IHP) onderwijs. Dit nog op te stellen koersdocument zet uiteen hoe de gemeenten samen met de schoolbesturen de komende jaren integraal en planmatig investeert in de huisvesting van het onderwijs. Het IHP maakt de benodigde investeringen op de lange termijn (tot 2050) inzichtelijk.

5.2 Beleidsprogramma's

5.2.1 Veiligheid

Aanspreekpunt bestuurlijk
Betrokken domein(en)
Aanspreekpunt Ambtelijk

Burgemeester Schelberg
Fysiek
Katja Boerrigter

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2023?

We willen dat de inwoners van Hengelo hun stad ervaren als een veilige en prettige plek om in te wonen, te werken en te recreëren. Daarom zetten we ons in om het aantal misdrijven verder terug te dringen en het gevoel van veiligheid te verhogen.

Enerzijds zien we daarbij een daling van veelvoorkomende criminaliteit, anderzijds een toename van zwaardere en georganiseerde vormen van criminaliteit. Ook de relatie tussen veiligheid en sociale vraagstukken komen prominenter in beeld, met een blijvende relevante rol voor de gemeente.

Het afgelopen jaar kreeg Nederland, en daarmee ook Hengelo, te maken met een vluchtelingenstroom welke werd veroorzaakt door de oorlog in Oekraïne. Er is door gemeenten enorm ingezet op de opvang van deze vluchtelingen waarbij Hengelo een bijdrage levert met 450 plekken. Hoe dit zich verder ontwikkelt is momenteel lastig te voorspellen. Daarnaast zijn de effecten van de COVID-19 crisis nog altijd merkbaar en brengt het coronavirus de nodige onzekerheid met zich mee. Welke preventieve maatregelen kunnen we de komende jaren nog verwachten en hoe gaan we daar als samenleving mee om? Deze en andere ontwikkelingen op het gebied van wonen, duurzaamheid en milieu, hebben onvermijdelijk effecten op de leefbaarheid en veiligheid van Hengelo.

Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, werken we continue aan het veiligheidsbeleid. Voor de komende jaren heeft Hengelo een aantal speerpunten waar we ons voornamelijk op willen richten. Deze zijn vooral gericht op de aanpak van ondermijning, het behouden of creëren van veilige wijken en een verdere professionalisering van de toezicht en handhavingsfunctie in de openbare ruimte. Dat kunnen we niet alleen. Zowel bij de totstandkoming van het beleid als bij de uitvoering daarvan, vinden we het belangrijk dit zo veel mogelijk te blijven doen in samenwerking met maatschappelijke en justitiële partners alsmede onze inwoners.

Relevante beleidsnota's

- Veiligheidsbeleid gemeente Hengelo: Samen uitvoering geven aan veiligheid 2021-2024
- Algemene plaatselijke verordening (2019)
- Plan van aanpak Ondermijning (2019)
- Integraal handhavingsbeleid

Verbonden partijen

Veiligheidsregio Twente

Veiligheid begint bij het voorkomen van branden, rampen en crises en het vervolgens beperken van letsel en schade als dit zich dan toch voordoet. De risico's in de regio vormen de basis van het werk van de Veiligheidsregio Twente. Op basis daarvan hebben zij een adviserende en voorbereidende taak met het opstellen van een risicoprofiel, het regionaal crisisplan en specifieke incidentbestrijdingsplannen. Door mensen regionaal op te leiden en te laten oefenen zijn zij voor gemeenten als Hengelo in staat bij branden en (dreigende) crisissituaties professioneel op te treden. De mensen staan 24/7 paraat om de inwoners, bezoekers en ondernemers in Twente te helpen.

Daarnaast voert de Veiligheidsregio Twente een aantal taken uit die niet voortkomen uit de Wet Veiligheidsregio's maar voortvloeien uit een (andere) wet en/of een opdracht van de regiogemeenten. Zo draagt de Veiligheidsregio Twente bijvoorbeeld bij aan risicobewustzijn met de Twente Safety Campus. Ook faciliteren zij het platform voor regionale samenwerking op het gebied van fysieke maar ook sociale veiligheid, zoals het Platform Integrale Veiligheidszorg, Veiligheidsstrategie Oost Nederland, de Regionale Toezichtsrimte (RTR), het Veiligheidshuis Twente (VHT) en meest recent opgerichte Kenniscentrum Mensenhandel Twente (KMT).

Ook de Veiligheidsregio Twente zal de nodige inspanning moeten leveren om een stabiele factor in tijden van verandering te kunnen zijn. De nieuwe meldkamer Oost-Nederland zal naar verwachting in het voorjaar van 2023 operationeel zijn. Voorbereidingen op de Omgevingswet worden getroffen en heeft gevolgen voor de brandweer in samenwerking met de gemeente. Technologische ontwikkelingen gaan razendsnel en kunnen op allerlei terreinen helpen. Bijvoorbeeld de inzet van drones in het voorkomen en bestrijden van branden. De Veiligheidsregio Twente werkt al met een actueel veiligheidsbeeld van de regio op basis van relevante data en gaan dit nog verder professionaliseren. Beschikbaarheid van de juiste informatie stelt de Veiligheidsregio in staat om gericht beleid maken, de samenleving goed en tijdig te informeren en duidelijke handelingsperspectieven te bieden aan partners, bestuurders, ondernemers en inwoners.

Wat willen we bereiken?

Veiligheid is bij uitstek een gezamenlijk product van bewoners, overheid en andere professionele partijen. Problemen op meerdere vlakken als werk, armoede, gezondheid en wonen stapelen zich op. Om hier effectief op te kunnen reageren, is de integrale samenwerking van essentieel belang. We willen weten hoe we dat als gemeente doen en meten daarom elk jaar de waardering van partners. Zowel het cijfer als de toelichting die we krijgen gebruiken we om onze werkwijze bij te sturen. Wat we gezamenlijk doen heeft zijn uitwerking in de wijken en buurten. We willen weten hoe effectief we daarin zijn en meten daarom de waardering van inwoners ten opzichte van hun overlast- en veiligheidsbeleving.

1.1 Hengelo kent minder misdaad

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2021	Streefwaarden begroting:				
			2022	2023	2024	2025	2026
Aantal geregistreerde misdrijven (aantal) ¹	2.957(2019) ²	n.v.t.	2.877	2.749	2.678	2.678	2.678

1 Het gaat om de volgende misdrijven: vermogensdelicten, geweldsdelicten, digitale criminaliteit, drugs en vuurwapendelicten en vernielingen

2 Het jaar 2019 is hier als peiljaar genomen (in plaats van 2020) om bijzondere effecten als gevolg van corona uit te filteren.

1.1.2 Hengelo kent minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2021	2022	Streefwaarden begroting:			
				2023	2024	2025	2026
(1) Waardering van partners die betrokken zijn bij de bestrijding van ondermijning(2) voor: het veiligheidsbeleid, de uitvoering hiervan en de samenwerking met de gemeente. (cijfer 1-10).(3) ¹	2021		7	7,25	7,5	7,5	7,7

1 (1) Uit onderzoek blijkt dat samenwerking tussen ketenpartners cruciaal is in de aanpak van (georganiseerde) misdaad. Vandaar dat we een indicator opnemen over die samenwerking, conform het Veiligheids beleidsplan. Samenwerking is echter geen doel op zich.

(2) Partners die betrokken zijn bij bestrijding ondermijning: Politie (diverse organisatieonderdelen), Openbaar Ministerie, Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC), Belastingdienst en Douane.

(3) Deze indicator/systematiek is nieuw en wordt in 2021 samen met het Kennispunt vormgegeven.

1.2 Inwoners van Hengelo voelen zich veiliger en ervaren minder overlast

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2021	2022	Streefwaarden begroting:			
				2023	2024	2025	2026
Percentage mensen dat zich wel eens onveilig voelt in de eigen buurt (%)	18,7% (2019) 23,8% (2021) 34,8%(2022)	17,1%	16,2%	15,3%	14,4%	14,4%	14,4%
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de eigen buurt (cijfer 1-10)	7,5 (2019) 7,3(2021) 7,0(2022)	wordt dit jaar gemeten	7,5	7,6	7,7	7,7	7,7
Waardering die inwoners van Hengelo geven aan de veiligheid in de binnenstad (cijfer 1-10)	7,0 (2021) 6,5(2022)	wordt dit jaar gemeten	7,0	7,25	7,5	7,5	7,5

1.2.2 Inwoners van Hengelo ervaren minder overlast in hun wijk of buurt

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2021	2022	Streefwaarden begroting:			
				2023	2024	2025	2026
Score voor de totale ervaren overlast door Hengeloërs (score 0-10)(1)(2) ¹	1,9 (2019) 2,2(2021) 2,5(2022)	n.v.t.	1,83	1,75	1,7	1,7	1,6

1 (1) Kennispunt Twente stelt de 'schaalscore totale overlast' samen op basis van dertien vormen van overlast/buurtproblemen te weten: te hard rijden; mensen die op straat worden lastiggevalen; dronken mensen op straat; hinder van horeca; agressief gedrag in het verkeer; straatmeubilair dat vernield is; rondhangende jongeren; drugsgebruik of drugshandel; bekladde muren/ gebouwen; overlast door buurtbewoners; rommel op straat; hondenpoep; parkeerproblemen

(2) Kanttekening: Dit cijfer is verwarrend vanwege de afwijkende telling ten opzichte van de voorgaande indicatoren:

- 0 tot 10 ipv 1- tot 10, omdat het een score is en geen rapportcijfer, vergelijkbaar met de landelijke veiligheidsmonitor.

- Lager is beter ipv hoger is beter

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2023?

1.1.1 In Hengelo vinden minder vermogens-, vandalisme- en geweldsdelicten plaats, zoals inbraken, diefstal, vernielingen en mishandeling plaats.

- We werken verder aan het convenant kwaliteitsmeter veilig uitgaan samen met de horeca, ondernemers en politie voor een klimaat van veilig uitgaan.
- We willen meer inzetten op de digitale weerbaarheid van ouderen, jongeren en ondernemers, door bewustzijn te stimuleren en ondersteuning te organiseren.
- In het kader van veilig ondernemen vergroten we de veiligheid op de bedrijventerreinen, onder meer door het verder ontwikkelen van het keurmerk veilig ondernemen, welke er op is gericht de criminaliteit te doen afnemen.

1.1.2 Hengelo kent minder (georganiseerde) misdaad die het vertrouwen in de maatschappij aantast (ondermijnende criminaliteit), zoals drugshandel, fraude en witwassen.

- We actualiseren de afspraken met interne en externe partners om de informatie over georganiseerde misdaad optimaal uit te wisselen en mogelijke barrières in de samenwerking weg te nemen.
- De aanpak van ondermijning start bij bewustwording. Wij gaan daarom organisatie-breed een verdiepingsslag maken hoe medewerkers binnen onze organisatie ondermijning binnen het eigen werkgebied kunnen herkennen en hoe ze hierop kunnen acteren.
- We zorgen ervoor dat ondermijning een terugkerend thema is via trainingen en overleggen op zowel ambtelijk, bestuurlijk als politiek niveau.
- We vergroten het praktische bereik in de toepassing van de wet BIBOB, door verbinding te zoeken met relevante beleidsterreinen.
- We verwerken de uitkomsten van het onderzoek naar weerbaarheid van de gemeente in een plan van aanpak en geven daar uitvoering aan.
- We structureren het proces "signaal naar interventie" waarmee we sneller en consistentier integraal opvolging geven aan meldingen die via verschillende kanalen onze organisatie binnenkomen.
- We onderzoeken en ontwikkelen een meerjarige aanpak op drugscriminaliteit, in samenwerking met partners als politie en sociaal-maatschappelijke partners.

1.2.1 Inwoners voelen zich veiliger in Hengelo.

- We geven vorm aan het programma veiligheid en ontwikkelen daarvoor een nieuw integraal veiligheidsbeleid voor de komende jaren. We willen hiermee beter aansluiten op de grote veiligheidsvraagstukken en op organisatorische ontwikkelingen als de omgevingsvisie, wijk- en opgavegericht werken.
- We onderzoeken hoe we enerzijds onze toezicht en handhavingscapaciteit kunnen uitbreiden en anderzijds kwalitatief kunnen verbeteren, zodat zij maximaal bijdragen aan een leefbare en veilige omgeving.
- Na een periode waarin we op basis van het handhavingsarrangement hebben samengewerkt met de politie zetten we in op evaluatie en doen we voorstellen tot verbeteringen.

1.2.2 Inwoners van Hengelo ervaren minder overlast in hun wijk of buurt.

- We willen meer gebiedsgericht de leefbaarheid en veiligheid verbeteren, door zorgvuldig te analyseren wat er in een buurt of wijk speelt en inzetten op de meest belangrijke onderwerpen.
- We willen zorgen voor een sluitende keten voor personen met verward gedrag door een persoonsgerichte benadering om de veiligheid van medeburgers te vergroten.

Wat blijven we doen?

- Adviseren van de burgemeester/college rond alle wettelijke taken op het gebied van openbare orde.
- Uitvoeren en doorontwikkelen van de beleidsregel BIBOB, om te voorkomen dat we transacties verrichten met of vergunningen verlenen aan criminelen.
- Opleiden, trainen en oefenen van functionarissen binnen de crisisorganisatie, zowel op regionaal als lokaal niveau.
- Casuscoördinatie, door lokale en regionale informatie via vaste overlegstructuren aan elkaar te verbinden en zo werken van signalen naar integrale interventies.
- Bij (dreigende) maatschappelijke onrust schalen we op naar een passende organisatie.
- Opstellen en regisseren van een plan van aanpak bij criminele jeugdgroepen.
- Zorgen dat criminele motorbendes geen vaste grond in Hengelo krijgen.
- Veilige evenementen en een veilig uitgaansgebied door tijdige en volledige vergunningaanvragen en afspraken via het Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan.
- Vergunningverlening terrassen en openbare ruimte.
- Opruimen ontplofbare oorlogsresten.
- Actualisering van de APV.
- Gerichtte toezicht- en handhavingscontroles en parkeercontroles.
- Invulling geven aan de veelplegersaanpak met het Veiligheidshuis Twente.
- Intervenieren bij signalen van plotselinge toename van woninginbraken of diefstallen in of rond een bepaald gebied.
- Bestendigen en uitbreiden van het aantal organisaties met het Keurmerk Veilig Ondernemen.
- Blijven investeren in de afstemming tussen veiligheidspartners en sociale partijen voor een sluitend ketenaanpak.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2021	Saldo begroting 2022	Lasten begroting 2023	Baten begroting 2023	Saldo begroting 2023	Verschil 2023 - 2022
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-6.397	-6.570	6.805	-	-6.805	-235
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-2.458	-2.805	3.031	88	-2.943	-138
Totaal 1 Veiligheid	-8.855	-9.375	9.836	88	-9.748	-373

Taakveld	Saldo begroting 2023	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	-6.805	-6.805	-6.805	-6.805
1.2 Openbare orde en Veiligheid	-2.943	-2.885	-2.882	-2.886
Totaal 1 Veiligheid	-9.748	-9.690	-9.687	-9.691

Financiële toelichting

1.1 Crisisbeheersing en brandweer (€ 235.000 nadeel)

We verwachten een toename in uitgaven door indexering van de bijdrage aan de Veiligheidsregio. Naast deze indexatie is er sprake van een lichte verhoging van de vanuit de Veiligheidsregio doorberekende bedragen i.v.m. loon- en prijsstijgingen (Zomerbrief 22-ZB-1.1). In het kader van nieuw beleid wordt rekening gehouden met aanvullende lasten in verband met Informatieveiligheid (23-NB-1.1).

1.2 Openbare orde en Veiligheid (€ 138.000 nadeel)

In het kader van nieuw beleid op het gebied van Veiligheid wordt rekening gehouden met een uitbreiding van de formatie en een uitzetting van kosten van onderzoek (23-NB-1.2).

5.2.2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Aanspreekpunt bestuurlijk
Betrokken domein(en)
Aanspreekpunt Ambtelijk

Wethouder Steen/Wethouder Bruggink
Fysiek
Katja Boerrigter

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2023?

De manier waarop we ons verplaatsen verandert. Technologie ontwikkelt zich, en de stad ontwikkelt zich ook. We moeten nu nadenken over de mobiliteit van de toekomst, zeker als we een schaa sprong maken.

Begin 2023 gaan we het Mobiliteitsplan 2040 met de gemeenteraad bespreken, waaraan in 2022 is gewerkt met vele partijen in de stad. We gaan keuzes maken in de wijze waarop we deelmobiliteit een bewuste plek geven in de stad, hoe we vlot en veilig onze weg kunnen vinden in het verkeer, op korte en lange termijn. We starten met het Strategisch plan verkeersveiligheid en werken deze uit voor de verschillende deelgebieden in de stad.

Ook gaan we in 2023 voor de hele stad het parkeerbeleid actualiseren. Voor de binnenstad en Hart van Zuid is dit in 2021 al gedaan. Voor het verder verbeteren van de verkeersveiligheid worden uitvoeringsplannen aan de raad voorgesteld.

In Hart van Zuid wordt parkeerregulering ingevoerd. De in september 2021 vastgestelde parkeernormen voor binnenstad en Hart van Zuid sluiten aan bij de doelstelling van het realiseren van een (hoog)stedelijk woon- en werkmilieu. Invoering van parkeerregulering is een belangrijke voorwaarde voor het behalen van deze doelstelling en hangt samen met oplevering van woningbouw in Hart van Zuid.

Als uitwerking van de programmalijn Bereikbare Binnenstad worden er fietsparkeerplannen in de binnenstedelijke omgeving gerealiseerd voor de Markt en het Wetplein. Voor het realiseren van fietsroutes geven we prioriteit aan de F35 Fietssnelweg aan de Bankastraat en Marskant in Hengelo. We willen na de besluitvorming over het toegangsbeleid uitvoering geven aan de actualisatie toegangsbeleid centrum.

Relevante beleidsnota's

- Regionaal Mobiliteitsplan Twente 2012-2020 (2013)
- Gemeentelijk verkeer- en vervoersplan (2003)
- Nota Autoparkeren (2008)
- Evaluatie parkeerbeleid (2010)
- Uitvoeringsnota Fietsen (2003)
- Uitvoeringsprogramma binnenhavenvisie 2017-2030 (2017)
- Parkeerplan binnenstad (2019)
- Parkeernormennota binnenstad/Hart van Zuid (2021)

Verbonden partijen

Recreatieschap Twente

Recreatieschap Twente werkt vóór en samen mét de veertien Twentse gemeenten en maatschappelijke partners aan een vitaal Twente waarin inwoners gezond en kansrijk zijn. Dit is een onderdeel van de Provincie. Gezamenlijk wordt gekeken wat mogelijkheden zijn om mobiliteitsvraagstukken grensoverschrijdend aan te pakken.

Gildebor/Sociaal Werkleerbedrijf Midden-Twente

Gildebor voert het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uit.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten. Voor dit programma geldt dit voor parkeren en havenbedrijf.

Gemeenschappelijk Havenbedrijf Twente (is geen verbonden partij, maar op basis van bestuurlijke overeenkomst)

Het havenbedrijf verbindt vervoerders en bedrijven met de meest dynamische mainport van Oost-Nederland: de binnenhavens van Lochem, Hof van Twente, Hengelo, Almelo en Enschede.

Wat willen we bereiken?

2.1 Mensen en goederen kunnen Hengelo beter bereiken via weg en spoor

2.1.1 Hengelo is beter bereikbaar met de fiets, de auto en het openbaar vervoer

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de auto' (%)	69,8% (2021) 76,4%(2022)			80%	80%	80%	80%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met het openbaar vervoer' (%)	81,5% (2021) 83,5%(2022)			85%	85%	85%	85%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Hengelo is goed bereikbaar met de fiets' (%)	91,5% (2021) 92,6%(2022)			90%	90%	90%	90%
Duur treinreis van station Amsterdam Zuid naar station Hengelo	1 uur en 51 minuten (2021)	1 uur en 51 minuten	1 uur en 50 minuten	1 uur en 50 minuten	1 uur en 50 minuten	1 uur en 50 minuten	1 uur en 50 minuten

2.2 Mensen in Hengelo kunnen zich veiliger verplaatsen in een schone openbare ruimte

2.2.1 Wegen en fietspaden in Hengelo zijn heel en veilig

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage rijbanen, fietspaden en trottoirs in Hengelo dat voldoet aan de CROW*-richtlijn. ¹	85 (2022)		85	86	87	88	89
Aantal verkeersongevallen in Hengelo (aantal)	625 (2019)	565	535	505	475	445	415
Aantal verkeersslachtoffers in Hengelo (aantal)	113 (2019)	102	97	92	87	82	77
Percentage inwoners dat vindt dat Hengelo verkeersveilig is (%)	39,9% (2021) 40,6% (2022)	n.v.t.	n.v.t.	0,42	44%	46%	48%

¹ Het CROW is een kennisinstituut voor onder andere de water- en wegenbouw.

2.2.2 De openbare ruimte in Hengelo is schoon

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Mijn buurt is schoon' (%)	60,8%(2019) 58,7% (2021) 57,7%(2022)	60%	60%	60%	60%	60%	60%

2.3 De binnenstad van Hengelo is beter bereikbaar voor inwoners en bezoekers

2.3.1 Fietzers kunnen hun fiets makkelijker en veiliger stallen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Rapportcijfer dat binnenstadbezoekers (die meestal fietsend gaan) geven voor het gemak waarmee zij in het algemeen een parkeerplek vinden voor hun fiets (cijfer 1-10)	7,6 (2019) 8,2 (2020) 8,1 (2021)	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Aantal keren dat een fiets is gestald in een bewaakte fietsenstallingen in de binnenstad van Hengelo (aantal) ¹	90.295 (2019)	60.000	100.000	100.000	150.000	150.000	150.000

1 Het gaat om twee stallingen: Kloosterhofterrein en de Beurs.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2023?

- We zijn gestart met het opstellen van een nieuw mobiliteitsplan voor de stad. Het mobiliteitsplan wordt een toekomstgericht en integraal beleidsdocument dat een visie bevat die beschrijft hoe mobiliteit kan bijdragen aan "Hengelo als stad van de verbinding". Centraal staat hoe mobiliteit kan bijdragen aan Hengelo als prettige woonstad, als sociale, sportieve stad, als een stad met een sterke economie en een aantrekkelijke woonomgeving.
- Verdere uitvoering en monitoring notitie bereikbare binnenstad om zo bij te dragen aan een aantrekkelijke en bereikbare binnenstad, door onder meer te zorgen voor voldoende hoogwaardige fietsparkeervoorzieningen. Op dit moment worden er drie nieuwe fietsenstallingen gerealiseerd: Marktplaats, De Wetstraat, Ontwikkeling Lange Wemen (Kloosterhof)
- Beheer en exploitatie nieuwe bewaakte fietsenstallingen in de binnenstad.
- Er wordt gestart met het opstellen van een nieuwe parkeervisie voor heel Hengelo. De nieuw vastgestelde Parkeernormennota is alleen van toepassing voor de binnenstad en Hart van Zuid. Voor de overige gebieden van de stad is de Nota Autoparkeren 2008-2012 van kracht gebleven. De nieuw op te stellen parkeervisie zal de Nota Autoparkeren gaan vervangen.
- Conform een landelijke werkwijze, zal in 2023 anders naar verkeersveiligheid gekeken worden. Niet alleen meer naar verkeersongevallen achteraf, maar proactief door risicoprofielen op te stellen. Hier komt een uitvoeringsprogramma uit voort die een directe relatie zal hebben met het uitvoeringsprogramma uit het Mobiliteitsplan.
- Er wordt in het voorjaar van 2023 een wijkbreed onderzoek uitgevoerd naar de verkeersontsluiting van de wijk Woolde. (23-NB-2.1).
- We realiseren nieuwe fietsenstallingen en zorgen voor bewaking van de fietsen (23-NB-2.2).

Wat blijven we doen?

Verkeer en vervoer

- Wegen, straten en pleinen onderhouden.
- Verwijderen van afval, schoonhouden van de openbare ruimte (inclusief straatmeubilair) en bestrijden van gladheid.
- Wegen, paden en openbare ruimte voorzien van voldoende licht.
- Beheren en onderhouden van bebordingen en straatnaamborden.
- Beheren en onderhouden verkeersregelininstallaties en veiligheidssystemen om de verkeersveiligheid en doorstroming op minimaal hetzelfde niveau te waarborgen.
- Beleid maken over verkeer en vervoer, verkeersvoorzieningen ontwerpen en verkeersadviezen geven.

Parkeren

- Beheren en exploiteren van blauwe zones, het betaald parkeergebied, Shop & Go parkeerplaatsen, parkeergarage De Beurs en de bewaakte fietsenstallingen.
- Waar gevraagd uitbreiding van de blauwe zone faciliteren.
- Waar mogelijk verbeteren exploitatieresultaat parkeren.
- Monitoring van de opgestelde parkeerbalans.
- Monitoren van het autobezit in Hart van Zuid en de binnenstad, alsmede parkeerdruk in Hart van Zuid de binnenstad en directe omgeving.
- Eventueel parkeerplaatsen opheffen om de kwaliteit van de openbare ruimte te versterken of ontwikkelingen mogelijk te maken.
- Adviseren over parkeerbeleid, -beheer en -exploitatie in de diverse binnenstadsprojecten en bij opstellen van nieuw parkeerbeleid.

Havens

- Wij blijven investeren om het Twentakanaal aantrekkelijker te maken voor het bedrijfsleven en daarmee de regionale economie te versterken en werkgelegenheid in de regio te bevorderen.
- Wij blijven investeren in de fysieke haveninfrastructuur om daar waar nodig deze infrastructuur aan te passen aan de grotere vaarwegklasse (klasse Va). Het Rijk en de havengemeenten investeren de komende jaren fors in het opwaarderen van de Twentekanaalen. Voor de verschillende investeringen is door de EU een subsidie verstrekt. Sleutelwoorden die de komende periode bepalend zijn in relatie tot de uitvoering van het bedrijfsplan zijn "Slim, duurzaam en veilig".
- Wij werken aan de uitwerking/realisatie van het concept "Smart Port Twente". Een digitaal platform waarin allerlei informatie beschikbaar komt voor gebruikers, ondernemers, overheden en geïnteresseerden op het gebied van de dienstverlening, verkeersmanagement, milieu en monitoring, assetmanagement en controlesysteem op de scheepsregistratie.

Openbaar vervoer

- Beleid maken over openbaar vervoer (OV) en onderhouden van OV-systemen.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2021	Saldo begroting 2022	Lasten begroting 2023	Baten begroting 2023	Saldo begroting 2023	Vershil 2023 - 2022
2.1 Verkeer, wegen en water	-7.528	-7.228	8.783	423	-8.359	-1.131
2.2 Parkeren	-1.049	-1.117	1.272	34	-1.238	-122
2.4 Economische Havens en waterwegen	-15	42	752	717	-35	-77
2.5 Openbaar vervoer	-264	-316	305	-	-305	11
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-8.857	-8.620	11.112	1.174	-9.938	-1.318

Taakveld	Saldo begroting 2023	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026
2.1 Verkeer, wegen en water	-8.359	-8.518	-8.739	-8.933
2.2 Parkeren	-1.238	-1.342	-1.342	-1.200
2.4 Economische Havens en waterwegen	-35	-35	-35	-35
2.5 Openbaar vervoer	-305	-305	-305	-305
Totaal 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-9.938	-10.200	-10.420	-10.473

Financiële toelichting

2.1 Verkeer, wegen en water (€ 1.131.000 nadeel)

Door de toenemende aandacht voor verkeer en verkeersveiligheid verwachten we dat we de komende periode meer ambtelijke capaciteit nodig zullen hebben en meer inzetten op verkeersbeleid. De kapitaallasten nemen in 2023 toe t.o.v. het begroot bedrag van 2022. Dit komt overwegend door het neerwaarts bijstellen van de begrote afschrijvingslasten in 2022 (o.b.v. de werkelijke cijfers, Zomerbrief 22-ZB-9.6). Tegelijkertijd zijn er ook nieuw geplande vervangingsinvesteringen op het gebied van wegen, openbare verlichting, verkeersregelinstallaties en kunstwerken die de kapitaallasten in 2023 verhogen (22-ZB-2.2 tm 2.6). Vanaf 2024 is door deze investeringen wel een structurele toename van de kapitaallasten zichtbaar en lopen de lasten in dit taakveld op. De budgetten zijn in 2023 ook hoger t.g.v. de indexering en areaaluitbreiding. Als nieuw beleid is rekening gehouden met een uitzetting van lasten ten behoeve van de Wijkontsluiting Woolde (23-NB-2.1).

2.2 Parkeren (€ 122.000 nadeel)

De exploitatiebudgetten zijn in 2023 hoger door de indexering. Ook de kapitaallasten nemen in 2023 toe t.o.v. het begroot bedrag van 2022. Dit komt overwegend door het neerwaarts bijstellen van de begrote afschrijvingslasten in 2022 (o.b.v. de werkelijke cijfers, Zomerbrief 22-ZB-9.6). Meerjarig gezien dalen de kapitaallasten per 2026, omdat investeringen uit het verleden dan afgeschreven zijn en er in afwachting van diverse ontwikkelingen nog geen nieuwe investeringen gepland zijn. Als nieuw beleid is rekening gehouden met meerjarig hogere lasten van bemensing van de nieuwe fietsenstallingen en een formatieuitbreiding ten behoeve van de coördinatie (23-NB-2.2).

2.4 Economische havens en waterwegen (€ 77.000 nadeel)

De kapitaallasten nemen in 2023 toe t.o.v. het begroot bedrag van 2022. Dit komt overwegend door het neerwaarts bijstellen van de begrote afschrijvingslasten in 2022 (o.b.v. de werkelijke cijfers, Zomerbrief 22-ZB-9.6). We hebben hogere haveninkomsten uit vaarbewegingen, omdat deze per 2023 zijn geïndexeerd. Kleinere verschillen worden veroorzaakt door de indexatie en de verhoging van de perceptiekosten.

2.5 Openbaar vervoer (€ 11.000 voordeel)

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

5.2.3 Economie

Aanspreekpunt bestuurlijk
Betrokken domein(en)
Aanspreekpunt Ambtelijk

Wethouder Gerrits/Wethouder Steen
Fysiek
Katja Boerrigter

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2023?

Vitale winkel- en horecastructuur

De trend van internetwinkelen was al langere tijd gaande en is door corona versterkt, dit zal effect hebben op de winkelleegstand. We dragen bij aan een vitale winkel- en horecastructuur op regionaal, stedelijk en wijk/buurniveau door tijdig in te spelen op trends en ontwikkelingen in de detailhandel/retail/horeca sector. Met binnenstadpartners en ondernemers werken we aan het realiseren van een compact bruisend stadshart (met zo min mogelijk structurele leegstand), met onderscheidende aanloopgebieden om daarmee ook de economische aantrekkingskracht te vergroten.

Aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven

Samen met de Twente Board en stakeholders in Twente werken we aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Bedrijven vormen daarvan een belangrijke pijler. Een belangrijk deel van de economie in de regio is er direct en indirect aan verbonden. Vitale, toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de economische toekomst. Er moeten voldoende locaties zijn maar, tegelijkertijd niet te veel aanbod. Dat zet immers druk op de kwaliteit en toekomstwaarde van de terreinen. Bovenal moeten de terreinen goed aansluiten bij de vestigingseisen en -wensen van de bedrijven en inspelen op trends hierin zoals robotisering, circulariteit, 3D-printing, groei van ZZP'ers en microbedrijvigheid, e-commerce etc. In het verleden zijn binnen Twente afspraken gemaakt over programmering van de bedrijventerreinen. Op basis van die afspraken hebben gemeenten een plan van aanpak moeten maken voor de hoeveelheid hectares bedrijventerrein. Borne en Hengelo worden in dit kader gezien als één bedrijvenmarkt. Er mogen bedrijfskavels uitgegeven worden op de locaties Westermaat, De Veldkamp, Westermaat Campus, Oosterveld en de Kanaalzone in Hart van Zuid. Wij verkennen samen met Borne de komende jaren wat de behoefte aan nieuwe bedrijfskavels is, aangezien de verkoop van de bestaande kavels de afgelopen jaren voorspoedig is verlopen. Hieronder valt ook een verkenning naar welk type bedrijvigheid de komende jaren onze economie het meest versterkt. In dat kader volgen we de ontwikkelingen rondom XL2.0 in Almelo nauwlettend, omdat we dat in samenhang willen bezien met onze eigen (mogelijk nieuwe) bedrijventerreinen.

Tegelijkertijd moeten wij er voor zorgen dat de bestaande werklocaties toekomstbestendig zijn; duurzaam ingericht, interessant voor de vestiging van nieuwe bedrijven en ze moeten mogelijkheden bieden voor uitbreiding van bestaande bedrijven. Dit vraagt blijvende aandacht voor vernieuwing van bestaande en verouderde (deel)locaties. Dit geldt in ieder geval voor de locatie Timmersveld.

Vrijetijdseconomie

Wij zien een groeiende vraag naar verbeterde vitaliteit bij mensen, een verdere integratie van de cultuurhistorie in de samenleving, de beleefbaarheid van het landelijk gebied, het verstevigen van de koppeling stad en omgeving en het stimuleren van bedrijven in de vrijetijdseconomie. De routenetwerken dragen in belangrijke mate bij aan een aantrekkelijke en beleefbare woonomgeving voor bewoners en bezoekers en stellen het bedrijfsleven in staat economische waarde te creëren.

De komende jaren ligt er een belangrijke opgave om de recreatieve routes in zowel Hengelo als in de andere Twentse gemeenten in kwalitatieve en kwantitatieve zin op orde te houden. Ook ligt er een kans op verdere ontwikkeling en innovatie van de routes en de digitale portal om inwoners en bezoekers ook in de toekomst te blijven bedienen. Hiervoor heeft Routenetwerken Twente een visiedocument opgesteld.

Relevante beleidsnota's

- Afspraken Regionale Bedrijventerreinen Programmering Twente 2019-2022
- Horecavisie (2017)
- Detailhandelsvisie (2012)
- Kantorenvise (2012)
- Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente (2013)
- Nota Vrijetijdseconomie Hengelo (2011-2021)
- Twente Werkt (2014)
- Werk maken van werk (2017)
- Nota grondbeleid (2017)
- Grondprijzennotitie (2020)
- Integraal actieplan binnenstad (2017)
- Regiodeal (2019)
- Strategienota Twente Board 2022

Verbonden partijen

Openbaar Lichaam Regionaal Bedrijven Terrein Twente

Het RBT heeft tot taak het ontwikkelen, realiseren, exploiteren en beheren van het bedrijventerrein XL, ten tijde van de vaststelling van deze regeling bruto groot ongeveer 180 hectare.

Twente Board

De arbeidsmarkt is regionaal en vraagt samenwerking om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zo optimaal mogelijk in te richten en om het Twents economisch profiel te helpen versterken. De Twente Board, waarvan de Twente Board Development de uitvoerende organisatie is (voorheen Regio Twente), levert een belangrijke bijdrage aan de positionering van Twente als vooraanstaande technologische topregio, zowel landelijk als in Europa. Ze faciliteert en versterkt de samenwerking in de regio. Niet alleen tussen de veertien gemeenten, maar ook tussen en met andere maatschappelijke sectoren en samenwerkingspartners van de gemeenten. De Agenda voor Twente en het Strategisch plan 2020-2025 van de Twente Board en wijze waarop daarin wordt samengewerkt, zijn daarbij richtinggevend.

Recreatieschap Twente

Een uitvoeringsorganisatie van en voor de 14 Twentse gemeenten. In opdracht van de Twentse gemeenten exploiteert zij de drie recreatieparken, het fiets- en wandelnetwerk en de routesystemen.

Wat willen we bereiken?

3.1 Hengelo is economisch sterker en duurzamer met meer groei en meer banen

3.1.1 Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal werkzame personen in Hengelo (aantal)	50.702 (2019)						
	51.225 (2020)						
	51.380 (2021)	n.v.t.	51.325	51.425	51.525	51.625	51.725
	37% (2018)	n.v.t.	37,50%	37,50%	38,00%	38,25%	38,50%

3.1.2 Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal banen in Hengelo in de topsector HTSM (Hightech systemen en materialen) (aantal)	8.816 (2019)						
	8.096 (2020)						
	7.809 (2021)						
		n.v.t.	8.150	8.200	8.250	8.300	8.300

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2023?

3.1.1 Hengelo kent meer banen, ook voor eigen inwoners

- Onze bedrijventerreinen zijn belangrijke vestigingsplaatsen voor bedrijven en voor onze werkgelegenheid. Bij een aantal bedrijventerreinen zien we de komende jaren een (vorm van) revitalisering c.q. herstructurering aankomen. Herstructureringsvergoedingen vergen zeer forse overheidsinvesteringen. Bovendien hebben bedrijventerreinen in de fase voor herstructurering een negatief effect op het vestigingsklimaat en kunnen het broedplaatsen vormen voor ondermijning. Er is derhalve alle reden om herstructurering te voorkomen. Dat kan door samen met het bedrijfsleven tijdig te investeren om de neergang te voorkomen en tegelijkertijd een bijdrage te leveren aan de Hengelose en regionale doelstellingen voor veiligheid, energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit. Zo kan met minder publieke middelen beduidend meer worden bereikt. Hiertoe hebben wij het onderzoekstraject 'investeringsgerichte aanpak bedrijventerreinen' ingezet. Samen met de ondernemersverenigingen op onze bedrijventerreinen, maken wij inzichtelijk op welke bedrijventerreinen welke maatregelen de komende jaren nodig zijn om herstructurering te voorkomen en ze toekomstbestendig te maken. Toekomstbestendigheid raakt de aspecten klimaat, duurzaamheid, economische structuur, fysieke kwaliteit, sociaal weefsel en profilering en promotie. Uit het onderzoek zal blijken welke investeringen de komende jaren nodig zijn. Gewerkt wordt aan het ambitiedocument (de feitelijke 'investeringsgerichte aanpak' met gezamenlijke doelstellingen) met een bijbehorend uitvoeringsprogramma (acties, projecten en programma's op korte en langere termijn). Het ambitiedocument wordt eind 2022 aan de raad voorgelegd.
- Samen met de gemeente Enschede gaan wij de gebiedsontwikkeling in de Spoorzone de komende jaren vormgeven. In deze gebiedsontwikkeling komen diverse ruimtelijk-economische aspecten samen. Zie ook programma 8.
- Uit de retailanalyse (2020) is gebleken dat wij de komende periode grotendeels kunnen vasthouden aan de basiskeuzes en beleidsopgaven zoals beschreven in de vigerende beleidsdocumenten (detailhandelstructuurvisie, horecavisie en nota Vrijtijdseconomie) en de koersdocumenten voor de binnenstad en Hart van Zuid. We willen de retailstructuur in Hengelo toekomstbestendig krijgen en houden. Op basis van de vigerende beleidsdocumenten, recente retail ontwikkelingen en de retail analyse (2020) zien wij voor de komende periode de volgende retail thema's die aandacht vragen en nader uitgewerkt moeten worden. Hierbij zoeken wij voor de thema's binnenstad en Hart van Zuid zoveel mogelijk de inhoudelijke en procesmatige afstemming met de omgevingsvisie voor dit gebied. Naast deze gebieden gaan we in 2023 aan de slag met de reductie van retailmeters buiten de winkelstructuur, door actief in te zetten op transformatie van winkels naar wonen en verplaatsing van deze winkels naar de binnenstad. Daarnaast willen wij in provinciaal en regionaal verband een helder kader scheppen voor de detailhandelsontwikkelingen op perifere winkellocaties en bedrijventerreinen. Wij houden hierbij rekening met veranderend consumentgedrag en innovatie binnen bedrijven. Grofweg zijn er vijf hoofdcategoryën waarvoor wij opnieuw de situatie en het beleid willen beoordelen:
 - ondergeschikte detailhandel binnen een bedrijf;

- reguliere detailhandel op bedrijventerreinen;
 - internetwinkels/ showroom als verschijningsvorm;
 - horeca en leisure als ondersteunende functie op een bedrijventerrein en
 - Perifere Detailhandel Vestigingbrancheringslijst.
- Het college legt eventueel nieuwe beleidsvoorstellen voor aan de gemeenteraad.

3.1.2. Meer groei komt uit kennisintensieve en innovatieve industrie zoals de sector Hightech systemen en materialen.

- Een projectorganisatie zal de ontwikkeling van onder meer de Cleantech Campus The Green Box (Eaton terrein) faciliteren. The Green Box beoogt een Europees technologie, ondernemers- en wetenschapscluster te worden die zich toelegt op de ontwikkeling van haalbare en betaalbare oplossingen voor schone energie. The Green Box wordt de nieuwe thuisbasis voor startups, scale-ups, en onderzoeks- en ontwikkelingsgroepen die zich bezighouden met de transitie naar schone energie.
- In 2023 onderzoeken wij in samenwerking met Routenetwerken Twente en Hengelo Promotie hoe we bestaande recreatieve routes kunnen opwaarderen en nieuwe routes kunnen exploiteren. Focus ligt hierbij op de verbinding stad en omgeving en op de verbinding binnenstad/Hart van Zuid. Wij geven hiermee uitvoering aan de ambities uit de omgevingsvisies Hengeloos Buiten en Hart van Hengelo, waarin het sociale (ontmoeting, beleving, gezondheid), economische en cultuurhistorische belang van recreatieve routes wordt onderstreept.

Wat blijven we doen?

Economische ontwikkeling

- Uitvoering geven aan de programmalijnen uit de Agenda voor Twente en strategie Twente Board.
- Uitvoering geven aan Integraal actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad.
- Wij blijven werken aan de promotie van en de instroom in techniek (Techniekpact, Twente goes Techno), de bevordering van innovatie en export samen met het WTC Twente, Novel-T (Kennispark Twente), OostNL, High Tech Systems Park (Thales), Saxion en ROC van Twente (Hart van Zuid). Waar mogelijk blijven wij focus houden op maatregelen die het effect van de coronacrisis zoveel mogelijk dempen.
- Met binnenstadpartners en ondernemers werken wij aan het realiseren van een compact bruisend stadshart (met zo min mogelijk structurele leegstand), met onderscheidende aanloopgebieden om daarmee ook de economische aantrekkingskracht te vergroten. Dit doen wij door uitvoering te geven aan Integraal actieplan voor een vitale Hengelose Binnenstad, beleid te maken over de economische structuur in Hengelo en Twente en de Binnenstadsmonitor periodiek te actualiseren. Daarnaast blijven wij inzetten op acquisitie voor behoud, verplaatsing en aantrekking van ondernemers/investeerders passend bij de gebiedsprofielen. Verder blijven wij de ondernemers BIZ organisatie in de binnenstad (SCH) actief ondersteunen.
- Monitoren van het functioneren van de verschillende retailgebieden en themagericht blijven kijken naar structurele veranderingen in het retaillandschap. In samenspraak blijven met stakeholders om te bezien in hoeverre er reële transformatiemogelijkheden zijn.
- Om economische structuurversterking voor Hengelo binnen Twente vorm te geven is de Bestuursvereenkomst Sociaal Economische Structuurversterking (BOSS) leidend. Deze BOSS vraagt niet alleen om regionale inbedding richting de Twente Board maar blijft de komende jaren ook vragen om een gemeentelijke inbedding.

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

- Bestaande bedrijfslocaties verder ontwikkelen en onderhouden en/of herstructureren en verduurzamen.
- Verkoop van bedrijfskavels op de bedrijventerreinen Westermaat Campus, De Veldkamp, Oosterveld en Kanaalzone Hart van Zuid.
- Actualisering van de bedrijventerreinenaanpak. Aandacht houden voor mogelijke revitalisering onder meer waar vertrekkende bedrijven tot lege plekken leiden. Samen met ondernemersverenigingen inzicht krijgen in wat de bedrijventerreinen de komende jaren nodig hebben om toekomstbestendig te blijven c.q. te worden.

Economische promotie

- Wij versterken de groei van het lokale en regionale MKB en werken aan een sterke industriële sector. Wij promoten Hengelo als economische vestigingsplaats.
- De regionale acquisitie voor economische activiteiten in Logistiek en High Tech Systems en Materials.
- Om Hengelo te promoten blijven wij het stadsverhaal van Hengelo met de bijbehorende kernwaarden (DNA), de positionering binnenstad/merkwaarden en het (economisch) aanbod van Hengelo of het nu gaat om de binnenstad, Hart van Zuid, de winkelgebieden, de bedrijventerreinen en de evenementen bekend maken bij verschillende doelgroepen (investeerders, ondernemers, bewoners en bezoekers). Wij willen de herkenbaarheid, bekendheid en het uitdragen van het stadsverhaal met het bijbehorende aanbod verbeteren.
- Subsidiëren van Hengelo Promotie voor stadspromotie, evenementen en toeristische informatievoorziening.
- Marketing en communicatie voor Hengelo met als prioritaire gebieden de binnenstad en Hart van Zuid.
- Het Hengelose stadsmerk dat in 2020 is vastgesteld gebruiken als terugkerend beeld in de marketing en communicatie.

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

- Wij koesteren onze zittende ondernemers. Zij zijn belangrijke ambassadeurs voor onze stad. Wij werken intensief samen met ondernemers en andere belanghebbenden uit Hengelo, de regio en op landelijk niveau. Concreet betekent dit dat wij sterk blijven inzetten op het leggen en onderhouden van contacten met deze partijen.
- Vanuit economische duurzaamheid willen wij het juiste bedrijf op de juiste locatie huisvesten.
- Wij bevorderen ondernemerschap door regelgeving te vereenvoudigen en regeldruk te verlagen.
- Wij hanteren de gemeentelijke kaders en uitgangspunten zoals beschreven in het uitwerkingsplan evenementen voor de subsidiebeschikking aan Hengelo Promotie.
- Belastingen (laten) innen, zoals toeristenbelasting.
- Het organiseren en aansturen van de kermis.
- Het organiseren en aansturen van de (week)markt.
- Deelname aan het regionale acquisitie en accountmanagersoverleg.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2021	Saldo begroting 2022	Lasten begroting 2023	Baten begroting 2023	Saldo begroting 2023	Verschil 2023 - 2022
3.1 Economische ontwikkeling	-288	-381	388	-	-388	-7
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-183	-107	4.028	3.910	-118	-11
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-419	-136	622	446	-176	-40
3.4 Economische promotie	-479	-506	798	286	-511	-6
Totaal 3 Economie	-1.369	-1.130	5.836	4.642	-1.193	-63

Taakveld	Saldo begroting 2023	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026
3.1 Economische ontwikkeling	-388	-388	-388	-388
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-118	-118	-118	-118
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	-176	-176	-176	-176
3.4 Economische promotie	-511	-511	-511	-511
Totaal 3 Economie	-1.193	-1.193	-1.193	-1.193

Financiële toelichting

3.1 Economische ontwikkeling (€ 7.000 nadeel)

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur (€ 11.000 nadeel)

Op dit taakveld worden de uitgaven en inkomsten van de bedrijventerreinencomplexen verantwoord. Ieder jaar is uniek en derhalve niet 1 op 1 te vergelijken met andere jaren. Per saldo worden de toe- of afnames verrekend met de balans in de vorm van de boekwaarden. Hiervoor wordt verwezen naar de actuele herziening van de grondexploitatie per 1-1-2022 en de paragraaf 6.4 Grondbeleid in deze begroting. Verder laat dit taakveld geen significante afwijkingen zien.

3.3 Bedrijfsloket en -regelingen (€ 40.000 nadeel)

De afwijking op dit taakveld wordt enerzijds veroorzaakt doordat de geraamde kapitaallasten in 2022 lager uitvallen vanwege diverse investeringen die in 2021 niet gereed zijn gekomen (22-ZB-9.6). Het resterende verschil wordt veroorzaakt door loonindexatie en toerekening van uren.

3.4 Economische promotie (€ 6.000 nadeel)

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

5.2.4 Onderwijs

Aanspreekpunt bestuurlijk
Betrokken domein(en)
Aanspreekpunt Ambtelijk

Wethouder Bruggink
Sociaal
Willemijn Groot

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2023?

Wij zien twee belangrijke ontwikkelingen, de 'Gelijke kansen agenda' en het Integraal huisvestingsplan.

Gelijke kansen agenda

De gemeente Hengelo heeft in 2020 een 'Gelijke kansen agenda' ondertekend en begin 2022 hebben wij deze herzien. Gelijke kansen voor kinderen en jongeren om zich te kunnen ontwikkelen. Het is ook een uitgangspunt in onze Lokale Educatieve Agenda. Het gaat erom dat de talenten van alle kinderen en jongeren worden benut en dat de randvoorwaarden om zich te kunnen ontwikkelen voor ieder kind gelijk zijn. Wij gaan deze agenda in 2023 verder vorm geven en dat doen wij samen met onderwijsinstellingen, ouders, kinderen/ jongeren en maatschappelijke organisaties. Voor het vormgeven van een rijke schooldag is recent een subsidie toegekend door het ministerie van OCW. De inzet op gelijke kansen beperkt zich niet tot school. Daarom zien wij een relatie met onze integrale gebiedsgerichte gezondheidspreventie en met 'Kansrijke start', zie programma 7.

Integraal Huisvestingsplan

Wij werken samen met de schoolbesturen aan de ontwikkeling van een Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs. De gemeente is wettelijk verantwoordelijk voor de huisvesting van het primair (speciaal) - en het voortgezet (speciaal) onderwijs en het wordt voor gemeenten een wettelijke verplichting om een breed IHP op te stellen.

Het IHP zet uiteen hoe de gemeente samen met de schoolbesturen de komende jaren - lange termijn 2040 - integraal en planmatig investeert in de huisvesting van het onderwijs, rekening houdend met de bevolkingsontwikkelingen in (de wijken van) Hengelo. Het IHP maakt de benodigde investeringen op de lange termijn inzichtelijk en resulteert in een uitvoeringsplan voor de komende vier jaar.

Relevante beleidsnota's

- Twentse Visie op Vervoer (2015)
- Integraal huisvestingsplan 2018
- Preventievisie: 'Een nieuwe focus op preventie in het Sociaal Domein' (2019)
- Actieplan Preventie Jeugd (2020)
- Twentse Belofte (2020)
- Kwaliteitskader Hengelose Voorschool (2021)
- Beleidsprogramma Sociaal 2021 - 2025 (2021)

Verbonden partijen

Niet van toepassing.

Wat willen we bereiken?

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage leerlingen van 2,5 tot 13 jaar in Hengelo met het hoogste risico op onderwijsachterstanden (%) ²	15%(2019)		15%	15%	15%	15%	15%
Percentage peuters uit de doelgroep dat gebruik maakt van voorschoolse educatie (=bereik) (%) ³			80% ⁴	80%	80%	80%	80%

1 Door de Corona-pandemie kunnen wij ons voorstellen dat deze percentages in 2022 en vanaf 2023 respectievelijk hoger (risico op onderwijsachterstanden) en lager (gebruik voorschoolse educatie) uitvalt. Wij proberen dit met inzet vanuit het Nationaal Programma Onderwijs te voorkomen. Vooralsnog passen wij de streefwaarden daarom niet aan.

2 Het hoogste risico op onderwijsachterstanden wordt bepaald op basis van het opleidingsniveau van zowel de moeder als de vader, het land van herkomst van de ouders, of ouders in de schuldsanering zitten, de verblijfsduur van de moeder in Nederland en het gemiddelde opleidingsniveau van moeders van leerlingen op school.

3 De doelgroep zijn peuters met risico op onderwijsachterstand volgens definitie van de gemeente

4 Deze beleidsindicator komt uit een nieuwe monitor.

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage jongeren (16 t/m 22 jaar) dat de school verlaat voordat een startkwalificatie is behaald (%) ¹	10,7%(2018/2019) 10,4% (2019/2020)	n.v.t.	10,40%	10,40% ²	10,40%	10,40%	10,40%

1 Startkwalificatie: Een leerling beschikt over een startkwalificatie met een havo- of vwo-diploma of met een mbo-2 diploma. Een vmbo-diploma of een mbo-1 diploma volstaat niet als startkwalificatie. Een in Nederland gangbare leeftijdsgrens is 23 jaar bij schoolverlaten. Dat wil zeggen dat personen die bij schoolverlaten 23 jaar of ouder zijn en niet beschikken over een startkwalificatie niet tot de voortijdig schoolverlaters worden gerekend.

2 Door de Corona-pandemie kunnen wij ons voorstellen dat het aantal jongeren, dat de school verlaat voordat een startkwalificatie is behaald, in 2022 en vanaf 2023 hoger uitvalt. Wij proberen dit met inzet vanuit het Nationaal Programma Onderwijs te voorkomen. Vooralsnog passen wij de streefwaarden daarom niet aan.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 Schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bezettingsgraad (%): benodigde aantal m2 gebaseerd op leerlingaantallen op basis van de verordening/beschikbare aantal m2 schoolgebouw ¹	73% (2020)	n.v.t.	75%	75%	75%	75%	75%

1 Het Integraal huisvestingsplan in wording leidt mogelijk tot aanpassing van de streefwaarden van deze indicator.

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage schoolgebouwen voor het basisonderwijs in Hengelo dat een integraal kindcentrum bevat (%) ¹	34% (2021)	n.v.t.	34%	34%	34%	34%	34%

1 Het Integraal huisvestingsplan in wording leidt mogelijk tot aanpassing van de streefwaarden van deze indicator.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2023?

4.1 Kinderen en jongeren in Hengelo krijgen ook door kwalitatief goed onderwijs gelijke kansen in de maatschappij

4.1.1 Minder kinderen en jongeren in Hengelo hebben een onderwijsachterstand

- De schoolzorgondersteuners gaan deel uitmaken van het preventieteam jeugd samen met de praktijkondersteuners huisartsen en sociaal activeringsmakelaar. De werkwijze ontwikkelen wij verder door.
- Samen met het onderwijs geven wij verder invulling aan de maatregelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs en sturen we zo nodig bij. In schooljaar 2022/2023 willen wij daarbij specifiek inzetten op (positieve) gezondheid en een veilig schoolklimaat.
- Wij werken aan gelijke kansen door samen met het onderwijs en andere maatschappelijke partners een plan van aanpak voor de rijke schooldag te ontwikkelen. Dat wil zeggen naast het reguliere curriculum aanbieden van extra activiteiten zoals sport, cultuur of huiswerkbegeleiding. Hiervoor is inmiddels een subsidie toegekend.
- Wij voeren samen met Almelo, Enschede en de kinderopvang- en onderwijspartners een lobby richting Rijk voor één programma en één budget op het thema gelijke kansen.
- De pilot zorgintensieve scholen (Jeugdhulpteams op school) zetten wij voort en ontwikkelen wij verder, samen met het onderwijs, met het transformatieplan als stip op de horizon. Dat wil zeggen dat wij insteken op een stevige sociale basis en basisondersteuning in de wijk, waar het onderwijs een natuurlijke plek en verbinding heeft. Met het verder ontwikkelen van de Jeugdhulpteams doen wij ervaring op en zorgen wij voor een stevige verbinding met de basisondersteuning - lees de op te zetten wijkteams - in de wijk (en stedelijk).
- Wij continueren de passende Buitenschoolse opvang voor schoolgaande kinderen tot 13 jaar (BSO+), als onderdeel van de basisondersteuning. Wij zetten het als doordeweeks alternatief in voor groepsbegeleiding vanuit de huidige OB1 (ondersteuningsbehoefte 1). De BSO+ heeft namelijk een doordeweeks aanbod voor jeugdigen uit het primair onderwijs. In de weekenden zijn er nog onvoldoende mogelijkheden voor deze jeugdigen binnen de sociale basis. Hierop zullen wij moeten acteren en ontwikkelen met onze partners.

4.1.2 Meer jongeren behalen een startkwalificatie

- Het Nationaal Programma Onderwijs is er voor herstel en wegwerken van achterstanden (cognitief, executief, sociaal emotioneel) bij leerlingen tijdens en na Corona. Onze inzet vanuit het NPO draagt hieraan bij en is aanvullend en ondersteunend aan hetgeen het onderwijs doet.

4.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden optimaal gebruikt

4.2.1 De schoolgebouwen passen beter bij de leerlingenaantallen

- Het bestaande Integraal huisvestingsplan onderwijs wordt geupdated en wordt ter vaststelling aangeboden aan de gemeenteraad.

4.2.2 Schoolgebouwen in Hengelo worden multifunctioneler gebruikt, zoals voor kinderopvang (integrale kindcentra)

- Het Integraal Huisvestingsprogramma (verder IHP) voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs zet uiteen hoe de gemeente samen met de schoolbesturen de komende jaren integraal en planmatig investeert in de huisvesting van het onderwijs. In het najaar van 2022 wordt de raad in een beeldvormende politieke markt meegenomen in de contouren van de scenario's en benodigde investeringen van de verschillende scenario's. Met input van de raad ten aanzien van de scenario's wordt er met de onderwijspartners verder gewerkt aan het IHP om vervolgens richting de Zomernota 2023-2027 te komen tot een definitief uitvoeringsprogramma.

Wat blijven we doen?

- Wij voeren de wettelijke taken uit rond het openbaar onderwijs, zowel bestuurlijk als financieel. Hiervoor sturen de stichtingen jaarlijks hun begroting en jaarrekening ter kennisname naar de gemeenteraad. Daarnaast wordt er tweejaarlijks een bijeenkomst georganiseerd tussen de directeur-bestuurder en raad van toezicht van beide stichtingen met de gemeenteraad.
- Wij blijven ons inzetten om onderwijsachterstanden te voorkomen en te bestrijden in de voorschoolse periode en het primair onderwijs. Wij doen dit door in te zetten op voldoende en kwalitatief goede plekken voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE) en zorgen voor een goed bereik van de voorschool.
- Wij bieden leerlingen in de basisschoolleeftijd op maat (taal)ondersteuning.
- Voortzetten van de Integrale Kindcentra, want die zijn belangrijk om de doorgaande lijn van voorschool naar vroegschool te stimuleren.
- Met het Expertisecentrum Jonge kind zorgen voor de kwaliteit van de voor- en vroegschool en de ondersteuning voor jongere kinderen.
- In samenwerking met het onderwijs (PO, VO en SO/VSO) en het Expertisecentrum Jonge Kind ontwikkelen wij de zorgstructuur in het onderwijs door.
- Wij blijven ons inzetten op het bestrijden en voorkomen van verzuim bij jongeren. Samen met het onderwijs, zorg en arbeid geven wij uitvoering aan de Nieuwe Twentse Belofte (regionaal programma met maatregelen ter voorkoming en bestrijding van voortijdig schoolverlaten van jongeren tussen de 12 en 23 jaar). Daarnaast gaan de leerplichtambtenaren in gesprek met jongeren die verzuimen en proberen hen terug te leiden naar school en voeren zij preventief gesprekken ter voorkoming van verzuim. Het behalen van een startkwalificatie is van groot belang. Samen met het onderwijs zetten wij in op het voorkomen dat jongeren de school verlaten en het begeleiden van jongeren terug naar school of naar werk. Jongeren zonder startkwalificatie die een kwetsbare overstap maken van school naar school of van school naar werk blijven wij volgen tot hun 27e levensjaar om vroegtijdig een effectieve samenhangende aanpak in te kunnen zetten en daarmee dure zware zorg te voorkomen en/of vervangen.
- Het ROC en de gemeente Hengelo geven samen uitvoering aan het profiel voor het ROC Hengelo.
- Integrale vervoersondersteuning staat voorop, zo ook binnen het leerlingenvervoer. Met daarbij de mogelijkheid van het college om in overleg met de ouders, de leerling en de school een persoonlijk vervoersonwikkelingsplan op te stellen. Daarin wordt de weg naar zelfstandig reizen naar school en de mogelijkheden van de leerling beschreven.
- Wij zetten ons in voor de ontwikkeling van volwassenen door het coördineren en organiseren van activiteiten om taal- en rekenvaardigheden voor volwassenen te bevorderen.
- Wij blijven inzetten op alfabetisering en het tegengaan van laaggeletterdheid onder verschillende doelgroepen. Wij benutten onze infrastructuur waarin wij samenwerken met partners om laaggeletterdheid te traceren en vervolgens te verhelpen.
- Wij werken, in samenspraak met het onderwijsveld, aan een evenwichtige spreiding van optimaal benutte schoolgebouwen in de stad.
- Wij stellen samen met schoolbesturen een programma onderwijshuisvesting op over nieuwbouw en aanpassing van gebouwen voor primair, voortgezet en speciaal onderwijs.

- Om bewegingsonderwijs de ondersteunen stellen wij voldoende en functionele gymnastieklokalen ten behoeve van het onderwijs beschikbaar.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2021	Saldo begroting 2022	Lasten begroting 2023	Baten begroting 2023	Saldo begroting 2023	Vershil 2023 - 2022
4.1 Openbaar basisonderwijs	-8	-0	-	2	2	2
4.2 Onderwijshuisvesting	-6.122	-5.802	5.915	649	-5.267	536
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-1.236	-2.500	5.096	2.482	-2.613	-114
Totaal 4 Onderwijs	-7.365	-8.302	11.011	3.133	-7.878	423

Taakveld	Saldo begroting 2023	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026
4.1 Openbaar basisonderwijs	2	2	2	2
4.2 Onderwijshuisvesting	-5.267	-5.286	-5.216	-5.339
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-2.613	-2.618	-2.618	-2.618
Totaal 4 Onderwijs	-7.878	-7.902	-7.832	-7.956

Financiële toelichting

4.1 Openbaar basisonderwijs (€ 2.000 voordeel)

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

4.2 Onderwijshuisvesting (€ 536.000 voordeel)

Het voordeel op dit taakveld is voornamelijk te verklaren door aflopende afspraken of incidenteel nieuw beleid uit de voorgaande jaren :

- In 2022 is het nieuwe pand SVO Attendiz in gebruik genomen en dit leidt in 2023 tot een toename in de kapitaallasten van € 115.000.
- Ten behoeve van de ingebruikname van het hoofdgebouw van een nieuwe VO school in Hengelo (SVPO Hengelo) zijn er incidentele middelen beschikbaar gesteld. Dit leidt tot een voordeel van € 298.000 in 2023.
- Vanaf 2023 loopt de afspraak met de gemeente Enschede inzake de bekostiging van het speciaal onderwijs af. Dit leidt tot een voordeel van € 310.000 in 2023 t.o.v. 2022.

Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (€ 114.000 nadeel)

Het verschil bestaat uit de volgende mutaties:

- Als effecturering van het laatste deel van interventie maatregel 5.1.2. Inzet nieuwe middelen Onderwijs Achterstanden Beleid is vanaf 2023 en verder sprake van lagere uitgaven ad. € 89.000 binnen onderwijsbeleid. Dit was reeds meerjarig verwerkt vanaf 2020.
- Het Rijk heeft de budgetten 2022 voor Onderwijsbeleid en leerlingzaken herzien. Dit leidt in 2023 tot een incidenteel voordeel van € 95.000. (Zie ook Zomerbrief 22-ZB-4.3)
- Tevens is in 2022 € 100.000 ingezet ter invulling van interventie maatregel (22-ZB-4.3) naar programma 6 sociaal domein.

Het resterend nadelige verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door rentelasten, toerekening van uren en door prijsindexatie met name voor de diverse subsidies die via dit taakveld verstrekt worden.

5.2.5 Sport, cultuur en recreatie

Aanspreekpunt bestuurlijk
Betrokken domein(en)
Aanspreekpunt Ambtelijk

Wethouder Bruggink/Wethouder Gerrits/Wethouder Luttikholt
Sociaal/Fysiek/Bedrijfsvoering
Willemijn Groot/Katja Boerrigter/Gijs Tiebot

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2023?

Sportbeleid en sportaccommodatie

Op 16 mei 2022 is door de Minister van Langdurige Zorg en Sport een stand van zakenbrief aangeleverd aan de Voorzitter van de Tweede Kamer omtrent het onderzoek naar een Sportwet. Momenteel zit het onderzoek in fase 3 en die loopt tot en met oktober 2022. Fase 3 is een verdieping op de totale aansturing (governance). Met de sportwet wordt sport de beoogde toegankelijke publieke voorziening waarvan veel meer mensen gebruik kunnen maken dan nu het geval is; de sociale basis zoals wij dat in ons transformatieplan hebben benoemd. Het sportstelsel regelt het wettelijke kader voor topsport, breedtesport en bewegen en geeft een impuls aan de beschikbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit ervan. Voor de gemeente betekent dit dat de taakstelling van de gemeente ten aanzien van sportaanbieders door de wettelijke verankering mogelijk kan veranderen.

Naar verwachting zal de Europese Commissie voorstellen dat er, na een overgangstermijn, een verbod komt op de levering en toepassing van opzettelijk toegevoegde microplastics, waaronder infill in kunstgrasvelden. De verwachting is dat er per 2029 geen synthetische infill zoals rubbergranulaat meer verkrijgbaar is om de verspreiding van microplastics in het milieu tegen te gaan. Het kabinet heeft per kamerbrief laten weten achter dit verbod te staan en aangegeven dat het kunstgrasveld van 2030 geen infill bevat en een minimale milieubelasting heeft. Er wordt nagedacht over een specifieke uitkering voor gemeenten om aanvullende lasten voor milieuvriendelijkere kunstgrasrenovaties te compenseren.

De intentieverklaring voor huisvesting van de gezamenlijke voetbal academie met FC Twente en Heracles Almelo is met één jaar verlengd. De streefdatum voor de huisvesting van de voetbal academie is verplaatst naar 01 juli 2024. In 2023 wordt er een vervolgonderzoek uitgevoerd naar de exploitatie haalbaarheid en naar mogelijke aanpassingen op de te gebruiken sportvelden en het sportcomplex.

Cultuurbeleid

Uitvoering Cultuurnota 2021-2024: Wij gaan in 2023 verder met de uitvoering van de Cultuurnota 2021-2024, en dragen daarmee bij aan de sociale basis van ons sociaal domein. Wij lichten hier een aantal bijzonderheden uit.

Cultuurregio Twente: De 14 Twentse gemeenten hebben in 2019 gezamenlijk ingestemd met het Cultuurprofiel van de regio Twente voor de periode 2021-2024. Het Cultuurprofiel Ruimte voor verbeelding is een gemeenschappelijke visie op kunst, erfgoed en media in Twente. Behalve de 14 gemeenten zijn ook Provincie Overijssel en het ministerie van OCW partners in de cultuurregio. Er komt een Uitwerkingsprogramma 2022-2024 dat concrete handvatten geeft om de vertaling te maken van de thema's naar uitvoering in een veld dat continu in beweging is. Dit zal vanaf 2023 geëffectueerd worden.

Atelierbeleid Beeldende Kunst: Hengelo wil een aantrekkelijke stad zijn voor beeldende kunst en het vestigingsklimaat voor kunstenaars verbeteren. Een belangrijk middel daarvoor is het nog vast te stellen atelierbeleid waarin niet alleen aandacht is voor de bestaande ateliers, maar ook voor nieuwe vormen zoals broedplaatsen. We verwachten deze beleidsnota in de eerste helft van 2023 aan u te kunnen aanbieden.

Impact op Corona voor Cultuur: We gaan ervan uit dat Corona in 2023 geen nieuwe lockdowns veroorzaakt, maar we houden er rekening mee dat er mogelijk nog maatregelen noodzakelijk zijn. We blijven monitoren op de effecten van Corona vanuit de subsidierelaties.

Groen

Door klimaatverandering ontstaan meer pieken in neerslag en droogte. Zo zullen hevige regenbuien vaker voorkomen, en tegelijkertijd wordt het droger en heter. Om in de toekomst het wateroverlastrisico beperkt te houden moeten we de riolering en het stedelijk watersysteem hierop aanpassen. Hierbij zijn vooral grotere bovengrondse maatregelen nodig om het teveel aan water tijdelijk te bergen, zowel in groenstroken van de gemeente als op particulier terrein. Wij kiezen voor een duurzame aanpak en richten de openbare ruimte in met robuuste oplossingen om de hevige neerslag op te kunnen vangen. Door daarnaast te investeren in maatregelen op de meest kwetsbare locaties, houden we de risico's op wateroverlast beperkt. Door water langer vast te houden kunnen we een buffer realiseren voor droge tijden. Extra groen en water in de openbare ruimte vermindert hittestress. Wij gaan proberen om particulieren te bewegen om minder stenen in de tuinen te leggen en meer groen aan te leggen.

Erfgoed

Cultureel erfgoed maakt een steeds essentiëler onderdeel uit van onze stad. Het gaat niet alleen fysiek om gebouwen, de stedenbouwkundige opzet, het landschap, maar ook om de verhalen, de historie en de beleving van erfgoed. Behoud door herontwikkeling is overgegaan in behoud door bewustwording. Trots op de wederopbouw, het industriële verleden, een prachtig Tuindorp en alle verhalen die daarbij verteld kunnen worden.

Puizencommissie

Verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van de binnenstad; door aanpassingen van winkelpanden, waarbij de architectuur van het totale pand wordt gezien. De Puizencommissie is van origine gericht op de gevels op de begane grond maar merkt, mede door de transformatie van panden naar wonen, dat ook de verdiepingen meer aandacht behoeven. Dit biedt kansen om hierin mee te denken en ook daar de kwaliteit te verhogen.

Relevante beleidsnota's

- Kadernota Sport en Bewegen (2017)
- Lokaal Sportakkoord (2018-2022)
- Lokaal Preventieakkoord (2022)
- Landelijke nota gezondheidsbeleid (2020-2024)
- Samen meer voor kunst en cultuur Cultuurnota (2021-2024)
- Kwartier maken voor de Collectie Hengelo (2008)
- Beleidsnota Cultuurhistorisch Erfgoed (2014-2022)
- Nota Vrijetijdseconomie (2011-2021)
- Horecavisie (2016)
- Vitale coalities (2008)
- Nota Snippergroen (2015)
- Groenplan Hengelo (2015)
- Meerjarenplan gezondheid (2019)
- Een nieuwe focus op preventie (2019)
- Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders(2021)
- Bomenverordening + beleidsregels (2018*)

Verbonden partijen

Gildebor/Sociaal Werkleerbedrijf Midden-Twente

Gildebor draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en de sportaccommodaties.

Regionaal Bestuurlijk Overleg Sport en Bewegen Twente

Het bestuurlijk overleg sport en bewegen in Twente draagt bij aan het programma door onderlinge afstemming, kennisdeling en samenhang te bevorderen. Eind 2022 start de nieuwe visie 'Sport en Bewegen in Twente' binnen alle 14 Twentse gemeenten. Binnen deze visie wordt er ook gekeken naar de ontwikkelingen en legacy van de Special Olympics Nationale Spelen.

Recreatieschap Twente

Recreatieschap Twente is per 1 januari 2022 opgericht. Het recreatieschap draagt bij aan het programma door het beheer en onderhoud van de recreatieparken en door het bevorderen van recreatie en toerisme.

Cultuurregio Twente

Cultuurregio Twente stelt geld beschikbaar ter bevordering van samenwerking tussen de kunst- en cultuursectoren in alle Twentse gemeenten. Het profiel van de Cultuurregio Twente en onderliggende ambities zijn door alle 14 Twentse gemeenten onderschreven.

Wat willen we bereiken?

5.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en/of spelen

5.1.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage volwassen Hengeloërs (>18 jaar) dat aangeeft één maal per week of vaker te sporten of intensief te bewegen (%)	71% (2021) 68,2% (2022)	n.v.t.	72%	72,5%	73%	73,5%	
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor kinderen tot 12 jaar (%)	54,0% (2019) 59,4% (2021) 49,3% (2022)	60%	60%	60%	60%	60%	60%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over speelvoorzieningen voor jongeren tot 12-18 jaar (%)	38,2% (2021) 18,6% (2022)	n.v.t.	40%	42%	44%	46%	46%
Percentage inwoners (18+) dat (zeer) tevreden is over de mogelijkheden voor volwassenen om te sporten en te bewegen in de openbare ruimte in Hengelo (%)	65,2% (2021) 44,8% (2022)	n.v.t.	66%	67%	68%	69%	

1. Door de Corona-pandemie zijn de inwoners op een andere manier gaan sporten en gebruik gaan maken van openbare speelvoorzieningen. Wij kunnen ons voorstellen dat het aantal inwoners minder tevreden is over de tevredenheid van speelvoorzieningen. Wij proberen dit met het inrichten van de nieuwe nota en het integraal huisvestingsplan Sport en Bewegen te voorkomen. Vooralsnog passen wij de streefwaarden daarom niet aan.

2. Het integraal huisvestingsplan Sport en Bewegen in wording leidt mogelijk tot aanpassing van de streefwaarden van deze indicator.

5.2 Inwoners beleven kunst, cultuur en erfgoed in Hengelo

5.2.1 Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor (de diversiteit van) het aanbod van culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	7,01 (2021) 6,90 (2022)	n.v.t.	7,0	7,1	7,2	7,3	7,3
Het rapportcijfer dat inwoners geven aan de kwaliteit van de culturele voorzieningen in Hengelo (cijfer 1-10)	7,09 (2021) 7,00 (2022)	n.v.t.	7,1	7,1	7,2	7,3	7,3
Het rapportcijfer dat inwoners geven voor het behoud van het cultureel erfgoed van Hengelo, zoals monumenten (cijfer 1-10)	7,95 (2021) 6,16 (2022)	n.v.t.	8,0	8,1	8,2	8,3	8,4

5.3 Hengelo is aantrekkelijker voor mens, plant en dier met meer en goed onderhouden openbaar groen

5.3.1 Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'In mijn buurt is voldoende groen' (%)	73,1% (2019) 77,1% (2021) 74,7% (2022)	77,1%	77,7%	77,1%	77,1%	77,1%	77,1%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'Perken, plantsoenen en parken in mijn buurt zijn goed onderhouden' (%)	62,6% (2019) 63,7% (2021) 54,6% (2022)	63,7%	63,7%	63,7%	63,7%	63,7%	63,7%
Percentage openbaar groen ten opzichte van de totale openbare ruimte (%)	51,3% (2021)	51,3%	51,3%	51,3%	51,3%	51,3%	51,3%

5.3.2 Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Oppervlakte ecologisch beheerde bermen en graslanden (hectare)	107,5 (2020)	107,5	236	236	236	236	236

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2023?

5.1.1 Meer inwoners van Hengelo sporten, bewegen en spelen

- We gaan de nieuwe nota voor sport en bewegen schrijven. Hierin wordt specifieke aandacht besteed aan verduurzaming van accommodaties en voorzieningen, een integraal huisvestingsplan Sport en Bewegen (in combinatie met het integraal huisvestingsplan onderwijs), kwetsbare doelgroepen, legacy SONS 2022, preventie, gezondheid en wijkgericht beleid.

- Duurzaam beheer van sportvelden blijft aandacht krijgen. In 2023 worden de kunstgrasvelden bij een renovatie voorzien van natuurlijke materialen (kurk). Er wordt onderzoek gedaan naar het gebruik van natuurgrasvelden bij renovaties.
- Het integraal onderzoek naar sportaccommodaties en voorzieningen, gestart in 2022, wordt vervolgd in 2023. In dit onderzoek wordt onder andere het breedtesportcentrum van HGV meegenomen.
- We geven sport en bewegen nadrukkelijk aandacht in de omgevingsvisies waardoor sport- en beweegmogelijkheden in de openbare ruimte worden versterkt.
- We geven sport en bewegen nadrukkelijk aandacht binnen de sociale basis om bij te dragen als middel.
- De mogelijkheden onderzoeken voor een digitaal overzicht van sport- en beweegaanbod om bij te dragen aan positieve ontwikkelingen van de beleidsindicatoren.

5.2.1 Inwoners en bezoekers waarderen het culturele aanbod en erfgoed in Hengelo hoger

- We gaan de culturele infrastructuur versterken door te subsidiëren vanuit toetsing op artistiek-inhoudelijke en maatschappelijke kwaliteit. Net als bij de culturele kernvoorzieningen worden samen met de aanvullende culturele instellingen (waaronder Museum Hengelo en Lokale Omroep Hengelo) hun profiel beschreven en worden prestatie-indicatoren vastgesteld om prestaties jaarlijks te kunnen monitoren.
- Om de samenwerking tussen culturele kernvoorzieningen en amateurverenigingen te stimuleren organiseren we een periodiek overleg met de betrokken verenigingen en instellingen.
- De samenwerking tussen het amateurkunst veld en de culturele kernvoorzieningen krijgt vorm door het gezamenlijk organiseren van de Week van de Amateurkunst vanaf 2023.
- We gaan creatieve ondernemers interesseren en binden aan de stad Hengelo door het creëren van broedplaatsen (ruimte voor jonge makers) en het atelierbeleid zo in te richten dat er meer doorstroming is.
- We gaan verder met het realiseren van een kunstopdium op een prominente locatie in de binnenstad voor beeldende kunst.
- We onderzoeken de mogelijkheden om het aanbod aan cultuur, sport en jeugd activiteiten (als onderdeel van de sociale basis) beter digitaal vindbaar te maken in samenwerking met het veld.
- Financiering van het Informatiepunt Digitale Overheid zal per 2023 verstrekt worden via het Gemeentefonds. Hierover moeten verdere afspraken gemaakt worden met de Bibliotheek Hengelo.
- We herijken de voorwaarden voor financiering van vieringen in samenwerking met Hengelo Promotie.
- We gaan periodiek de doelstellingen uit de Cultuurnota 2021-2024 monitoren en bijsturen waar nodig.
- We haken in een vroeg stadium aan bij ontwikkelingen om erfgoed een onderdeel te laten zijn van elke ontwikkeling (o.a. in bestemmingsplannen).
- Cultureel historisch Erfgoed een vaste plek geven in de producten die voortkomen uit de invoering van de Omgevingswet. Hierbij extra aandacht voor onze externe partners, zoals welstand, de Rijksdienst en andere adviesorganen.
- Opstellen nieuwe beleidsnota Cultureel Erfgoed 2023-2030 met daarin speciaal aandacht voor de betekenis van erfgoed en de inzet van de gemeentelijke adviescommissie (de huidige Erfgoedcommissie) en andere erfgoedadviseurs.
- Nader vorm geven en rol bepalen van de 'nieuwe' Erfgoedcommissie onder de Omgevingswet.
- Naast de aanpak van winkelpanden in de binnenstad wordt extra ingezet op de aanpak van de 'achteraf straatjes': Veldbleekstraat, Kattenhoek en Molensteeg.
- We gaan een stimuleringsfonds (industrieel) erfgoed Hart van Zuid vormgeven in aansluiting op het besluit 'Karakteristieke bouwwerken Hart van Zuid' (naar analogie van het puienfonds).
- We gaan onderzoeken of de Subsidieverordening aanpassing behoeft om de kwaliteit van de totale gevel(s) van panden meer te stimuleren.

5.3.1 Inwoners zijn meer tevreden over de hoeveelheid en kwaliteit van openbaar groen in Hengelo

- Wij maken de binnenstad steeds aantrekkelijker door nog meer groen en water toe te voegen.
- Vanaf 2020 is extra geld beschikbaar gesteld om te investeren in de vervanging van plantmaterialen, die het einde van hun levensduur hebben bereikt. Meer groen is een belangrijk thema voor de raad en het college. Behoud van bestaand groen is echter van minstens zo groot belang.
- In 2020 is er voor vier jaar een investeringsbedrag van € 150.000 per jaar beschikbaar gesteld voor het vergroenen van de wijken. In 2020 is een start gemaakt met het project Van Grijs naar Groen in de wijken Woolde en Noord. In 2021 waren Slangenbeek en Wilderinkshoek aan de beurt. In 2022 was dat Groot Driene. In 2023 zijn twee andere wijken aan de beurt. Bij het vergroenen van de wijk krijgen de inwoners een belangrijke rol bij het bepalen waar en hoe de vergroening uitgevoerd wordt. Daartoe kunnen zij ideeën indienen die gezamenlijk worden uitgewerkt.
- Wij gaan in co-creatie met de Vrienden van het Weusthag en partners in het Weusthagpark verder uitvoering geven drie ambities uit het vastgestelde ambitieplan:
 - a. Versterken van het landschappelijke karakter.
 - b. Herontwikkeling van de entree en de kinderboerderij.
 - c. Het versterken van sport en bewegen.

5.3.2 Hengelo kent meer biodiversiteit in de openbare ruimte

- Wij gaan meer bermen en graslanden omvormen naar kruidenrijk grasland ter bevordering van de biodiversiteit. Dit doen we door forse uitbreiding van het areaal dat we extensief maaien met afvoer van het maaisel, met een transitie naar ecologisch maaibeheer, waarbij de maaitijdstippen afhankelijk zijn van de voorkomende vegetaties.
- Wij willen maatregelen voor extra groen en water in de stad combineren om wateroverlast, droogte en hittestress terug te dringen. Bij alle projecten nemen we dit als uitgangspunt.
- Wij streven ernaar om water in ons gebied zo lang mogelijk vast te houden, zowel boven- als ondergronds.
- In 2021 zijn de klimaatdialogen gevoerd. In 2022 is de Klimaatadaptatiestrategie vastgesteld, die vertaald is naar een uitvoeringsprogramma. In 2023 gaan we uitvoering geven aan dit programma.

Wat blijven we doen?

Sport

- We blijven sport en bewegen stimuleren op scholen, in wijken en bij sportclubs voor specifieke doelgroepen, zoals jeugd, mensen in een kwetsbare positie en mensen met een beperking.
- We zetten ons in voor sportverenigingen door onder andere het voeren van verenigingsgesprekken, het organiseren van themabijeenkomsten sport en het subsidiëren van sportkennismakingsaanbod en het opleiden van verenigingskader.
- We blijven ons richten op het realiseren van duurzame verbindingen tussen sport-/beweegaanbieders en onderwijs-/zorg- en welzijnsaanbieders (bijvoorbeeld in het Twentebad). Hierbij dient sport als middel voor jeugd(zorg), gezondheid en preventie van eenzaamheid.
- Wij blijven combinatiefunctionarissen sport inzetten (waaronder o.a. Hengelo Sport) op de specifieke doelgroepen.
- Vanuit de regionale samenwerking wordt er ingezet op kwetsbare doelgroepen, gezondheid en preventie
- Inwoners sporten en bewegen steeds meer onafhankelijk van verenigingen. Daarom blijven we inzetten op het faciliteren van sporten en bewegen in de openbare ruimte door het creëren van een meer beweegvriendelijke omgeving.
- De gemeentelijke accommodaties blijven betaalbaar voor inwoners doordat wij ze tegen maatschappelijke tarieven verhuren aan Hengelose verenigingen en inwoners. Daarnaast

verhuren we in de avonduren en weekenden ook een aantal sportaccommodaties die eigendom zijn van onderwijsinstellingen.

- We houden onze sportaccommodaties in samenwerking met SWB/Gildebor aantoonbaar veilig, schoon en in goede staat van onderhoud conform de eisen van NOC*NSF en de sportbonden. Het Twentebad houdt het keurmerk Veilig & Schoon.
- In 2022 hebben de Special Olympics Nationale Spelen Twente (SONS) plaatsgevonden. Wij zetten ons in op de legacy van aangepast sporten en verbinding met verenigingen.
- Het Lokaal Sportakkoord eindigt per 1 januari 2023. Door borging in de projecten wordt er vervolg gegeven aan het Lokaal Sportakkoord. Eind 2022 ontvangen wij van het Rijk of er financiële middelen beschikbaar worden gesteld voor 2023.
- Sport als middel wordt ingezet om een bijdrage te leveren aan de gezonde leefstijl en omgeving, preventie en gezondheid (mentaal, sociaal en fysiek).
- Wij blijven sport en bewegen stimuleren door het beschikbaar stellen van subsidies (deskundigheidsbevordering, duurzaamheid, kennismaking, sporten met een beperking).

Cultuur

- We subsidiëren culturele kernvoorzieningen Oyfo, Schouwburg Hengelo, Metropool Poppodium van Twente (samen met de gemeente Enschede) en de Bibliotheek Hengelo ten einde een sterke basisinfrastructuur voor kunst en cultuur in Hengelo te realiseren. Wij beoordelen de kwaliteit van de culturele kernvoorzieningen op basis van het Culturele Waardemodel en toetsen daarbij op gelijkwaardige wijze op de inhoudelijke en de maatschappelijke kwaliteit van de instelling. Het profiel van de instelling bepaalt de context van de beoordeling.
- We subsidiëren amateurverenigingen, zodat zij in de volle breedte en met hun diversiteit in staat zijn om een bijdrage te leveren aan het kunst- en cultuuraanbod.
- We subsidiëren organisaties voor beeldende kunst en ateliers, zodat er in de basis voldoende mogelijkheden zijn om beeldende kunst professioneel uit te voeren.
- We subsidiëren organisaties voor cultureel erfgoed, zoals Museum Hengelo, Historisch Archief Beckum en Historie Brandweer Hengelo om de geschiedenis van de stad zichtbaar te houden.
- We subsidiëren Lokale Omroep Hengelo als de lokale publieke omroep die voorziet in een lokaal toereikend media-aanbod en staat voor onafhankelijke journalistiek.
- We werken samen met Hengelo Promotie om het bestaande kunst- en cultuuraanbod te promoten zodat meer inwoners het aanbod kennen en daar gebruik van kunnen maken.
- We leveren een bijdrage aan de uitvoering van het Actieplan Bruisende Binnenstad 2022-2026 op het gebied van Kunst en Cultuur.
- We beheren en onderhouden het gemeentelijk kunstbezit.
- We financieren (samen met Fonds Cultuurparticipatie, de Provincie Overijssel en het Primair Onderwijs en (Voortgezet) Speciaal Onderwijs) het programma Cultuureducatie met Kwaliteit met als resultaat een breed en divers aanbod van kunst- en cultuureducatie op scholen.
- We subsidiëren diverse culturele activiteiten zoals carillonbespelingen en 4 mei Herdenking, zodat kunst en cultuur de stad leefbaarder maken en reuring geven.
- Ten einde cultuur als (preventie)middel in te zetten, is de cultuurmakelaar in het sociaal domein actief. Vanuit het perspectief van meedoen en persoonlijke ontwikkeling legt zij de verbinding tussen cultuur en sociaal domein.
- We geven een vervolg aan de inventarisatie van post-'65 architectuur (panden en objecten).
- Voor aanwijzing van waardevolle panden en gebieden is continu aandacht.
- We houden aandacht voor het erfgoed in Hart van Zuid, zowel wat betreft bouwwerken (o.a. besluit 'Karakteristieke bouwwerken Hart van Zuid') als communicatie.
- We geven vervolg aan ontwikkeling kerkenvisie.
- We subsidiëren de restauraties van cultureel erfgoed, zoals monumentale panden, Tuindorp 't Lansink, begraafplaatsen, herdenkingsmonumenten, studies voor herbestemming karakteristieke boerderijen en opstallen en communicatie/PR projecten gerelateerd aan erfgoed.
- We adviseren eigenaren op het gebied van restauratie, onderhoud, energiezuinigheid.
- We initiëren projecten op het gebied van erfgoed en brengen die in de uitvoering.
- We begeleiden en adviseren eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in een proces van ontwerp naar uitvoering voor wijziging van de gevel op de begane grond. Tevens adviseren

we eigenaren van winkelpanden in de binnenstad in passende reclamevoering. Ook adviseren en (beperkt) subsidiëren van onderhoud of wijzigingen op de verdiepingen van winkelpanden in de binnenstad.

- We subsidiëren kwalitatief goede verbouwingen van (winkel)panden in de binnenstad.

Openbaar groen en recreatie

- Gildebor zal de stad blijven onderhouden volgens de vastgestelde beeldkwaliteitsnormen.
- Wij zetten ons in voor een prettig woon- en leefklimaat in de stad. Wij zorgen voor voldoende, gevarieerd en goed onderhouden openbaar groen. Daarbij houden wij rekening met de verschillende gebruiks- en natuurfuncties en met toekomstige klimaatontwikkelingen.
- Twee maal per jaar overleggen wij met onze externe groenpartners tijdens de Groene Tafel. Het doel is om elkaar te informeren over actualiteiten op het gebied van groen in Hengelo. Ook delen wij kennis en informatie en werken we aan gezamenlijke groenprojecten en/of -activiteiten in Hengelo.
- De externe groenpartners hebben een adviserende rol bij zwaardere ingrepen in de hoofdgroenstructuur.
- Samen met onze externe groenpartners stimuleren wij bewoners om tuinen groener te maken en te houden. We zijn hiervoor aangesloten bij de landelijke campagne van de Stichting Steenbreek.
- Wij zorgen voor uitdagende, veilige en goed onderhouden speel- en ontmoetingsplekken, afgestemd op de bevolkingssamenstelling in de wijken en buurten.
- Wij zorgen voor voldoende voorzieningen voor vrije beoefening van sport en spel in de openbare ruimte (de zgn. 12+ speelplekken), zoals trapvelden, tafeltennistafels en basketbalvoorzieningen.
- Vrij spel is overal waar dat veilig kan in de openbare ruimte toegestaan (informeel spelen).
- De kinderboerderij geeft bezoekers de mogelijkheid om te ontspannen, te recreëren en in contact te komen met dieren en planten.
- Subsidiëren van recreatieparken in regionaal verband.
- Wij blijven regionaal en landelijk afstemmen en verder samenwerken op het gebied van de aanpak van de eikenprocessierups.
- Wij blijven actief bijdragen aan de verbetering van de leefomstandigheden van bijen en andere bestuivende insecten, zoals onder andere afgesproken in het Bijenconvenant.
- Wij blijven streven naar meer biodiversiteit, o.a. door ecologisch beheer van bermen en graslanden en variatie in de soortkeuze van bomen en beplantingen.
- Wij blijven maatregelen nemen om water langer vast te houden in het gebied, o.a. door afkoppelen, aanleg van wadi's en bergingsvijvers, meer ruimte voor de beken en het stimuleren van de vergroening van tuinen en groene daken.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2021	Saldo begroting 2022	Lasten begroting 2023	Baten begroting 2023	Saldo begroting 2023	Verschil 2023 - 2022
5.1 Sportbeleid en activering	-415	-507	471	7	-463	43
5.2 Sportaccommodaties	-3.912	-4.376	8.829	4.479	-4.350	25
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-6.269	-6.397	7.532	1.910	-5.622	776
5.4 Musea	-329	-370	380	-	-380	-11
5.5 Cultureel erfgoed	-263	-314	467	-	-467	-154
5.6 Media	-2.608	-2.587	2.747	61	-2.686	-100
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-6.541	-6.644	7.079	71	-7.008	-364
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	-20.337	-21.193	27.506	6.528	-20.978	216

Taakveld	Saldo begroting 2023	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026
5.1 Sportbeleid en activering	-463	-423	-423	-423
5.2 Sportaccommodaties	-4.350	-4.288	-4.290	-4.254
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-5.622	-5.621	-5.620	-5.619
5.4 Musea	-380	-380	-380	-380
5.5 Cultureel erfgoed	-467	-467	-467	-317
5.6 Media	-2.686	-2.686	-2.686	-2.686
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-7.008	-7.090	-7.161	-7.159
Totaal 5 Sport, cultuur en recreatie	-20.978	-20.956	-21.028	-20.839

Financiële toelichting

5.1 Sportbeleid en activering (€43.000 voordeel)

Dit taakveld kent een voordeel dat voornamelijk verklaard wordt door uitgaven voor de Special Olympics in 2022 (€ 58.000). Deze uitgaven zien we niet meer terug in 2023.

Uit te verrichten onderzoek om een kwalitatieve sportnota te realiseren(23-NB-5.5) komt een nadeel voort (€ 40.000).

Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

5.2 Sportaccommodaties (€ 25.000 voordeel)

Op dit taakveld zien we verschillende mutaties zowel positief als negatief. De grootste mutaties lichten we hieronder toe.

In de Zomerbrief 22-ZB-5.2 hebben wij diverse kleine wijzigingen opgenomen die in het meerjarenperspectief leiden tot een voordeel van € 15.000 in 2023 t.o.v. 2022.

Vanwege herstellkosten die we maken in 2022 en de inkomst die wij daarvoor ontvangen, zien we minder inkomsten in 2023 van € 150.000.

De zwembadomzet geeft een voordelig verschil van € 144.000. Enerzijds door indexatie van de tarieven en in de begroting 2022 is een taakstellende extra inkomst ingeboekt van € 56.000 voor de jaren 2023 en verder.

Vanwege voorgenomen investeringen stijgen de kapitaallasten met € 136.000 ten opzichte van 2022. Het resterende verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie aan de kostenzijde, indexatie verhuurtarieven en de toerekening van uren.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (€ 776.000 voordeel)

Op dit taakveld zien we een aantal voordelen:

In 2022 is incidenteel € 839.000 beschikbaar gesteld om culturele instellingen te ondersteunen in de tijd na corona. Omdat deze middelen incidenteel zijn, zien we deze niet terug in 2023. Dit leidt tot € 839.000 minder uitgaven.

Enkele budgetten zijn overgeheveld vanuit 2021 naar 2022. Dit zijn posten voor motie wederopbloei (€ 120.000), schade aan de gemeentelijke kunstcollectie (€ 51.000) en KCN voorbereidingskosten (€ 19.000). Dit veroorzaakt een incidenteel voordelig beeld naar 2023 van € 190.000.

De ingebruikname van de Oyfo muziekschool is vertraagd. Hierdoor zien we € 110.000 meer kosten op dit taakveld vanaf 2023 in verband met de kapitaallasten.

De lasten omtrent huisvesting van het kunstpodium resulteren in een nadeel van € 17.000.

Het resterend nadelige verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door rentelasten, toerekening van uren en door prijsindexatie voor de diverse subsidies die via dit taakveld verstrekt worden.

5.4 Musea (€ 11.000 nadeel)

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

5.5 Cultureel erfgoed (€ 154.000 nadeel)

Er is vanaf 2023 voor 3 jaar geld aangevraagd voor het stimuleringsfonds (industriële) erfgoed Hart van Zuid (23-NB-5.1).

5.6 Media (€ 100.000 nadeel)

Het nadelige verschil wordt geheel veroorzaakt door toerekening van uren en prijsindexatie voor de diverse subsidies die via dit taakveld verstrekt worden.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (€ 364.000 nadeel)

Er zijn in 2023 hogere (exploitatie-)budgetten door enerzijds het toepassen van de indexatie, anderzijds door het opwaarts bijstellen van het begroot bedrag t.g.v. areaaluitbreiding. De kapitaallasten nemen in 2023 toe door het neerwaarts bijstellen van de begrote afschrijvingslasten in 2022 (o.b.v. de werkelijke cijfers, Zomerbrief 22-ZB-9.6). Tegelijkertijd zijn er ook nieuw geplande investeringen op het gebied van Groen (o.a. 22-ZB-5.9) en Spelen (Duurzame speeltoestellen), die de kapitaallasten in 2023 en verder verhogen. Daarnaast ontstaan kleinere verschillen door o.a. een hogere ambtelijke inzet ten gevolge van de verhoogde aandacht voor groen in de stad. De inkomsten uit groencompensatie zijn in 2023 lager dan in 2022. In 2022 zijn nog inkomsten begroot uit een anterieure overeenkomst (Enschedesestraat, Rood voor Rood).

5.2.6 Sociaal domein

Aanspreekpunt bestuurlijk	Freriksen/ Wethouder Bruggink/Wethouder Luttikholt/Wethouder Gerrits
Betrokken domein(en)	Sociaal
Aanspreekpunt Ambtelijk	Willemijn Groot

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2023?

Als een inwoner om welke reden dan ook moeite heeft om zelfstandig mee te doen in de maatschappij, dan mag het op de overheid rekenen. Of dat nou tijdelijk is, voor altijd, of omdat het ouder wordt. De gemeente Hengelo ziet het als een belangrijke taak om Hengeloërs bij te staan als dat nodig is. Van huishoudelijke ondersteuning tot hulp bij schulden, van Regiotaxi tot zinvolle daginvulling.

De komende jaren gaat er wel het een en ander veranderen. Enerzijds omdat wij de gemeente weer terug in de wijken willen brengen, anderzijds is er ook een financiële noodzaak. De kosten van de voorzieningen en het aantal mensen dat hier gebruik van maakt, nemen steeds meer toe. Als wij niets doen, komt de gemeente jaarlijks 8 tot 11 miljoen euro tekort. Dat zou betekenen dat wij de zorg voor mensen die dat echt nodig hebben straks wellicht niet meer kunnen garanderen. En dat willen wij uiteraard voorkomen. Daarom gaat de gemeente Hengelo het sociaal domein anders organiseren. Door te zorgen voor meer voorzieningen in de wijk, dichterbij de Hengeloërs. Maar ook door een groter beroep te doen op mensen zelf.

Normaliseren

Soms problematiseren wij misschien wel een beetje teveel. Iedereen lijkt tegenwoordig wel perfect te moeten zijn, maar wij zijn gelukkig allemaal verschillend en iedereen heeft wel iets. En dat het soms in het leven tegenzit, is eigenlijk heel normaal. Daarvoor zou je ook een normale oplossing kunnen zoeken. Een oudere zus die haar broertje af en toe helpt met zijn huiswerk, een voetbalcoach waar een jongere zijn verhaal kwijt kan als het thuis niet zo lekker loopt. Wij zouden tegenslag moeten zien als iets dat bij het gewone leven hoort en vaker oplossingen zoeken in de eigen omgeving. Dit noemen wij normaliseren.

De gemeente Hengelo wil al met al weer meer gaan inzetten op een stevige basis dichtbij huis. Een goed netwerk in de wijk voorkomt veel problemen: school, sport, vrijwilligerswerk, thuiszorg, ontmoetingsplekken. Wij verwachten dat er op die manier minder mensen een beroep hoeven te doen op ondersteuning. En dat betekent dat wij de zorg voor kwetsbaren, voor Hengeloërs die dat echt nodig hebben, kunnen waarborgen. Want laat dat heel duidelijk zijn: de gemeente wil er altijd zijn voor inwoners die het zonder ondersteuning niet redden.

Dit vraagt wel iets van ons allemaal. Van inwoners vragen wij om iets vaker zelf oplossingen te zoeken. Van maatschappelijke organisaties vraagt het een andere manier van werken. Van Hengeloërs die van sociale voorzieningen gebruik maken, vragen wij vaker een eigen bijdrage. En van de gemeente zelf vraagt het een cultuuromslag en het op een andere manier organiseren van de ondersteuning. Zo houden wij Hengelo ook in de toekomst sociaal.

Het Nieuw Hengelo's Model

De nieuwe manier van werken noemen we het 'Nieuw Hengelo's Model'. Dit zijn de belangrijkste vier kenmerken:

1. Normaliseren: gewone problemen oplossen in het normale, dagelijkse leven. Wij zien tegenslag als iets dat erbij hoort. We maken problemen niet te groot door er meteen een etiket op te plakken en we zoeken eerst hulp in onze eigen omgeving.
2. Preventie: wat je voorkomt, hoeft je achteraf niet te herstellen. Preventie vermindert de behoefte aan zwaardere zorg. Dat scheelt niet alleen in de kosten, maar voor mensen zelf is het voorkomen van problemen natuurlijk ook veel prettiger.

3. Wijkgerichte aanpak: de gemeente dichtbij de Hengeloërs. We willen meer gebruik maken van wat er in de wijk al is: van scholen en zwembaden tot wijkcentra en huisartsenpraktijken. We organiseren ondersteuning dicht bij huis, in een vertrouwde omgeving en in aansluiting op het gewone leven van de Hengeloër.
4. Nieuw zakelijk partnerschap: een kleiner aantal organisaties en een ander contract. Door de financiering op een andere manier te organiseren, geven we deze organisaties meer ruimte om hun eigen keuzes te maken, maar ook meer verantwoordelijkheid. We gaan minder afrekenen op individuele trajecten, maar kijken meer naar het resultaat als geheel.

Schematisch ziet het Nieuw Hengelo's Model er zo uit:

Sociale Basis

Een brede, sociale basis vormt het belangrijkste onderdeel van het model. Daaronder vallen alle aspecten en voorzieningen die bij het dagelijks leven horen. Van school en werk tot buurtzorg en sportverenigingen. De gemeente Hengelo gaat deze voorzieningen (nog) meer organiseren in de wijk zelf, laagdrempelig en dichtbij inwoners. Het idee hierachter is dat we zo problemen voorkomen, dat er minder specialistische ondersteuning nodig is en dat wij op die manier ook kosten kunnen besparen.

Basisondersteuning

Voor de inwoners voor wie de sociale basis niet voldoende is, organiseren wij basisondersteuning. Deze ondersteuning vindt ook zoveel mogelijk plaats in de wijk. De wijkteams vervullen hier een belangrijke rol in. Inwoners kunnen zich op één plek in de wijk melden. Of het nou gaat om vragen over opvoeden, schulden, eenzaamheid of verslaving. Het wijkteam kijkt vervolgens wat er nodig is. Het team kan ook doorverwijzen naar andere instanties of organisaties. Onder de basisondersteuning vallen ook groepsactiviteiten, zoals daginvulling en andere activiteiten waar professionele begeleiding bij aanwezig is. Voorbeelden hiervan zijn de BSO+ (extra ondersteuning binnen de buitenschoolse opvang) en de Wijkhuizen, waar ouderen elkaar kunnen ontmoeten en samen activiteiten ondernemen. Van inwoners die dit kunnen missen gaat de gemeente bij deze activiteiten een bijdrage vragen. De basisondersteuning sluit aan bij het gewone leven van inwoners en kan – afhankelijk van de behoefte – ook per wijk verschillen.

Maatwerkondersteuning

Tot slot is er maatwerkondersteuning mogelijk als andere vormen van ondersteuning (tijdelijk) niet voldoende zijn. U kunt hierbij denken aan specialistische en individuele ondersteuning, zoals huishoudelijke hulp en de jeugdreclassering. Met een stevige sociale basis en de basisondersteuning op orde, verwachten wij dat inwoners minder een beroep hoeven te doen op maatwerkondersteuning.

Tussen de sociale basis, de basisondersteuning en de maatwerkondersteuning lopen geen strakke grenzen. Er vindt overal wisselwerking plaats. We doen een tandje erbij als dat nodig is, en we halen dat er weer af zodra dat kan.

Regionale en landelijke context

De inrichting van het Hengelo's model staat niet los van regionale en landelijke ontwikkelingen.

Met betrekking tot de jeugdhulp stellen Rijk, zorgaanbieders, cliënten(vertegenwoordigers), professionals en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) samen de hervormingsagenda Jeugd 2022-2028 op. Het huidige jeugdstelsel is niet houdbaar. Onderdeel van deze hervormingsagenda is de Norm voor Opdrachtgeverschap en de beoogde aanpassingen van de Jeugdwet. Wij zullen bij het verder uitwerken van het transformatieplan rekening houden met de hervormingsagenda.

De Norm voor Opdrachtgeverschap is -verplicht- vertaald in de Regiovisie Jeugdhulp, die alle 14 Twentse gemeenten begin 2022 hebben vastgesteld en die wij hebben belegd bij de Organisatie voor zorg en jeugd in Twente (OZJT). Van daaruit lopen nu twee trajecten die van invloed zijn op ons transformatieplan:

1. Het opstellen van een meerjarige samenwerkingsagenda, waar het jeugd(hulp)netwerk in Twente samen (door)ontwikkelt op de belangrijke inhoudelijke thema's om te komen tot verbetering in de jeugdhulp;
2. De (strategische) inkoop van jeugdzorg per 1 januari 2025, waarbij het gaat om specialistische jeugdhulp die wij grotendeels verplicht regionaal moeten organiseren. Belangrijk punt daarbij is de keuze van gemeenten welke ambulante vormen van Jeugdhulp zij wel/niet regionaal willen inkopen via OZJT. In Hengelo zal dit afhangen welke vormen wij als basisondersteuning (in de wijk) kunnen en willen organiseren.

Het opstellen van de regionale inkoopstrategie gaat niet over de Wmo-ondersteuning, omdat gemeenten daarvoor eerst gaan kijken wat zij (meer) lokaal willen gaan inkopen. Ons transformatieplan is daarin duidelijk: wij zijn voornemens alle individuele en groepsbegeleiding als basisondersteuning in de wijk te organiseren.

Wat betreft de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) beschrijft de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) in een brief aan de Tweede Kamer de hoofdlijnen van de toekomst van de Wmo. Hij stelt vast dat de Wmo een wet is die in de basis goed functioneert en dat de wens is rust in het stelsel te behouden. Wel ziet hij een aantal ontwikkelingen en uitdagingen die wij lokaal herkennen, zoals de steeds complexere zorgvragen, het tekort op de woningmarkt en de functionele en financiële houdbaarheid. VWS is bezig met een Wmo-houdbaarheidsonderzoek. De uitkomsten daarvan kunnen van belang zijn voor het verder uitwerken van het transformatieplan.

De Participatiewet zal worden herzien, met de nadruk op de menselijke maat. Denk daarbij aan een wetswijziging kostendelersnorm. De behandeling van het wetsvoorstel Breed Offensief Participatiewet is uitgesteld. Doel van het wetsvoorstel is te bevorderen dat meer mensen uit de Participatiewet met een arbeidsbeperking aan het werk gaan en blijven.

Met het oog op het terugdringen van de schuldenproblematiek treft het kabinet, samen met gemeenten, uitvoeringsorganisaties en maatschappelijke organisaties, een breed pakket aan maatregelen. En om mensen met problematische schulden sneller en beter te helpen, verlaagt het kabinet de drempel om toegang te krijgen tot de wettelijke schuldsaneringsregeling (WSNP).

Op dit moment zien we dat inwoners in de financiële problemen komen onder meer door de stijgende energieprijzen. Ter compensatie kunnen inwoners met een laag inkomen een eenmalige energietoeslag krijgen. Meer duurzame oplossingen vanuit het Rijk voor de bestaanszekerheid van een steeds grotere groep inwoners krijgen naar alle waarschijnlijkheid vorm in 2023.

Relevante beleidsnota's

- Nota Handhaving Sociaal Domein (2017)
- Twents model inkoop maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp (2017)
- Regionale visie Huiselijk geweld en kindermishandeling 2018-2022
- Meerjarenbeleidsplan LHBT 'Anders is ook gewoon' 2019-2022
- Meerjarenplan gezondheid 'Gezond op de agenda' (2019)
- Lokale visie Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen na 2021 (2019)
- Notitie 'Een nieuwe focus op preventie in het sociaal domein Hengelo' (2019)
- 'Wonen en zorg in Hengelo', Opgaven voor 2019 -2025
- Uitvoeringsplan 'Eenzaamheid is iets om te delen' (2020)

- Regionaal plan van aanpak tegengaan dak- en thuisloosheid centrumgemeente Enschede
- Actieplan toegankelijkheid Hengelo (2020)
- Actieplan preventie jeugd (2020)
- Beleidskader Armoede en Schulden 2021-2024 'Het taboe doorbreken'
- Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid

Per juli 2021 is de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid in werking getreden, dat inmiddels de naam SamenTwente heeft gekregen. Onder SamenTwente vallen de GGD (Gemeenschappelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugd in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen zorgen wij voor inkoop van de juiste (geïndiceerde) maatwerkondersteuning zodat het beschikbaar is voor inwoners die het nodig hebben. En samen werken wij aan de veiligheid en gezondheid van mensen door middel van preventie, (gezondheids)-bescherming en verminderen van gezondheidsverschillen.

Portefeuillehoudersoverleg Arbeidsmarkt (samenwerking Wet SUWI)

De arbeidsmarkt is regionaal en vraagt samenwerking om vraag en aanbod op de arbeidsmarkt zo optimaal mogelijk in te richten en om het Twents economisch profiel te helpen versterken.

Sociaal Werkleerbedrijf Midden Twente (SWB)

Uitvoeringsorganisatie om namens de deelnemende gemeenten een drietal gemeentelijke kerntaken uit te voeren:

1. Wet sociale werkvoorziening en Nieuw Beschut: Met ingang van 1-1 2015 vindt geen nieuwe instroom meer plaats in de WSW waardoor het aantal medewerkers jaarlijks daalt. Met ingang van 2017 is Nieuw Beschut een wettelijke taak en uitvoering hiervan vindt plaats door SWB.
2. Arbeidsontwikkeling: De SWB voert in het kader van de Participatiewet arbeidsontwikkeltrajecten uit en ondersteunt mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt om aan de slag te komen. Hierbij moet regulier werk altijd het uitgangspunt zijn. Wanneer dat (nog) niet haalbaar is kunnen instrumenten als loonkostensubsidie en beschut werk worden ingezet.
3. Uitvoeringstaken ten behoeve van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte (Gildebor).

Werkplein Twente (Wet SUWI uitvoering)

Vanuit de Participatiewet zijn wij verantwoordelijk voor de begeleiding naar zo regulier mogelijk werk. In het Werkplein werken wij verplicht samen met het UWV om werkzoekenden en werkgevers hierin te ondersteunen.

Stadsbank Oost Nederland

Vanuit de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening zijn wij verantwoordelijk voor de schuldhelpverlening aan onze inwoners, inclusief preventie en nazorg. Het doel is mensen schuldenvrij te krijgen en financieel stabiel. De financieel-technische zaken op dit gebied, waaronder budgetbeheer en schuldregelen, zijn overgedragen aan de Stadsbank. Binnen de Stadsbank werken 22 gemeenten samen.

Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne Haaksbergen en Hengelo

Voor de uitvoering van de Participatiewet werken we samen met Borne en Haaksbergen. Naast de verstrekking van bijstand wordt ook uitvoering gegeven aan het re-integratiebeleid en armoedebeleid.

Gemeenschappelijke Regeling Centrumregeling Beschermd Wonen

Per 2023 worden gemeenten lokaal verantwoordelijk voor nieuwe cliënten uit hun eigen gemeente

die zijn aangewezen op beschermd wonen. Wij hebben (tesamen met de andere regiogemeenten welke tot en met 2021 nog onder de centrumgemeente Enschede vallen) in 2020 besloten om vanaf 2023 de voorzieningen voor beschermd wonen bovenlokaal te blijven organiseren.

Wat willen we bereiken?

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft mantelzorg te verlenen (%)	43,2% (2019)						
	45,5% (2021)						
	47,3% (2022)	45,5%	45,0%	47,3% ¹	47,3%	47,3%	47,3%
Percentage Hengelose volwassenen (18+) dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen (%)	53,7% (2019)						
	46,6% (2021)						
	50,3% (2022) ²	46,6%	46,6%	50,3%	53,7%	54,0%	54,0%

1 Het aantal volwassenen dat aangeeft mantelzorg te verlenen is weer iets gestegen. Wij passen de streefwaarde vanaf 2023 daarop aan.

2 Nadat het % Hengelose volwassenen dat aangeeft vrijwilligerswerk te doen in 2021 fors was gedaald ten opzichte van 2019, is het in 2022 weer gestegen, maar zit nog niet op het niveau van 2019. Oorzaak van eerst de stijging en nu de daling is het verloop van de Corona-pandemie. Omdat wij niet weten of Corona ons in en na 2023 nog parten speelt, streven wij naar handhaving van het % in 2023 en gaan daarna voor een geleidelijkere verhoging dan wij eerst hadden.

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage van de Hengelose volwassenen (18-65 jaar) dat aangeeft vaak eenzaam te zijn (%)	2,80% (2021)						
	5,0% (2022) ¹	2,80%	2,75%	3,5%	2,75%	2,60%	2,60%
	1,70% (2021)						
Percentage van de Hengelose ouderen (65+) dat aangeeft vaak eenzaam te zijn (%)	1,90% (2022)	1,70%	1,70%	1,7%	1,70%	1,64%	1,64%

1 Met name het % volwassenen dat aangeeft vaak eenzaam te zijn is fors toegenomen, bij de ouderen is de stijging gering. Wij wijten dit grotendeels aan Corona. Met het oog op de stijgingen stellen wij de streefwaarden vanaf 2023 bij.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1 Minder inwoners hebben problematische schulden

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting: ¹			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal verwijzingen van Budget Alert naar de Stadsbank in een jaar (aantal)	143 (2019)	n.v.t.	135	130	130	130	130
Percentage verwijzingen voor schuldhulp naar Stadsbank als deel van de totale aanmeldingen voor schuldhulp per jaar in Hengelo (%)	24% (2019)	n.v.t.	22%	21,0%	20%	20%	20%

1 Deze aantallen en percentage kunnen hoger uitvallen als gevolg van de energiecrisis/ inflatie (koopkrachtdaling).

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage huishoudens in Hengelo met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (%)	14,9% (2020)	15,0%	14,9%	14,9%	14,9%	14,9%	14,9%
Aantal Hengelose kinderen (18-) in een gezin met een inkomen tot 120% van het sociaal minimum (aantal)	1.605 (2020)	1.605	1.605	1.605	1.605	1.605	1.605
Percentage huishoudens met een inkomen tot 120% van het minimuminkomen dat gebruik maakt van één of meer minimaregelingen (%)	50% (2020)	50%	55%	55%	60%	65%	65%

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage bijstandsgerechtigden dat in een jaar is uitgestroomd naar betaald werk als deel van het totale aantal bijstandsgerechtigden aan het eind van dat jaar (%)	11,6% (2019) 11,0% (2020)	10,9%	11,0%	11,1%	11,2%	11,2%	10,8% ¹
Percentage re-integratietrajecten dat tot uitstroom naar betaald werk (deeltijd of voltijd) heeft geleid als deel van het totale aantal re-integratietrajecten (%)	19,9% (2019) 16,2% (2020)	16,4%	16,5%	16,6%	16,7%	16,8%	16,8%
Aantal personen dat betaald werk verricht met een loonkostensubsidie (aantal)	179 (2019) 199 (2020)	230	230	245	255	260	324 ²

1 Deze indicator is conjunctuur gevoelig. De percentages bewegen mee met de LTM raming (MEV CPB).

2 Aantallen vanuit de zomerbrief.

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden¹

1 Algemene voorzieningen zijn voorzieningen, die voor onze inwoners vrij toegankelijk zijn. Dat wil zeggen dat ze geen toestemming van ons nodig hebben om er gebruik van te maken. Algemene voorzieningen kunnen collectief (soms doelgroep gericht) en individueel zijn en zijn altijd voorliggend dan wel aanvullend.

Voorbeelden van algemene voorzieningen die door de gemeente worden gefinancierd zijn de jongerensoos, (ouderen)sociëteiten, prenatale voorlichting, taallessen, maatschappelijk werk, ouderenadviseur, jeugdgezondheidszorg en begeleide omgangsregeling (voor ouders in scheiding).

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting: ¹			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage inwoners dat aangeeft in de afgelopen 12 maanden actief deelgenomen te hebben aan georganiseerde activiteiten bij organisaties, zoals Wijkkracht, sportverenigingen, culturele instellingen, jongerencentra, etc. (%)	68,1% (2019) 55,1% (2021) 63,6% (2022)	55,1%	57,0%	68,1% ²	70,0%	72,5%	75,0%

1 Door uitvoering van het transformatieplan verwachten wij dat deze percentages zullen oplopen. Daarom passen wij ze alvast aan. T.z.t. bijstellen na verdere concretisering transformatieplan.

2 Wij streven ernaar om dit percentage in 2023 terug te brengen naar het percentage van vóór Corona.

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun levenssituatie¹

1 Maatwerkvoorzieningen zijn voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om collectieve en individuele (maatwerk)voorzieningen waarvan wij als gemeente vinden dat wij er toestemming voor moeten verlenen. Omdat het specialistische zorg is of omdat het een hele dure zorgvorm is. Maatwerkvoorzieningen die wij financieren zijn bijvoorbeeld huishoudelijke hulp, dagbesteding, hulpmiddelen, vervoer, schuldhulpverlening, ambulante jeugdhulp, pleegzorg of residentiële hulp.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting: ¹			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage Hengelose jeugdigen tot 18 jaar dat geïndiceerde jeugdhulp krijgt, t.o.v. het totaal aantal jeugdigen tot 18 jaar (%).	12,60% (2019)	n.v.t.	12,00%	12,00%	11,90%	11,80%	11,70%
Percentage Hengelose inwoners van 18 tot 65 jaar dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt, t.o.v. het totaal aantal inwoners van 18 tot 65 jaar (%).	7,10% (2019)	n.v.t.	7,00%	6,95%	6,90%	6,85%	6,80%
Percentage Hengelose inwoners van 65 jaar en ouder dat een maatwerkvoorziening Wmo krijgt, t.o.v. het totaal aantal inwoners van 65 jaar of ouder (%).	7,10% (2019)	n.v.t.	7,00%	6,95%	6,90%	6,85%	6,80%

1 Deze percentages zullen lager uitvallen als gevolg van uitvoering van het transformatieplan. T.z.t. bijstellen na verdere concretisering transformatieplan.

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage gebruikers van re-integratievoorzieningen dat tevreden is over het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject (%) ¹	6,5 (2018)	n.v.t.	6,6	6,7	6,8	6,9	6,9
Percentage gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo dat één of meer positieve effecten van de voorziening ervaart (%) ²	77% (2019)	n.v.t.	77%	77%	77%	77%	77%
Percentage gebruikers van geïndiceerde jeugdhulp dat één of meer positieve effecten van de hulp ervaart (%)	97% (2019)	n.v.t.	97%	97%	97%	97%	97%

1 Het betreft hier de gemiddelde waardering van het uiteindelijk bereikte resultaat van het traject zoals gemeten in het Klanttevredenheidsonderzoek van 2018.

2 Aan gebruikers van maatwerkvoorzieningen Wmo wordt gevraagd in hoeverre zij door de ondersteuning die zij krijgen (a) beter de dingen doen die zij willen doen, (b) zich beter redden en (c) een betere kwaliteit van leven hebben (maatschappelijke effecten).

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2023?

6.1 Meer inwoners doen mee in de Hengelose samenleving en voelen zich verbonden met (mensen in) hun omgeving

6.1.1 Meer inwoners zetten zich in voor de (lokale) samenleving

- De gemeente Hengelo gaat nieuwe doelgroepen voor vrijwilligerswerk werven, door het bezoeken van bedrijven (promoten bij pre-gepensioneerden) en het trainen van inwoners met een migratieachtergrond. Het aantal vrijwilligers bij het Servicepunt vrijwilligers is na de Corona-periode nog niet op het oude niveau. Het percentage Hengelose volwassenen dat

aangeeft vrijwilligerswerk te doen, is ten opzichte van 2021 wel weer gestegen, maar zit nog niet op het niveau van 2019.

- Wij organiseren minimaal twee bijeenkomsten om vrijwilligers vanuit verschillende achtergronden bij elkaar te brengen. Doel hiervan is meer onderlinge betrokkenheid en uitwisseling van kennis en ervaring.
- In samenwerking met Wijkkracht, die voor Hengelo de mantelzorgondersteuning uitvoert, starten wij een campagne om meer mantelzorgers te bereiken.
- In Hengelo start (bij Skillz jongerenwerk aan de Mozartlaan) een mantelzorgcafe voor jonge mantelzorgers, een ontmoetingsplek en een plek om gezellige dingen te doen. De behoefte hieraan komt uit een onderzoek onder jonge mantelzorgers. Afhankelijk van de opkomst en de leeftijdsgroepen wordt hieraan invulling gegeven.
- Mantelzorgers van beginnende dementerenden bieden wij de mogelijkheid deel te nemen aan Into D'mentia: een virtuele manier om kennis te maken met de leefwereld van beginnende dementerenden.

6.1.2 Minder inwoners zijn eenzaam

- Wij stimuleren en ondersteunen (zo nodig) de sociale basis (zoals bedoeld in het transformatieplan): initiatieven tot samenwerken en netwerkvorming met het bedrijfsleven, sport- en cultuurverenigingen en het onderwijs. Denk daarbij bijvoorbeeld aan 'Jongeren aan Z', een initiatief voor en door jongeren. Ook het Platform Zorg en Welzijn ontplooit initiatieven met betrekking tot eenzaamheid.
- Met de verdere ontwikkeling van de Wijkhuizen, als onderdeel van de basisondersteuning (transformatieplan), zetten wij in op het actief betrekken van inwoners die eenzaam zijn. De sociaal werkers van de Wijkteams, het zorgloket/ de consultants in de wijk en de vrijwilligers in de Wijkhuizen signaleren thema's als eenzaamheid en bieden informatie, advies en hulp. Kijkend naar de behoefte van de inwoners in de wijk, zal naast de sociale basis ook groepsgerichte basisondersteuning worden ontwikkeld.

6.2 Meer inwoners in Hengelo redden zichzelf, waar nodig met ondersteuning van de gemeente

6.2.1 Minder inwoners hebben problematische schulden

- Vooraf: Door de economische crisis/ inflatie daalt de koopkracht van veel Hengeloërs. Met de kennis van nu is het lastig inschatten welk effect landelijke maatregelen hebben om problematische schulden te voorkomen. En wat dit betekent voor ons lokale beleid en uitvoering en eventueel benodigde aanpassingen daarin.
- De gemeente Hengelo blijft met Vroegsignalering van schulden inwoners actief opzoeken met beginnende schulden. Deze werkwijze breiden wij in 2023 uit met relevante signaalpartners.
- Onze partner Stadsbank gaat van procesgericht werken naar klant- en resultaatgericht werken. Meer aandacht voor de menselijke maat, niet iedereen is zelfredzaam (zie Zomerbrief 23-NB-6.2).
- Met het oog op de actualiteit (energiearmoede en inflatie) richten wij als pilot een geldbalie in, laagdrempelig en in de wijk, om het bereik te vergroten. Deze preventieve interventie op zeer korte termijn voorkomt grotere financiële problematiek én mogelijk verdere escalatie, bijvoorbeeld het inzetten van basis- of maatwerkondersteuning.
- Het Actieplan Bewind is gestart om meer grip op de kwaliteit van bewindvoering te krijgen en de uitgaven te stabiliseren. Het Actieplan Bewind betekent aanscherping bijzondere bijstand, uitvoering Adviesrecht bewind, Pilot Bewind in eigen beheer, voorlichten bewindvoerders en de aanscherping van de toegang tot schuldhulpverlening. Het Adviesrecht bewind wordt geëvalueerd en zal aangepast worden op basis van de resultaten van de evaluatie. Daarop zullen wij onze werkzaamheden aanpassen.

6.2.2 Meer inwoners maken optimaal gebruik van ons armoedebeleid

- Wij gaan het taboe dat rust op armoede en schulden doorbreken door inwoners zoveel mogelijk te ondersteunen.

- Wij maken het aanvraagproces van minimaregelingen eenvoudiger. Hiervoor onderzoeken wij de mogelijkheden voor invoering van een stadspas, een jaarlijkse inkomenstoets en automatische toekenning van regelingen.
- Door de stijging van de energieprijzen ondersteunen wij de inwoners van Hengelo in 2022 met een energietoeslag. Wij blijven de landelijke ontwikkelingen betreffende de energieprijzen en de overige inflatie volgen.
- In het kader van de transformatie onderzoeken wij in hoeverre wij de kosten voor de bijzondere bijstand en het minimabeleid kunnen beperken of verlagen. Wij passen daarvoor in samenspraak met de raad de bijzondere bijstand en minimaregelingen aan. Niet door de doelgroep die van deze regelingen gebruik maakt te verkleinen, wel door de inhoud van de regelingen en de hoogte van de bijdragen te normaliseren/versoberen. Wij overwegen om, waar mogelijk en waar omstandigheden dat toelaten, bepaalde verstrekkingen uit het minimabeleid te halen, bijzondere bijstand voor bepaalde kosten niet langer 'om niet' te verstrekken of de hoogte van de bijdragen aan te passen.

6.2.3 Meer inwoners met weinig kans op regulier werk hebben een (zo nodig aangepaste) baan

- Om jeugdwerkloosheid tegen te gaan, komen wij steeds meer tot een sluitende aanpak met scholen. Zo hebben wij al een specifieke aanpak voor leerlingen van de VSO/Pro-scholen. Daarnaast zorgen wij voor een warme overdracht van school naar arbeidsmarkt voor jongeren van het ROC die dat nodig hebben. Ze krijgen daarbij de noodzakelijke ondersteuning. Daarbij is vooral de situatie op de vijf leefgebieden van de jongere bepalend voor de passende ondersteuning. Niet zozeer wel of geen startkwalificatie.
- Wij zetten in de arbeidsmarktregio Twente vol in op een Leven Lang Ontwikkelen (LLO). Samen met de belangrijkste partners zoals werkgeversorganisaties, vakbonden, onderwijsinstellingen en UWV werken wij aan actielijnen die voortkomen uit onze gezamenlijke Twentse visie op een LLO om in Twente een optimale leercultuur te creëren. Doel is iedereen in een snel veranderende arbeidsmarkt arbeidsfit te maken of te houden en werkgevers van goed gekwalificeerd personeel te voorzien.
- Wij optimaliseren in samenwerking de keten UWV-Uitvoeringsorganisatie-SWB-Werkplein om ons reïntegratie-instrumentarium effectiever in te zetten en betere matches naar werk te kunnen maken. De optimalisatie van de keten stelt ons in staat betere matches naar (betaald) werk voor een complexer wordende doelgroep te maken.
- In het verlengde van het bovenstaande begeleiden wij inwoners die aan het werk kunnen, nog meer dan nu het geval is, direct naar werk. Pas als het niet lukt de inwoner direct naar werk te begeleiden, verstrekken wij een uitkering. Ook bij een aanvraag voor een Wmo-voorziening of jeugdhulp gaan wij kijken naar mogelijk arbeidspotentieel.

6.2.4 Meer inwoners weten de algemene voorzieningen te vinden

- Wij ontwikkelen basisondersteuning in de wijken en integreren bestaande voorzieningen waar mogelijk, zodanig dat wij minder (en op termijn geen) OB1 meer hoeven te indiceren. Dicht bij huis, laagdrempelig en in aansluiting op het gewone leven (normaliseren).
- Met het project Versterken Voorliggend doen wij alvast ervaringen op met de Wijkhuysen. Wij bestendigen de Wijkhuysen die er zijn en gaan deze in 2023 verder ontwikkelen tot - op de wijk gerichte - basisondersteuning, waardoor nog meer inwoners er terecht kunnen voor daginvulling, activiteiten en ontmoeting, ondersteund door professionals en vrijwilligers.
- Wij onderzoeken daarbij de mogelijkheden gebruik te maken van andere voorzieningen, zoals zorginstellingen, sport- en cultuurverenigingen, scholen, huisartsenpraktijken, kortom wij verbinden de basisondersteuning en de sociale basis met elkaar.
- In aansluiting op het normaliseren, organiseren wij in verschillende wijken bijeenkomsten voor inwoners en professionals om de acceptatie van mensen met een psychische aandoening te vergroten.
- Op basis van de evaluatie van het actieplan preventie jeugd werken wij verder met onze netwerkpartners (lerend netwerk) aan de Stamtafel Jeugd (op management/beleidsniveau) en aan de Jeugdtafels (op uitvoeringsniveau). Wij verbinden de diensten en het aanbod van deze partners beter met de sociale basis en de op te zetten basisondersteuning in onze wijken. Ook hiervoor geldt dat wij minder OB1 gaan indiceren.

- Wij geven samen ook uitvoering aan diverse preventie-activiteiten voor jeugd. Denk daarbij aan de (groeps)bijeenkomsten en trainingen die Mediant organiseert, bijvoorbeeld voor kinderen van ouders met psychiatrische problematiek (KOPP) en jongeren met depressieve klachten (GRIP op je DIP). Of aan het spreekuur van samenwerkende partijen (o.a. HALT, Tactus en Wijkkracht) op het C.T. Stork-college.
- Wij zullen meer gaan werken met wijkteams. Er zal één voordeur zijn waar inwoners zich kunnen melden, maar daarachter zal een verdeling zijn in jeugd & gezin en Wmo & schuldhulpverlening. Voor jeugd is dit nieuw en zullen de wijkteams bestaan uit gezinswerkers die in de wijk werken. Voor Wmo zullen deze bestaan uit de huidige wijkteams van Wijkkracht, consultants (en regisseurs) van de gemeente en uit professionals werkzaam bij aanbieders. Ook verwijzing naar participatie, of werk en inkomen vindt hier plaats. De wijkteams bieden ondersteuning en zorg dichtbij huis en op maat aan de inwoner, die – waar dit kan – zelf de regie voert over de hulp die hij of zij krijgt.
- Voor de oudere jeugd richten wij stedelijke teams in het onderwijs op. Deze sluiten het beste aan bij de leefwereld en ontwikkelingsfase van de jongere, voor wie de wijk niet langer het 'speelveld' is.
- Wij gaan in 2023 volop inzetten op het preventieteam jeugd en het vindplaatsgericht werken van dit team. Het team bestaat uit de schoolzorgondersteuners, praktijkondersteuners jeugd bij de huisartsen en de sociaal activeringsmakelaar (preventieteam jeugd), en werkt samen met ons toegangsteam Jeugd & Gezin. Ook voor het jonge kind en met het Voortgezet Onderwijs versterken wij de samenwerking. Het preventieteam biedt ons nu al de kans om volop te investeren op de inhoud van het transformatieplan. Om goed vorm te kunnen geven aan het transformatieplan, zien wij het preventieteam op termijn opgaan in de basisondersteuning.

6.2.5 Minder inwoners zijn aangewezen op maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd bij het oplossen van problemen in hun leefsituatie

- Door het ontwikkelen van de basisondersteuning (het bestendigen van de Wijkhuysen en de preventie-activiteiten voor jeugd; zie vorige doelstelling) zullen wij de inzet van zorg en ondersteuning vanuit de maatwerkvoorzieningen verminderen, uitstellen of voorkomen.
- Daarmee zal ook de inzet van de maatwerkvoorzieningenvervoer (van en naar de dagbesteding) verminderen. Wij houden hier al rekening mee met de nieuwe inkoop die in 2023 zal plaatsvinden.
- Wij zetten actief in op reablement om de instroom in de (huishoudelijke) ondersteuning en hulpmiddelen te beperken. Dat is een manier om samen met de inwoner te werken aan herstel van zijn of haar leven en zelfredzaamheid (en tegen eenzaamheid). Het heeft als doel om mensen zo onafhankelijk mogelijk te maken van ondersteuning en hulpmiddelen.
- Wij bereiden in 2023 de contractering voor de Wmo-begeleiding voor (vanaf 2025). Voor een groot deel zullen wij ook de maatwerkondersteuning lokaal vorm gaan geven, in aansluiting op de basisondersteuning in de wijken. Wij sluiten regionale contractering voor een kleine doelgroep of een klein deel van de zorgvormen niet uit (bijvoorbeeld wonen en verblijf).
- Wij moeten de huishoudelijke ondersteuning (HO) in 2023 opnieuw contracteren (contracten lopen per 1 januari 2024 af). Nieuwe contractering voor HO geeft ons de kans met de aanbieders in gesprek te gaan en afspraken te maken over nieuwe werkvormen. Wij denken aan collectieve oplossingen voor doelgroepen of voor een complex of straat. Samenwerking tussen HO aanbieders onderling en samenwerking met overige partijen in de wijk. In de contracteringsfase trekken wij met de meeste Twentse samen op. Daarbij is de keuze gemaakt om aan te sluiten bij het uitgangspunt een p x q financiering, waardoor er optimaal wordt voldaan aan de juridische voorwaarden zoals gesteld door de Centrale Raad van Beroep. Dit past ook goed bij onze inzet op reablement.
- Op basis van de Strategische inkoopvisie voor jeugdhulp en ons transformatieplan, gaan wij de contractering van de jeugdhulp vanaf 2025 organiseren op lokaal, regionaal en bovenregionaal niveau. In 2023 starten verschillende inkoop- en subsidiëringstrajecten. Wij willen daarbij toewerken naar minder aanbieders, een gedeelde verantwoordelijkheid op de kosten en het onderzoeken en toetsen van aanbieders aan de voorkant van het inkoopproces (om zorgfraude tegen te gaan).
Voor de meer specialistische en zwaardere vormen van (jeugd)zorg en ondersteuning (denk

daarbij aan jeugdbescherming, jeugdreclassering, jeugdzorg plus, Weinig Voorkomende Hoog Specialistische (WVHS) jeugdzorg, (coördinatie op-) crisis- en spoedhulp en Wonen & Verblijf) zullen wij regionaal afspraken blijven maken. Deels ingegeven door een verplichting vanuit het Rijk en vastgelegd in de Regiovisie, maar ook om voldoende 'body' te kunnen geven aan deze zorgvormen. Een deel van de (specialistische) ambulante jeugdhulp (OB2/OB3/OB4) zullen wij in eerste instantie nog regionaal blijven contracteren, maar zo lokaal mogelijk, in aansluiting op onze basisondersteuning uitvoeren.

- Wij werken aan een aantal (boven)regionale opgaven in de jeugdhulp, zoals onder andere de af- en ombouw van residentiële voorzieningen, zoals de Jeugdzorg+ en de drie milieuvoorzieningen (voorziening dat verblijf, behandeling en school/ werk combineert) en aan de aanpak van de wachtlijstproblematiek.
- Wij werken verder aan het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming ter verbetering en vereenvoudiging van de jeugdbeschermingsketen. Dit doen wij regionaal en samen met de partners in de keten, de gecertificeerde instellingen (GI's), Veilig Thuis Twente (VTT) en de Raad voor de Kinderbescherming.
- Wij geven uitvoering aan de Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (WAMS) die in 2023 in werking treedt. Deze wet verankert de coördinerende taak van het college van B en W als het gaat om hulp aan kwetsbare mensen.
- In 2023 treffen wij verdere voorbereidingen voor de decentralisatie van het beschermd wonen GGZ naar regiogemeenten, die in 2024 plaats zal vinden. Hoewel wij ervoor gekozen hebben de subsidiëring en indicatie van beschermd wonen regionaal te blijven doen (via centrumgemeente Enschede), moeten wij ons lokaal ook voorbereiden. Zo ligt er een opgave in het realiseren van voldoende voorzieningen voor onze Hengelose inwoners die nu op een wachtlijst staan en beroep doen op de Wmo, moeten wij inzetten op meer woningen voor de doorstroom en uitstroom van cliënten, en moet het voorliggend veld voor de GGZ verder ingericht worden. Dit alles vraagt ook om nieuwe of aangepaste werkafspraken met onze partners.
- In 2023 wordt er sterker ingezet op het realiseren van huisvesting voor kwetsbare inwoners. Er liggen uitdagingen voor verschillende doelgroepen; statushouders, ouderen, inwoners met GGZ problematiek etc. Onderdeel is de verdere voorbereiding voor de decentralisatie van het beschermd wonen GGZ naar regiogemeenten, die in 2024 plaats zal vinden. Zo ligt er een opgave in het realiseren van voldoende voorzieningen voor onze Hengelose inwoners die nu op een wachtlijst staan, en moet het voorliggend veld voor verschillende doelgroepen verder ingericht worden. Dit alles vraagt ook om nieuwe en aangepaste afspraken met onze partners waaronder centrumgemeente Enschede voor de doelgroep GGZ.
De huidige opgaven uit de notitie 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025' worden herijkt en aangepast aan bovenstaande ontwikkelingen.

6.2.6 Inwoners zijn tevreden over de re-integratievoorzieningen en maatwerkvoorzieningen Wmo en jeugd van de gemeente

- Wij realiseren ons dat de keuzes die wij in het transformatieplan maken onze inwoners raken. Hoewel wij oog houden voor de menselijke maat, aandacht hebben voor een warme overdracht van inwoners die nu ondersteuning ontvangen en maatwerkondersteuning behouden voor kwetsbare inwoner, zullen zij de veranderingen zeker merken. De ondersteuning valt niet weg, maar wordt mogelijk wel anders. Dit kan gevolgen hebben voor de tevredenheid.
- Wij gaan bewustwording creëren bij onze inwoners, onze partners en ons zelf. Bewustwording over wat inwoners zelf kunnen doen in het oplossen van de (hulp)vragen en de mogelijkheden die de sociale basis daarvoor biedt. Bewustwording ook over dat de gemeente niet (langer) alles oplost en vergoedt en over wat de kosten zijn van (aanvullende) basisondersteuning. Dat wij alleen dan ook op de langere termijn de ondersteuning kunnen blijven bieden voor mensen die dat echt nodig hebben.
Dit vraagt om goede communicatie en vindbaarheid van de informatie over de sociale basis.

Wat blijven we doen?

Wat blijven we doen?

Ondersteuning jeugd en kwetsbare gezinnen

- Wij organiseren en faciliteren meerdere acties en activiteiten met onze subsidiepartners om jongeren in een vroegtijdig stadium te kunnen helpen. Daarmee willen wij voorkomen dat ze op de langere termijn (zwaardere) jeugdhulp nodig hebben. Daarbij zoeken wij ze op, op de plekken die voor hen logisch zijn.
- Wij blijven toekomstplannen maken voor 16,5 - 27 jarigen die (jeugd)hulp en verblijf ontvangen, waardoor zij zo zelfstandig mogelijk kunnen functioneren, bijvoorbeeld op gebied van huisvesting, dagbesteding, financiën en sociale contacten. Zo zorgen wij dat de overgang naar een andere wetgeving goed gemaakt kan worden.
- Wij kopen in en subsidiëren Jeugdhulp (vrijwillig en gedwongen), lokaal, regionaal en bovenregionaal.
- Wij voeren lokaal contractmanagement uit en ondersteunen de regionale contractmanagers.
- Wij blijven complexe gezinnen ondersteunen, via onze wrap-aroundcare aanpak.
- Op basis van verschillende analyse(s) op de informatie uit ons dashboard blijven wij gericht sturen op eerdere en betere uitstroom en afschaling uit de geïndiceerde jeugdhulp.

Wmo, zorg en welzijn

- Wij ondersteunen jonge en volwassen mantelzorgers en vrijwilligers.
- Wij blijven aandacht vragen voor signaleren van eenzaamheid (bij professionals in zorg en welzijn, vrijwilligers en inwoners maar ook bij bedrijven en winkeliers) en gebruiken (social) media om te werken aan bewustwording daarover.
- Wij subsidiëren organisaties, om ervoor te zorgen dat onze inwoners dicht bij huis op een laagdrempelige manier kunnen aankloppen voor diverse vormen van ondersteuning. Wij sluiten zoveel mogelijk aan bij het gewone leven.
- Wij kopen in en subsidiëren Wmo-ondersteuning (en hulpmiddelen), lokaal en regionaal.
- Daarbij blijven wij lokaal en regionaal investeren in onderzoek en toetsing van aanbieders om zorgfraude tegen te gaan. Waar mogelijk zetten wij in op het daadwerkelijk terugvorderen van niet of verkeerd besteedde zorgmiddelen.
- Wij blijven vervoersoplossing bieden in de regio wanneer gebruik openbaar vervoer niet meer kan; het gaat daarbij om incidenteel vervoer (voormalige Regiotaxi) en structureel vervoer (van en naar dagbesteding, jeugdwetvervoer en leerlingenvervoer). Ook stimuleren wij onze inwoners gebruik te maken van diensten zoals Mee op weg, GO-OV, Smart Cab, automaatje, etc.
- Wij voeren lokaal contractmanagement uit en ondersteunen de regionale contractmanagers.
- In samenwerking met onze partners blijven wij inzetten op voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting voor kwetsbare inwoners en zorgen daarbij voor de benodigde zorg en ondersteuning (uitvoering 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025').
- Wij blijven lokaal en regionaal inzetten op een sluitende aanpak voor mensen met zorgwekkend gedrag, samen met onze ketenpartners.

Werk, inkomen en schuldhulpverlening

- De gemeente Hengelo kent verschillende regelingen om gezinnen en mensen in armoede te ondersteunen, waaronder het kindpakket. Wij blijven ons inzetten om deze regelingen goed onder de aandacht te brengen, zodat de doelgroep er ook maximaal gebruik van kan maken.
- Aanbieden van de collectieve zorgverzekering voor inwoners met een laag inkomen.
- De toegang tot de schuldhulpverlening blijft voor iedere inwoner van de gemeente Hengelo zeer laagdrempelig met BudgetAlert als dé toegang tot schuldhulpverlening.
- Vanaf 1 januari 2022 voeren de gemeenten weer de regie op de inburgering. Wij zorgen dat nieuwkomers snel een plek binnen onze samenleving vinden. Dat doen wij door onder andere

een brede intake, duale leerroutes en ondersteuning richting zelfredzaamheid en begeleiding gedurende het hele inburgeringstraject.

- Wij blijven samenwerken binnen het Werkplein Midden Twente als onderdeel van het Werkplein Twente, om mensen uit verschillende bestanden (deels) aan het werk te helpen.
- Wij blijven bijstand verstrekken aan inwoners van Hengelo die niet over voldoende middelen beschikken om in de noodzakelijke algemene kosten van het bestaan te kunnen voorzien. Ook blijven wij bijzondere bijstand verstrekken.
- Wij kopen workshops, participatietrajecten en re-integratietrajecten voor bijstandsgerechtigden in en voeren die uit.
- Wij adviseren en faciliteren starters en zzp-ers via het ROZ.

Werken aan een inclusieve samenleving

- Wij blijven zichtbaar aandacht besteden aan de positie van LHBT+ personen (Lesbiennes, Homoseksuelen, Biseksuelen en Transgenderpersonen) en werken actief mee aan de Coming Out Dag op 11 oktober.
- Naar aanleiding van een evaluatie in 2022 continueren wij het actieplan toegankelijkheid (2020) in 2023, waarbij wij het accent wat meer zullen leggen op bewustwording.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2021	Saldo begroting 2022	Lasten begroting 2023	Baten begroting 2023	Saldo begroting 2023	Verschil 2023 - 2022
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-12.125	-13.804	14.015	831	-13.184	620
6.2 Wijkteams	-6.040	-6.185	6.345	-	-6.345	-160
6.3 Inkomensregelingen	-9.069	-18.282	51.598	39.644	-11.954	6.329
6.4 Begeleide participatie	-12.722	-12.572	12.145	-	-12.145	427
6.5 Arbeidsparticipatie	-6.315	-6.322	6.034	83	-5.952	370
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.970	-2.266	2.423	-	-2.423	-157
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-23.106	-24.461	27.876	1.255	-26.621	-2.160
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-27.403	-27.108	29.153	-	-29.153	-2.045
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	2.390	250	947	850	-97	-348
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-3.683	-3.489	3.795	-	-3.795	-307
Totaal 6 Sociaal domein	-100.043	-114.239	154.331	42.662	-111.669	2.570

Taakveld	Saldo begroting 2023	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	-13.184	-13.458	-13.508	-13.558
6.2 Wijkteams	-6.345	-5.668	-5.599	-5.599
6.3 Inkomensregelingen	-11.954	-11.858	-11.707	-11.757
6.4 Begeleide participatie	-12.145	-11.750	-11.268	-10.707
6.5 Arbeidsparticipatie	-5.952	-5.458	-5.422	-5.390
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-2.423	-2.445	-2.468	-2.495
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-26.621	-27.642	-24.626	-22.192
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-29.153	-29.054	-27.309	-27.468
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-97	-1.035	-1.125	-1.217
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-3.795	-3.837	-3.874	-3.912
Totaal 6 Sociaal domein	-111.669	-112.206	-106.906	-104.294

Financiële toelichting

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (€ 620.000 voordeel in 2023 aflopend tot € 374.000 in 2026)

- De afloop van de innovatiepilots (en de hiermee gepaard gaande budgetten) leiden de komende jaren telkens tot minder uitgaven (voordeel is € 1.029.000 in 2023, € 1.147.000 in de daarop volgende jaren);
- Zoals in de Zomerbrief 22-ZB-6.9 is aangegeven zetten we de inzet van vindplaatsmedewerkers (preventieteam Jeugd) gedurende het jaar 2023 voort. Alle kosten voor het preventieteam worden gedurende de projectperiode verantwoord onder taakveld 6.2. Na de projectperiode worden de kosten van de praktijkondersteuner weer binnen taakveld 6.1 verantwoord. Dit leidt op dit taakveld tot een voordeel ad € 38.000 in 2023 en een structurele uitzetting van € 420.000 in de daaropvolgende jaren. In het transformatieplan is een verdere voortzetting van dit concept meegenomen.
- Middels de Zomerbrief 22-ZB-6.10 is de pilot Jeugdhulpteams verlengd voor schooljaar 2022/2023. Zie ook taakveld 6.2. Ter dekking ervan worden onder andere preventiemiddelen ingezet wat leidt tot een nadeel op dit taakveld ad € 217.000. In het transformatieplan is een verdere voortzetting van deze teams meegenomen.
- De 3e fase van het project versterken voorliggende voorzieningen ten behoeve van Wijkkracht (€ 105.000 voordeel) is in 2022 bekostigd uit de reserve decentralisatieuitkering.
- We verlengen de pilot BSO+ met een jaar tot eind 2023. Dekking is gevonden binnen de beschikbare middelen op 'voorliggende voorzieningen jeugd'. Zie Zomerbrief 23-NB-6.3. In het transformatieplan is de verdere voortzetting meegenomen.
- Prijsindexaties, kapitaallasten en toerekening van uren leidt tot een nadeel van € 256.000.
- Kleine verschuiven naar andere taakvelden, het stopzetten van de rijksvergoeding voor LHBT en het vrijvallen van enkele kleine budgetten leidt tot een voordeel van € 77.000.
- Ouders doen meer een beroep op kinderopvang sociaal medische indicatie. Hiervoor hebben wij in de Zomerbrief 22-ZB- 6.1 onze budgetten bijgesteld. Voor 2022 betreft dit een half jaar en voor 2023 een geheel jaar. Ook hebben wij het meerjarig perspectief beperkt laten meegroeien met € 50.000 per jaar.
- Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren.
- Middels de Zomerbrief 23-NB-6.1 is er incidentele dekking (€ 115.000) vanuit het budget Versterken Wijkteams voor het Project Versterken Voorliggend via Wijkkracht.

6.2 Wijkteams (€ 160.000 nadeel in 2023 oplopend tot € 630.000 voordeel in 2026)

- Zoals in de Zomerbrief 22-ZB-6.9 is aangegeven zetten we de inzet van vindplaatsmedewerkers (preventieteam Jeugd) voort tot en met 2023. In 2023 wordt de schoolzorgondersteuner deels vanuit de NPO middelen gefinancierd en daarom in programma 4 verantwoord. Dit leidt binnen dit taakveld tot een 'voordeel' van € 135.000. De kosten voor de praktijkondersteuner worden tot en met 2023 ook binnen dit taakveld verantwoord. Een en ander leidt tot € 745.000 minder uitgaven vanaf 2024. In het transformatieplan is een verdere voortzetting van dit concept meegenomen. De uitgaven die hiermee samenhangen zijn nu nog als stelpost in taakveld 6.72 opgenomen en zullen na goedkeuring van het plan worden verdeeld naar de afzonderlijke taakvelden.
- Middels de Zomerbrief 22-ZB-6.10 is de pilot Jeugdhulpteams verlengd voor schooljaar 2022/2023. Er wordt 0,8 fte jeugdrechercheur ingezet in 2023. Het budget hiervoor is enkel beschikbaar voor 2023, wat leidt tot € 66.000 minder kosten vanaf 2024. In het transformatieplan is een verdere voortzetting van dit concept meegenomen. De uitgaven die hiermee samenhangen zijn nu nog als stelpost in taakveld 6.72 opgenomen en zullen na goedkeuring van het plan worden verdeeld naar de afzonderlijke taakvelden.
- Zoals in de Zomerbrief 22-ZB-6.8 Meerjarenperspectief OZJT is aangegeven, wordt de gemeentelijke bijdrage voor het OZJT verhoogd. De extra kosten bestaan uit loon- en prijscompensaties, effecten van gemaakte beleidskeuzes, uitbreiding van formatie in de jaren 2022 t/m 2024 voor de uitvoering van kerntaken en structurele uitbreiding van formatie op

ondersteunende functies. Ook zit de extra inzet op de aanpak wachttijden in deze mutaties verwerkt. Per saldo leidt dit voor Hengelo tot € 215.000 extra kosten binnen dit taakveld in de jaren 2023 en 2024 en € 146.000 vanaf 2025;

- Middels de Zomerbrief 23-NB-6.4 is structurele dekking geregeld om de coördinator Nazorg Detentie te bekostigen;
- Het resterende verschil wordt veroorzaakt door enerzijds loonindexatie en toerekening van uren en anderzijds een afname van de budgetten voor abonnementen en opleidingen.

6.3 Inkomensregelingen (€ 6.329.000 voordeel)

Het verschil bestaat uit meerdere componenten, die wij hieronder nader toelichten:

- **Inkomensondersteuning Chronisch Zieken (€ 81.000 nadeel)**
Het nadelige verschil wordt veroorzaakt door prijscompensatie (€ 62.000) en toerekening van uren loonindexatie (€ 19.000).
- **Inkomensvoorziening (€ 681.000 voordeel BUIG incl. BBZ)**
Wij ontvangen van het Rijk een gebundelde uitkering voor de bekostiging van de uitgaven voor de bijstand aan particulieren en ondernemers en voor de loonkostensubsidie, het zogenaamde BUIG budget. Zoals wij reeds hebben gemeld in de Zomerbrief (22-ZB-6.2) worden wij, naar verwachting, voor 2022 een nadeelgemeente van per saldo € 681.000. Het voordelige saldo van € 1,3 miljoen is in de Zomerbrief met € 1,981 miljoen bijgesteld tot het nadelige saldo van € 681.000 Voor 2023 en verder hanteren wij de nullijn. Dit betekent ten opzichte van 2022 dus een voordeel van € 681.000. Wij verwachten voldoende budget van het Rijk om het tekort op de bijstand aan particulieren en de loonkostensubsidie ad € 574.000 op te vangen.
Daarnaast zullen de kosten voor de BBZ in 2023 naar verwachting € 257.000 lager zijn, omdat wij in 2022 uitvoering hebben mogen geven aan de BBZ light variant. Dit zorgde voor incidenteel hogere kosten.
Een deel van de kosten van uitkering loonkostensubsidie bekostigen wij voor 2022 uit het budget stadsbanen. Hiervoor hebben wij vanuit taakveld 6.5 onderdeel Stadsbanen € 150.000 budget overgeheveld naar taakveld 6.3. Wij zijn nog in afwachting van de structurele mutatie en daarom hebben wij deze nog niet doorgevoerd voor 2023 en de jaren daarna. Dit zorgt voor een nadeel op taakveld 6.3.
- **Kwijtschelding (€ 16.000 nadeel)**
De raming voor de kwijtschelding Rioolheffing en Afvalstoffenheffing is verhoogd op basis van het aantal kwijtscheldingsverzoeken in voorgaande jaren.
- **Energietoeslag (€ 4.200.000 voordeel)**
Vanuit de meicirculaire 2022 hebben wij € 4,3 miljoen budget voor de energietoeslag ontvangen. Dit budget is onderverdeeld naar uitkeringen € 4,2 miljoen en naar uitvoeringsbudget € 100.000. Dit leidt op dit taakveld tot een eenmalig incidenteel voordeel van € 4,2 miljoen in 2022 ten opzichte van 2023. Het uitvoeringsbudget is opgenomen onder het daarvoor bestemde taakveld.
- **Tozo regeling (€ 759.000 voordeel)**
Meerjarig hebben wij de uitgaven behorende bij de doorlopende uitvoerende Tozo werkzaamheden tot en met 2027 in onze totale begroting budgettair neutraal doorgevoerd door een onttrekking uit de gevormde Tozo reserve. In begrotingsprogramma 6 leidt dit tot een afname van het uitvoeringsbudget. In begrotingsprogramma 9 is ter dekking van het uitvoeringsbudget de onttrekking uit de reserve verantwoord.
- **Heroriëntatie ondernemers (€ 50.000 voordeel)**
In 2022 voeren wij de heroriëntatie Hengelose ondernemers uit waarvoor het ministerie extra middelen beschikbaar heeft gesteld in de decembercirculaire 2020 en deze heeft aangevuld in de meicirculaire 2021. Wij hopen de bijbehorende werkzaamheden in 2022 af te kunnen

ronden. Dit leidt tot een voordeel van € 50.000.

- Het resterend verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsindexatie, rentelasten en toerekening van uren.

6.4 Begeleide participatie (€ 427.000 voordeel)

De rijksvergoeding (als onderdeel van de gemeentefondsuitkering) welke wij ontvangen voor de uitvoering van de Wsw betalen we één op één door aan de SWB. Dit betreft een sterk aflopende vergoeding (sterfhuisconstructie) waarbij het Rijk via de meicirculaire 2022 nog wel een aanvulling beschikbaar heeft gesteld. O.a. voor de toekenning van de loon- en prijsbijstelling 2022 en actualiseren van o.a. gerealiseerde omvang van de sociale werkplaatspopulatie en een inschatting van de blijfkansen in de sociale werkplaats voor de jaren 2022 en verder.

6.5 Arbeidsparticipatie (€ 370.000 voordeel)

Het voordeel is per saldo opgebouwd uit de volgende elementen:

- Vanuit de septembercirculaire 2021 zijn er voor 2022 incidentele middelen van € 354.000 beschikbaar gesteld (voordeel) als onderdeel van het steun- en herstelpakket voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden.
- Daarnaast hebben wij conform collegebesluit en raadsbrief 3361463 voor 2022 op basis van een grove inschatting € 150.000 budget Stadsbanen overgeheveld (nadeel) naar het budget loonkostensubsidie (taakveld 6.3). Door onzekerheid over de exacte hoogte van het bedrag en de compensatie loonkostensubsidie vanuit het Rijk is het meerjarenperspectief nog niet bijgewerkt.
- Wij hebben de personele inzet voor de Wet inburgering geactualiseerd. Dit leidt tot een administratieve verschuiving van € 312.000 vanuit taakveld 6.3 Inkomensregelingen naar 6.5 Arbeidsparticipatie (nadeel).
- Door verwerking van het transformatieplan is er op dit taakveld een taakstelling ingebracht die moet zorgen voor minder uitgaven. Dit moet zorgen voor besparingspotentieel (voordeel) van € 429.000 in 2023 oplopend naar € 1.100.000 in 2026.
- Het resterende verschil is te verklaren door indexering van de reguliere budgetten.

Het verschil in het meerjarenperspectief is, naast de verwerking van het transformatieplan zoals hierboven beschreven, het gevolg van oplopende budgetten voor begeleidingskosten van de doelgroep nieuw beschut. Hier staat in begrotingsprogramma 9, als onderdeel van de gemeentefondsuitkering, een vergoeding van het Rijk tegenover.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (Wmo) (€ 157.000 nadeel in 2023, dalend naar € 96.000 in 2026)

- Voor medische indiceringen is er een beperkte incidentele bijstelling gedaan in 2022 van € 41.000.
- Daarnaast zijn de tarieven geïndexeerd (nadeel € 115.000); Overigens staat hier een verhoging van de gemeentefondsuitkering tegenover.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (€ 2.160.000 nadeel)

Het verschil bestaat voor dit onderdeel uit een aantal componenten, die wij hieronder nader toelichten:

1. Ondersteuningsbehoeften/Huishoudelijke Ondersteuning incl PGB en Vervoer WMO

- Indexering van tarieven leidt tot een nadeel van € 985.000.
- Door het incidentele voordeel in 2022 op WMO zijn de budgetten op dit taakveld verlaagd met € 1.000.000.

- In verband met de 'vergrijzing' houden wij rekening met een toename in aantal ouderen welke gebruik maken van een WMO voorziening. Dit leidt tot een nadeel van € 317.000.

2. Besparingspotentieel/Interventies- onderdelen Wmo (€ 125.000 nadeel)

Door verwerking van het transformatieplan zijn de "oude" taakstellingen die voor WMO aanwezig waren (met uitzondering van het abonnementstarief) geschrapt en opnieuw in een meerjarig perspectief verwerkt op basis van het opgenomen besparingspotentieel in het transformatieplan. In 2022 waren de taakstellingen reeds volledig ingevuld. Het nadeel wordt daarmee veroorzaakt door de investering in 2023 die vanuit het transformatieplan op dit onderdeel wordt gedaan. Meerjarig zien we op dit taakveld een teruglopend uitgavenpatroon en daarmee een voordeel. Dit wordt, zoals aangegeven, veroorzaakt door verwerking van het transformatieplan met het oplopende besparingspotentieel op het onderdeel WMO.

3. Stadsbank (€ 22.000 nadeel)

De Stadsbank gaat van procesgericht werken naar klant - en resultaatgericht werken waarbij gemeenten de keuze hebben uit 3 dienstverleningsmodellen. Zoals aangegeven in de Zomerbrief (22-NB-6.2) verwachten wij dat Hengelo toe kan met de basisvariant en hiermee gaat een extra jaarlijkse bijdrage van € 22.000 gemoeid.

4. Tot slot is er een voordeel van € 289.000 zichtbaar op het onderdeel Schuldhulpverlening. Dit voordeel is grotendeels te verklaren, doordat wij in 2022 incidentele middelen ad. € 336.000 hebben ontvangen als onderdeel van het steun- en herstellepakket voor het gemeentelijk schuldenbeleid. Het overige verschil komt door verschuivingen van interne verrekeningen, indexeringen en toerekening van uren.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18- (€ 2.045.000 nadeel in 2023 aflopend tot € 360.000 in 2026)

Dit verschil bestaat uit een drietal componenten, welke wij hieronder nader toelichten:

1.a Indexering van tarieven, lichte daling van het aantal jeugdigen en een stijging van de zorgzwaarte leiden per saldo tot een voordeel van € 84.000 in 2023 aflopend tot een nadeel van € 695.000 in 2026:

- Indexatie van de tarieven leidt tot extra kosten;
- We houden rekening met een lichte daling van het aantal jeugdigen wat leidt tot een financieel voordeel;
- We verwachten een stijging van 1% in de ontwikkeling van het zorgvolume/ de zorgzwaarte.

1.b In 2022 vinden enkele pilots plaats op het gebied van het samenbrengen van onderwijs en zorg. Vooralsnog is de looptijd van deze pilots middels de Zomerbrief 22-ZB-6.10 verlengd tot en met schooljaar 2023 en is hier met ingang van 2024 geen budget meer voor gereserveerd. Dit leidt tot een nadeel in 2023 ad € 303.000 en tot structureel € 217.000 minder lasten vanaf 2024. De voortzetting/verankering van een deel van deze pilots is opgenomen in het transformatieplan

2. Besparingspotentieel/Interventies- onderdelen Jeugd (€ 721.000 nadeel)

Door verwerking van het transformatieplan zijn de "oude" taakstellingen die voor Jeugd aanwezig waren geschrapt en opnieuw in een meerjarig perspectief verwerkt op basis van het opgenomen besparingspotentieel in het transformatieplan. Voor 2023 zou de taakstelling ten opzichte van 2022 oplopen met € 980.000 naar € 2.369.000. Door verwerking van het transformatieplan wordt de taakstelling nu echter verlaagd met € 721.000 naar € 668.000. Meerjarig zien we op dit taakveld een licht teruglopend uitgavenpatroon. Dit wordt, zoals aangegeven, veroorzaakt door verwerking van het transformatieplan met het besparingspotentieel op het onderdeel Jeugd.

3. Transformatiebudget (€ 1.105.000 nadeel)

Door verwerking van het transformatieplan is het budget wat incidenteel nodig is om de transformatie te maken verwerkt in de begroting. Deze is, totdat door middel van uitvoeringsplannen, duidelijk is wat er per onderdeel nodig is geplaatst binnen dit taakveld.

6.81 Geëscaleerde zorg 18+ (€ 348.000 nadeel, oplopend tot € 1.467.000 in 2026)

Dit verschil bestaat uit:

- Vanuit het nieuwe regionale convenant Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang (2022) zijn regiogemeenten waar mensen zich na hun MO vestigen verantwoordelijk voor de nazorg en begeleiding. In voorgaande jaren was de afspraak dat dit door de centrumgemeente Enschede gefinancierd werd tot maximaal een jaar na vertrek uit de MO. Deze passage is geschrapt in het nieuwe convenant. Dit betekent dat de regiogemeenten waar mensen zich na hun MO vestigen (en die deze begeleiding nodig hebben) geconfronteerd zullen worden met meer maatwerk WMO indicaties. Dit betekent dat de kosten voor ons toenemen met € 167.000 in 2023 en € 150.000 structureel (Zomerbrief 22-ZB-6.9)
- De afgelopen jaren is gebleken dat gemeente Enschede de rijksmiddelen die zij ontvangt voor de uitvoering van haar centrumgemeente taak Beschermd Wonen niet volledig kon inzetten. Dit wordt veroorzaakt door wachtlijstproblematiek. Wij gaan ervan uit dat wij in het jaar 2022 nog een jaarlijkse bijdrage van Enschede zullen ontvangen ter hoogte van € 1 miljoen en in 2023 € 850.000. We verwachten dat Enschede ook deze jaren de middelen niet volledig zal kunnen besteden en zal overmaken aan de regiogemeenten. De financiering van deze taken wordt gedecentraliseerd vanaf, op z'n vroegst, 2024 (Zomerbrief 22-ZB-6.11).
- In 2022 zijn we ons aan het voorbereiden op de nieuwe taak 'Beschermd Wonen'. Zowel op organisatieniveau als op inhoudelijk niveau zijn er grote vraagstukken die moeten worden ingebed in de organisatie. Toegang tot zorg, beschikbaarheid van voldoende medewerkers (bezetting), juridische kennis, het regelen van de inkoop, het voeren van accountgesprekken met aanbieders. Middels de Kadernota 22-NB-6.4 Beschermd Wonen is er incidenteel in 2022 0,8 fte formatie (beleidsadviseur Sociaal) toegevoegd. Het financieel effect bedraagt in 2022 € 79.000 nadelig. Voor 2023 en verder hanteren we het uitgangspunt dat extra taken niet zonder extra rijksmiddelen worden uitgevoerd;
- Het resterend verschil wordt veroorzaakt door prijsindexatie en toerekening van uren.

6.82 Geëscaleerde zorg 18- (€ 307.000 nadeel, oplopend tot € 424.000 in 2026)

- Zoals in de Zomerbrief 22-ZB-6.8 Meerjarenperspectief OZJT is aangegeven, wordt de gemeentelijke bijdrage voor het OZJT verhoogd. Via het OZJT wordt ook de stichting Veilig Thuis Twente (VTT) gesubsidieerd. De verhoging van onze bijdrage voor het OZJT omvat voor € 164.000 een verhoging van onze bijdrage voor de uitvoering van de door deze stichting uit te voeren taken op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Indexatie en toename van zorgzwaarte leidt tot een verhoging van de kosten ad € 193.000 in 2023, oplopend tot € 310.000 in 2026;
- In 2023 wordt er € 20.000 ingezet voor het vervolg op de pilot MDA++ (multidisciplinaire aanpak) en € 30.000 voor het noodplan GI's voor continuïteit van zorg in het gedwongen kader. Financiering vindt plaats vanuit de resterende middelen van de landelijke subsidieregeling continuïteit cruciale jeugdzorg. Deze middelen zijn enkel voor de jaarschijf 2023 beschikbaar. De projecten zullen vooralsnog in 2024 niet gecontinueerd worden en daarom zullen de kosten vanaf dan € 50.000 lager zijn (22-ZB-6.7).

5.2.7 Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

Aanspreekpunt bestuurlijk
Betrokken domein(en)
Aanspreekpunt Ambtelijk

Wethouder Bruggink/Wethouder Freriksen
Sociaal/Fysiek
Willemijn Groot/Katja Boerrigter

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2023?

Riolering

Door klimaatverandering zullen hevige regenbuien vaker voorkomen. Ook wordt het droger en heter. Om in de toekomst het risico op wateroverlast beperkt te houden moeten wij de riolering en het stedelijk watersysteem hierop aanpassen. Hierbij zijn vooral grotere bovengrondse maatregelen nodig om het teveel aan water tijdelijk te bergen, zowel in groenstroken van de gemeente als op particulier terrein. Wij kiezen voor een duurzame aanpak en richten de openbare ruimte in met robuuste oplossingen om de hevige neerslag op te kunnen vangen. Door daarnaast te investeren in maatregelen op de meest kwetsbare locaties, houden wij de risico's op wateroverlast beperkt. Door water langer vast te houden kunnen wij een buffer realiseren voor droge tijden. Extra groen en water in de openbare ruimte vermindert hittestress. Maatregelen voor extra groen en water in de stad combineren wij om wateroverlast, droogte en hittestress terug te dringen. Bij alle projecten nemen wij dit als uitgangspunt. Ook stimuleren wij particulieren om minder stenen en meer groen aan te leggen. Wij doen dat informatief middels de website "GroenBlauwTwente". Ook is een pilot gestart om het ontsteden van voortuinen integraal mee te nemen bij herinrichtingsprojecten.

In 2021 zijn de klimaatdialogen gevoerd met bewoners en partijen uit de gezondheidszorg. We gaan in 2023 uitvoering geven aan de resultaten van de klimaatdialogen.

Wij zijn bezig met het opstellen van een nieuw Gemeentelijk Rioleringsplan 2023-2027. Het is de verwachting dat dit rioleringsplan in het voorjaar van 2023 wordt vastgesteld.

Afval

Wij willen onze wereld goed doorgeven aan volgende generaties. Echter grondstoffen raken op, de zeespiegel stijgt en het leefklimaat staat onder druk. Wij moeten samen met onze inwoners verantwoordelijkheid nemen. Daarom zetten wij in op het voorkomen van afval, goed scheiden ervan, het minimaliseren van het gebruik van grondstoffen en hergebruik van afvalstromen in plaats van het verbranden of storten.

Ons beleid heeft de afgelopen jaren gezorgd voor een duidelijke afname van de volumes restafval. En daardoor voor relatief lage kosten voor onze inwoners. Wel zien wij op een aantal plekken in de stad bijplaatsingen van afval. Dit zorgt voor irritatie bij inwoners. In 2023 gaan wij onderzoeken welke serviceverhogende maatregelen wij kunnen nemen. Daarnaast blijven wij inzetten op communicatie en handhaving.

Wij zijn samen met de andere Twentse gemeenten bezig om de tijdelijke afspraken met Nedvang over de kwaliteit en de vergoedingsstructuur van het ingezamelde plastic en metalen verpakkingen en drankenkartons (PMD) een structureel karakter te geven. In de tijdelijke situatie voeren gemeenten verbeterplannen uit en ontvangen wij een lagere vergoeding voor PMD met 15-35% vervuiling. Onze insteek is zoveel mogelijk PMD te recycleren tegen zo laag mogelijke kosten.

Milieu/Omgevingsplan

Met de Omgevingswet wordt de gemeente meer dan voorheen verantwoordelijk voor het stellen van milieuregels. Voor lokale milieu-effecten zoals geluid, geur en trillingen gelden geen landelijke normen meer. Wij moeten als gemeente in het Omgevingsplan deze aspecten zelf gaan reguleren, als integraal onderdeel van de andere regels. Met betrekking tot de omgevingsveiligheid introduceert de Omgevingswet brand-, explosie en gifwolkaandachtsgebieden. Binnen deze aandachtsgebieden

moet de gemeente, in overleg met de Veiligheidsregio, beoordelen of de het risico aanleiding geeft om maatregelen te treffen en welke maatregelen dat moeten zijn.

Duurzaamheid

Via de maatschappelijke opgave duurzaamheid, werken we aan de complexe en omvangrijke vraagstukken op het gebied van klimaatverandering en –adaptatie, energietransitie, circulaire duurzame economie, energiebesparing, mobiliteit en een inclusieve gezonde samenleving. Zie ook paragraaf 5.1 'Hengelo in verbinding: bouwen aan een strategische agenda'. Een succesvol duurzaamheidsbeleid is alleen mogelijk in nauwe samenwerking met inwoners, medeoverheden, bedrijven en instellingen.

Met het oog op het nakomen van internationale en landelijke verplichtingen voorzien wij dat Europa en het Rijk op diverse vlakken met een aanscherping van het duurzaamheidsbeleid komt. Hierbij wordt een balans gezocht tussen stimulering, subsidiëring en regulering/normering. Ook komen er substantieel extra middelen beschikbaar voor lagere overheden om uitvoering te kunnen geven aan het Klimaatakkoord voor de opgave van de energietransitie.

Wij continueren de onderzoeken en verdere voorbereidingen voor de eerste zon- en windprojecten. Wij starten, als uitvloeisel van de Transitievisie Warmte, met het opstellen van de eerste wijkuitvoeringsplannen. In de Nijverheid werken wij toe naar de uitvoering. Mochten de rijksmiddelen niet tijdig of in (te) beperkte mate beschikbaar komen, dan zullen voor genoemde activiteiten keuzes gemaakt moeten worden in prioritering, tijdpad of ambities, want de beschikbare formatie biedt daartoe onvoldoende capaciteit. Het emissieloos vervoer krijgt een steeds grotere rol en de verduurzaming van bedrijven en -terreinen wordt een belangrijke factor in de energietransitie. Onder meer door het stimuleren van zon op dak, gevels en parkeerterreinen. Ook in 2023 leveren wij vanuit duurzaamheid onze bijdrage aan de totstandkoming van de omgevingsvisie.

De koers met daarbinnen de geprioriteerde opgaven is duidelijk. Alleen de omvang van de opgaven en de bijbehorende middelen is groter geworden. Daarbij komt dat de menskracht beperkt is (gebleken). We willen dat de middelen vooral voor inwoners en de uitvoering moeten worden ingezet, maar merken dat onze capaciteit aan menskracht onvoldoende is om alles te realiseren. Er is sprake van discrepantie tussen de inhoudelijke ambities en de beschikbare menskracht. Dit maakt dat de middelen die in 2022 beschikbaar zijn voor duurzaamheid naar verwachting niet volledig worden besteed. Daarom wordt voorgesteld om de resterende middelen duurzaamheid (waaronder de rijksuitkering van € 480.000 voor uitvoeringslasten over te hevelen naar reserve duurzaamheid) zodat het beschikbaar is in 2023. Daarmee kunnen we dan wel vrijwel het totale pakket uit de Zomerbrief (totaal € 1 miljoen) in 2023 ook daadwerkelijk uitvoeren en blijft de ambitie ongewijzigd. De uitgaven die in 2022 voor bijvoorbeeld energiearmoede en energiebesparing nodig zijn, kunnen we eventueel dekken uit de lopende middelen. De ambitie is om minimaal het inhoudelijke pakket uit de Zomerbrief meerjarig door te zetten. Afhankelijk van de rijksbijdragen betekent dit wel dat de gemeentelijke bijdrage van (nu) € 480.000 een structureel karakter moet krijgen. Voor 2023 is het dus niet extra nodig maar, afhankelijk van het rijksgeld, in 2024 e.v. wel.

Volksgesondheid

Met betrekking tot volksgezondheid is het van belang te beseffen dat een groot deel van de middelen die wij daarvoor sinds 2017 ontvangen, Gezond in de stad (GIDS), per 2023 stoppen. En dat terwijl gezondheid door Corona hoog op de agenda staat. De activiteiten die wij uitvoeren met deze middelen dragen bij aan onze doelstellingen uit het meerjarenplan gezondheid *Gezondheid op de agenda*.

Ook van de impulsmiddelen Kansrijke Start, die wij sinds vier jaar ontvangen, is nog niet bekend of ze vanaf 2023 door gaan. Met de inzet van deze middelen willen wij bereiken dat de eerste 1000 dagen van ieder kind zo goed mogelijk zijn, omdat deze cruciaal zijn voor een optimale ontwikkeling en hiermee kans op een goede toekomst.

Het ministerie is aan het kijken naar een bundeling van verschillende geldstromen in een specifieke uitkering, waarin ook bovengenoemde middelen terug lijken te komen. De bestemming van de middelen sluit inhoudelijk perfect aan op de sociale basis en selectieve preventie van het transformatieplan.

In afwachting daarvan gaan wij in 2023 verder met de in gang gezette ontwikkelingen, omdat ze naadloos aansluiten bij de gewenste richtingen binnen het transformatieplan.

Volksgezondheid is een onderwerp dat veel raakvlakken kent met andere taken waarvoor de gemeente Hengelo verantwoordelijk is. Denk aan de omgevingsvisie, onze klimaatadaptatiestrategie, ons Sportakkoord en de aandacht voor personen met verward gedrag.

Relevante beleidsnota's

- *Gezondheid op de agenda*, meerjarenplan gezondheid gemeente Hengelo (2019)
- *Een gezonde toekomst*, langjarig programma voor de publieke gezondheid in Twente (GGD, 2019)
- Beleidsprogramma sociaal 2021 - 2025
- Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2018-2022
- Nota bodembeheer regio Twente, Twents beleid voor oale grond 2.0 (2018)
- Regionale bodemkwaliteitskaart gemeente Hengelo (2018)
- Beleidsregels PFAS regiogemeenten Twente (2020)
- Twente bodemkwaliteitskaart PFAS (2020)
- Visie Bodem en Ondergrond Hengelo (2021)
- Keuzescenario Afvalloos Hengelo (2015)
- Landelijk Afval Plan 3 2017-2029
- Slimmer omgaan met grondstoffen
- Nota geluid, herziening 2015
- VTH Beleid Twente en de Nadere uitwerking VTH beleid Twente (2019)
- Klimaatadaptatiestrategie Hengelo (2022)
- Ontwerp Transitie Visie Warmte
- Contouren Hengelo nu voor de toekomst - Duurzaam Kompas 2050 en verder
- Omgevingsprogramma Nieuwe Energie Hengelo 2021-2030

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid

Per juli 2021 is de nieuwe Gemeenschappelijke Regeling Gezondheid in werking getreden, die inmiddels de naam SamenTwente heeft gekregen. Onder SamenTwente vallen de GGD (Gemeenschappelijke gezondheidsdienst), OZJT (Organisatie voor Zorg en Jeugd in Twente) en VTT (Veilig Thuis Twente). Ook wordt gastheerschap geboden aan Kennispunt Twente.

SamenTwente is een organisatie voor en door de 14 Twentse gemeenten. Samen zorgen wij voor inkoop van de juiste (geïndiceerde) maatwerkondersteuning zodat het beschikbaar is voor inwoners die het nodig hebben. Samen werken wij aan de veiligheid en gezondheid van mensen door middel van preventie, (gezondheids)-bescherming en verminderen van gezondheidsverschillen.

Recreatieschap Twente, portefeuillehoudersoverleg Afval en Duurzaamheid/Regio Twente, portefeuillehoudersoverleg Informatie Service Punt (ISP) Milieu

Recreatieschap Twente werkt samen met gemeenten aan een afvalloos en duurzaam Twente.

Twente Milieu

Twente Milieu is afvalinzamelaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Twence

Twence is afvalwerker en duurzaamheidsbevorderaar voor de gemeente Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

GR Omgevingsdienst Twente (ODT)

De ODT houdt in opdracht van ons toezicht op milieuregelgeving en uitvoering van bodemsaneringen, behandelt milieudeel vergunningaanvragen en - meldingen en adviseert op milieuaspecten, zoals bodem, geluid, lucht, externe veiligheid en asbest.

Waterschap Vechtstromen

Het waterschap onderhoudt en beheert de belangrijke waterlopen en vijvers in Hengelo.

Twents waternet

Twents waternet is het samenwerkingsverband tussen de 14 Twentse gemeenten, het waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBT)

Het belastingkantoor int gemeentelijke belastingen en heffingen voor de deelnemende gemeenten.

Enexis

Enexis is de netbeheerder van gas- en elektriciteitsnetten in diverse gemeenten in Nederland waaronder in Hengelo. Gemeente Hengelo is aandeelhouder.

Warmtenetwerk Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Firan (voorheen Alliander DGO) mede eigenaar van de backbone van het warmtenetwerk.

Warmtebedrijf Hengelo

De gemeente Hengelo is samen met Ennatuurlijk mede eigenaar van de distributienetten van het warmtenet in Hengelo. Het warmtebedrijf verzorgt de levering van warmte aan klanten zoals woningen en bedrijven.

Wat willen we bereiken?

7.1 Hengeloërs verbruiken minder energie en wekken meer duurzame energie op in een meer circulaire economie

7.1.1 Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar): ¹	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Elektriciteitsgebruik gebouwde omgeving in Hengelo (kWh = x 1.000.000)	365,9 (2019)	n.v.t.	344,4	337,5 (*) ²	331,0	324,0	317,0
Gasverbruik gebouwde omgeving in Hengelo (m ³ = x 1.000.000)	225,2 (2019)	n.v.t.	212,0	208 (*)	204,0	200,0	196,0
Energiegebruik gebouwde omgeving in Hengelo per inwoner (GJ)	38,38 (2019)	n.v.t.	36,12	35,4(*)	34,69	34	33,3

1 (index = 100)

2 (*) Streefwaarden gebaseerd op 2% energiebesparing per jaar zoals vastgesteld in Programma Nieuwe Energie 2018-2021

7.1.2 Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar): ¹	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Totaal bekende hoeveelheid opgewekte hernieuwbare warmte in Hengelo (TJ) ²	2.031 (2019) (*) ³			(**) ⁴			
Totaal hoeveelheid opgewekte hernieuwbare elektriciteit in Hengelo (TJ)	1167 (2019) (*)			78 Gwh (***) ⁵			
Aantal woningen in Hengelo met een gasaansluiting (aantal)	37.908 (2017)			(**)			

1 (index = 100)

2 Opgewekte hernieuwbare warmte = warmte die niet direct wordt opgewekt uit verbranding van fossiele bronnen.

3 (*) opwek van Twence is volledig aan Hengelo toegerekend (zie toelichting onder deze tabel)

4 Voor hernieuwbare warmte is nog geen vastgesteld beleid met bijbehorende streefwaarden

5 (***) Doelstelling vastgesteld in Programma Nieuwe Energie 2018-2021 (zonder volledige toerekening Twence)

Volgende doelstelling is 156 GWh in 2030

Toelichting bij bovenstaande tabel:

De indicatoren zijn tot stand gekomen in samenspraak met de raad. Doel van de indicatoren is eenduidige, consistente en controleerbare gegevens te presenteren. De resultaten zijn gebaseerd op gegevens uit RES-monitor en de landelijke Klimaatmonitor. Op dit moment is het nog niet mogelijk om de gewenste eenduidigheid en controlebaarheid te behalen vanwege de complexiteit, veelheid en verschillen van gegevens in de monitorsystemen. Zo wordt de warmte- en elektriciteitsproductie van Twence volledig aan Hengelo toegerekend. In de regio is afgesproken dat de productie van Twence aan de aandeelhoudende partijen wordt toegerekend op basis van de verhouding van aandelen. Dit is echter nog niet verwerkt in de systemen waardoor een vertekend beeld ontstaat.

7.1.3 Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid fijn restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	75 (2019)	n.v.t.	70	65	65	65	60
Aantal kg restafval per inwoner delen door aantal kg afval grondstoffen(zoals GFT, PMD, glas, textiel OPK).	nog niet bekend	n.v.t.					
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid grof restafval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	12 (2020)	n.v.t.	12	10	10	10	10
Gemiddelde gewicht van de ingezamelde hoeveelheid afgekeurd PMD afval per inwoner van Hengelo per jaar (kg)	januari 2021 bekend (2020)	n.v.t.	25	20	20	20	20

7.2 Hengelo weerstaat de gevolgen van klimaatverandering beter zoals wateroverlast en hittestress

7.2.1 Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Toename van capaciteit voor het bergen van water in Hengelo (m3).	0 (2020) ¹	2.900	2.500	1.935	2.000	2.000	2.000

¹ Het gaat om een nieuwe indicator. Bij herinrichtingsplannen kan jaarlijks op basis van projectadministratie en omgevingsvergunningen worden bijgehouden hoeveel capaciteit aan waterberging wordt toegevoegd. Dit wordt dus 'handmatig' bijgehouden en is wat dat betreft dus wel een kwetsbare methode. Echter: een andere indicator is niet voorhanden.

T.b.v. de beginwaarde / de laatste kolom: 2020 is als 'nulmeting' gehanteerd (daarom op peilwaarde 0), want het is niet te doen om een inschatting te maken van de huidige capaciteit van het bergen van water in Hengelo.

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting: ¹			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage Hengeloërs ouder dan 19 jaar met een Body Mass Index (BMI) tot 25,0 kg/m ² (%)	51% (2020)	n.v.t.	50,0%	50,0%	49,8%	49,6%	49,5%
Percentage Hengelose jeugd dat nooit heeft gerookt (geen trekjes, hele sigaret of meer) (%)	81,1% (2019) 87,0% (2021)	n.v.t.	80,0%	88,0%	88,0%	89,0%	90,0%
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit hard drugs heeft gebruikt (*) ²	2,5% (2019) 2,0% (2021)	n.v.t.	2,5%	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit lachgas heeft gebruikt (*)	8,80% (2019) 4,0% (2021)	n.v.t.	8,80%	4,00%	3,50%	3,00%	2,00%
% jongeren (0-18 jaar) dat ooit softdrugs heeft gebruikt (*)	6,40% (2019) 7,0% (2021)	n.v.t.	6,40%	6,40%	6,35%	6,35%	6,00%

1 Omdat het roken en het gebruik van lachgas flink is afgenomen, passen wij de streefwaarden hiervoor vanaf 2023 aan. Wij zien dat het gebruik van softdrugs juist is toegenomen, maar pretenderen in 2023 terug te komen op het % jongeren dat in 2019 ooit softdrugs heeft gebruikt.

2 (*) Beleidsindicator is aangepast in lijn met de GGD Jeugd monitor.

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting: ¹			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Het rapportcijfer dat hoogopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,69 (2019) 7,72 (2021) 7,61 (2022)	7,72	7,75	7,72	7,75	7,80	7,80
Het rapportcijfer dat laagopgeleiden geven voor hun gezondheid	7,55 (2019) 7,67 (2021) 7,08 (2022)	7,67	7,70	7,67	7,70	7,75	7,80

1 Wij zien een daling in het rapportcijfers, een daling die bij de laagopgeleiden forser is dan bij hoogopgeleiden. Dit komt ongetwijfeld door de Coronas-pandemie. Daarom passen wij ook hier de streefwaarden vanaf 2023 iets aan en gaan ervoor om het cijfers in 2023 even hoog te krijgen als dat van 2021. Daarna nemen wij iets langer de tijd om het rapportcijfers voor de laagopgeleiden even hoog te krijgen als voor de hoogopgeleiden. Dat is het uiteindelijke doel en hierop zetten wij ook ons gezondheidsbeleid in.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2023?

7.1.1. Huishoudens en organisaties verbruiken minder (fossiele en niet-fossiele) energie

- Op basis van de transitievisie warmte (TVW) werken wij aan vervolgcacties. Zo stellen wij een bronnenstrategie en wijkuitvoeringsplannen op. Wij leggen vast hoe en wanneer wijken van het gas af gaan en welke alternatieven daarvoor beschikbaar zijn. Dat doen wij in samenhang met RES-T 1.0 en samen met Welbions, netbeheerders, maatschappelijke partners en

afvaardigingen van bewonersorganisaties/bewonersinitiatieven. De TVW wordt wettelijk verankerd in het Omgevingsplan.

- In het 1^e wijkuitvoeringsplan, Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij, werken wij met een integrale gebiedsgerichte aanpak. Wij werken het alternatief voor aardgas in de Nijverheid technisch en financieel verder uit en starten met de voorbereidingsfase. E.e.a is afhankelijk van de randvoorwaarden vanuit het Rijk (wettelijk kader, financiering etc.). Ook ontwikkelen wij hier instrumenten die later voor heel Hengelo bruikbaar zijn. Het gaat dan bijvoorbeeld om financieringsmogelijkheden voor het verduurzamen van woningen of het aanbieden van gerichte informatie over toe te passen maatregelen.
- Als uitvloeisel van de strategische visie bedrijventerreinen werken wij samen met de besturen van de bedrijventerreinen Westermaat en Twentekanaal aan de uitwerking van de intentieovereenkomsten om de bedrijven en terreinen te verduurzamen op de onderdelen energie, natuur, mobiliteit en circulaire economie. Dat doen wij als opstap naar een integrale gebiedsgerichte aanpak en het aardgasvrij/ready maken (via een Wijkuitvoeringsplan). Voor het gebied Twentekanaal concretiseren we mogelijkheden om grijs te vergroenen bij deelname aan de Werklandschappen van de toekomst.
- In lijn met het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie en de Transitie Visie Warmte zetten wij actief in op energiebesparing. Wij geven uitvoering aan het stimuleringsplan energiebesparing voor diverse doelgroepen en sectoren. Wij bouwen voort op het Energieloket. Wij hebben hierbij specifieke inzet op de doelgroep kwetsbare huishoudens die in (energie)armoede (dreigen te) verkeren.

7.1.2 Huishoudens en organisaties wekken meer duurzame energie op met behulp van zon, wind of warmtebronnen

- Wij herijken de bijdrage van Hengelo aan de Regionale Energie Strategie-Twente (RES-T) 2.0 en geven invulling aan de Hengelose bijdrage uit de RES 1.0. Ook nemen wij deel aan de pilot om een regionale Omgevingseffect rapportage (OER) uit te voeren.
- Op basis van het Omgevingsprogramma Nieuwe Energie werken wij aan de realisatie van zonnevelden en bezinnen ons op verdere stappen bij windenergie. Wij zetten daarbij maximaal in op zonnepanelen op daken, parkeerplaatsen en gevels en faciliteren initiatieven in de samenleving die willen bijdragen aan realisatie. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door eigen Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG) en daken van het eigen vastgoed te benutten zoals door te werken aan realisatie van het zonneveld Boeldershoek.
- Als gevolg van toenemende drukte op het elektriciteitsnet is er sprake van netcongestie. Dit belemmert de mogelijkheden voor invoeding van duurzaam opgewekte elektriciteit en mogelijk in de toekomst ook voor afname. Wij werken in goed overleg met de netbeheerders aan (innovatieve) oplossingen.
- Wij gebruiken het ontwikkelde dashboard data en monitoring om de voortgang van de transitie te kunnen volgen en waarderen.

7.1.3 Er is minder afval en grondstoffen worden meer en vaker opnieuw gebruikt (circulaire economie)

- Wij voeren de biobox in zodat we we ook bij huishoudens in hoogbouw bioafval gescheiden kunnen inzamelen (23-NB-7.5).
- Wij onderzoeken de mogelijkheden voor serviceverhogende maatregelen.
- Wij verlengen de proef met de afvalbalie, zodat inwoners in hun eigen wijk grondstoffen kunnen inleveren (23-NB-7.6).
- Wij willen een circulair ambachtscentrum op het milieupark aan de Wegtersweg realiseren. Hier kunnen materialen en producten op een duurzame wijze worden gerepareerd, opgeknapt en hergebruikt.
- Wij werken aan verdere integratie van circulariteit in ons beleid en werkzaamheden.
- Wij blijven oog houden voor de hulpbehoevenden en kwetsbaren in de samenleving. Wij gaan coulant om met aanvragen voor een zorgcontainer of tegemoetkoming in de kosten bij veel medisch afval.

7.2.1 Hengelo heeft meer capaciteit om water op te vangen bij hevige neerslag

- Waar mogelijk realiseren wij extra waterberging in de openbare ruimte.
- Wij houden water langer vast in de openbare ruimte voordat het afgevoerd wordt naar beken.
- Wij realiseren extra groen in de openbare ruimte voor verkoeling.
- Wij stimuleren particulieren om minder verharding en meer groen in de tuinen aan te leggen.
- Wij werken samen met woningcorporatie Welbions om meer klimaatadaptieve maatregelen te treffen.
- Bij projecten nemen wij klimaatadaptatie als belangrijk uitgangspunt mee.
- Wij betrekken bij het thema klimaatadaptatie ook nadrukkelijk gezondheidseffecten van o.a. hittestress.

7.3 Inwoners van Hengelo leven in betere gezondheid

7.3.1 Hengeloërs hebben een gezondere levensstijl

- In 2023 zetten wij met de Gezonde Schoolaanpak meer in op de mentale gezondheid van jongeren in Hengelo.
- In 2023 intensiveren wij de JOGG- aanpak. Met JOGG (Jongeren op gezond gewicht) zetten wij in op een gezonde, sociale en fysieke leefomgeving voor jongeren in Hengelo.
- In 2023 is er meer aandacht voor een gezonde, groene, klimaat adaptieve omgeving.

7.3.2 Het verschil in ervaren gezondheid tussen inwoners met een hoge en een lage sociaal economische status (SES) is kleiner geworden

- Wij gaan de gezondheidsverschillen verkleinen door extra aandacht te besteden aan de thema's vroeg signalering armoede en kwetsbare baby's en hun ouders.
- Wij zetten middelen van gezondheidsbeleid in daar waar wij de meeste gezondheidswinst verwachten te halen. Dat wil zeggen: wij richten ons preventiebeleid op groepen inwoners of wijken met het meeste risico op gezondheidsverlies.

7.4.1 In 2023 gaan we:

- Vaststellen welke geluidbelasting woningen ondervinden door het wegverkeer: dit heet de basisingeluidemissie. Dit is de nulsituatie op basis waarvan we effecten op wegverkeerslawaaï door ruimtelijke ontwikkelingen kunnen vaststellen en beoordelen of het nodig is maatregelen te treffen.
- Standaard milieuregels die wij van de rijksoverheid hebben meegekregen (de zogenoemde bruidsschat) toetsen aan bestaand beleid (zoals geluid- en bodembeleid) en zonodig aanpassen aan de Hengelose situatie.
- Enkele maatregelen uitvoeren in het kader van het Schone luchtakkoord.
- Een semi-permanente kantoorunit met ontvangstruimte en openbare toiletvoorzieningen realiseren op de begraafplaats aan de Deurningestraat (23-NB-7.1).

Wat blijven we doen?

Milieu(beheer) en duurzaamheid

- De (diepe) ondergrond heeft blijvend onze aandacht. Wij zetten de samenwerking met de andere Twentse gemeenten en de provincie Overijssel voort, omdat wij in de regio afwegingen willen maken over het duurzaam gebruik van de bodem en ondergrond in de toekomst. Samen met Almelo en Enschede is de 'visie Bodem en Ondergrond' opgesteld, waarmee wij in beeld gebracht hebben hoe de bodem en ondergrond kunnen bijdragen aan maatschappelijke opgaven als klimaatadaptatie, energietransitie of circulaire economie/ landbouw. De visie zal verder uitgewerkt worden in de vorm van een werkprogramma. Daarnaast zal ook onderzoek gedaan worden naar Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) en PFAS en wat dit gaat betekenen voor Hengelo.

- De werkzaamheden omtrent de implementatie van de Omgevingswet voor bodem zullen ook in 2023 verder voortgezet worden en ook in 2023 kan weer gebruik worden gemaakt van de SPUK (Specifieke Uitkering) Bodem om bepaalde projecten en trajecten te financieren.
- Beleid maken en adviseren over milieu, bodem, geluid en duurzaamheid, wel op basis van de veranderde regelgeving op grond van de Omgevingswet.
- De duurzaamheidsvisie en de opgaves voor duurzaamheid vormen de basis voor de activiteiten en een integrale benadering van de duurzame vraagstukken op het gebied van energie, mobiliteit, klimaatadaptatie, circulariteit, economie en gezonde, inclusieve, leefbare samenleving.
- Wij ontwikkelen een gemeentebreed dekkend netwerk voor laadinfrastructuur aan de hand van de Plankaart laadpalen 2022-2025. Dit biedt ook inzicht in de locaties voor nog te ontwikkelen laadfaciliteiten in de openbare ruimte.
- Ook gaan wij aan de hand van het Mobiliteitsplan verder aan de slag met duurzame mobiliteit, zoals bijvoorbeeld duurzame (stads)logistiek.
- Wij voeren een actief communicatie- en participatiebeleid om de inwoners zo vroeg en zo veel mogelijk te betrekken bij belangrijke ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid.
- Omdat de transitie naar een duurzame samenleving van ons allemaal is, faciliteren wij initiatieven uit de samenleving die bijdragen aan een gezond, groen en energieneutraal Hengelo.
- De stimuleringsregeling groene daken blijft van kracht.
- Aan de hand van een meerjaren onderhoudsplan (MJOP) werken wij systematisch aan de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed. Ook ondersteunen wij bedrijven met de verduurzamingsopgave.
- Wij zetten in op het aardgasvrij maken van Hengelo waaronder de proeftuin Nijverheid.
- Beheren en onderhouden van openbare toiletvoorzieningen.
- De Omgevingsdienst Twente (ODT) houdt in opdracht van ons toezicht op milieuregelgeving en uitvoering van bodemsaneringen en behandelt vergunningaanvragen en meldingen. Gemeente heeft vergewisplicht op deze taken.

Riolering

- Wij zorgen voor een doelmatige afvoer van afvalwater, overtollig grondwater en (afgekoppeld) hemelwater.
- Wij blijven rioolheffing innen.

Afval

- Inzamelen van afval en grondstoffen huis-aan-huis, met verzamelcontainers en met de afvalbalie.
- Verwerken van afval en grondstoffen.
- Exploiteren van het milieupark aan de Wegtersweg.
- Inwoners bewust maken van het belang van afval scheiden: afval is grondstof.
- Uitvoeren van afvalinspecties door toezichthouders.
- Afvalstoffenheffing ontvangen. Uitgangspunt is dat de totale afvalbegroting kostendekkend is. De gemeente maakt geen winst op afval.

Begraafplaatsen

- Het beheren en onderhouden van twee begraaf- en gedenkparken (Deurningerstraat en Oldenzaalsestraat) en het op deze begraaf- en gedenkparken uitvoeren van de begrafenissen en het zorg dragen voor de asbestemmingen.
- Plaatsen urnenzuilen, kelders, aanbrengen grafnummering.
- Het bijhouden van de administratie (o.a. locatie graven en persoonsgegevens).
- Het jaarlijks mede organiseren en begeleiden van een lichtjestocht op de Begraaf- en gedenkplaats Oldenzaalsestraat ter nagedachtenis van overledenen die begraven zijn in het begraaf- en gedenkpark en een Allerzielenviering rond Allerzielen (2 november) op het begraaf- en gedenkpark Deurningerstraat.

- 2 x per jaar (voor- en najaar) onderhouden van de Joodse Begraafplaats aan de Dennenbosweg.
- Gildebos organiseert en begeleidt jaarlijks activiteiten op beide begraaf- en gedenkparken tijdens de Open Monumentendag (1 x per jaar).

Volksgezondheid

- Met het Lokaal Preventieakkoord (LPA) sluiten wij aan bij Nationale Preventieakkoord: een rookvrije generatie, minder overgewicht en minder overmatig alcoholgebruik. Wij doen dit in nauwe samenwerking met de GGD Twente.
- Wij blijven inzetten op het versterken en intensiveren van de GLI (gecombineerde leefstijl interventies).
- Wij blijven inzetten op de aanpak van middelengebruik, samen met onze regionale en lokale ketenpartners. Die aanpak is zowel repressief als preventief.
- Wij blijven inzetten op meer kanselijkheid in gezondheid met nadruk op aanpak aan het begin van de levensloop (Kansrijke Start en Nu niet Zwanger) en met extra aandacht voor achterliggende problematiek. Dit is een onderdeel van versterken van de sociale basis en het leggen van de nadruk op selectieve preventie, zoals dat is verwoord in het Transformatieplan.
- Met het gezondheidsbeleid zetten wij in op integrale, gebieds- of themagerichte vroegtijdige preventie bij beginnende problematiek. Daarin werken wij samen met andere partners (publiek – privaat) en met inwoners. Dit doen wij vanuit het gedachtegoed van positieve gezondheid, zoals wij dat ook hebben benoemd in het Transformatieplan.
- Samen met de veertien Twentse gemeenten, zorgverzekeraar en zorgkantoor Menzis, GGD Twente en de provincie Overijssel blijven wij inzetten op het bevorderen van de samenwerking op het snijvlak van zorg, welzijn en wonen met het oog op het realiseren van de juiste zorg op de juiste plek de inwoners van Twente (Twentse Koers). Ook het verminderen van gezondheidsverschillen tussen inwoners van Twente is hierbij een doel. Dit kunnen wij niet zonder partners zoals zorgaanbieders, welzijnsstichtingen, huisartsen, inwonersinitiatieven en schuldhulpverleningsorganisaties en dergelijke.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2021	Saldo begroting 2022	Lasten begroting 2023	Baten begroting 2023	Saldo begroting 2023	Verschil 2023 - 2022
7.1 Volksgezondheid	-3.208	-3.273	3.233	-	-3.233	40
7.2 Riolerings	2.372	2.304	8.483	10.829	2.346	42
7.3 Afval	1.955	1.871	9.539	11.407	1.868	-3
7.4 Milieubeheer	-2.787	-3.107	3.274	407	-2.867	240
7.5 Begraafplaatsen	-130	-196	763	563	-199	-3
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	-1.798	-2.401	25.291	23.206	-2.085	316

Taakveld	Saldo begroting 2023	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026
7.1 Volksgezondheid	-3.233	-3.064	-3.064	-3.064
7.2 Riolerings	2.346	2.363	2.380	2.397
7.3 Afval	1.868	1.893	1.893	1.899
7.4 Milieubeheer	-2.867	-4.153	-2.888	-2.841
7.5 Begraafplaatsen	-199	-205	-205	-205
Totaal 7 Volksgezondheid en milieu	-2.085	-3.166	-1.884	-1.814

Financiële toelichting

7.1 Volksgezondheid (€ 40.000 voordeel)

- Ultimo 2022 eindigt het programma GIDS (Gezond in de Stad). Wij zullen de rijksmiddelen vanaf 2023 niet meer ontvangen en de hieraan gelieerde activiteiten (waar dus een rijksbijdrage van € 158.000 voor beschikbaar was) niet meer uitvoeren. Het ministerie is aan het kijken naar een bundeling van verschillende geldstromen in een specifieke uitkering, waarin ook bovengenoemde middelen terug lijken te komen. In afwachting daarvan gaan wij in 2023 verder met een deel van de in gang gezette ontwikkelingen, voor een bedrag van € 146.000 (23-NB-7.2 en 7.4);
- Aanpassing van onze bijdrage voor de regionale taken, welke uitgevoerd wordt door SamenTwente, leidt tot een voordeel van € 12.000 structureel (22-ZB-6.8);
- Vanaf 2023 ontvangen wij geen impuls gelden meer voor Kansrijke Start en hebben daardoor € 24.000 minder te besteden. Ook deze middelen komen mogelijk in de specifieke uitkering en in afwachting daarvan zetten wij ook in 2023 door met incidentele middelen (23-NB-7.3);
- Het restend verschil wordt veroorzaakt doordat er minder uren aan dit taakveld zijn toegerekend.

7.2 Riolering (€ 42.000 voordeel)

We verwachten weliswaar hogere exploitatielasten, maar tegelijkertijd ook hogere inkomsten uit rioolheffing. De hogere exploitatielasten worden overwegend veroorzaakt door hogere kapitaallasten ten gevolge van geplande vervangingsinvesteringen in 2022 en 2023. Dit nadelig effect wordt versterkt door het neerwaarts bijstellen van de begrote afschrijvingslasten in 2022 (o.b.v. de werkelijke cijfers, Zomerbrief 22-ZB-9.6). Daarnaast hebben we ook hogere perceptiekosten en zijn de budgetten geïndexeerd. Uit de actualisatie van het volume en de indexering van de rioolheffing blijkt dat er in 2023 hogere inkomsten te verwachten zijn. Per saldo wordt er voor 2023 een hogere dotatie in de voorziening Riolering voorzien dan in de begroting 2022.

Meerjarig gezien verwachten we hogere inkomsten, maar ook hogere kapitaallasten. Vooralsnog worden de investeringen rechtstreeks onttrokken uit de voorziening Riolering. In volgende jaren worden de vervangingsinvesteringen en andere (grond-)watergerelateerde maatregelen verwacht, die hogere kapitaallasten zullen genereren. Per saldo is dit taakveld neutraal t.a.v. de algemene middelen m.u.v. de compensabele BTW en de overhead.

7.3 Afval (€ 3.000 nadeel)

Afval is een gesloten circuit. Het verschil tussen de uitgaven en de inkomsten op dit taakveld (saldo) wat wordt gepresenteerd is benodigd om de uitgaven op andere taakvelden die gerelateerd zijn aan afval in de begroting te kunnen dekken. Het gaat dan om kwijschelding, BTW en om overheadkosten die feitelijk onderdeel vormen van de afvalbegroting, maar volgens de BBV-regels op andere taakvelden worden gepresenteerd. De uitgavenkant van de afvalbegroting stijgt in 2023. Deze stijging wordt veroorzaakt door de hogere verwerkingstarieven voor restafval en bioafval bij Twence en door de hogere kosten die wij moeten maken voor het opruimen van afvaldump. Omdat de afvalbegroting kostendekkend is staat hier hetzelfde bedrag aan inkomsten tegenover. Deze inkomstenstijging wordt gerealiseerd door een toename van het aantal belastingplichtigen, het feit dat er per huishouden meer aanbiedingen zijn op de ondergrondse restafvalcontainers en het restant wordt gedekt door een verhoging van het vaste tarief.

Daarnaast zijn er twee beleidsvoornemens vastgesteld die invloed hebben op de Beleidsbegroting. Het voorstel Afvalbalie (23-NB-7.6) wordt eenmalig in 2023 onttrokken uit de voorziening afval en de uitgaven van het voorstel Invoering Biobox (23-NB-7.5) worden gedekt middels zowel een GFT-tarief voor de biobox evenals een stijging van het vaste tarief.

7.4 Milieubeheer (€ 240.000 voordeel)

Aangezien het bestedingsplan Duurzaamheid voor 2023-2024 nog in ontwikkeling is levert dit een ogenschijnlijk voordeel op in 2023 ten opzichte van de begroting 2022. Dit verschil is hoofdzakelijk verklaarbaar wegens de in 2022 begrote exploitatielasten voor duurzaamheid en de personele inzet Proeftuin Nijverheid Aardgasvrij, zoals beschreven in het bestedingsplan Duurzaamheid 2021-2022.

Daarnaast zijn er in 2022 extra uitgaven begroot m.b.t. verkenningen en onderzoeken die beschreven staan in het bestedingsplan bodem 2022-2025. In 2023 zijn extra middelen aangevraagd voor duurzaamheid (23-NB-7.7). Het resterende verschil op dit taakveld wordt veroorzaakt door loonindexatie en toerekening van uren.

7.5 Begraafplaatsen (€ 3.000 nadeel)

Dit taakveld laat geen significante afwijkingen zien.

5.2.8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Aanspreekpunt bestuurlijk
Betrokken domein(en)
Aanspreekpunt Ambtelijk

Burgemeester Schelberg/Wethouder Steen/Wethouder Gerrits
Fysiek
Katja Boerrigter

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2023?

Groeiende vraag naar woningen

De woningbouwproductie moet op gang blijven om de groeiende vraag naar woningen op te vangen. Voor starters en middeninkomens is het lastig om in de huidige woningmarkt een passende woning te vinden. We zetten daarom in op het realiseren meer goedkope koop- en huurwoningen. Wij besteden specifiek aandacht aan de realisatie van plannen in de binnenstad en Hart van Zuid.

Ondanks dat wij volop inzetten op de realisatie van woningen in de verschillende projecten – en daar ook grote inzet op plegen – moet worden opgemerkt dat er ook externe factoren zijn waar wij minder tot geen invloed op hebben. Zo zijn wij als gemeente niet van alle projecten de ontwikkelaar en/of grondeigenaar, zijn wij afhankelijk van de markt en is er krapte op de arbeidsmarkt. Factoren die grotendeels buiten onze invloedssfeer liggen, maar die wel gevolgen kunnen hebben voor onze woningbouwdoelstellingen.

Integraliteit van fysieke en sociale opgaven

Wij gaan er samen voor zorgen dat wij met de juiste dingen op de juiste plekken in de stad bezig zijn en ook focus hebben en houden met het lange termijn perspectief in beeld. Daarbij kijken wij integraal en in samenhang met de sociale opgaven. Wij werken samen met relevante partners aan de versterking van onze stad en bepalen samen met inwoners en ondernemers onze visie op de toekomst van Hengelo. Wij spelen daarbij in op initiatieven vanuit de stad. Samen met Enschede geven wij vorm aan de integrale ontwikkeling van de Spoorzone Hengelo-Kennispark-Enschede.

Omgevingswet

Op 1 januari 2023 treedt naar verwachting de Omgevingswet in werking. Wij willen hier als gemeente goed op voorbereid zijn. Met deze wet verandert de manier van ruimtelijk beleid maken. Er komt meer ruimte voor gebiedsspecifiek maatwerk. Ook schrijft de Omgevingswet een integrale benadering van de fysieke leefomgeving voor met alle daarbij behorende aspecten, zoals bouwen, milieu, water, landschap en mobiliteit, maar ook met gezondheid en veiligheid. Hierdoor verandert ook de uitvoering van het ruimtelijk beleid. Dit vraagt om andere werkwijzen en een verandering van houding en gedrag van alle betrokkenen. Dat betekent dat er ook na inwerkingtreding van de Omgevingswet verder gewerkt wordt aan de beoogde verbeterdoelen.

Omgevingsvisie

De Omgevingswet kent nieuwe instrumenten, waaronder de omgevingsvisie en het omgevingsplan waaraan momenteel wordt gewerkt. De omgevingsvisie is een strategische langetermijnvisie die een ruimtelijk kader biedt, dat de basis zal vormen voor het omgevingsplan. Gemeenten moeten voor 2025 hun omgevingsvisie gereed hebben. In Hengelo zijn wij in 2019 begonnen met de ontwikkeling van onze omgevingsvisie. We pakken dit gefaseerd aan. De in oktober 2020 vastgestelde omgevingsvisie voor het buitengebied (Hengelo's buiten) vormt de eerste fase. De tweede fase, de omgevingsvisie Binnenstad en Hart van Zuid, is afgerond in het tweede kwartaal van 2022. Vervolgens zijn wij gestart in 2022 met de ontwikkeling van de derde fase, de omgevingsvisie Stedelijk gebied. Deze laatste fase ronden wij naar verwachting in 2023 af. Daarna verbinden we de drie fasen aan elkaar tot één omgevingsvisie Hengelo.

Omgevingsplan

Het omgevingsplan bevat alle gemeentelijke regels over de fysieke leefomgeving. Voor 2030 moeten gemeenten een nieuw omgevingsplan gemaakt hebben dat voldoet aan de eisen van de Omgevingswet. In 2021 is een plan van aanpak opgesteld dat beschrijft hoe wij dit gaan aanpakken. De omzetting van het tijdelijke naar het volwaardige omgevingsplan is een enorme klus die meerdere jaren in beslag zal nemen.

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Tegelijk met de Omgevingswet treedt de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) in werking. De Wkb brengt met zich mee dat de gemeente niet langer verantwoordelijk is voor de technische toetsing én toezicht op bouwwerken die vallen binnen de zogenaamde gevolgklasse 1 (zoals grondgebonden woningen, bijgebouwen en aanbouwen, (kleinere) bedrijfspanden, fiets- en voetgangersbruggen).

Relevante beleidsnota's

- Nationale omgevingsvisie (2020)
- Omgevingsagenda Oost-Nederland (2020)
- Omgevingsvisie Overijssel
- Structuurvisie Hengelo 2030
- Omgevingsvisie Hengelo's buiten (2020)
- Omgevingsvisie Hart van Hengelo (2022)
- Ontwikkelagenda Netwerkstad Twente
- Woonagenda Twente 2021-2025 (2021)
- Woonvisie Hengelo 2016 - 2026
- Masterplan Hart van Zuid (2008)
- Programma Hart van Zuid 2022-2026

Verbonden partijen

Welbions

Welbions draagt aan het programma bij met de sociale woningvoorraad die zij ontwikkelt en beheert. De gemeente maakt samen met Ookbions, de huurdersvereniging en Welbions prestatieafspraken.

Wat willen we bereiken?

8.1 Hengelo kent meer woningen waarin inwoners prettiger wonen

8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod van koop- en huurwoningen

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aandeel huurwoningen als deel van de totale woningvoorraad (%)	42,8% (2020) 42,9% (2021) 42,8%(2022)	n.v.t.	42%	42%	42%	42%	42%
Aantal koopwoningen in Hengelo (aantal) ¹	21.953 (2020) 22.027 (2021) 22.277 (2022)	n.v.t.	22.219	22.344	22.469	22.594	22.774
Aantal huurwoningen in Hengelo (aantal) ¹	16.567 (2020) 16.695 (2021) 16.791 (2022)	n.v.t.	16.545	16.670	16.795	16.920	17.109
Aantal huurwoningen corporaties als deel van de totale huurvoorraad (%)	73,3% (2020) 72,6% (2021) 72,3%(2022)	n.v.t.	30,8%	30,6%	30,4%	30,2%	30,2%

1 (index=
100)

8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aandeel huishoudens met zelfstandig wonende hoofdbewoner ≥ 75 jaar als deel van het totale aantal huishoudens bewoonde woningen (%) ¹	14,3% (2020) 14,3% (2021) 14,8% (2022)	14,3%	14,3%	14,4%	14,4%	14,5%	14,6%
Aantal positief afgehandelde Wmo-aanvragen voor aanpassingen aan de woning per jaar (aantal)	PM (2020)	490	480	470	460	450	450

1 Aantal bewoonde woningen is 37.365; aantal hoofdbewoners 75+ is 5.400.

8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2021	2022	Streefwaarden begroting: 2023	2024	2025	2026
Percentage woningzoekenden dat een huurwoning krijgt toegewezen als deel van totaal mensen dat actief een huurwoning zoekt (%)	22,3% (2020)	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%	20,0%
Krapte-indicator koopwoningen voor Hengelo/Borne (verhoudingsgetal) ¹	2,6 (2020, Q2)	2,6	2,6	2,6	3	3,1	3,3

1 De formule voor de NVM krapte-indicator is: (Aantal aanbod halverwege kwartaal uit vijfvermodel/ Aantal transacties in kwartaal) * 3

Wanneer de NVM krapte-indicator onder de 5 komt, is sprake van een verkopersmarkt.

Wanneer de NVM krapte-indicator tussen de 5 en 10, is sprake van een evenwichtige markt.

Wanneer de NVM krapte-indicator boven de 10 komt, is sprake van een kopersmarkt.

8.2 Inwoners van Hengelo waarderen hun leefomgeving meer, dragen hier meer aan bij en treffen elkaar vaker

8.2.1 Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals voor veiligheid, gezondheid en natuur

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2021	2022	Streefwaarden begroting: 2023	2024	2025	2026
Percentage Hengeloërs dat vindt dat de leefbaarheid van de buurt de afgelopen jaren duidelijk of enigszins vooruit is gegaan (%)	11,9% (2019) 14,9% (2021) 17,4% (2022)	15,0%	15,0%	15,0%	15,2%	15,3%	15,4%

8.3 De binnenstad en Hart van Zuid zijn aantrekkelijker voor inwoners, bezoekers en bedrijven

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2021	2022	Streefwaarden begroting: 2023	2024	2025	2026
Gemiddeld aantal weekbezoekers binnenstad Hengelo	71,700 (2019) ¹	0%	5%	10%	15%	15%	15%
Gemiddelde verblijfsduur in de binnenstad per bezoeker (minuten)	96 (2019) ¹	0%	5%	10%	15%	15%	15%

1 I.v.m. de afwijkende bezoekersaantal in 2020 door corona is 2019 als peiljaar genomen.

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken 2021	2022	Streefwaarden begroting: 2023	2024	2025	2026
Rapportcijfer dat Hengeloërs geven voor de binnenstad van Hengelo (rapportcijfer 1-10)	5,4 (2019) 6,1 (2021) 6,2 (2022)	n.v.t.	5,6	5,8	6	6,2	6,5
Percentage leegstaande panden in het compacte stadshart (%)	19 (2020)	0%	-5%	-5%	-10%	-15%	-15%

8.3.3 Meer mensen wonen in de binnenstad

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal huishoudens in het binnenstadsgebied (aantal) ¹	1.143 (2020)	n.v.t.	1.243	1.283	1.323	1.363	1.400

1 Binnenstadsgebied in de binnenstadsmonitor is op adresniveau vastgesteld. In het volgende document is aangegeven wat het gebied is (blauw omlijnd, figuur 2b) https://www.binnenstadsmonitorhengelo.nl/images/Handleiding/Handleiding_Binnenstadsmonitor_Hengelo.pdf

8.3.4 Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal huishoudens in Hart van Zuid (aantal)	p.m. (2020)	n.v.t.	24	254	430	844	1090
Aantal bedrijfsvestigingen in Hart van Zuid (aantal)	p.m. (2019)	n.v.t.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2023?

De doelen:

- 8.1.1 Hengelo kent een groter aanbod aan koop- en huurwoningen,
- 8.1.2 Inwoners kunnen langer zelfstandig blijven wonen in een geschikte woning en
- 8.1.3 Meer woningzoekenden vinden een passende woning in Hengelo zijn niet van elkaar los te zien.

Wij zetten in op realisatie van woningbouw voor diverse doelgroepen en in diverse prijsklassen. Om zo het aanbod aan koop- en huurwoningen te verhogen, de doorstroming op gang te houden en ervoor te zorgen dat meer woningzoekenden een passende woning vinden. Wij hebben hierbij extra aandacht voor de betaalbaarheid en bekijken hoe wij de realisatie van goedkope huur- en koopwoningen beter kunnen borgen in de woningbouwprogrammering.

In 2023 blijft er een grote krapte op de woningmarkt. De maatregelen uit de Nationale woon- en bouwagenda krijgen in 2023 verder vorm. Hengelo beweegt mee met deze maatregelen om betaalbare woningbouw te stimuleren en goed verhuurderschap af te dwingen. Maar er is meer nodig. Om de krapte te verminderen bestendigen wij in 2023 de ingezette nieuwbouwlijn en realiseren conform de Woonagenda, 300 tot 450 woningen. Uitdagingen hierin zijn de stijgende bouwkosten en de regelgeving rond stikstof. Het zwaartepunt van de woningbouw ligt in de Binnenstad en Hart van Zuid, waar op termijn meer dan 2000 woningen worden gerealiseerd. Omdat deze woningen overwegend in het betaalbare segment zitten en in een hoogstedelijke omgeving worden gebouwd, is hier voor een groot deel sprake van gestapelde nieuwbouw of transformatie van winkels of kantoorpanden. De doelgroepen die wij hier trekken zijn onder meer starters in Hart van Zuid en senioren in de Binnenstad. Het doel hiervan is om de doorstroming in de verhuisketen op gang te brengen. In 2023 richten wij ons ook op kleinschalige woningbouw in de wijken waarbij seniorenhuisvesting aandacht krijgt om doorstroming binnen de wijk te stimuleren.

De realisatie van woningen kent een ruime doorlooptijd. Dit is problematisch voor huishoudens en / of spoedzoekers die op korte termijn een woning nodig hebben. Wij zien tijdelijke woningen - zogenaamde flexwoningen - als tussentijdse oplossing om de krapte op de woningmarkt te verminderen. In 2023 zullen twee grootschalige flexwoon projecten worden gerealiseerd, aan de Sportlaan Driene en aan de Hazenweg. Die laatste locatie wordt met name ingezet om aan de gemeentelijke taakstelling voor statushouders te voldoen. Aan de Sportlaan Driene ligt het accent op de huisvesting van jongvolwassenen. Naast deze flexwoonconcepten onderzoeken wij andere

flexwoon projecten om ook bijvoorbeeld doorstroming vanuit begeleid wonen op gang te brengen. Daarnaast faciliteren wij bijzondere woonvormen zoals tiny houses aan de Seringstraat en twee of drie woonwagenlocaties.

Naast de woningbouw in Hart van Zuid en in de binnenstad zullen wij in 2023 ook blijven inzetten op de realisatie van woningen elders in de stad. Zo zullen wij in 2023 volop woningen aan het bouwen zijn aan de noordrand van het Broek en zullen wij particulier opdrachtgeverschap blijven faciliteren middels kavelverkoop in onder andere Dalmeden en Beckum.

In 2023 maken wij prestatieafspraken met woningbouwcorporatie Welbions voor 2024 en 2025 en faciliteren wij maatregelen om betaalbaarheid en beschikbaarheid van woningen te stimuleren. Wij voeren een opkoopbescherming in en regelen dit in een huisvestingsverordening. Wij gaan de effecten hiervan monitoren (23-NB-8.1).

8.2.1 Inwoners zijn meer tevreden over de kwaliteit van hun fysieke leefomgeving zoals veiligheid, gezondheid en natuur

Door de invoering van de Omgevingswet en een nieuwe manier van werken wordt meer samen met inwoners gewerkt aan de fysieke ontwikkeling van de stad. Inwoners wordt met de nieuwe Omgevingswet gestimuleerd om meer initiatief te nemen in hun eigen leefomgeving. Het meer samen met inwoners werken aan de stad draagt bij aan de waardering van onze inwoners voor hun eigen leefomgeving.

- In 2023 werken wij aan de derde fase van onze omgevingsvisie, de omgevingsvisie Stedelijk gebied die samen met onze inwoners wordt opgesteld. Na deze laatste fase verbinden wij de drie deel-omgevingsvisies (Buitengebied, Binnenstad en Hart van Zuid en Stedelijk gebied) aan elkaar tot de omgevingsvisie Hengelo.
- Wanneer de Omgevingswet in werking treedt hebben wij van rechtswege een omgevingsplan. Dit tijdelijke omgevingsplan moet voor 2030 zijn omgezet naar een volwaardig omgevingsplan dat voldoet aan alle eisen die de Omgevingswet stelt.
- Het omgevingsplan vormt de grondslag voor vergunningverlening, toezicht en handhaving voor alle activiteiten in de fysieke leefomgeving. Wij stellen ons ten doel dat het omgevingsplan op een 'slimme manier' ontsloten wordt. Dat wil zeggen dat gebruikers gericht antwoord krijgen op hun vragen welke regels er gelden, of zij ergens een vergunning voor nodig hebben en hoe zij een melding of vergunningaanvraag moeten indienen. Met het realiseren van deze ambitie zijn wij de komende jaren bezig , aansluitend bij de ontwikkeling van dienstverlening gemeentebreed.

8.3.1 Meer mensen bezoeken de binnenstad van Hengelo en verblijven er langer

In 2023 werken wij aan de uitvoering van het Actieplan Binnenstad 2022-2026. Daarin wordt de openbare ruimte in de randen van de binnenstad aangepakt en wordt de verbinding met Hart van Zuid versterkt. Ook wordt een studie gemaakt van de wijze waarop het station en de binnenstad beter met elkaar verbonden kunnen worden en logischer en aantrekkelijker routes ontstaan tussen station en binnenstad en Hart van Zuid en binnenstad. Verder wordt gewerkt aan de planvorming voor Lange Wemen zodat de uitvoering daarvan in 2025 kan starten.

8.3.2 We hebben een aantrekkelijk compact stadshart waarin winkels en horeca in de binnenstad van Hengelo meer bijeen zijn gebracht in een kleiner gebied

8.3.3 Meer mensen wonen in de binnenstad en

8.3.4 Meer mensen wonen, werken en leren in Hart van Zuid.

Wij zetten in op de fysieke ontwikkeling van de stad met name in de prioritaire gebieden Hart van Zuid en de Binnenstad. Daarbij stimuleren wij de woningbouw en hebben aandacht voor de realisatie van woningen die aansluiten bij de vraag.

- In het kader van de Nationale Omgevingsvisie (Novi) is tussen Rijk, Provincie en Regio afgesproken dat op een aantal thema's die van nationaal belang zijn wordt samengewerkt. Hieruit is onder meer de afspraak naar voren gekomen dat Hengelo en Enschede samen gaan inzetten op de ontwikkeling van de drie stationslocaties Hengelo, Kennispark en Enschede onder de noemer Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE). Deze gezamenlijke ontwikkeling dient een belangrijke bijdrage te leveren aan de aantrekkelijkheid van de steden voor het aantrekken en binden van talent. Dit wordt gezien als een zeer belangrijke opgave om Twente daadwerkelijk als top-technologische regio verder te kunnen ontwikkelen. Met een gezamenlijke inzet op de ontwikkeling van de Spoorzone wordt in Hengelo een impuls gegeven aan Hart van Zuid en de binnenstad tot een aantrekkelijk vestigingsmilieu voor wonen, werken en ontmoeten. Het stelt de regio in staat talent aan te trekken en te binden, een hip innovatief milieu te ontwikkelen, antwoorden te vinden op maatschappelijke vraagstukken van deze tijd en de werkgelegenheid in Twente te bevorderen.
- Programmabudget Hart van Zuid (23-NB-8.1). Hart van Zuid is volop in ontwikkeling. Samen met marktpartijen en andere stakeholders transformeren wij dit gebied naar een levendig en uniek stadsdeel. De afgelopen jaren hebben wij als gemeente belangrijke voorzieningen en verbindingen gerealiseerd. Het uiteindelijke resultaat en succes van Hart van Zuid valt of staat echter bij de periode die nu komen gaat. Want het zijn de mensen die in het gebied wonen, werken en ontmoeten die ervoor gaan zorgen dat het stadsdeel ook echt gaat leven. Wij zien dat de werkzaamheden in Hart van Zuid steeds meer van kleur verschieten. Waar wij voorheen bezig waren met de realisatie en uitvoering van de grondexploitatieprojecten, zien wij dat onze taak steeds meer verschuift naar het aanjagen, faciliteren en regisseren van de ontwikkelopgave. In Hart van Zuid dienen zich nieuwe vraagstukken en kansen aan. Zoals bijvoorbeeld de nieuwe invulling van het KMS terrein en Lansinkveste, waar de oorspronkelijke industriële zware bedrijvigheid is vertrokken. Gelet op het belang van deze locaties voor de ontwikkeling van de stad en Hart van Zuid en vanuit regionaal perspectief bezien, de Spoorzone Hengelo-Enschede, is het wenselijk dat de gemeente mede de regie voert op de visieontwikkeling van deze gebieden. Er spelen meerdere belangen op verschillende schaalniveaus. De gemeente moet hierbij kunnen sturen op het maatschappelijke en stadsbrede belang. Dat vraagt extra inzet.
- Gezien de leegstand in de binnenstad van Hengelo is de uitbreiding van Thiemsbrug met een substantiële hoeveelheid detailhandel niet meer wenselijk. Met een nieuw integraal plan wordt een impuls aan de binnenstad gegeven, wordt de ruimtelijke kwaliteit versterkt en kan er binnenstedelijk een aantrekkelijk stedelijk woonmilieu gerealiseerd worden. De komende jaren wordt de planvorming voor het gebied Thiemsbrug verder uitgewerkt.
- Vitale binnenstad 23-NB-8.3 Actieplan vitale binnenstad 2022-2026. Ook de komende jaren is het noodzakelijk te investeren in de binnenstad. Hierbij zal de aandacht worden gericht op transformatiegebieden en de verbinding met Hart van Zuid en de Spoorzone. Daarnaast zal in de komende jaren worden ingezet op de uitvoering van het plan bereikbare binnenstad met systemen voor toegangsregulatie en versterking van het fietsparkeren.

Wat blijven we doen?

Ruimte en leefomgeving

- Wij blijven inzetten op de ontwikkeling van de stad en de prioritaire gebieden Hart van Zuid en binnenstad.
- Wij volgen actief het beleid van andere overheden en leveren input aan het ruimtelijk beleid van andere overheden, bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie voor de provincie Overijssel.
- Wij werken door aan de ontwikkeling van de derde fase van onze gemeentelijke omgevingsvisie, de omgevingsvisie voor de wijken en de bedrijventerreinen.
- Wij blijven het programma Omgevingswet uitvoeren, zoals we dat al vanaf begin 2019 doen.
- Wij leveren een bijdrage aan de voorbereiding van nieuwe projecten/initiatieven.

Grondexploitatie

- Financieel strategisch adviseren bij ruimtelijke ontwikkelingen.
- Waar nodig werkt het grondbedrijf actief mee om gemeentelijke doelstellingen te realiseren. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte.
- Wij zullen ons weer volop inzetten om het mogelijk te maken te voldoen aan de vraag naar kavels voor de particuliere bouw.
- Sturen op kaders zoals vastgelegd in grondexploitaties en contracten.
- Jaarlijks de grondexploitaties herzien en aanbieden aan de Raad conform de wetgeving.

Wonen en bouwen

- Wij monitoren het vastgestelde nieuwbouwprogramma en zetten vol in op de stimulering van woningbouw.
- In Hart van Zuid werken wij aan de hand van het Programma Hart van Zuid 2022-2026 aan de belangrijkste opgaven, thema's en projecten voor de verdere ontwikkeling van Hart van Zuid. De opgaven en gebiedsgerichte thema's bestaan uit de programmering voor wonen, werkfuncties, de ruimtelijke kwaliteit, duurzame en slimme mobiliteit en marketing, communicatie en placemaking.
- De uitvoering van de maatregelen uit het Integraal Actieplan Vitale Binnenstad die zijn voorbereid worden in uitvoering genomen. Dit betreft bijvoorbeeld de herinrichting van het Wetplein en omgeving en het afronden van de werkzaamheden aan het Marktpllein.
- Wij zetten ons in voor de realisatie van de met Welbions en Ookbions gemaakte prestatieafspraken.
- In samenwerking met onze partners blijven wij inzetten op voldoende, geschikte en betaalbare huisvesting voor kwetsbare inwoners en zorgen daarbij voor de benodigde zorg en ondersteuning. Middels jaarplannen geven wij uitvoering aan de opgaven uit de notitie 'wonen en zorg in Hengelo 2019-2025'.
- Wij blijven werken aan de verbetering van onze dienstverlening in bestemmingsplannen- en vergunningprocessen
- Aanvragen voor omgevingsvergunningen voor handelingen binnen de fysieke leefomgeving behandelen.
- Ter voorbereiding op aanvragen de mogelijkheid voor informatieverzoeken en vooroverleggen in stand houden, zeker met het oog op de naderende Omgevingswet en Wet kwaliteitsborging.
- Toezicht houden op naleving van omgevingsvergunningen en handhaven indien wordt afgeweken. Er vindt geen gebiedsgericht toezicht plaats.
- Wij handhaven op basis van het zogenoemde piepsysteem, dus op basis van klachten.
- Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG), de topografische kaart Hengelo en geografische databases beheren en onderhouden en vastgoed- en geo-informatie inwinnen, beheren, analyseren en presenteren.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2021	Saldo begroting 2022	Lasten begroting 2023	Baten begroting 2023	Saldo begroting 2023	Verschil 2023 - 2022
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.190	-1.187	1.131	89	-1.042	144
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	14.149	1.732	25.232	26.431	1.198	-533
8.3 Wonen en bouwen	-805	-2.038	4.396	2.117	-2.279	-242
Totaal 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	12.155	-1.493	30.759	28.636	-2.123	-630

Taakveld	Saldo begroting 2023	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026
8.1 Ruimte en leefomgeving	-1.042	-1.042	-1.042	-1.042
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	1.198	1.698	2.859	1.801
8.3 Wonen en bouwen	-2.279	-1.954	-1.919	-1.865
Totaal 8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-2.123	-1.299	-102	-1.107

Financiële toelichting

8.1 Ruimte en leefomgeving (€ 144.000 voordeel)

Het verschil op dit taakveld wordt enerzijds veroorzaakt door een verschuiving in de toerekening van uren met betrekking tot bestemmingsplannen en anderzijds wegens de budgetoverheveling voor de cofinanciering van Spoorfietsen. De realisatie van dit project en daarmee behorende kosten zijn in 2022 geraamd. Het resterende verschil wordt veroorzaakt door enerzijds loonindexatie en toerekening van uren op overige sub-taakvelden.

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) (€ 533.000 nadeel)

Op dit taakveld worden allereerst alle uitgaven en inkomsten van de woningbouwcomplexen verantwoord. Ieder jaar is uniek en derhalve niet 1 op 1 te vergelijken met andere jaren. Per saldo worden de toe- of afnames verrekend met de balans in de vorm van de boekwaarden. Hiervoor wordt verwezen naar de actuele herziening van de grondexploitaties per 1-1-2022 en de paragraaf 6.4 Grondbeleid van deze begroting. De afwijking ten opzichte van de vorige begroting wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat in 2023 extra middelen zijn aangevraagd voor het programmabudget Hart van Zuid (23-NB-8.1), de tussentijdse winst lager is en dit geldt ook voor de 'af te sluiten' projecten met een positief resultaat. Hier tegenover staat een voordeel tegenover, namelijk dat er lager bedrag wordt gedoteerd in de voorzieningen in exploitatie genomen gronden. Daarnaast zijn in 2022 incidentele verkoopopbrengsten van diverse percelen geraamd.

8.3 Wonen en bouwen (€ 242.000 nadeel)

Met de uitstel van de invoering van de Omgevingswet die vooralsnog in werking zal treden op 1 januari 2023, zorgt de langere looptijd van het programma voor extra kosten m.b.t. het langer inzetten van personele ondersteuning en softwareontwikkeling in 2023. Verder was in 2021 een eenmalige uitgave geraamd voor het mede mogelijk maken van de woningbouwplannen in Beckum. In verband met budgetoverheveling vallen de geraamde kosten in 2022 hoger uit. Daarnaast is er vanaf 2023 voor 3 jaar geld aangevraagd voor opkoopbescherming (23-NB-8.2). In de binnenstad worden steeds meer projecten afgerond waardoor de kapitaallasten oplopen. Daarnaast is de begroting 2022 reeds gecorrigeerd op de fasering van de investeringen in de Zomerbrief 2022 (lagere afschrijvingslasten). In 2022 worden kosten gemaakt voor het maken van het masterplan Lange Wemen, in 2023 en verder niet meer. Het resterende verschil wordt veroorzaakt door enerzijds loonindexatie en toerekening van uren binnen het taakveld.

5.2.9 Bestuur en ondersteuning

Aanspreekpunt bestuurlijk
Betrokken domein(en)
Aanspreekpunt Ambtelijk

Burgemeester Schelberg/Wethouder Freriksen/Wethouder Steen
Directie/Bedrijfsvoering
Jan Eshuis/Gijs Tiebot

Welke belangrijke ontwikkelingen zien we voor 2023?

Inwoner centraal

In een tijd waarin de wereld en de maatschappij sneller veranderen dan ooit, moeten we er als gemeente zijn voor onze inwoners. Wij moeten kunnen inspelen op de veranderingen en daarop voorbereid zijn. Denk daarbij aan de digitale transformatie, die een meer klantgerichte houding, een wendbare gemeenteorganisatie en beter gebruik van nieuwe technologieën omvat.

Het dwarsthema in alles wat wij doen is: de inwoner centraal. De inwoner moet meer centraal komen te staan in ons handelen. Mensen voelen nu een afstand tot de gemeente. Wij willen juist dichtbij de mensen staan en de kloof overbruggen die de afgelopen jaren te groot is geworden. Als gemeente willen we daarom beter zichtbaar maken wat we voor de inwoners doen. Hengelo moet een stad zijn van en voor de mensen. Een stad waarin iedereen zich geborgen voelt. Inwoners, bedrijven, instellingen en partners van de gemeente Hengelo moeten zich herkennen in ons beleid en handelen.

In Hengelo willen we proactief de samenwerking met de samenleving opzoeken. Met inwoners, organisaties, ondernemers, (keten)partners en andere betrokkenen. Het maken en uitvoeren van participatie vraagt maatwerk en een bewuste afweging. Het werken aan de hand van het denkkader participatie vraagt daarom continu aandacht.

Dienstverlening

De manier waarop we onze dienstverleningsprocessen inrichten of ons verhouden tot inwoners, bedrijven, instellingen en partners is gebaseerd op de leidende motieven: *persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar*. Dit geeft richting aan onze dienstverlening en is de basis voor ons handelen. De leidende motieven zijn de woorden die omschrijven hoe wij met onze inwoners, bedrijven en instellingen willen omgaan. We blijven onze dienstverlening continu verbeteren. Dit vraagt aandacht en inzicht van alle afdelingen in de gemeentelijke organisatie.

Participatie

In Hengelo willen we proactief de samenwerking met de samenleving opzoeken. Met inwoners, organisaties, ondernemers, (keten)partners en andere betrokkenen. Dat betekent dat we hen centraal zetten. We luisteren en zijn doorlopend in gesprek met de stad. In Hengelo staan we open voor en geven we de mogelijkheid dat iedereen kan meedenken, meedoen en invloed kan uitoefenen op gemeentelijk beleid en de uitvoering daarvan. Ook geven we hen de mogelijkheid om een eigen initiatief te realiseren. We willen meebewegen met ideeën of inbreng vanuit de stad, natuurlijk kijkend naar wat praktisch kan en wettelijk mag (ja, mits). Het maken en uitvoeren van participatie vraagt maatwerk en een bewuste afweging. Het denkkader participatie

Versterking communicatie

In het collegeprogramma staan meerdere thema's waarin een rol voor het team Communicatie is weggelegd. Om de ambities waar te maken, zal ons college dus een fors beroep op team Communicatie moeten doen. Terwijl ook vanuit de strategische opgaven en de overige organisatieonderdelen de behoefte aan communicatie (ondersteuning) toeneemt. Hiervoor zal er uitbreiding komen op de huidige formatie.

Bestuurlijke samenwerking

(Bestuurlijk) Samenwerken en belangenbehartiging is essentieel in de huidige netwerksamenleving om de maatschappelijke doelen van de stad te bereiken. De ontwikkeling van het stedelijk gebied is essentieel voor de ontwikkeling van Twente. De Twentse steden nemen daarin hun

verantwoordelijkheid en werken samen daar waar het logisch is, zonder het brede Twentse belang uit het oog te verliezen. Hoe beter de samenwerking is tussen de drie grote steden, met onze buurgemeenten, Twente breed, in de provincie, landelijk, in de euregio en op Europese schaal, hoe beter we in staat zijn onze ambities en doelstellingen te bereiken. Denk bijvoorbeeld aan bereikbaarheid, stedelijke ontwikkeling, sociaaleconomische structuurversterking en lobby. En ook de samenwerking tussen overheden, ondernemers en onderwijs/onderzoeksinstituten, via (onder andere) de Twenteboard en de regionale investeringsagenda's zoals de Agenda voor Twente en de Regiodeal Twente. Uiteraard blijven we ook inzetten op de samenwerking tussen gemeenten door middel van overleg tussen de colleges.

Steeds duidelijker wordt de laatste jaren dat de samenwerking tussen Hengelo en Enschede als het gaat om onze ambities en opgaven erg intensief is. Groter nog dan met de andere Twentse gemeenten. Uit de pendel tussen beiden steden blijkt dat sprake is van een grote verwevenheid. Beide steden vormen feitelijk, rondom de UT, het hoog stedelijke hart van de technologische topregio Twente. De ambities en opgaven komen voor een flink deel overeen. We realiseren ons ook dat we die ambities en opgaven niet alleen aan kunnen. Dat heeft de laatste jaren al geleid tot een heel natuurlijke vorm van ambtelijk en bestuurlijk samenwerken op basis van de inhoud tussen beide steden.

Herverdeling gemeentefonds/mogelijke verruiming lokaal belastinggebied

Het gaat om de totale herverdeling van het gemeentefonds voor het sociale domein en klassieke domein met ingang van 2023. Het doel van deze herziening van het gemeentefonds is te komen tot een volledige en integrale herijking van het gemeentefonds. Alle uitgavenclusters zijn bij de herziening betrokken, evenals de manier waarop de inkomsten van gemeenten zijn verrekend.

De eerste herverdeeeffecten zijn bekend geworden in de meicirculaire 2022 van het gemeentefonds. Op dit moment is de gemeente Hengelo een voordeelgemeente. Hierbij heeft het ministerie van BZK een ingroepad gehanteerd. Dit leidt tot een voordeel van circa € 0,6 miljoen in 2023 oplopend tot ruim € 3 miljoen in 2025 voor Hengelo. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar paragraaf 5.2 Het verwachte financieel perspectief onderdeel F meicirculaire 2022 gemeentefonds en bijlage 9.3 Financiële effecten van de meicirculaire 2022 van het gemeentefonds van de Zomerbrief 2022-2026. Toch baart ons het huidige rijksbeleid vanaf het ravijnjaar 2026 nog steeds zorgen door de onzekerheid over de structurele gemeentefinanciën. Dit betekent onduidelijkheid over de investeringsmogelijkheden in de toekomst. Dit geldt ook ten aanzien van de aanpassingen in de gemeentefondsuitkering die de komende jaren nog worden doorgevoerd.

De komende jaren worden we geconfronteerd met (nieuwe) herverdeeeffecten door aanpassingen als gevolg van nieuwe onderzoeksuitkomsten. Nadere onderzoeken vinden de komende periode plaats in het sociaal domein, naar financiële draagkracht, bevolkingsdaling, overige eigen middelen, de maatstaven centrumfunctie en eenpersoonshuishoudens. De minister van BZK geeft aan dat het nieuwe model geen eindstation is, maar het een model is dat continu om onderhoud zal vragen. Dit betekent onduidelijkheid over de investeringsmogelijkheden in de toekomst.

Na afspraken tussen het Rijk en de VNG zijn inmiddels de volumeaccresen in het gemeentefonds voor de periode 2022-2025 vastgezet op basis van de stand van de meicirculaire 2022. Voor loon- en prijsontwikkelingen hebben we nog steeds te maken met de ontwikkeling in het gemeentefonds. We lopen nog wel steeds behoorlijke risico's bij de *stijgende* rentes, loon- en prijsontwikkelingen. De afgelopen jaren kwamen we in het gemeentefonds altijd tekort aan compensatie, terwijl de loon- en prijsontwikkelingen rond de 2% schommelde.

Vanaf 2026 zien we ten opzichte van 2025 een grote neerwaartse bijstelling van (de accresen in) het gemeentefonds. Hiervoor wil het Rijk, in samenspraak met de VNG, het lokale belastinggebied met ingang van 2026 verruimen onder gelijktijdige verlaging van de landelijke belastingen. Momenteel is dit nog in een verkennende (gespreks)fase. Het huidige rijksbeleid zorgt op dit moment nog steeds voor onzekerheid over onze structurele gemeentefinanciën vanaf 2026.

Van rekenkamercommissie naar rekenkamer

Met de gemeenteraad is gesproken over de verplichte doorontwikkeling van een

Rekenkamercommissie naar een Rekenkamer. Hiertoe heeft de raad op 21 september jl. de Verordening Rekenkamer Hengelo 2022 vastgesteld. Bij de bespreking van de doorontwikkeling naar een Rekenkamer is ook het budget aan de orde gekomen en dan met name in relatie tot de onderzoeksmogelijkheden en de opbrengst van de rekenkamer en het in redelijkheid vergoeden van werkzaamheden van leden van de Rekenkamercommissie.

Digitaliseren van fysieke archieven

Het beschikbaar hebben van de juiste informatie op een tijds- en plaats onafhankelijke manier is noodzaak geworden. De burger vraagt actief en in toenemende mate om digitale dienstverlening. En door Corona is gebleken dat een digitaal archief randvoorwaardelijk is om digitaal te kunnen werken. Ook vanuit de Wet open overheid (Woo) worden eisen gesteld aan het openbaar maken van informatie. Het gaat hier om het actief digitaal openbaar/beschikbaar maken of passief digitaal openbaar kunnen maken van informatie. Het digitaliseren van de archieven is dus noodzakelijk geworden en zorgt ervoor dat informatie flexibeler, beter vindbaar en meer betrouwbaar is. Tevens ligt de digitalisering van het papieren archief in lijn met de strategische opgave Digitale Transformatie.

Kapitaalmarkt

De trend van lage rentes in de kapitaalmarkt zijn inmiddels omgeslagen. Er wordt verwacht dat de stijging door zal zetten. Deze verwachting komt voort uit de rentestijging bij de Europese Centrale Bank (ECB). Een renteverhoging bij de ECB is een traditioneel middel om oplopende inflatie tegen te gaan. Op dit moment kampen we met een hoge inflatie mede door de situatie in Oekraïne waardoor een eerste bijstelling van de rente een logische reactie was. Er blijft nog onduidelijkheid over de conjunctuur, dit heeft zowel invloed op de rente als de inflatie.

Belastingen

Naast mogelijke stappen richting meer gemeentelijke autonomie in belastinginning in de 2e helft van dit decennium zijn er nauwelijks ontwikkelingen te melden. Resultaten van het onderzoek, dat het Rijk zou doen naar de effecten van landelijke afschaffing van de hondenbelasting zijn nog niet bekend. Voor de toepassing van een verlaagde OZB voor sportaccommodaties is nog geen werkbare modus gevonden. Ook dit is nog in onderzoek. Er klinkt alom een oproep om duurzaamheid op te nemen in lokale belastingverordeningen. De VNG heeft dit geïnventariseerd. Ze komt tot de conclusie dat de huidige wetgeving (met name de Gemeentewet) te beperkend is om toepassingen te realiseren die juridisch stand houden. Tariefdifferentiatie op grond van duurzaamheidsinvesteringen is daarom nog niet mogelijk. Zo is het nu nog niet mogelijk om bijvoorbeeld windmolens anders te belasten voor de OZB dan andere bouwsels of om een gebied in de binnenstad aan te wijzen waar emissieloze auto's goedkoper kunnen parkeren.

Uitstel rechtmatigheidsverantwoording

Zowel in de Beleidsbegroting 2021-2024 als in de Jaarstukken 2020 en 2021 is aangegeven dat de verantwoordelijkheden voor de rechtmatigheidsverantwoording verschuiven. In de huidige situatie geeft de accountant in de controleverklaring een oordeel over de rechtmatigheid van handelen van de gemeente. Naar de toekomst toe legt het college van B en W rechtstreeks verantwoording af over de financiële rechtmatigheid aan het bestuur. Dit gebeurt met het opnemen van een rechtmatigheidsverantwoording in de Jaarrekening.

Onlangs is het wetsvoorstel 'versterking decentrale rekenkamers' aangenomen door de Tweede Kamer. De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is ook een onderdeel van dit wetsvoorstel. De behandeling van de Eerste Kamer is naar verwachting nog in 2022. Voor de rechtmatigheidsverantwoording gaat het om invoering met verslagjaar 2023. De Jaarrekening voor het verslagjaar 2023 wordt in het kalenderjaar 2024 vastgesteld.

Daarom zal het college van B en W naar verwachting voor het verslagjaar 2023 voor de eerste keer een rechtmatigheidsverantwoording op moeten nemen in de Jaarrekening.

Conclusie is dat 2022, evenals 2021, als oefenjaar wordt gebruikt. In 2021 hebben ervaren wat het is om de rechtmatigheidsverantwoording zelfstandig op te stellen. De ervaringen en verbeterpunten kunnen we meenemen om het traject in 2022 verder te optimaliseren. Zodat we er in 2023 echt klaar voor zijn.

Digitale transformatie

In een tijd waarin de wereld en de maatschappij sneller veranderen dan ooit is Digitale Transformatie de kans om als gemeente relevant te blijven en publieke waarde te blijven creëren. En dat gaat verder dan het digitaliseren van processen. Het omvat een andere oriëntatie, een meer klantgerichte houding, een wendbare organisatie en een beter gebruik van nieuwe technologieën.

Nieuwe ontwikkelingen zijn in veel gevallen ontzettend handig, maar ze hebben niet altijd een positief effect op de samenleving of de leefbaarheid van de gemeenten. Nieuwe bedrijfsmodellen ontstaan en de mogelijkheid voor inwoners om zonder de gemeente zichzelf te organiseren en daadkrachtiger te zijn dan ooit, hebben een enorme impact op de beleidsvoering van gemeenten. Wanneer gemeenten niet (pro)actief meegaan in de Digitale Transformatie, worden verschillende beleidsterreinen door het bedrijfsleven of maatschappij zelf ingevuld. Wat tot gevolg heeft dat er excessen in de maatschappij kunnen ontstaan die moeilijk te keren zijn. Denk hierbij bijvoorbeeld aan Airbnb in grote steden als Amsterdam waar de gemeente te laat heeft ingegrepen en waar de leefbaarheid in het centrum is ontwricht. Ook in Hengelo zien we dergelijke ontwikkelingen ontstaan. Denk hierbij aan GO-sharing en de bezorgservice Flink. Dergelijke initiatieven zorgen er nu al voor dat we op een andere wijze dan we gewend zijn, (moeten) acteren. Meer als onderdeel van het netwerk in plaats van het middelpunt. Wij werken vanuit het programma digitale transformatie aan het creëren van een eenduidig (en begrijpelijk) verhaal om uit te leggen wat we hiermee bedoelen en nastreven. In aansluiting daarop worden dit jaar (2022) concrete voorstellen opgeleverd, met aanknopingspunten op de koers van de stad, die we in 2023 gaan realiseren.

Wet Open Overheid

De Wet Open Overheid (Woo) is per 1 mei 2022 in werking getreden. De wet is bedoeld om overheden transparanter te maken en moet ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De Woo vervangt de Wob (Wet openbaarheid van bestuur). Het grote verschil tussen het de Woo en de Wob betreft de actieve openbaarmaking van overheidsinformatie. Voor passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek) volgt de Woo vrijwel geheel de Wob.

De komende jaren krijgen gemeenten de tijd om steeds meer soorten overheidsinformatie actief openbaar te (moeten) maken. Omdat dit veel werk en aanpassing van systemen kost, gebeurt dit in kleine stapjes. Hiervoor hebben we tussen de vijf en acht jaar de tijd.

Onderdeel van de Woo is ook een onafhankelijk Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding dat zal toezien op de informatiehuishouding van het Rijk en decentrale overheden. Nu is het vaak lastig informatie te vinden, omdat overheidsorganisaties deze niet altijd even goed op orde hebben. De Woo bepaalt dat dit moet veranderen en dat overheidsorganisaties (ministeries, maar ook gemeenten, provincies en waterschappen) dit op orde moeten brengen. Het Adviescollege moet erop toezien dat dit ook daadwerkelijk gebeurt.

Relevante beleidsnota's

- Financiële verordening 2021
- Nota investerings- en activeringsbeleid 2017
- Beleidsnota Integraal risicomanagement en weerstandsvermogen (geactualiseerd in Kadernota 2022-2025)
- Nota reserves en voorzieningen 2016
- Evaluatie bestemmingsreserves 2021
- Treasurybesluit 2021
- Beleidsregels publieke taak leningen en garanties gemeente Hengelo 2021
- Nota verbonden partijen (2014)
- Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders 2021

Verbonden partijen

- Kennispunt Twente draagt bij aan de kwaliteit van onze sturingsinformatie door onderzoek en advies.
- Gemeentelijk Belastingkantoor Twente (GBTwente) voert namens ons taken uit op het gebied van onroerend zaken waardering, heffing en invordering van lokale belastingen. GBTwente doet dit efficiënt, zo goedkoop mogelijk, kwaliteit en inwonergegericht.
- BNG Bank is de sectorbank voor gemeenten, tevens onze huisbankier. Ze draagt bij aan het goedkoop financieren van onze investeringen, waardoor we maatschappelijke kosten laag houden.
- Centrum gemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo zorgt voor het behalen van schaal- en kwaliteitsvoordelen en het beperken van kwetsbaarheden van de aangesloten organisaties op ICT-gebied.
- IT Platform Twente verzorgt voor ons een aantal fundamentele delen van de ICT-dienstverlening, waaronder de regionale digikoppeling.
- Twenteboard initieert en beheert als triple helix organisatie van overheden, ondernemers en onderwijs (onderzoeks) de regionale investeringsagenda's (Agenda voor Twente en Regiodeal Twente) ter versterking van de regionale sociaaleconomische structuur.

Wat willen we bereiken?

9.1 Meer inwoners zijn betrokken bij hun stad en tevreden over het bestuur van Hengelo

9.1.1 Meer (jonge)(1) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.¹

1 De toevoeging 'jonge' is gedaan, in aansluiting op het traject voor kindinclusie (ook wel Baas boven Baas), waar de raad geld voor beschikbaar heeft gesteld, en waar nu uitvoering aan wordt gegeven.

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Percentage inwoners dat (heel) veel vertrouwen heeft in de wijze waarop de gemeente wordt bestuurd (%)	15,6% (2019) 23,6% (2021) 18,6% (2022)	23,60%	25%	25%	27%	27%	30%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente betreft inwoners voldoende bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen' (%)	21,1% (2019) 29,9% (2021) 31,5% (2022)	29,90%	30%	35%	35%	37%	37%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente luistert voldoende naar de mening van haar inwoners' (%)	16,8% (2019) 21,8% (2021) 17,6% (2022)	23%	25%	25%	25%	30%	30%
Percentage inwoners dat het (helemaal) eens is met de stelling 'De gemeente Hengelo doet wat ze zegt' (%)	15,0% (2019) 23,0% (2021) 18,1% (2022)	23%	25%	25%	27%	30%	30%
Minimaal 3 keer per jaar worden kinderen/jongeren via een Baas boven Baas traject betrokken bij een relevant en actueel thema uit de Beleidsbegroting	n.v.t.	n.v.t.	3	3	3	3	3

9.2 Inwoners zijn meer tevreden over de dienstverlening van de gemeente Hengelo

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,59 (2019) 6,61 (2021) 6,41 (2022)	6,61	7,0	7,5	7,5	8,0	8,0
Rapportcijfer dat inwoners gemiddeld geven voor de digitale dienstverlening van de gemeente (cijfer 1-10)	6,91 (2019) 6,92 (2021) 6,62 (2022)	6,92	7,0	7,5	7,5	8,0	8,0

9.3 Hengelo blijft een wendbare, ambitieuze en financieel gezonde gemeente

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren vanuit de logica van de Hengeloër

Beleidsindicatoren	Peilwaarde (jaar):	Jaarstukken		Streefwaarden begroting:			
		2021	2022	2023	2024	2025	2026
Aanvullend weerstandsvermogen per inwoner (euro) ultimo jaar ¹	143 (2022)	n.v.t.	143	290	239	223	232
Structureel positief exploitatieresultaat van de gemeentebegroting in jaar t+3 (euro) ²	2,0 miljoen (begroting 2021)	n.v.t.	2,6 miljoen	1,7 miljoen	1,8 miljoen	1,9 miljoen	4,3 miljoen

1 De beschikbare weerstandscapaciteit minus de benodigde weerstandscapaciteit uitgedrukt in een bedrag per inwoner.

2 De mate waarin structurele lasten (volledig) worden gedekt door de structurele baten in de laatste jaarschijf van de Beleidsbegroting (meerjarenbegroting).

Wat gaan we daarvoor anders doen in 2023?

9.1.1 Meer (jonge) inwoners en andere belanghebbenden zijn betrokken bij de ontwikkeling van gemeentelijk beleid en zij voelen zich gehoord.

- De regisseur dienstverlening zal samen met de ambtelijke werkgroep kindinclusie zich inzetten om meer jonge inwoners te betrekken bij de gemeente en de gemeente dichterbij hun belevingswereld te brengen. Dit door minimaal 3x per jaar in gesprek te zijn met jonge inwoners.
- We passen het denkkader participatie actief toe op ons handelen en de samenwerking met partners in de stad. In navolging van de werksessies 'dialoog participatie' doet de raad actief mee in het toepassen van het denkkader (zie ook 23-NB-9.6 in de strategische agenda).

9.2.1 Inwoners waarderen de dienstverlening van de gemeente Hengelo hoog.

- We gaan (continu) in de praktijk aan de slag met de leidende motieven voor dienstverlening: persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar. Wij willen dat de inwoner zich welkom, gehoord, gezien en begrepen voelt.
- We brengen in kaart hoe we dienstverlening gemeentebreed willen doorontwikkelen, op basis van de leidende motieven.
- We zorgen voor een lerende omgeving waarin we ons de vraag blijven stellen of onze dienstverlening voldoet aan de leidende motieven. We wisselen positieve en negatieve ervaringen met elkaar uit, zodat we onszelf continu kunnen blijven verbeteren.

- Op onze website houden we rekening met onze lezers en proberen we zo helder mogelijk op te schrijven wat we bedoelen. Het doen van een (digitale) aanvraag of melding moet zo simpel mogelijk zijn. Het lezerspanel voor brieven/teksten ondersteunt hierbij.

9.3.1 De gemeente Hengelo blijft financieel gezond waarbij we ambities blijven realiseren waarbij de inwoner centraal staat.

- We sturen stevig op het terugdringen van de volumeontwikkelingen Jeugd en Wmo middels het transformatieplan van het sociaal domein voor een neutraal financieel perspectief.
- We zorgen in 2023 voor een structureel sluitende begroting om aan het provinciaal toezicht te voldoen.
- We sturen op voldoende weerstandsvermogen (m.n. algemene reserve) per inwoner.
- We zetten de ingezette lobby naar het Rijk voort om voldoende rijksmiddelen te ontvangen voor bestaande én nieuwe taken, die de gemeente moet uitvoeren.

Wat blijven we doen?

Bestuur

- We stellen de inwoner centraal in ons handelen, daarbij geven we richting, luisteren we en bieden we ruimte aan inwoners, ondernemers en organisaties. Wij zoeken ze actief op en brengen ze in positie.
- We gaan vroegtijdig in gesprek met de raad en leggen regelmatig open voorstellen voor aan de raad.
- Bestuurlijk samenwerken in allerlei bovenlokale gremia om zo de belangen van Hengeloërs en Twentenaren te behartigen. Voorbeelden hiervan zijn G40, VNG, Euregio/MONT en de vernieuwde regionale overlegvormen via bijvoorbeeld de Twenteboard.
- We blijven inzetten op het verhogen van de slagkracht van de regionale samenwerking, bijvoorbeeld door de stedelijke samenwerking te verstevigen.
- Dat geldt in het bijzonder voor de samenwerking met Enschede, waarbij we ons vanuit onze eigen autonomie en identiteit gezamenlijk positioneren als grootstedelijke Twentse agglomeratie met bijna 250.000 inwoners.
- Het is van groot belang om het verhaal van de grootstedelijke agglomeratiekracht te blijven vertellen, door gezamenlijk onze netwerken nog beter te benutten en uit te breiden.
- De gemeenteraad ondersteunen door middel van een griffie en een rekenkamer.
- Onze open communicatie is tijdig, regelmatig en in begrijpelijke taal.

Publieksdienstverlening

- Ons klantcontactcentrum handelt vragen en meldingen af via telefoon, e-mail en andere communicatiemiddelen (zoals Whatsapp).
- Op de gemeentelijke website verstrekken we begrijpelijke informatie over producten en diensten.
- We bieden inwoners of ondernemers de mogelijkheid om een groot aantal producten direct via de website aan te vragen.
- Voor mensen die niet digitaal kunnen of willen communiceren, blijven we bereikbaar via de traditionele kanalen.
- Aan de publieksbalies verstrekken we paspoorten, ID-kaarten, rijbewijzen en diverse uittreksels en verklaringen.
- We voeren allerlei werkzaamheden uit op het gebied van 'Burgerzaken', zoals: beheren burgerlijke stand en Basisregistratie personen (BRP), voltrekken huwelijken en geregistreerde partnerschappen, uitvoeren Wet op de Lijkbezorging, bijhouden begraafplaatsadministratie en taken op het gebied van naturalisatie en optie.
- We organiseren verkiezingen en referenda.
- We kijken permanent of we zaken anders, slimmer, beter en efficiënter kunnen uitvoeren, op basis van de leidende motieven.

Financiën

- We zorgen voor inzichtelijke financiën voor inwoners en ondernemers. Er wordt continu gestreefd om onze planning- en control cyclus verder te ontwikkelen en te digitaliseren en de producten leesbaar, transparant en toegankelijk te maken.
- Via de Zomerbrief/Zomernota, Beleidsrapportage en de Jaarstukken informeren we de gemeenteraad over de belangrijkste afwijkingen op beleidsinhoudelijk en financieel gebied ten opzichte van de Beleidsbegroting.
- Externe subsidies verwerven, realiseren en verantwoorden. Wij blijven de mogelijkheden tot medefinanciering door andere overheden en partners optimaal benutten.

Treasury

- We stellen een financieringsbehoefte op en analyseren de leningenportefeuille, rekening houdend met de wettelijke normen kasgeldlimiet en renterisiconorm.
- We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte door het aantrekken van kort lopende en lang lopende geldleningen.
- We verstrekken geen nieuwe geldleningen en garanties aan derden met uitzondering van leningen waarbij we garantstelling kunnen delen met het Waarborgfonds Sport.
- We beheersen de risico's en volgen de financiële ontwikkelingen bij organisaties aan wie we hebben geleend.
- We beheren de deelnemingenportefeuille en zetten de daaruit vrij komende dividenden (overwegend) als algemeen dekkingsmiddel in.

Belastingen

- Het heffen en invorderen van de volgende belastingen als onderdeel van de algemene dekkingsmiddelen: onroerendezaakbelastingen, parkeerbelasting, hondenbelasting, precariobelasting. Voor het algemeen dekkingsmiddel toeristenbelasting verwijzen we naar programma 3.
- Voor de tarieven geldt in principe volledige kostendekkendheid. Door doeltreffend en doelmatig te werken, blijven ze voor de inwoners, bedrijven en instellingen zo laag mogelijk.
- Voor de opbrengsten van reclame uitingen blijven we afspraken maken over marktconforme vergoedingen.
- Voor de algemene heffingen consolideren we bestaand beleid met aandacht voor het herstel van ondernemers en inwoners in de nasleep van de coronaperiode.

Gemeentelijk vastgoed

- Beheren, onderhouden, verduurzamen en verkopen van gemeentelijk vastgoed.

Wat mag het kosten?

Taakveld	Saldo rekening 2021	Saldo begroting 2022	Lasten begroting 2023	Baten begroting 2023	Saldo begroting 2023	Verschil 2023 - 2022
0.1 Bestuur	-3.090	-4.029	4.394	-	-4.394	-365
0.2 Burgerzaken	-1.794	-1.847	2.587	1.073	-1.514	334
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-6.136	-172	1.423	1.042	-381	-209
0.4 Ondersteuning organisatie	-25.734	-29.631	34.494	3.823	-30.672	-1.041
0.5 Treasury	2.931	2.010	9.212	10.998	1.785	-224
0.61 OZB woningen	10.201	11.018	1.009	12.655	11.646	628
0.62 OZB niet-woningen	13.204	13.823	115	14.617	14.502	678
0.63 Parkeerbelasting	1.403	1.743	72	1.891	1.819	75
0.64 Belastingen Overig	668	824	42	902	860	35
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	162.443	178.622	-	181.135	181.135	2.512
0.8 Overige baten en lasten	-781	-7.933	13.632	609	-13.022	-5.089
0.9 Vennootschapsbelasting	-562	-65	65	-	-65	-
0.10 Mutaties reserves	-3.791	2.959	4.698	8.612	3.914	955
Totaal 9 Bestuur en ondersteuning	148.960	167.322	71.743	237.355	165.612	-1.710

Taakveld	Saldo begroting 2023	Saldo begroting 2024	Saldo begroting 2025	Saldo begroting 2026
0.1 Bestuur	-4.394	-4.394	-4.394	-4.394
0.2 Burgerzaken	-1.514	-1.514	-1.514	-1.514
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-381	-370	-370	-370
0.4 Ondersteuning organisatie	-30.672	-30.637	-31.030	-29.876
0.5 Treasury	1.785	1.696	1.371	1.121
0.61 OZB woningen	11.646	11.789	11.930	12.065
0.62 OZB niet-woningen	14.502	14.550	14.597	14.642
0.63 Parkeerbelasting	1.819	1.847	1.847	1.847
0.64 Belastingen Overig	860	860	860	860
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	181.135	187.772	191.871	176.454
0.8 Overige baten en lasten	-13.022	-14.889	-15.048	-8.963
0.9 Vennootschapsbelasting	-65	-65	-65	-65
0.10 Mutaties reserves	3.914	3.564	-2.089	-2.884
Totaal 9 Bestuur en ondersteuning	165.612	170.208	167.967	158.923

Financiële toelichting

0.1 Bestuur (€ 365.000 nadeel)

De kosten voor het bestuur zijn in de begroting door een aantal oorzaken toegenomen, namelijk een 5e wethouder in de nieuwe ambtstermijn, de ophoging van de dotaties voor de wachtgelden, een ophoging van de vergoedingen voor de raadsleden en indexeringen. Daarnaast doen we een voorstel voor nieuw beleid 'Van rekenkamercommissie naar rekenkamer' (23-NB-9.3).

0.2 Burgerzaken (€ 334.000 voordeel)

Het budget voor verkiezingen is aanzienlijk lager dan vorig jaar, omdat er geen sprake is van dubbele verkiezingen. In 2022 was bovendien sprake van een extra organisatiebudget als gevolg van corona. Daarnaast worden er minder uren toegerekend aan het onderdeel vastgoed informatie.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden (€ 209.000 nadeel)

De afwijking ten opzichte van de begroting 2022 wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in de begroting 2022 de verkoopopbrengst van de Alphenstraat 13 is verwerkt. Dit resultaat wordt overigens verrekend met de reserve vastgoedbedrijf (zie ook 0.10 Mutaties reserves).

0.4 Ondersteuning organisatie (€ 1.041.000 nadeel)

Er is sprake van een verlaging van de budgetten op dit taakveld door een tweetal belangrijke

oorzaken. In de begroting 2022 is via de budgetoverheveling het restant budget voor de digitalisering van de bouwarchieven opgevoerd. Dit is een incidenteel budget en betekent een verlaging van de budgetten met ruim € 132.000. Daarnaast nemen de eenmalige budgetten t.b.v. de overhead Tozo (Tijdelijke overbrugging zelfstandige ondernemers) af.

In het kader van de strategische agenda en overig nieuw beleid doen we de volgende voorstellen: Programma digitale transformatie (23-NB-9.1), digitalisering van fysieke archieven (23-NB-9.2) en versterking communicatie (23-NB-9.5).

0.5 Treasury (€ 224.000 nadeel)

Het nadelige effect op dit taakveld bestaat uit het saldo van een voordeel op de te betalen rente en nadelen op de te ontvangen rente en de lagere doorbelasting aan andere taakvelden.

De betalen rentelasten nemen af door de aflossing van leningen met hoge rentepercentages. Er is op korte termijn geen behoefte om nieuwe financieringen aan te trekken. De neerwaartse bijstelling van de ontvangen rente was in de meerjarenramingen van de Beleidsbegroting 2022-2025 ook al geraamd. De toerekening aan de andere taakvelden is lager. Hierdoor ontstaan op de andere taakvelden in de begroting rentevoordelen.

0.61 OZB woningen (€ 628.000 voordeel)

De OZB-opbrengsten stijgen met € 681.000 als gevolg van de toegepaste prijsindexering (4,5%) en areaaluitbreiding. We prognosticeren conform het woningbouwprogramma een groei van 375 woningen per jaar. Waar de inflatieverhoging alle huiseigenaren raakt, leidt de areaaluitbreiding tot groter aantal betalende huishoudens en daarmee niet tot een individuele verhoging van de woonlasten. De bijdrage aan GBTwente voor haar dienstverlening neemt toe met € 53.000 (lonen, prijzen, kosten bezwaar en beroep).

0.62 OZB niet-woningen (€ 678.000 voordeel)

Naast de doorgevoerde prijsindexering van 4,5% is de begroting ook beter afgestemd op het meest actuele bestand niet-woningen.

0.63 Parkeerbelasting (€ 75.000 voordeel)

Er zijn door de indexatie hogere inkomsten uit parkeerbelastingen. Meerjarig gezien verwachten we een lichte stijging van de parkeerinkomsten. Dit is afhankelijk van het voortzetten van de pilot "Shop en Go", welke nu nog incidenteel is ingezet tot en met 2023.

0.64 Belastingen Overig (€ 35.000 voordeel)

Geen significante afwijkingen.

0.7 Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds (€ 2.512.000 voordeel)

In de Zomerbrief 2022-2026 bent u in bijlage 9.3 uitgebreid geïnformeerd over de 'Financiële effecten van de meicirculaire 2022 van het gemeentefonds'.

De belangrijkste ontwikkelingen in de meicirculaire 2022 waren:

- De nieuwe (her)verdeling van het gemeentefonds met ingang van 2023 met een ingroeipad;
- De veel hogere ramingen van de accressen voor de jaren 2022 tot en met 2025 en de lagere accresraming voor 2026 ten opzichte van de maartbrief 2022 van het gemeentefonds;
- De definitieve afrekening van het plafond BTW-compensatiefonds 2021 in 2022;
- Het schrappen van de oploep van de opschalingskorting voor de jaren 2023 tot en met 2025; in 2026 krijgen gemeenten de volle korting weer voor de kiezen;
- De compensatie uit het gemeentefonds voor de eenmalige energietoeslag voor lage inkomens in 2022;
- Het beschikbaar stellen van de Jeugdzorgmiddelen voor het jaar 2023 conform 100% op basis van de uitspraak van de Commissie van Wijzen;
- Het beschikbaar stellen van middelen in 2022 voor de uitvoeringskosten Klimaatakkoord;
- De indicatieve reeksen voor de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging; deze worden in de septembercirculaire 2022 verwerkt en later uitgekeerd;

- De bijstelling van de integratie-uitkering Participatie naar aanleiding van de actualisatie van de verdeling van de Wsw-middelen en loon- en prijsstijgingen voor het jaar 2022;
- De actualisatie van de gemeentelijke en de landelijke aantallen van de diverse verdeelmaatstaven. Dit leidt tot fluctuaties in de gemeentefondsuitkering. Dit geldt ook voor de meerjarenramingen;
- Diverse taakmutaties. De gemeente krijgt meer of minder taken waarvoor er meer rijksbijdrage dan wel minder rijksbijdrage wordt ontvangen.

Daarnaast is in deze begroting de stelpost uitkomst onderzoek Jeugdzorg in het gemeentefonds (als bate) met ingang van 2024 neerwaarts bijgesteld op basis van nieuwe afspraken tussen het Rijk, IPO en VNG (augustus 2022). Op basis van deze afspraak is hiervoor in de plaats een nieuwe stelpost 'Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd' geraamd met ingang van 2024. Zie paragraaf 4.2 voor de uitgebreide toelichting.

0.8 Overige baten en lasten (€ 5.089.000 nadeel)

De belangrijkste ontwikkelingen in dit taakveld zijn:

Begrotingstechnische correctie (€ 2.403.000 nadeel)

Fluctuaties zijn er op de algemene stelposten voor integraal actieplan binnenstad, duurzaamheid, energielasten en motiemarkt. Er is nog budget voor duurzaamheid beschikbaar voor plannen/activiteiten die in 2023 worden gestart. Vooralsnog zijn de middelen (€ 50.000) voor de motiemarkt, op basis van de motie M08 Kadernota 2022-2025, als algemene stelpost verwerkt in 2022. In het najaar van 2022 zal deze markt plaatsvinden. Daarna zal de definitieve invulling van de middelen na een besluit van de gemeenteraad plaatsvinden.

De organisatiebrede raming voor extra energielasten in de Zomerbrief 2022-2026 zijn op de algemene stelposten geraamd. Deze laatste stelpost voor energielasten hebben we nu in de voorliggende begroting door het nieuwe gascontract extra verhoogd met minimaal € 1,5 miljoen met ingang van 2023. Zie paragraaf 4.2 voor een uitgebreide toelichting.

Om de strategische agenda voor de diverse onderdelen verder uit te werken zijn incidenteel extra middelen in 2023 benodigd als voorbereidingskosten (schatting € 0,8 miljoen; 23-NB-9.4). In paragraaf 5.1 Hengelo in verbinding; bouwen aan een strategische agenda wordt dit uitvoerig beschreven.

Stelposten gemeentefonds (€ 2.715.000 nadeel)

Grote fluctuaties op de stelposten gemeentefonds zijn met name ontstaan als gevolg van de Zomerbrief 2022-2026 (inclusief meicirculaire 2022 gemeentefonds). Dit geeft de volgende effecten in de vergelijking tussen de jaarschijf 2023 t.o.v. 2022:

- Stelposten accressen/nominale ontwikkelingen (per saldo bijna € 2,3 miljoen nadeel);
- Stelpost looncompensatie 2023 (3,3% = ruim € 1,8 miljoen nadeel); de huidige Cao gemeenten loopt tot 1 januari 2023;
- Uitvoeringskosten Klimaatakkoord in 2022 (bijna € 0,5 miljoen voordeel);
- Uitwerking collegeprogramma (€ 0,2 miljoen voordeel);
- Nieuwe verdeling Jeugdzorgmiddelen in 2023 e.v. (ruim € 0,4 miljoen nadeel).

In de nu voorliggende Beleidsbegroting zijn enkele stelposten gemeentefonds ingezet voor het transformatieplan sociaal domein (ruim € 0,9 miljoen; zie zaaknummer: 3462621). Daarnaast wordt een beroep gedaan op de algemene reserve (incl. het bekleemde deel sociaal domein).

In de meerjarenramingen 2024-2026 zien we grote fluctuaties in de jaarschijven voor de stelposten accressen/nominale ontwikkelingen. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen we naar bijlage 9.3 'Financiële effecten van de meicirculaire 2022 van het gemeentefonds' van de Zomerbrief 2022-2026.

Op basis van nieuwe afspraken (augustus 2022) tussen Rijk, IPO en VNG is er op dit taakveld een nieuwe stelpost 'Nieuwe rijksmaatregelen Hervormingsagenda Jeugd' geraamd met ingang van 2024. Zie paragraaf 4.2 voor de uitgebreide toelichting.

In het kader van nieuw beleid voor het Project versterken voorliggend (23-NB-6.1) wordt een beroep gedaan op de stelpost gemeentefonds 'versterking wijkteams'.

0.9 Vennootschapsbelasting (0)

Er zijn geen significante afwijkingen.

0.10 Mutaties reserves (€ 955.000 voordeel)

De onttrekkingen en toevoegingen in de reserves kennen zijn eigen dynamiek in de begroting. Veelal worden incidentele lasten gedekt uit reserves. Voor de grondexploitaties geldt een 'gesloten circuit' in de begroting. Verrekeningen vinden via de algemene reserve grondexploitatie plaats en drukken niet op het begrotingssaldo. Daarnaast zijn in het verleden in de Kadernota's en Beleidsbegrotingen meerjarige overschotten of tekorten verrekend met de algemene reserve.

De grootste reservemutaties betreffen:

Algemene reserve (€ 1.499.000 voordeel)

In 2022 zijn er meer middelen uit de algemene reserve onttrokken dan is toegevoegd: per saldo ruim € 1,9 miljoen (nadeel). In 2023 wordt er per saldo ruim € 3,4 miljoen (voordeel) aan de algemene reserve onttrokken.

Daarnaast is er in werkelijkheid op basis van de uiteindelijke bestemming van het jaarrekeningsaldo 2021 € 9,3 miljoen toegevoegd in 2022.

Ter vergelijking, de grootste mutaties in de algemene reserve in 2022 zijn:

- Een onttrekking uit de algemene reserve voor de 'reguliere' budgetoverheveling van 2021 naar 2022 (€ 2,0 miljoen). De werkelijke toevoeging vindt plaats als onderdeel van het bestemmingsvoorstel Jaarstukken 2021;
- Het doorschuiven van middelen in het kader van de budgetoverheveling 2021 naar 2022; de budgetten die anders in 2021 ook al ten laste van de algemene reserve zouden komen indien de uitgaven in 2021 zouden plaatsvinden; de bijna € 1,6 miljoen onttrekking vindt nu in 2022 plaats. De uitgaven worden op diverse taakvelden in de begroting geraamd.
- Naast de budgetoverheveling een onttrekking voor innovatieve maatregelen en beleidsprogramma sociaal (circa € 0,5 miljoen onttrekking); op basis van de raadsbesluiten vinden er verschuivingen plaats over de verschillende jaren.
- Oyfo/Wilhelminaschool: incidentele storting van € 1,2 miljoen op basis van paragraaf 4.2 van de Beleidsbegroting 2021-2024 in plaats van een structurele storting van circa € 84.000;
- Mutaties in het verleden voor het sluitend maken van de Kadernota's of Beleidsbegrotingen voor de jaarschijf 2022: per saldo toevoeging € 0,9 miljoen;
- In het kader van de evaluatie bestemmingsreserves is ruim € 0,1 miljoen toegevoegd aan de algemene reserve.

De grootste mutaties in de algemene reserve in 2023 zijn:

- Voor het sluitend maken van de Kadernota's of Beleidsbegrotingen voor de jaarschijf 2023: per saldo toevoeging € 0,5 miljoen;
- Voor innovatieve maatregelen en beleidsprogramma sociaal (per saldo € 0,1 miljoen onttrekking); op basis van de raadsbesluiten vinden er verschuivingen plaats over de verschillende jaren.
- Voor het ingroepad en transformatiebudget is bijna € 1,3 miljoen onttrokken uit de algemene reserve (beklemd deel sociaal domein);

- Voor het sluitend maken van de Beleidsbegroting 2023-2026 is € 2,6 miljoen onttrokken voor de dekking van incidentele lasten voor met name de strategische agenda en overig nieuw beleid.

In de meerjarenramingen 2024-2026:

- is de rentetoevoeging aan de algemene reserve begroot van jaarlijks € 5.000 volgens onze eigen gemeentelijke beleidsregels, namelijk (omslag)rente 0,1 % van maximaal € 5 miljoen;
- fluctueren de mutaties in de algemene reserve (zie dekking transformatieplan sociaal domein; zaaknummer 3462621).

Algemene reserve grondexploitatie (€ 1.234.000 nadeel)

In tegenstelling tot voorgaande jaren wordt er in 2023 weer rentecompensatie toegevoegd. Conform het besluit in de Kadernota 2020-2023 om de rentetoevoeging over de reserve grondexploitatie 2020 en 2023 te halveren en te laten vervallen in 2021 en 2022. Ingaande 2023 neemt de reserve weer toe als gevolg van de rentecompensatie. In de begroting 2022 was er sprake van een éénmalige onttrekking ter dekking van de kapitaallasten van de investering voor het project aanpalende infra Hart van Zuid.

Reserve TOZO (€ 1.092.000 nadeel)

Meerjarig hebben wij de uitgaven behorende bij de doorlopende uitvoerende Tozo werkzaamheden tot en met 2027 in onze totale begroting budgettair neutraal doorgevoerd door een onttrekking uit de gevormde Tozo reserve. Deze bouwt geleidelijk af.

Reserve bodemsanering (€ 167.000 voordeel)

De incidentele middelen, die ontvangen zijn vanuit de meicirculaire 2022 voor het uitvoeren van de taken volgens de Wet bodembescherming, zijn in 2022 toegekend aan de reserve bodemsanering conform huidig beleid. Uit de reserve zijn middelen onttrokken voor de extra uitgaven in het kader van verkenning en onderzoek, die beschreven staan in het bestedingsplan bodem 2022-2025.

Reserve Proeftuin Nijverheid Aardgasvrij (€ 190.000 nadeel)

In 2022 is er een onttrekking begroot uit de reserve duurzaamheid voor de personele inzet Proeftuin Nijverheid Aardgasvrij, zoals beschreven in het bestedingsplan Duurzaamheid 2021-2022. Voor 2023 zijn hier nog geen kosten voor geraamd evenals de daarbij behorende mutatie in de reserve.

Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad (€ 125.000 voordeel)

Op basis van onderdeel 22-NB-8.3 Spoorzone en stedelijke ontwikkeling in de Kadernota 2022-2025 wordt een bedrag van € 250.000 (verdeeld over 2 jaar) onttrokken voor de benodigde inzet van de gemeente en begeleiding van initiatieven uit de samenleving en markt. In eerste instantie zijn hiervoor de ontwikkelmanagers aangewezen. Naast personele inzet zijn er echter ook middelen nodig om bijvoorbeeld onderzoeken te doen, het netwerk te onderhouden en projecten te initiëren waarvan niet zeker is of ze ook tot realisatie komen.

Reserve vastgoedbedrijf (€ 202.000 voordeel)

In 2022 is het pand aan de van Alphenstraat 13 verkocht en het verkoopresultaat hiervan is toegevoegd aan de reserve vastgoedbedrijf. Hier staat een nadeel tegenover op 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden.

Reserve decentralisatie-uitkeringen (€ 1.020.000 voordeel)

Op basis van de Zomerbrief 2022-2026 zijn er middelen voor het implementatieplan Omgevingswet, Preventieteam jeugd en Voortzetten pilot Jeugdhulpteams in 2022 toegevoegd aan deze reserve. De middelen zijn in 2023 weer onttrokken uit deze reserve (in totaliteit € 1,9 miljoen voordeel).

Daarnaast zijn er in 2022 middelen onttrokken uit deze reserve (in totaliteit € 0,9 miljoen nadeel) voor lokaal cultuuraanbod (Coronamiddelen), Kwaliteitsborging bouw- en woningtoezicht, jeugdhulp, versterking ondersteuning wijkteams, impuls integraal werken en de overheveling van niet bestede middelen van deze reserve naar de algemene reserve (in het kader van de evaluatie bestemmingsreserves).

Reserve dekking kapitaallasten (€ 691.000 voordeel)

Het voordeel is met name toe te rekenen aan de eenmalige dotatie aan deze reserve in 2022 (€ 678.000). Dit was een dotatie voor de dekking van de kapitaallasten van het investeringsproject aanpalende infra Hart van Zuid.

Reserve organisatie-ontwikkeling (€ 35.000 nadeel)

Het verschil wordt veroorzaakt door een lagere onttrekking in 2023 ten behoeve van het generatiepact.

6

Paragrafen

6.1	Lokale heffingen	128
6.2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	139
6.3	Onderhoud kapitaalgoederen	149
6.4	Grondbeleid	157
6.5	Financiering	164
6.6	Verbonden partijen	168
6.7	Bedrijfsvoering	180
6.8	Subsidies	193

6.1 Lokale heffingen

Lokale heffingen hebben als doel middelen te verwerven waarmee de gemeente uitgaven kan doen om gemeentelijke taken uit te voeren. Ze vormen daarmee een belangrijke bron van inkomsten voor de gemeente. De lokale lasten worden vooral door burgers maar ook door bedrijven opgebracht. De invoering, wijziging of intrekking van een lokale heffing vindt plaats door middel van een door de gemeenteraad vast te stellen verordening.

De lokale heffingen bestaan uit gemeentelijke belastingen, rechten en retributies. Gemeentelijke belastingen kunnen worden onderscheiden in heffingen waarvan de besteding ongebonden dan wel gebonden is.

Ongebonden lokale heffingen, zoals de onroerend zaakbelasting (OZB) en hondenbelasting, rekenen we tot de algemene dekkingsmiddelen, omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding ervan is niet gebonden aan een bepaalde taak.

Gebonden heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Hiervoor geldt het uitgangspunt dat ze kostendekkend zijn.

Rechten en retributies zijn vergoedingen voor door de gemeente verrichte diensten. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in deze rechten en retributies. Het beleid is gericht op een rechtvaardige verdeling van deze kosten

Volgens artikel 10 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de paragraaf lokale heffingen tenminste te bevatten:

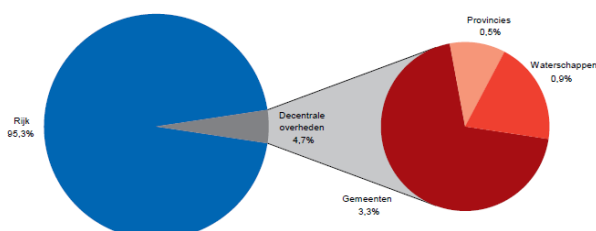
1. de geraamde inkomsten (6.1.1);
2. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen (6.1.2);
3. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de daarmee samenhangende geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd (6.1.3);
4. een aanduiding van de lokale lastendruk (6.1.4);
5. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid (6.1.5).

Deze paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de diverse gemeentelijke belastingen en de gevolgen daarvan voor de inwoners van de gemeente Hengelo.

6.1.1 Geraamde inkomsten

Belasting- en premieopbrengst naar overheidslaag 2022

Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen gaat in 2022 3,3 % naar gemeenten (2021: 3,7%). De decentrale overheden nemen samen 4,7% % voor hun rekening (2021: 5,2 %), het Rijk int 95,3 % (2021: 94,8 %) .

De volgende heffingsbijdragen zijn opgenomen in deze begroting.

Heffingsbedragen gemeente Hengelo

Heffing	Begroot 2021	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Ongebonden heffingen	26.936	26.709	28.702	30.103
OZB eigenaren woning	11.091	11.166	11.940	12.540
OZB eigenaren niet-woning	7.949	8.009	8.366	8.792
OZB gebruikers niet-woning	5.331	5.295	5.573	5.824
Parkeerbelasting	1.585	1.456	1.812	1.891
Hondenbelasting	525	526	541	565
Precariobelasting	312	170	322	337
Toeristenbelasting	143	87	148	154
Gebonden heffingen	22.426	23.405	23.328	24.901
Rioolheffing	9.900	10.088	10.407	10.859
Afvalstoffenheffing	8.122	8.553	8.415	9.273
Leges omgevingsvergunning	1.921	2.353	1.959	2.047
Leges burgerzaken (incl. rijksleges)	903	1.181	931	1.035
Begraafrechten	523	577	539	563
Havengelden	475	391	490	497
BIZ	250	7	258	269
Marktgelden	151	121	156	163
Rioolaansluitrecht	93	90	96	100
Leges overig	88	44	77	95
Totaal heffing	49.362	50.114	52.030	55.004

6.1.2 Beleid ten aanzien van de lokale heffingen

Beleidskaders

Het beleid voor de lokale heffingen is opgenomen in:

- landelijke wet- en regelgeving;
- de diverse belastingverordeningen en -regelingen.

Beleidsontwikkelingen

Hervorming lokaal belastinggebied

In 2015 kondigde het Rijk een belastingherziening aan, met als voornaam onderdeel een groter lokaal belastinggebied, ofwel een grotere beleidsvrijheid voor gemeenten om eigen belastingen te innen. Sindsdien hebben zich geen grote daadwerkelijke veranderingen in de lokale heffingen voorgedaan. In het coalitieakkoord van het huidige kabinet is het volgende opgenomen: "Om een stabielere financiering voor de medeoverheden te realiseren en hun autonomie te vergroten, wordt in de komende jaren een nieuwe financieringssysteem voor de periode na 2025 uitgewerkt, waarbij de mogelijkheid voor een groter eigen belastinggebied wordt betrokken.....". De intentie is uitgesproken, maar de realisatie gaat nog enkele jaren duren.

Amendement Omtzigt: OZB-woningtarief voor instellingen van sociaal belang

Er is een wetswijziging doorgevoerd die gemeenten toestaat om voor 'instellingen van sociaal belang' het woningtarief voor de OZB toe te passen. De toepassing stuit echter voor gemeenten op bezwaren, die de minister heeft onderkend. Toepassing van dit wetsartikel wordt afgeraden. Een aanpassing van de wet, of andere maatregel, is er nog niet.

De Omgevingswet en leges

Het is de bedoeling dat op 1 januari 2023 de nieuwe Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB) in werking treden. Op het moment van schrijven (september 2022) wordt echter ook -opnieuw- met uitstel rekening gehouden. Door deze inwerkingtreding van beide wetten kan er veel veranderen. Dit is sterk afhankelijk van de lokale ambities, beleidsinvulling en inrichtingskeuzes. Het principe van legesheffing verandert niet. Ook de wettelijke grondslag voor het heffen van leges verandert niet. Een aantal zaken die wel gaan veranderen zijn:

- Het is toegestaan over nieuwe activiteiten leges te heffen
- (Mogelijk) minder vergunningplichten
- De 'knip': het splitsen van de bouwtechnische en de ruimtelijke vergunning
- Gemeentelijke kosten worden hoger of lager
- Gemeentelijke kosten verschuiven
- Meer integrale vergunningen (meerdere gezagen betrokken)
- Planactiviteiten worden minder complex (of juist complexer)

Waterzorgheffing

Wateroverlast en verdroging vragen steeds meer maatregelen in de publieke ruimte. Meer percelen kunnen in de heffing worden betrokken, want van de maatregelen in de publieke ruimte heeft iedereen profijt. De huidige verordening Rioolheffing dekt dan niet meer de lading, omdat dit het beeld schept van een belasting voor een buizenstelsel. Bij belastingplichtigen die daar niet op zijn aangesloten roept dat weerstand op. De gemeentelijke watertaken omvatten een breed palet. Zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater hebben een centrale plaats in de ordening van de publieke ruimte. Gemeenten moeten maatregelen nemen om wateroverlast en waterschade te voorkomen. Een voorbeeld is het onderhoud van bermen en slootkanten om overtollig water af te voeren. De VNG heeft hiervoor een nieuwe modelverordening Riool- en Waterzorgheffing opgesteld. Bij invoering is een zorgvuldige communicatie en belangenafweging naar nieuwe belastingplichtigen van belang.

Ontwikkeling tarieven

De tarieven voor de riool- en afvalstoffenheffingen worden geraamd op basis van het uitgangspunt dat wordt gestreefd naar 100% kostendekking. De voor 2023 geldende tarieven voor de overige belastingen en rechten stijgen met een inflatiecorrectie van 4,5%, uiteraard met uitzondering van die tarieven, die het Rijk heeft vastgesteld of gemaximeerd. De overige uitzonderingen worden toegelicht in het voorstel tot vaststelling van de Verordeningen 2023.

6.1.3 Overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen

Gemeenten zijn beperkt in de soorten belastingen die ze mogen heffen. Deze zijn limitatief opgesomd in de wet. Naast belastingen, heft de gemeente rechten en leges voor individuele dienstverlening aan haar burgers. De tarieven van deze rechten en leges dienen zodanig vastgesteld te worden dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten voor het verlenen van de diensten niet overschrijden. De gemeente is vrij in de besteding van de opbrengst van de ongebonden heffingen (algemene belastingen).

De gemeentelijke belastingen en retributies die in 2023 in Hengelo worden geheven zijn:

Ongebonden belastingen	Gebonden belastingen
Onroerende- zaakbelastingen	Afvalstoffenheffing
Parkeerbelastingen	Rioolheffing
Hondenbelasting	Leges en rechten
Precariobelasting	Begraafrechten
Toeristenbelasting	Havengelden
	Bijdrage Bedrijven Investerings Zone
	Marktgelden
	Rioolaansluitrechten

Ongebonden belastingen

Onroerende-zaakbelastingen

Op basis van artikel 220 van de Gemeentewet kunnen gemeenten onroerende-zaakbelastingen (OZB) heffen. De OZB is een algemene belasting. Er is geen relatie tussen de heffing en bepaalde taken van de gemeente. De opbrengst is onderdeel van de algemene middelen.

De OZB is een tijdstipbelasting. Dit betekent dat voor het bepalen van de belastingplicht de situatie op peildatum, 1 januari van het belastingjaar, geldt. Veranderingen in de loop van het jaar, bijvoorbeeld de verkoop van een huis, leiden pas op de eerstvolgende peildatum tot een wijziging in de aanslag.

Belastingplichtig zijn eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. Iemand die zowel eigenaar als gebruiker is van een niet-woning, betaalt beide belastingdelen.

De grondslag voor de berekening van de OZB in 2023 is de WOZ-waarde van de onroerende zaak per 1 januari 2022. De WOZ-waarde wordt jaarlijks opnieuw bepaald. Het tarief van de OZB wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde. Voor iedere groep belastingplichtigen wordt een afzonderlijk tarief vastgesteld. De hoogte van het tarief leidt tot de opbrengst die in de begroting is vastgesteld. De beoogde opbrengst van de OZB per belastingplicht wordt eerst vastgesteld. Vervolgens wordt op basis van de totale WOZ-waarde van de belastingplicht het OZB-tarief berekend. De ontwikkeling van het OZB-tarief is dus naast de ontwikkeling van de OZB-opbrengst afhankelijk van de ontwikkeling van de vastgoedmarkt. Als de gemiddelde waarde op de vastgoedmarkt stijgt, leidt dit tot een neerwaartse bijstelling van het OZB-tarief. Andersom geldt hetzelfde.

Naast de inflatoire verhoging van 4,5% voor alle onderdelen zorgt een verhoging van de proceskosten voor een extra toename van de OZB woningen met 0,3%. De woonlastenstijging is daarmee 4,8%.

Parkeerbelastingen

Op basis van artikel 225 Gemeentewet kunnen gemeenten in het kader van parkeerregulering parkeerbelastingen heffen. Onder de naam 'parkeerbelastingen' worden twee belastingen geheven:

- de parkeerbelasting voor een plek en een bepaalde tijdsperiode, waarvoor parkeerautomaten zijn geplaatst;
- de parkeerbelasting voor een door de gemeente verstrekte parkeervergunning.

Hiermee kunnen gemeenten op efficiënte en financieel verantwoorde wijze hun parkeerbeleid realiseren. De opbrengst van het parkeren vloeit in de algemene middelen.

Hondenbelasting

Op grond van artikel 226 van de Gemeentewet kan van de houder van een hond hondenbelasting worden geheven. De hondenbelasting is een algemene belasting. Dat houdt in dat de raad vrij is in de bepaling van de opbrengst: er hoeft geen relatie met de kosten te zijn. De hondenbelasting is een vast bedrag per hond per jaar. Voor een tweede en volgende hond gelden hogere tarieven.

Precariobelasting

Artikel 228 van de Gemeentewet biedt de gemeente de mogelijkheid om precariobelasting op te leggen. Belastbaar is het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. Voorbeelden zijn terrassen op en uithangborden op of boven openbaar terrein. De precariobelasting wordt geheven van degene ten behoeve van wie dat voorwerp of die voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond aanwezig zijn. Het plaatsen van bouwmaterialen en het hebben van terrassen zijn voorbeelden van onderwerpen, die in een precariobelasting betrokken kunnen worden.

Toeristenbelasting

Op grond van artikel 224 van de Gemeentewet kunnen gemeenten toeristenbelasting heffen voor overnachtingen van personen binnen de gemeente die niet als ingezetene in de gemeente zijn ingeschreven. Voor zover de belasting wordt geheven van degene die gelegenheid tot verblijf biedt, is deze bevoegd de belasting te verhalen op de toerist. Doelstelling is, de kosten van bepaalde voorzieningen om te slaan naar personen die gebruik van de voorzieningen maken maar niet in de gemeente wonen.

Gebonden belastingen

Mate van kostendekking van de gebonden belastingen

Per heffing wordt in onderstaande overzichten de mate van kostendekking weergegeven. De kostendekking op begrotingsbasis mag ten hoogste 100% bedragen. Bij de becijfering van de kostendekking mag, naast de directe kosten, een bedrag voor overhead en BTW worden toegerekend. Voor de toerekening van de overhead wordt uitgegaan van de begrote toe te rekenen uren vermenigvuldigd met het bij de begroting vastgestelde voorcalculatorische tarief.

Rioolheffing

De wettelijke basis voor het heffen van rioolheffing ligt in artikel 228a van de Gemeentewet. In de rioolheffing worden kosten doorgerekend die verbonden zijn aan het in stand houden van het gemeentelijk rioleringsstelsel. Met de invoering in 2008 van de Wet gemeentelijke watertaken heeft de gemeente naast de zorgplicht voor het afvoeren van huishoudelijk afvalwater en regenwater ook de zorgplicht voor het grondwater. Daarmee is ook de mogelijkheid ontstaan om de kosten die verbonden zijn aan de taken die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke watertaken, toe te rekenen aan de rioolheffing.

De rioolheffing is een bestemmingsheffing (de bestemming is watertaken), er staan geen individueel aanwijsbare tegenprestaties, maar collectieve prestaties tegenover. De gemeente Hengelo hanteert één rioolheffing voor alle watertaken. De kosten die hiervoor worden gemaakt, worden met de rioolheffing verhaald op de gebruikers van woningen en niet-woningen.

Elke gemeente is verplicht een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) vast te stellen. In een GRP wordt meerjarig inzicht gegeven in de kosten die gemaakt worden voor de instandhouding van het

gemeentelijk rioolstelsel. De looptijd van het huidige GRP is in april 2022 door de raad met een jaar verlengd tot 2023; dit in aanloop naar de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

	Rioolheffing	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2	Riolering	8.398	243	1.248	9.889	10.859	-130	10.729
6.3	Inkomensregelingen				-	-840		-840
	Totaal	8.398	243	1.248	9.889	10.019	-130	9.889
	% Kostendekking							100,0%

De kosten zitten in het uitvoeren van onze gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast begroten wij aan dit taakveld toe te rekenen overheadkosten.

Afvalstoffenheffing

De wettelijke basis voor het heffen van afvalstoffenheffing is artikel 15.33 van de Wet Milieubeheer. Op basis van deze wet heeft de gemeente de wettelijke taak om afvalstoffen van particuliere huishoudens in te zamelen. De inzameling en verwerking doen we in samenwerking met verbonden partijen. Inzameling is opgedragen aan Twente Milieu, verwerking aan Twence. De kosten van de inzameling en verwerking worden betaald uit de afvalstoffenheffing. De afvalbegroting is kostendekkend; er wordt geen "winst" gemaakt op afval.

De kosten in het taakveld afval zitten vooral in het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het bedrijfs- en huishoudelijke afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder. Daarnaast begroten wij toe te rekenen overhead vanwege de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Tot slot wordt BTW begroot, die per saldo ten laste van de gemeente blijft.

Inwoners betalen een vast jaarlijks bedrag afvalstoffenheffing, ook als zij geen afval voor inzameling aanbieden. De heffing wordt opgelegd aan de gebruiker van een perceel waar de gemeente de inzamelverplichting nakomt. De gebruiker betaalt naast het vaste bedrag een variabel bedrag, dat afhangt van het aantal aanbiedingen en de soort aangeboden afval.

Huidig beleid

Voor een sluitende begroting is in 2023 bijna € 9,3 miljoen aan opbrengsten afvalstoffenheffing noodzakelijk. De stijging van de kosten worden deels gedekt door een toename van het aantal belastingplichtigen en aantal aanbiedingen per huishouden (Zomerbrief: 22-ZB-7.4 Afval). Het overige deel is verdisconteerd in het vaste tarief dat stijgt met € 1,68 om zodoende de afvalbegroting budgettair neutraal te houden.

Het vaste tarief wordt verhoogd van € 185,16 in 2022 naar € 186,84 in 2023. Bij een gemiddeld huishouden met een aanbiedgedrag van 9 keer de groene container (140L), 26 aanbiedingen op de ondergrondse container en het vastrecht leidt dit tot de indicatieve woonlast van (€ 10,80 + € 33,80 + € 186,84) = € 231,44. Dit is een lichte stijging van gemiddeld € 222,06 in 2022 naar € 231,44 in 2023 dat veroorzaakt wordt door enerzijds de stijging in het aantal aanbiedingen voor verzamelcontainers 30 liter en GFT 140 liter (€ 7,70) en anderzijds de verhoging van het vaste tarief (€ 1,68).

Voorstellen nieuw beleid

In deze begroting zijn 2 beleidsvoornemens uit de Zomerbrief 2022-2026 opgenomen. Het voorstel afvalbalie (23-NB-7.6) wordt eenmalig in 2023 onttrokken uit de voorziening afval en heeft daarmee geen effect op de hoogte van de afvalstofheffing. Het andere effect is het voorstel invoering biobox (23-NB-7.5). Het gebruik van de biobox voor hoogbouw huishoudens leidt tot verwachte uitgaven van € 300.000 per jaar. Om deze kosten te dekken binnen de afvalbegroting wordt voorgesteld om gebruik te maken van zowel een variabel GFT-tarief voor de biobox evenals een stijging van het vaste tarief. Het variabel tarief bedraagt € 0,08 per aanbieding en het vaste tarief stijgt met € 5,40. Uiteindelijk betekent dit een stijging van het vaste tarief van € 186,84 met € 5,40 naar € 192,24 en zal het GFT-tarief voor hoogbouw huishoudens € 0,08 per aanbieding zijn.

Bij een gemiddeld huishouden met een aanbiedgedrag van 9 keer de groene container (140L), 26 aanbiedingen op de ondergrondse container en het vastrecht leidt dit tot een woonlast van (€ 10,80 + € 33,80 + € 192,24) = € 236,84.

		lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.3	Afval	9.539	147	1.240	10.926	9.273	2.134	11.407
6.3	Inkomensregelingen				-	-500		-500
	Totaal	9.539	147	1.240	10.926	8.773	2.134	10.907
	% Kostendekking							99,8%

Bijdrage Bedrijven Investerings Zones (BIZ)

Op basis van de Wet Bedrijven investeringszones kan een bijdrage Bedrijven Investerings Zones worden opgelegd. Met deze bijdrage kunnen bedrijven in een bepaald gebied binnen de gemeente worden verplicht om voor een periode van maximaal vijf jaar een financiële bijdrage te leveren. Deze bijdrage wordt gebruikt ter financiering van investeringen die in het betreffende gebied de leefbaarheid, veiligheid, ruimtelijke kwaliteit of ander publiek belang bevorderen. Bij de uitvoering wordt vanuit doelmatigheid zoveel mogelijk aangesloten bij de Wet WOZ en de OZB. De doelgroep bestaat uit gebruikers van niet-woningen in het centrum van Hengelo. De huidige BIZ-periode is gestart in 2021 en loopt 5 jaren.

	Bi-zone	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2	Bedrijven investerings zone	277			277	269		269
	Totaal	277	-	-	277	269	-	269
	% Kostendekking							97,1%

Leges en rechten

De mogelijkheid tot het heffen van leges is geregeld in artikel 229, lid 1, b van de Gemeentewet. De gemeente levert op aanvraag van individuele burgers een uiteenlopend pakket aan diensten. Door het heffen van leges worden de kosten die hiervoor worden gemaakt verhaald op de burger die de dienst afneemt. Voorbeelden zijn het verstrekken van een paspoort of het verlenen van een vergunning. Degene die de dienst aanvraagt betaalt ook de leges. De heffingsmaatstaf is zeer divers en wordt vermeld in de tarieventabel die hoort bij de legesverordening.

Kostendekkendheid

De leges zijn in de tarieventabel van de legesverordening ingedeeld in drie titels:

- titel 1, algemene dienstverlening;
- titel 2, dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- titel 3, dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn.

Op grond van artikel 229b van de Gemeentewet mag de Legesverordening als geheel gezien maximaal kostendekkend zijn. Niet elke post zal dus afzonderlijk op zijn kostendekkendheid worden beoordeeld. Hiervoor zou een economisch niet verantwoord bijhouden van tijd en kosten per dienst moeten plaatsvinden. Dat neemt niet weg dat een gemeente wel een kostendekkendheid per dienst of per samenhangende groep van diensten mag nastreven, als de gemeente in dit opzicht maar een consequente lijn volgt.

Op grond van het bovenstaande is het mogelijk om kruissubsidiëring toe te passen binnen een titel van de legesverordening. Onder kruissubsidiëring wordt verstaan: het hoger stellen van tarieven van leges voor sommige diensten om daarmee de tarieven voor andere diensten laag te kunnen houden. Daarnaast kan bij de tariefstelling uitdrukking worden gegeven aan het profijtbeginnsel: wie voordeel geniet betaalt. Onderlinge verschillen in - op zichzelf geoorloofde - kostendekkingspercentages tussen groepen van diensten zijn niet in strijd met de wet of met enig algemeen rechtsbeginnsel.

De baten en lasten omgevingsvergunningen zijn noodzakelijkerwijze gebaseerd op de bestaande regelgeving. Zodra meer duidelijkheid ontstaat over de impact van de nieuwe omgevingswet op legesprestaties kunnen we deze impact verwerken.

Voor een aantal tarieven binnen titel 1 geldt dat deze door het rijk zijn gemaximeerd: paspoorten, rijbewijzen, kansspelen en wet bescherming persoonsgegevens.

	Leges	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
	Titel 1 Algemene dienstverlening:							
0.2	Burgerzaken	1.155	325		1.480	1.035	-316	719
	Totaal	1.155	325	-	1.480	1.035	-316	719
	% Kostendeckking							48,6%
	Titel 2 Omgevingsvergunning:							
8.3	Wonen en bouwen	1.381	990	24	2.395	2.047	34	2.081
	Totaal	1.381	990	24	2.395	2.047	34	2.081
	% Kostendeckking							86,9%
	Titel 3 Dienstverlening Europese dienstenrichtlijn:							
1.2	Openbare orde en veiligheid	762	588		1.350	72		72
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	36				23	18	41
	Totaal	798	588	-	1.350	95	18	113
	% Kostendeckking							8,4%

Begraafrechten

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet wordt een vergoeding gevraagd voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De heffing wordt geheven naar de maatstaven en de tarieven zoals die in de Verordening begraafrechten zijn opgenomen. De tarieven worden jaarlijks verhoogd met de inflatiecorrectie.

	Begraafrechten	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	763	3		766	563		563
6.3	Inkomensregelingen				-	-3		-3
	Totaal	763	3	-	766	560	-	560
	% Kostendeckking							73,1%

Havengeld

Onder de naam havengeld wordt op grond van artikel 229 Gemeentewet een recht geheven. De gebruiker betaalt voor het gebruik van de haven en voor het genot van de diensten die daarmee worden verleend. In 2022 was er een dreiging van het sluiten van het Twentekanaal als gevolg van de lage waterstand. Het uitgangspunt in onderstaande cijfers is een normale optimale conditie van het Twentekanaal.

	Haven	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
2.4	Economische havens en waterwegen	718	194		912	497	220	717
	Totaal	718	194	-	912	497	220	717
	% Kostendeckking							78,6%

Marktgelden

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een recht heffen voor het ter

beschikking stellen van een standplaats op een deel van de openbare ruimte die gebruikt wordt voor een markt. Belastingplichtig is degene aan wie de standplaats beschikbaar is gesteld.

	Markt	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	172	56	4	232	163		163
	Totaal	172	56	4	232	163	-	163
	% Kostendekking							70,3%

Rioolaansluitrecht

Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet kan de gemeente een rioolrecht heffen. Dit recht ziet toe op het doorberekenen van de kosten die verbonden zijn aan het maken van een verbinding tussen het hoofdriool en een nog niet aangesloten perceel.

	Rioolaansluitrecht	lasten taakveld	overhead	BTW	totale lasten	heffing	overige baten	totale baten
7.2	Riolering	84		16	100	100		100
	Totaal	84	-	16	100	100	-	100
	% Kostendekking							100,0%

6.1.4 Aanduiding van de lokale lastendruk

Onder gemeentelijke woonlasten verstaan we: onroerende-zaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en tarieven die ieder huishouden in een gemeente jaarlijks opgelegd krijgt.

Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo) publiceert jaarlijks de Atlas van lokale lasten. Men vergelijkt daarin per gemeente de woonlasten van een woning met een voor die gemeente gemiddelde waarde. De tariefsaanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling:

Soort heffing	2019	2020	2021	2022	2023
OZB Eigenaar	281,24	286,02	292,60	305,25	319,90
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	201,84	195,36	221,40	222,06	236,84
Rioolheffing	228,00	236,04	244,32	252,84	257,88
Totaal woonlasten	711,08	717,42	758,32	780,15	814,62
Eigenaar	0,2%	0,9%	5,7%	2,9%	4,4%
Huurder	-0,9%	0,4%	8,0%	2,0%	4,2%

In voorgaande tabel is de afvalstoffenheffing 2023 gebaseerd op de kosten van de meest voorkomende afvalcombinatie: vast tarief, grijs storten in de ondergrondse afvalcontainer en groen in een 140 liter minicontainer. Hierin is ook de nieuwe component biobox hoogbouw verwerkt. De lasten van de afvalbalie maken geen onderdeel uit van het tarief; deze zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening afval gebracht.

Dit cijferbeeld wijkt af van de tarieven die Coelo in de tabellen hierna hanteert. Coelo gaat voor diftar-gemeenten uit van kilo's afval per inwoner conform CBS. CBS rapporteert met 2 jaren vertraging, wat in de huidige tendens van afvalvermindering ons afvalgedrag niet goed weergeeft.

In Nederland bedragen aandelen OZB-RIO-AFV in de woonlasten 38%-24%-38% (Coelo 2022, blz. 18). In Hengelo 39%-32%-29% (begroting 2023). Voor de regio Twente is dit niet bekend.

In onderstaande tabellen zijn de Coelo-cijfers 2022 opgenomen.

Woonlasten één- en meerpersoonshuishoudens met eigen woning

	Eenpersoonshuishouden		Meerpersoonshuishouden	
	eigenaar 2022	rangorde	eigenaar 2022	rangorde
Almelo	€ 943	11	€ 986	11
Borne	€ 884	7	€ 914	8
Dinkelland	€ 854	4	€ 883	4
Enschede	€ 927	10	€ 962	10
Haaksbergen	€ 973	13	€ 1.021	13
Hellendoorn	€ 902	8	€ 902	7
Hengelo	€ 860	5	€ 901	6
Hof van Twente	nb		nb	
Losser	€ 960	12	€ 990	12
Oldenzaal	€ 828	3	€ 864	3
Rijssen-Holten	€ 615	1	€ 667	1
Tubbergen	€ 784	2	€ 813	2
Twenterand	€ 916	9	€ 957	9
Wierden	€ 863	6	€ 892	5
Overijssel	€ 835		€ 868	
Nederland	€ 826		€ 904	

Woonlasten één- en meerpersoonshuishoudens met huurwoning

	Eenpersoonshuishouden		Meerpersoonshuishouden	
	huurder 2022	rangorde	huurder 2022	rangorde
Almelo	€ 421	8	€ 465	8
Borne	€ 353	4	€ 383	4
Dinkelland	€ 385	6	€ 415	6
Enschede	€ 531	14	€ 566	14
Haaksbergen	€ 511	13	€ 559	13
Hellendoorn	€ 477	11	€ 477	9
Hengelo	€ 464	9	€ 503	11
Hof van Twente	€ 489	12	€ 526	12
Losser	€ 245	2	€ 275	2
Oldenzaal	€ 362	5	€ 397	5
Rijssen-Holten	€ 325	3	€ 377	3
Tubbergen	€ 208	1	€ 237	1
Twenterand	€ 417	7	€ 458	7
Wierden	€ 465	10	€ 495	10
Overijssel	€ 411		€ 444	
Nederland	€ 335		€ 424	

Elke gemeenten heeft een andere opbouw van tarieven. De basisgegevens hiervoor zijn niet te herleiden in de openbare cijfers. Daarom kunnen we niet vergelijken op de onderdelen OZB, afval en riolering afzonderlijk.

6.1.5 Beschrijving kwijtscheldingsbeleid

De gemeente moet bij het vaststellen van kwijtschelding landelijke regels toepassen. De regels zijn opgenomen in de Leidraad Invordering en zijn gebaseerd op normen voor inkomen en vermogen, die het ministerie van SZW 2x per jaar vaststelt. Inwoners die aanvragen worden getoetst op de inkomensnorm en de vermogensnorm.

Gemeenten kunnen ruimhartiger kwijtschelden dan de Leidraad aangeeft. Gemeente Hengelo hanteert hiervoor volgende uitgangspunten:

- bij de normkosten van bestaan wordt uitgegaan van 100% van de bijstandsnorm (Leidraad 90%);
- Voor de OZB, onderhoudsrecht begraven, rioolheffing en voor het vast recht bij de afvalstoffenheffing is kwijtschelding mogelijk, waardoor minima geen gemeentelijke woonlasten betalen;
- voor extra containers wordt geen kwijtschelding afvalstoffenheffing verleend evenals voor rioolheffing bij een grondslag > 500m³;
- ondernemers zijn voor de privébelastingen gelijk gesteld met particulieren;
- kosten voor kinderopvang worden in aanmerking genomen als uitgaven bij de berekening van de betalingscapaciteit;
- bij de normkosten van bestaan voor AOW'ers wordt uitgegaan van 100% van de netto AOW-norm.

Voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen in het kader van het minimabeleid wordt voor 2023 uitgegaan van een totaalbedrag van € 1.345.000. Dit bedrag is als volgt onder te verdelen naar de soorten heffing:

Kwijtschelding per heffing	Begroet 2023
Rioolheffing	840.000
Afvalinzameling	500.000
OZB	2.000
Grafrechten	3.000
Totaal kwijtschelding	1.345.000

6.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het formuleren van ambities en beleid maken én de uitvoering hiervan gaan gepaard met het maken van keuzes en het bewust afwegen van risico's. De gemeente bevindt zich in een zeer dynamische omgeving. De oorlog in Oekraïne, de inflatie, de taken die door het Rijk aan de gemeente worden toebedeeld en de verwachting van de burger wordt steeds duidelijker hoorbaar via openbare kanalen. Hierdoor neemt de kans op imago- en financiële schade toe en kan de impact hiervan groot zijn. De gemeente moet daarom op gestructureerde en transparante wijze de risico's beheersen.

De gemeente Hengelo heeft een integraal risicomanagementbeleid. Integraal risicomanagement is een brede invulling van risicomanagement, waarbij niet alleen de (wettelijke) kaders worden gevolgd, maar het risicobewustzijn breed wordt gestimuleerd. Risicomanagement is immers geen afzonderlijke activiteit, maar maakt integraal deel uit van alle (management)processen.

Om vast te stellen dat wij voldoende in staat zijn risico's op te vangen, maken we een inschatting van het zogenaamde benodigde weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen geeft inzicht in de gezondheid van de financiële positie op langere termijn van de gemeente.

Om het benodigde weerstandsvermogen te berekenen is een goede risico-inventarisatie nodig met een inschatting van het gevolg, de kans dat het risico zich voordoet en de financiële impact. Op deze risico-inventarisatie wordt een analyse uitgevoerd en het weerstandsvermogen bepaald. De financiële kengetallen en belangrijkste risico's en ontwikkelingen staan in deze paragraaf beschreven.

6.2.1 Beleidsnotities

Titel	Raadsbesluit
Beleidsnota Integraal Risicomanagement Weerstandsvermogen 2018-2022	2271956
Kaderstelling weerstandsvermogen besloten bij Kadernota 2022-2025	3258733

Kaderstelling weerstandvermogen.

Tijdens de behandeling van de Kadernota 2022-2025 op 13 jul 2021 zijn de uitgangspunten van de vastgestelde beleidsnota integraal risicomanagement in grote lijnen (her)bevestigd. Dit met uitzondering van de norm voor de minimale omvang van de algemene reserve, deze is bijgesteld van 25% naar 50% van het risicoprofiel. Daarnaast worden onder de vrij aanwendbare reserves alleen de algemene reserve 'sec' verstaan. Deze nieuwe uitgangspunten zijn meegenomen bij het vaststellen van het benodigde weerstandsvermogen in de Beleidsbegroting 2023- 2026.

In onze Financiële verordening 2021, is vastgelegd dat er jaarlijks een herijking van beleidsregels inzake reserves en voorzieningen ter vaststelling wordt voorgelegd aan de Raad. Dit leggen we voor in de Jaarstukken ter afsluiting en verantwoording van ieder jaar.

Nieuw beleid integraal risicomanagement en weerstandsvermogen.

De beleidsnota integraal risicomanagement en weerstandsvermogen is in 2018 door de raad vastgesteld voor een termijn van 5 jaar (periode 2018-2022). Inmiddels zijn deze beleidsregels grotendeels (her)bevestigd in de Kadernota 2022-2025 met uitzondering van de hiervoor genoemde onderdelen. De (bijgestelde) regels zullen we beschrijven in een nieuwe beleidsnota voor de periode 2023-2027 en voorleggen ter vaststelling aan de gemeenteraad begin 2023.

Integraal risicomanagement

Zoals in het beleid is vastgesteld identificeren we op alle niveaus binnen de organisatie de risico's. Hierbij schenken we aandacht aan zowel strategische, tactische als operationele risico's. De basis

hiervoor zijn de hoofdthema's zoals vastgesteld in het risicomanagement beleid. Voor de Zomernota/Zomerbrief worden bij het weerstandsvermogen de strategische en tactische risico's weergegeven.

De procesmatige risico's worden getoetst door het uitvoeren van interne controles. De manier waarop we hier mee om gaan ligt vast in het auditplan van enig jaar. De kwaliteit en uitkomsten van deze processen is zichtbaar door het oordeel van de accountant bij de Jaarstukken en vanaf 2023 ook in de rechtmatigheidsverantwoording van het college.

Om een integraal beeld te krijgen van de risico's, worden risico's tijdens de risico identificatie vanuit verschillende invalshoeken in kaart gebracht. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar risico's met financiële impact, maar ook risico's zonder directe financiële impact, zoals imago-, fraude-, juridisch-, en bestuurlijke risico's. Het uitgangspunt is dat de bewustwording van de risico's en het beheersen daarvan doorlopend de aandacht heeft.

6.2.2 Doelen

Het overstijgende doel van risicomanagement is dat we de consequenties van onze keuzes overzien en daar gericht actie op zetten, zodat we onze doelstellingen bereiken. De indicatoren zijn erop gericht dat de gemeente voldoende financiële weerbaarheid heeft om tegenvallers te kunnen opvangen.

Bereiken?	Doen?
1. Aandacht voor strategisch risicomanagement	Focus op grote maatschappelijk en strategische opgaven zoals verwoordt in onze koers en collegeprogramma. Bij het werken aan deze strategische opgaven is het van belang om aan te geven wat de belangrijkste risico's zijn die het realiseren van de opgave mogelijk in de weg kunnen staan en hoe de gevolgen van de risico's kunnen worden beheerst. Dit heeft aandacht in het nieuwe risicomanagementbeleid.
2. Nieuw risicomanagement-beleid 2023-2026	We werken verder aan bewustwording van de functie en meerwaarde van integraal risicomanagement. Het nieuwe risicomanagementbeleid schept hiervoor de kaders. Begin 2023 wordt deze voorgelegd aan de raad ter besluitvorming.
3. De implementatie van een risicomanagement-systeem	Naast strategische en externe risico's zijn er te voorkomen risico's in onze kernprocessen. Een nieuw systeem wordt onderzocht en naar verwachting geïmplementeerd in 2023. Het ondersteunt risicomanagement op alle niveaus en geeft meer inzicht in de mate waarin we in control zijn op de verschillende soorten risico's.
4. Aandacht voor integrale control	Hierin gaat het om het herkennen en beoordelen van risico's met bijbehorende gevolgen op o.a. op het gebied van financiën, juridisch, privacy, HR of informatieveiligheid en het vaststellen van eventuele beheersmaatregelen. In algemene zin hebben we (meer) aandacht voor integrale benadering van control, hierin willen we een stap verder zetten waar het gaat om integraal advies over risico's en beheersing en de samenwerking met vakinhoudelijke collega's.

6.2.3 Indicatoren

De indicatoren zijn opgesteld conform het laatst vastgestelde beleid omtrent weerstandsvermogen en risicomanagementbeleid (in 2018 en deels aangepast in de Kadernota 2022-2025).

Indicator	Waarde
Begrotingssaldo (* € 1.000)	De meerjarenbegroting is financieel sluitend in 2023. <i>Stand van zaken</i> Het verloop van het meerjarenperspectief in de Beleidsbegroting 2023-2026 toont een begrotingssaldo van: 2023: € 0 2024: € 3.595 2025: € 8.915 2026: € 1.557

Incidentele weerstands-capaciteit (* € 1.000)	Het vrij aanwendbare deel van de reservepositie beschouwen we als de incidentele weerstandscapaciteit. Dit zijn concreet de: - de vrij aanwendbare reserves d.w.z. de algemene reserve 'sec - de post onvoorzien incidenteel <i>Stand van zaken</i> De incidentele weerstandscapaciteit is ultimo 2023: - vrij aanwendbare reserves = algemene reserve 'sec: € 41.955 - post onvoorzien incidenteel: € 116
Structurele weerstands-capaciteit	De structurele weerstandscapaciteit is de onbenutte belastingcapaciteit. Voorgeschreven is dat de gemeentelijke tarieven, leges en heffingen voor maximaal 100% kostendekkend zijn. In Hengelo is dat ook het uitgangspunt voor de belangrijkste tarieven. Tenzij een risico zich manifesteert in deze tarieftaken, biedt dit geen ruimte aan structurele weerstandscapaciteit. Wanneer een structureel risico optreedt, is het niet altijd mogelijk de financiële impact op korte termijn in de begroting op te vangen. In dat geval kan een gemeente onder zeer strikte voorwaarden een beroep doen op extra financiering van het Rijk (artikel 12 Gemeentewet). Eén van de voorwaarden is dat de gemeente de belastingcapaciteit ten volle benut. Dat kan uiteraard niet oneindig. Daarom is door het Rijk een norm gesteld tot welk niveau het nog aanvaardbaar is lokale belastingen te verhogen, de zogenaamde artikel 12 norm. Het verschil tussen de werkelijke hoogte van de lokale belastingen en de aanvaardbare hoogte van de artikel 12 norm noemen we de <i>onbenutte belastingcapaciteit</i> en betreft de <i>structurele weerstandscapaciteit</i>. <i>Stand van zaken</i> De gemiddelde woonlasten voor een gemiddeld gezin in de gemeente Hengelo bedraagt € 815. Het landelijk gemiddelde is € 904. Voor 2022 is de benutte belastingcapaciteit dus 90,2% van het landelijk gemiddelde. Als we de onbenutte belastingcapaciteit van 9,8%, zijnde € 89 vermenigvuldigen met het aantal huishoudens, bijna 38.200, komen we uit op een onbenutte belastingcapaciteit van € 3.398.000.
Benodigde weerstands-capaciteit (* € 1.000)	Het benodigde weerstandsvermogen bepalen we door de geïdentificeerde risico's uit te drukken in euro's. Omdat de kans dat alle risico's zich tegelijkertijd voordoen zeer beperkt is, passen we een zogenaamde Monte Carlo-analyse toe. Bij deze techniek wordt het optreden van de verschillende risico's in diverse scenario's vele malen gesimuleerd. Door deze methode hebben we een beeld van het benodigde weerstandsvermogen in vrijwel alle denkbare scenario's. We streven ernaar dat de minimale hoogte van de algemene reserve 50% van het benodigde weerstandsvermogen is. <i>Stand van zaken</i> Volgens de Monte Carlo-analyse (zekerheidspercentage 90%) is de benodigde weerstandscapaciteit € 21.568 op basis van de herijkte risicoprofiel. Deze herijking heeft na de Zomerbrief 2022-2026 plaatsgevonden.
Weerstands-vermogen (* € 1.000)	De weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten of tegenvallende inkomsten te kunnen dekken. De weerstandscapaciteit (weerstandsratio) berekenen we als volgt: $\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio weerstandsvermogen}$ Uit deze berekening volgt een ratio. Om te bepalen of het weerstandsvermogen op het gewenste niveau is, bekijken we in welke waarderingscategorie de ratio valt. We hanteren de waarderingscategorieën zoals hieronder weergegeven: <i>Klasse - Ratio- Betekenis</i> - A - > 2,0 - Uitstekend - B - 1,4 tot 2,0 - Ruim voldoende - C - 1,0 tot 1,4 - Voldoende - D - 0,8 tot 1,0 - Matig - E - 0,6 tot 0,8 - Onvoldoende - F - < 0,6 - Ruim onvoldoende <i>Stand van zaken</i> De beschikbare weerstandscapaciteit is afgerond € 45.469 De benodigde weerstandscapaciteit is afgerond € 21.568

De ratio die hieruit volgt is dan 2,1 en is daarmee uitstekend. In de Zomerbrief 2022-2026 was de ratio nog 1,7. Deze verhoging van de ratio komt met name door de storting in de algemene reserve van het restantsaldo van de Jaarstukken 2021. Vanaf 2024 is deze ratio ongeveer 1,9 in de meerjarenramingen. Dit heeft te maken met de mutaties in de algemene reserve door het transformatieplan sociaal domein.

6.2.4 Overzicht belangrijkste risico's

We lichten hier de belangrijkste risico's per thema toe. De belangrijkste risico's zijn op basis van de netto-risicoinschatting bepaald, dat wil zeggen dat beheersmaatregelen in de kans en impact zijn meegewogen. De risico's zijn integraal geïdentificeerd, zowel financiële gevolgen, als politiek bestuurlijke of imago schade zijn hierin meegewogen. Onder de tabel worden de risico's verder toegelicht.

Thema	Risicogebeurtenis	Mogelijk gevolg
AVG en informatieveiligheid	De kans bestaat dat de gemeente niet voldoet aan de wetgeving omtrent de privacywet. De gemeente wordt getroffen door een hack aanval of systemen vallen uit.	Boetes, imago schade doordat de gemeente Hengelo negatief in het nieuws komt. Continuïteit processen komt in het gedrang.
Sociaal Domein	De bezuinigingen die vanuit het transformatieplan over ondersteuning zijn voorzien leveren niet het beoogde resultaat en de doelstelling wordt niet gerealiseerd.	Er moeten aanvullende financiële maatregelen genomen worden. Dit kan consequenties hebben voor de kwaliteit /aanbod van zorg (afschaling).
Binnenstad	Risico's van toenemende schulden en armoede in de samenleving. Economische ontwikkelingen zorgen ervoor dat de leegstand in de binnenstad zal toenemen.	Onvoldoende capaciteit of middelen van het rijk om te ondersteunen bij de problematiek. Onaantrekkelijke binnenstad, daling bezoekers, daling werkgelegenheid.
Grondexploitatie	Risico's bij de grote meerjarige investeringen en financiële transacties van de herontwikkeling Lange Wemen. De in de grondexploitatie gehanteerde uitgangspunten (uitgiftetempo, grondprijzen, rente en inflatie) vallen in de praktijk negatiever uit dan begroot en de gevolgen daarvan kunnen financieel niet binnen de grondexploitaties worden opgevangen.	Financiële tegenvallers met als gevolg onwenselijke keuzes in kwaliteit of planning bij doorontwikkeling. Extra verliesvoorziening voor grondexploitaties vormen.
Hart van Zuid	Van Wijnen bouwt geen woningen op Hart van Zuid, de gewenste kwaliteit van ontwikkeling komt niet van de grond.	Aantrekkelijkheid van het gebied als geheel wordt minder.
Duurzaamheid	De gemeente behaalt de gestelde doelstellingen niet m.b.t. duurzaamheid.	Duurzaamheidsprojecten gaan niet door, energieleerarmoede, negatieve effecten op het milieu.
Omgevingswet	De ingangsdatum en voorwaarden voor de Omgevingswet zijn onzeker.	Onvoldoende implementatietijd en voorbereiding voor uitvoering. O.a. de DSO en aansluitingen met lokale systemen.
Inkoop en aanbesteding	Stijgende kosten in projecten en inkoop gemeenten.	Projecten vertragen (vanwege tekort aan materialen), worden duurder of er moeten concessies gedaan worden in kwaliteit.
Toenemende vraag naar opvang, vluchtelingen, statushouders en asielzoekers	Onvoldoende zakelijk partnerschap. Grotere toestroom van vluchtelingen, statushouders en asielzoekers, waarbij het Rijk de gemeente kan verplichten tot opvang.	Tekort aan huisvesting en opvangplaatsen en hogere kosten opvang en uitvoering.
Arbeidsmarkt	Door krapte op de arbeidsmarkt kunnen vacatures binnen de gemeente onvoldoende worden ingevuld.	Doelstellingen kunnen niet behaald worden. Uitval/ziekteverzuim door hogere werkdruk. Personeelskosten lopen op door meer inhuur.

Het risico op **privacy en informatieveiligheid** blijft ongewijzigd. De gemeente Hengelo wordt mede door digitalisering en hybride werken steeds afhankelijker van de kwaliteit van haar IT-omgeving. Hackers liggen op de loer. De impact van een hack of uitvallen van ICT systemen is groot. De dienstverlening van Hengelo (ook Oldenzaal, Haaksbergen en verbonden partijen) is in grote mate

afhankelijk van de IT-omgeving. Het risico bestaat dat enkele uren, dagen of zelf weken er geen toegang is tot de gemeente digitale omgeving. Dit met financiële, bestuurlijke en maatschappelijke gevolgen.

Binnen **het sociaal domein** wordt door de VNG aangedrongen op extra structurele middelen vanuit het Rijk voor WMO en Jeugdzorg. Er is structureel meer geld nodig om de zorg te kunnen blijven leveren. Voor de verwerking in de meerjarenbegroting zijn hier afspraken over gemaakt. Dit geeft echter geen zekerheid op de daadwerkelijke bijdrage van het Rijk, deze blijven onzeker. Daarnaast zet Hengelo nu in op het realiseren van **het transformatieplan**. Waardoor de kosten worden beperkt. We monitoren de voortgang en kunnen op basis daarvan bepalen in hoeverre het transformatieplan en de maatregelen hierin effectief zijn, daarom blijft het sociaal domein een financieel risico.

In het sociaal domein speelt nu ook **het verlies van koopkracht en toename van armoede en schuldenproblematiek** door de inflatie en stijgende kosten aan energie. In 2022 zijn door het Rijk middelen verstrekt om de minimagroep te compenseren bij de energiekosten. Daarmee is het vraagstuk niet opgelost. In het weerstandsvermogen houden we rekening met onvoldoende compensatie van het Rijk voor armoedebestrijding en een toenemend beroep op schuldhelpverlening zowel door particulieren bij Budgetalert, als door ondernemers die ondersteund worden door het ROZ.

Specifiek voor **de binnenstad** zien we de nieuwe ontwikkeling van het gebied **Lange Wemen**. De gemeente Hengelo gaat in samenwerking met Herstructurerings Maatschappij Overijssel (HMO) en VanWonen het gebied herontwikkelen. Hiervoor is het Winkelcentrum Thiemsbrug aangekocht en is deze vervolgens doorverkocht aan Stadsfonds Hengelo B.V., een dochteronderneming van de HMO.. Aan dit project zijn diverse financiële risico's verbonden. Deze zijn in beeld gebracht en opgenomen in het weerstandsvermogen.

Ten aanzien van **Grondexploitaties** wordt verwezen naar de paragraaf 6.4 'Grondbeleid'. Het grootste risico is de algemene economische ontwikkelingen waarbij de rente stijgt.

Op de risico's die we signaleren bij **Hart van Zuid** zien we positieve ontwikkelingen. Echter zijn de risico's nog actueel en heeft dit nog niet geleid tot een gewijzigd risicoprofiel.

Duurzaamheid is een belangrijk en veelzijdig onderwerp, door de stijgende energiekosten en stikstofdoelen en droogte is het een nu nog urgenter thema. Het behalen van doelstellingen is complex vanwege tegengestelde belangen in de maatschappij en de hoge investeringskosten. De risico's van het niet behalen zijn schade aan het milieu en natuur, maar ook toenemende energiearmoede.

Afgelopen jaar hebben we grote stappen gezet met betrekking tot de komst van de **Omgevingswet**. Om de kans van slagen zo groot mogelijk te maken moeten er nog een aantal acties worden uitgevoerd. We zien grote onzekerheden landelijk over het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en daarmee ook de ingangsdatum. We verwachten nog grote uitdagingen rond dit onderwerp met risico's voor de uitvoering door de gemeente.

Ook bij **inkoop en projecten** van de gemeente zien we risico's vanwege de hoge inflatie. Kosten worden hoger en het prijzen in offertes zijn dagprijzen. Deze risico's zijn grotendeels extern. Daarnaast zien we een sterke stijging van de energieprijjs/gasprijs.

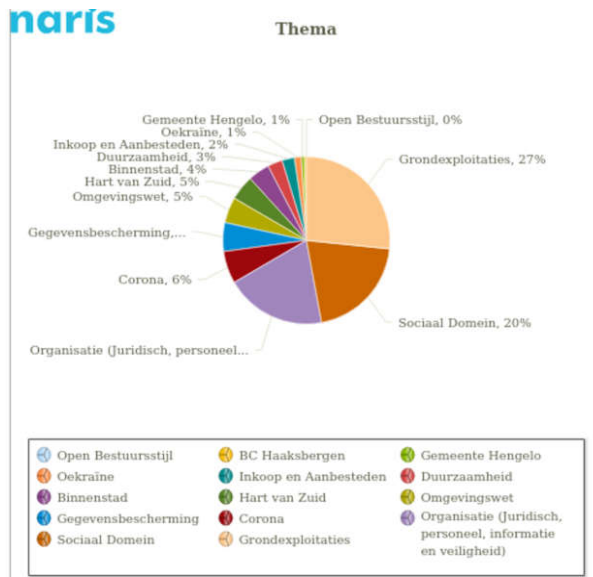
Er zit verbeterpotentieel in het **zakelijk partnerschap en contractmanagement** vanuit de gemeente. Het risico is dat we hierbij de overeengekomen doelstellingen onvoldoende monitoren en niet tijdig bijsturen.

We zien landelijk een toenemende vraag naar huisvesting. Daarbij doet het Rijk een groot beroep op gemeenten voor **de opvang van vluchtelingen, statushouders en asielzoekers**. Het risico zit vooral op capaciteit voor uitvoering en ondersteuning en het behalen van doelstellingen op het gebied van huisvesting.

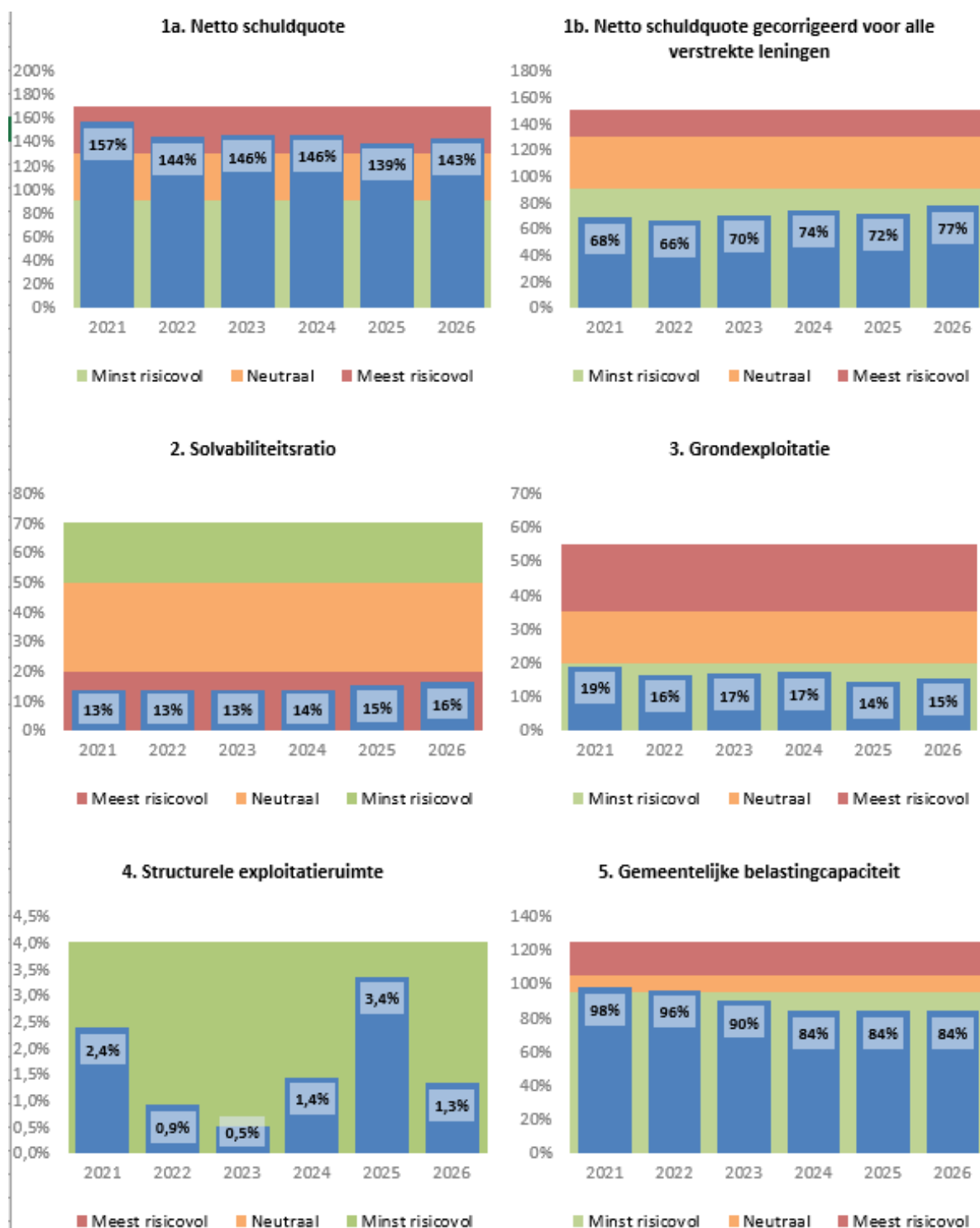
Voldoende capaciteit en kwaliteit voor uitvoering van de taken van de gemeente is de komende jaren een fors aandachtspunt vraagstuk. Er komen veel taken naar de gemeente, onze ambities zijn hoog en de krapte op de arbeidsmarkt is merkbaar. Het behalen van doelstellingen kunnen kan in de toekomst in het geding komen met een stijging van kosten als gevolg van. En door noodzakelijke inhuur van personeel stijgen de kosten.

In 2020 is **corona** als 'thema' toegevoegd waarbij het risicoprofiel is bepaald. In de loop van 2020 en 2021 zijn we steeds meer te weten gekomen over corona en de mogelijke gevolgen. We verwachten dat de impact minder wordt, maar onverwachte maatregelen en financiële effecten kunnen we nog niet uitsluiten.

Onderstaande cirkeldiagram geeft de verdeling van de risico's per thema weer.

6.2.5 Kengetallen

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A minst risicovol	Categorie B neutraal	Categorie C meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

1. Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft de verhouding aan tussen de vaste en vlottende financiering en de totale baten vóór reservemutaties en geeft een indicatie van de druk van de kapitaallasten op de exploitatie. We begeven ons ten opzichte van de signaalwaarden net in het rode gebied, wat als risicovol is aangemerkt. Door de hoge mate van gestelde zekerheden m.b.t. de leningen aan Welbions en het aflopende karakter van deze financiering zijn we gerust over deze overschrijding van de "veilige signaalwaarden".

Het tweede kengetal geeft hetzelfde weer, maar dan gecorrigeerd voor de door de gemeente aan derden (woningbouw en instellingen) doorverstrekte leningen. Met de gecorrigeerde netto schuldquote staan wij "in de middenmoot" en zitten we inde groene veilige zone.

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen (de reserves) en het balanstotaal. Een groot aandeel eigen vermogen betekent veel mogelijkheden om risico's op te vangen, en meer mogelijkheden om toekomstige investeringen te financieren. De hoogte wordt negatief beïnvloed door de financiering van de woningbouwcorporatie. Hierdoor staat er naar verhouding meer vreemd vermogen op de balans en dus relatief (t.o.v. het totaal vermogen) minder eigen vermogen. Indien de woningbouwfinanciering buiten beschouwing wordt gelaten bedraagt deze ratio in 2023 21% en in 2026 stijgt deze naar 24%.

Wij zorgen er voor, dat het eigen vermogen in balans blijft met de risico's die wij lopen. In dat kader is ons standpunt, dat het eigen vermogen voldoende buffer biedt voor de onderkende risico's. De provincie stelt geen norm, dat is aan gemeenten zelf. Maar ze hanteert de signaleringswaarden van de VNG, waarbij lager dan 20% reden is om alert te zijn op de ontwikkeling van het eigen vermogen. Het versterken van het eigen vermogen tot boven het niveau, dat vereist is als weerstandsvermogen (risico's afdekken) staat op gespannen voet met het willen besteden van middelen aan activiteiten, die de burger van ons verwacht.

3. Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding tussen de boekwaarde van de grond en de totale baten vóór reservemutaties. Het is de vraag of dit kengetal veel inzicht geeft in de risico's van grondexploitaties. De jaarlijkse herzieningen en de paragraaf grondbeleid zijn daarvoor betere instrumenten. De komende jaren zullen de boekwaarden grondexploitaties afnemen, waardoor het kengetal eveneens lager wordt. We zakken daarmee onder de 20%, wat de VNG als "minst risicovol" duidt.

4. Structurele exploitatieruimte

In hoofdstuk 4 is het begrotingssaldo (als eerste tabel) gepresenteerd als het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele begrotingsruimte te bepalen worden de totale lasten en baten verminderd met de incidentele lasten en baten. De incidentele lasten en baten zijn in bijlage 7.1.3 weergegeven. In deze bijlage is te zien dat de totale incidentele lasten in de periode 2023-2026 hoger zijn dan de incidentele baten, hetgeen voor alle jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Het structurele begrotingssaldo ziet er als volgt uit (bedragen * € 1.000):

	2023	2024	2025	2026
Saldo baten en lasten voor bestemming/resultaat voor bestemming (zie bijlage 7.1.2)	-3.914	32	11.004	4.440
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves/mutaties reserves (zie bijlage 7.1.2)	3.914	3.564	-2.089	-2.884
Begrotingssaldo 2023-2026/resultaat na bestemming (zie bijlage 7.1.2/paragraaf 4.2)	-	3.595	8.915	1.557
Waarvan saldo incidentele baten en lasten (zie bijlage 7.1.3)	1.679	1.201	2.947	2.754
Structureel begrotingssaldo 2023-2026	1.679	4.796	11.862	4.311

5. Belastingcapaciteit

Met dit kengetal wordt de hoogte van de lokale lastendruk vergeleken met het landelijk gemiddelde. Tussen de 95 en 105% wordt als "neutraal" geduid. In 2023 is de ruimte om belastingen te verhogen, als we ons spiegelen aan het Nederlandse gemiddelde, toegenomen. De waarde 90,2% valt in de categorie "minst risicovol".

6.2.6 Geprognosticeerde balans

Een geprognosticeerde balans met meerjarig inzicht geeft een beeld van de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen, en in de financieringsbehoefte. In samenhang met de kengetallen in de vorige paragraaf geeft de geprognosticeerde balans een indruk van het effect van het beleid in deze meerjarenbegroting op de vermogenspositie van de gemeente.

In de investeringen is al rekening gehouden met de al besloten investeringen voor de komende 4 jaren. De vastlegging van vermogen in vaste activa neemt geleidelijk af. Daarom kan ook het aandeel geleend geld afnemen in deze periode. Financieel gezond blijven betekent vinger aan de pols houden voor het niveau van het eigen vermogen en kritisch zijn op het lenen van geld.

Geprognosticeerde balans

Prognose meerjarenbalans	Realisatie 2021	gewijzigde Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	3.565	3.565	3.565	3.565	3.565	3.565
Materiële vaste activa	282.635	291.188	296.272	306.809	314.209	318.855
Financiële vaste activa	287.281	270.092	258.383	242.022	240.351	218.674
Totaal vaste activa	573.481	564.845	558.220	552.396	558.125	541.094
Vlottende activa						
Voorraden	67.634	63.043	63.480	63.315	57.650	56.419
Uitzettingen	61.353	46.914	27.414	27.414	27.414	27.414
Liquide middelen	709	6.941	4.554	0	0	0
Overlopende activa	27.378	27.378	27.378	27.378	27.378	27.378
Totaal vlottende activa	157.074	144.276	122.826	118.107	112.442	111.211
Totaal activa	730.555	709.120	681.046	670.503	670.567	652.305
Passiva						
Vaste passiva						
Reserves	84.586	93.960	90.046	86.483	88.572	91.455
Resultaat boekjaar	12.491	570	0	3.596	8.915	1.556
Voorzieningen	36.154	31.097	30.993	31.865	15.338	16.308
Vaste schuld	545.278	526.267	502.244	466.588	465.597	443.698
Totaal vaste passiva	678.509	651.894	623.283	588.532	578.422	553.017
Vlottende passiva						
Vlottende schuld	10.838	16.018	16.555	40.763	50.937	58.080
Overlopende passiva	41.208	41.208	41.208	41.208	41.208	41.208
Totaal vlottende passiva	52.046	57.226	57.763	81.971	92.145	99.288
Totaal passiva	730.555	709.120	681.046	670.503	670.567	652.305

Toelichting geprognosticeerde balans

Deze balans is het resultaat van de Jaarstukken 2021 met daarbij de verwachtingen van de gewijzigde begroting 2022 en deze begroting 2023-2026. Een toename van materiële vaste activa leidt tot een even grote financieringsbehoefte. De financieringsbehoefte uit zich in de Vlottende schuld, die oploopt. We hebben onder de post Uitzettingen het saldo bij de staat (schatkistbankieren) opgenomen. Dit saldo kan een deel van de financieringsbehoefte invullen.

De reserves blijven ongeveer op eenzelfde niveau. Voorzieningen nemen af, vooral doordat de voorziening voor de Veldkamp in de actualisatie van de grondexploitaties in 2025 naar nihil terug loopt. De vaste schulden lopen terug, omdat we schulden aflossen. Daartoe behoren ook leningen van Welbions, die aflopen en niet geherfinancierd worden bij gemeente Hengelo.

6.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Een groot deel van het gemeentelijk vermogen is geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kapitaalgoederen zijn van groot belang voor het functioneren van onze gemeente, onder andere op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, verkeer, vervoer en recreatie. Goed onderhoud en beheer is nodig om kapitaalvernietiging te voorkomen en om veiligheid te waarborgen.

Met het beheer en onderhoud van onze wegen, riolering, water, openbaar groen en gemeentelijke gebouwen is een grote inzet van onze middelen gemoeid. De lasten van onze kapitaalgoederen zijn onderdeel van de verschillende programma's. Deze paragraaf geeft een integraal inzicht in de kaders, ontwikkelingen, onderhoudstoestand en kosten van onze kapitaalgoederen over de programma's heen. Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt (met asteriks gemarkeerd).

In de Kadernota 2021-2024 is een start gemaakt met het inzichtelijk maken van de vervanging van kapitaalgoederen. Dit is de start van een nieuw proces hoe de gemeente om wil gaan met haar kapitaalgoederen. De komende jaren zal middels Zomernota's inzichtelijk gemaakt worden welke investeringen gedaan moeten worden om de kapitaalgoederen en openbare ruimte duurzaam te vervangen en onderhouden.

In eerdere Beleidsbegrotingen zijn bedragen opgenomen om het areaal van wegen, groen en openbare verlichting op een goed en veilig niveau te houden. Met ingang van Zomerbrief 2022-2026 zijn de overzichten v aangevuld met andere kapitaalgoederen, waaronder de verkeersregelininstallaties (VRI's) en verkeersobjecten zoals bewegwijzering.

De gemeente Hengelo zal samen met Gildebor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte uitvoeren. Speerpunten zijn het op peil houden van de dienstverlening naar de burger en de kwaliteit van de openbare ruimte. Gildebor heeft naast vaklieden ook mensen met een arbeidsbeperking aan het werk die gezamenlijk de vastgestelde kwaliteit van dienstverlening en beheer en onderhoud van de openbare ruimte leveren.

6.3.1 Wegen

Volumes

Cementbeton	141.257	m ²
Dicht asfaltbeton	1.950.095	m ²
Elementen	2.723.443	m ²
Halfverharding	180.972	m ²
Overig	59.713	m ²
Totaal	5.055.480	m²
Waaronder		
Fietspad	357.709	m ²
Rijbanen	2.693.598	m ²
Voetpad	1.209.731	m ²

Onderhoudssystematiek

De gemeente Hengelo hanteert voor het beheer en onderhoud van wegen het kwaliteitsniveau zoals deze omschreven zijn in de landelijke richtlijnen van het CROW. De wegen worden volgens een programma beheerd en onderhouden. Daarnaast worden kleine reparaties uitgevoerd naar aanleiding van meldingen van burgers.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau wordt niet veranderd. Hengelo streeft er naar om de richtlijnen van het CROW te handhaven.

Relevante veranderingen t.o.v. vorig jaar

Er zijn geen relevante veranderingen ten opzichte van vorig jaar.

Relevante beleidsnota's

- De wegennota 2003
- Het gemeentelijk verkeer- en vervoersplan 2003

Grote projecten en ontwikkelingen

- Uitleggebieden: Dalmeden: Verschillende deelgebieden binnen het plan Dalmeden worden verder ontwikkeld en de komende jaren worden in de al ontwikkelde gebieden kavels uitgegeven. Het areaal wegen en trottoirs neemt hierdoor verder toe.
- De Deldenerstraat tussen de Langestraat en de Tuindorpstraat en de Marskant en Mitchamplein zijn gereconstueerd. Nu worden de werkzaamheden aan de Bankastraat voorbereid waarbij de omgeving betrokken wordt. Hier zal het riool vervangen worden, de weg worden gereconstueerd en de laatste schakel F35 inclusief veilige oversteek voor fietsers worden voorbereid.
- Voor de binnenstad wordt de reconstructie van het Wetplein uitgevoerd.
- De openbare ruimte rondom het Twentebad wordt verbeterd en veiliger gemaakt.

Huidige staat van onderhoud

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud op verhardingen. Voor wat betreft investeringen in wegen is inmiddels een traject ingezet om dit te borgen. Jaarlijks wordt een doorkijk gemaakt voor de aankomende vier jaren. Dit wordt ook meerjarig financieel vertaald en in de Beleidsbegroting geraamd. De afgesproken methodiek geldt zowel op het gebied van verharding als op gebied van verlichting, kunstwerken en groen. De onderhoudsbudgetten zijn wel toereikend om de staat van onze wegen aan de landelijke CROW richtlijnen te laten voldoen. De veiligheid zal gewaarborgd blijven.

Kort cyclisch onderhoud wordt uitgevoerd door Gildebor. Hierbij worden meldingen verholpen en kleine reparaties aan straatwerk uitgevoerd. Het grote onderhoud aan de wegen, trottoirs en andere verhardingen wordt hoofdzakelijk uitgevoerd door aannemers in opdracht van de gemeente. Opdrachten worden verstrekt als er niet meer voldaan wordt aan de landelijke richtlijnen voor wegen of wanneer er schades geconstateerd zijn waarbij onderhoud vereist is. Zo blijft de veiligheid gewaarborgd. Wel is het nodig kritisch te blijven nadenken over het gewenste beheerniveau.

Financiën

De onderhoudsbudgetten zijn voldoende om de wegen te blijven laten voldoen aan de landelijke CROW richtlijnen. Er wordt vanuit het onderhoud van de wegen niet jaarlijks gereserveerd. Via de Zomernota worden nu jaarlijks de toekomstige vervangingen opgenomen in de begroting. Zo zijn onderhoud en vervangingen geborgd voor de komende jaren.

De budgetten zijn:

Wegen, Verkeer en Vervoer	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Salarissen en sociale lasten	894.360	894.360	894.360	894.360	894.360
Kapitaallasten ¹	1.208.518	1.384.678	1.605.702	1.799.844	1.998.859
Exploitatie-en onderhoud	6.256.351	6.238.551	6.238.551	6.238.551	6.238.551
	8.359.229	8.517.589	8.738.613	8.932.755	9.131.770

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.2 Groen

Volumes

Bomen	37.723	st.
Natuurlijke beplanting	823.199	m²
Cultuurlijke beplanting	243.747	m²
Gras	3.750.997	m²

Onderhoudssystematiek

Het onderhoud van het groen wordt uitgevoerd door Gildebor. Het groen wordt beheerd volgens de standaard beheermethodiek KOR2018. Er wordt bijvoorbeeld vermeld hoe lang het gras mag zijn, hoeveel onkruid aanwezig mag zijn in plantvakken of hoeveel beplanting mag overhangen. Ook zijn hierin zaken vermeld zoals minimale vlakheid, minimale bedekking etc. De beheercatalogus maakt onderscheid in niveaus "Hoog", "Basis" en "Laag". Bedrijventerreinen worden beheerd op niveau "Laag". Het centrum en de wijkwinkelcentra worden beheerd op niveau "Hoog". De rest van Hengelo wordt beheerd op niveau "Basis".

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is niet veranderd.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen

- Dalmeden: een gedeelte van Dalmeden wordt eind 2021/begin 2022 woonrijp gemaakt;
- Deelgebied 2 van Deldenerstraat en Mitchamplein tussen Tuindorpstraat en Langestraat wordt in de loop van 2022 afgerond;
- Herinrichting Lambertushof;
- Herinrichting markt en gedeelte centrum;
- Voortzetten project van grijs naar groen.

Huidige staat van onderhoud

De norm om in Hengelo minimaal 90% van het onderhoud uit te voeren conform het vastgestelde beeldkwaliteitsniveau wordt voor alle onderhoudscategorieën behaald. Vanwege de natte en ook zonnige periodes is er een grote toename van onkruidgroei op zowel de verhardingen als in het groen. Gildebor zal hiervoor inspanningen moeten leveren dit in 2022 weer op niveau te krijgen. Het budget voor de bestrijding van de eikenprocessierups is in 2021 al extra verhoogd. Dit heeft geresulteerd in veel minder klachten van overlast.

Financiën

De budgetten zijn voldoende voor het regulier onderhoud om de vastgestelde onderhoudsniveaus te behouden. Middels de Kadernota 2021-2024 is een methodiek afgesproken om de vervangingen te regelen. Jaarlijks wordt een doorkijk gemaakt voor de aankomende vier jaren. Dit wordt ook meerjarig financieel vertaald en in de Beleidsbegroting geraamd. De afgesproken methodiek geldt zowel op het gebied van groen als op gebied van verlichting, kunstwerken en verhardingen.

Ook wordt gekeken of een combinatie kan worden gevonden met projecten en andere onderhoudswerkzaamheden die plaatsvinden, zoals rioleringswerkzaamheden en herstraten. De budgetten zijn:

Groen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Salarissen en sociale lasten	644.355	644.355	644.355	644.355	644.355
Kapitaallasten ¹	83.337	170.855	180.436	183.892	190.242
Exploitatie-en onderhoud	5.000.792	4.985.117	5.037.042	5.021.367	5.021.367
	5.728.484	5.800.327	5.861.833	5.849.614	5.855.964

1 Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Spelen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Salarissen en sociale lasten	180.540	180.540	180.540	180.540	180.540
Kapitaallasten ¹	76.173	85.888	95.708	105.657	115.731
Exploitatie-en onderhoud	401.158	401.158	401.158	401.158	401.158
	657.871	667.586	677.406	687.355	697.429

1 Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.3 Water en riolering

Volumes

Vrij-verval riool	631.262	m
Mechanisch riool	92.867	m
Kolken	34.150	st.
Riool pompgemalen	85	st.
Drukriool-installaties	292	st.
Drainage	223.728	m

Onderhoudssystematiek

Het in stand houden van de riolering moet tegen zo laag mogelijke kosten gebeuren. Concreet betekent dit dat riolen niet worden vervangen zolang uitstel verantwoord is of alternatieven doelmatiger zijn. Het rioolvervangingsplan is gebaseerd op risico gestuurd beheer. Hierbij worden de onderhoudsinspanningen gestuurd op de gevolgen van schade. De keuze voor vervanging, relining of deelreparaties blijft maatwerk.

De gevolgen van de klimaatveranderingen maken steden minder leefbaar. Hitte, droogte, luchtkwaliteit en wateroverlast stellen ons voor nieuwe opgaven. We willen maatregelen voor extra groen en water in de stad combineren om de wateroverlast en hittestress terug te dringen en om Hengelo veel minder stenig en dus groener te maken. Bij alle projecten nemen we dit als uitgangspunt. Door het slim combineren is er beperkt aanvullende financiering nodig.

Relevante beleidsnota's

Zie: 5.2.7 Beheer Openbare Ruimte en Duurzaamheid.

Grote projecten en ontwikkelingen; wat gaan we doen in 2023

- Inrichten tijdelijke waterberging in de openbare ruimte.
- Op diverse locaties wordt drainage aangelegd in de openbare ruimte teneinde hoge grondwaterstanden te beteugelen.

- De Drienerbeek tussen de Paul Krugerstraat en de zandvang aan de Wemenstraat wordt opnieuw ingericht en gaat deel uitmaken van het Wemenpark. De voorbereidingen zijn in 2022 gestart.
- De Berflobeek achter de Marskant wordt opnieuw ingericht en krijgt meer ruimte. De beek gaat integraal onderdeel uitmaken van de nieuwe woonlocatie "Marskant"
- In 2021 zijn de klimaatdialogen gevoerd (lokaal en regionaal) en eind 2022 wordt een uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie vastgesteld. In 2023 gaan we hier uitvoering aan geven.
- Het vuilwatertransportriool tussen de Oldenzaalsestraat en de rioolwaterzuiveringsinstallatie van het waterschap Vechtstromen wordt gefaseerd gerelined. Hiertoe wordt een kunststofcoating in de rioolbuizen aangebracht.
- Waar mogelijk wordt verhard oppervlak afgekoppeld van de gemengde riolering en vertraagd afgevoerd naar de beken.
- In de binnenstad wordt herinrichting gecombineerd met de uitvoering van klimaatadaptatieve maatregelen zoals afkoppelen, realiseren van waterberging en groenaanleg.
- De wateroverlast in de Suze Robertsonstraat wordt aangepakt.
- In de Bankastraat wordt ,in combinatie met de aanleg van de F35, de riolering vervangen en een blauwe ader aangelegd. Het verhard oppervlak wordt afgekoppeld.
- In samenwerking met woningcorporatie Welbions, wordt de Bloemenbuurt klimaatadaptief ingericht.

Financiën

De budgetten voor regulier en groot onderhoud zijn vastgesteld in het GRP. Op basis van het GRP 2018-2022 zijn de budgetten voldoende. In de jaarschijven 2023-2026 is jaarlijks rekening gehouden met de groei van de lasten met 2% conform de verlenging van het huidige GRP. Dit heeft de gemeenteraad op 22 juni jl. besloten. Hoewel het beheer meer risicogestuurd plaats vindt, is de verwachting dat dit voldoende is om de eisen die aan de functionaliteit en veiligheid worden gesteld te waarborgen. Mocht een riolering onverhoopt eerder moeten worden vervangen dan gepland dan kan dit vaak worden opgelost door een andere geplande vervanging wat naar achteren te schuiven.

Op het gebied van riolering en waterhuishouding wordt samengewerkt met de Twentse gemeenten, het Waterschap Vechtstromen en de provincie Overijssel (Twents waternet). Met zogenaamde werkplaatsen wordt door gezamenlijk onderzoek geprobeerd kostenbesparingen te realiseren in de waterketen.

Water, onderdeel Riolering	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Salarissen en sociale lasten	309.660	309.660	309.660	309.660	309.660
Mutatie voorzieningen	2.208.178	2.386.687	2.696.060	2.938.786	3.206.580
Kapitaallasten ¹	1.891.940	2.012.040	2.010.316	2.084.245	2.140.415
Exploitatie-en onderhoud	4.912.821	4.929.821	4.946.821	4.963.821	4.982.821
Overhead en BCF	1.506.299	1.506.299	1.506.299	1.506.299	1.506.299
Belastingen op producenten en huishoudens	-10.828.898	-11.144.507	-11.469.156	-11.802.811	-12.145.775
	0	0	0	0	0

1 Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

Water, onderdeel Waterlopen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Salarissen en sociale lasten	32.160	32.160	32.160	32.160	32.160
Kapitaallasten ¹	533	533	532	532	531
Exploitatie-en onderhoud	129.815	129.815	129.815	129.815	129.815
	162.508	162.508	162.507	162.507	162.506

1 Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.4 Fysiek havenbeheer

Onderhoudssystematiek

In 2020 is een meerjarige onderhoudsplanung voor groot onderhoud aan de havens opgesteld. Om deze werkzaamheden te bekostigen is de voorziening groot onderhoud Haven ingesteld. Binnen deze voorziening zijn onder andere het 'op diepte houden' en het in stand houden van kades en oevers opgenomen. In 2020 hebben we een begin gemaakt met het baggeren. Dit zorgt ervoor dat de haven beter bereikbaar is voor grotere schepen.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Het onderhoudsniveau is niet veranderd.

Relevante beleidsnota's

- Havengeldverordening

Beleidskader

De wethouders van de gemeenten Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente en Lochem hebben in een eerder stadium de Samenwerkingsovereenkomst 'Gemeenschappelijk Havenbeheer Twentekanalen' (GHT) getekend.

Huidige staat van onderhoud

Gezamenlijk met de andere gemeenten is per gemeente een inventarisatie uitgevoerd van alle voorkomende voorzieningen in de haven zoals de damwanden, remmingwerken en voorzieningen voor schippers. De inventarisatie is uitgevoerd door een extern bedrijf, Nepocon. Op deze manier is er een eensluidend beeld van de havens in de genoemde gemeenten. Binnen het havenbedrijf is afgesproken dat er jaarlijks een visuele schouw en inventarisatie wordt gehouden om gebreken en onderhoud tijdig te signaleren. Bij de schouw is naar voren gekomen dat er op diverse plekken onderhoud gepleegd moet worden omdat hier gebreken zijn geconstateerd aan de afmeervoorzieningen, beschermende maatregelen tussen kade en schepen en dat er op bepaalde plekken ondieptes zijn.

Voor de haven geldt geen indeling van kwaliteitsniveaus voor onderhoud. Het is een gemeentelijke taak de haven veilig, bereikbaar en functioneel te houden. Een aantal bedrijven hebben eigen voorzieningen om te laden en te lossen, andere bedrijven maken gebruik van de 2 gemeentelijke laad- en loskades.

Financiën

In 2020 is het saldo van de bestaande reserve Haven gestort in de voorziening groot onderhoud Haven. Deze voorziening wordt jaarlijks gevoed door een dotatie vanuit de exploitatie. Deze jaarlijkse dotatie is bepaald op basis van de verwachte lasten binnen een scope van 10 jaar en is gesteld op € 50.565 per jaar.

Fysiek Havenbeheer	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kapitaallasten ¹	104.209	104.110	104.010	103.911	103.812
Dotatie in voorziening	50.565	50.565	50.565	50.565	50.565
	154.774	154.675	154.575	154.476	154.377

¹ Het onderdeel 'kapitaallasten' in de cijfermatige overzichten behoort weliswaar niet tot de scope van deze paragraaf, maar is om wille van de volledigheid hier toch zichtbaar gemaakt.

6.3.5 Gebouwen

Volumes

Vastgoed voor een wettelijke taak (onderwijs)	73
Beleidsvolgend vastgoed (kunst & cultuur, sport, welzijn, parkeren, kinderboerderij)	55
Vastgoed voor eigen organisatie (incl Gildebor en begraafplaatsen)	18
Vastgoed in grondexploitaties	4
Overig vastgoed (heroverweging eigendom, verkoop of sloop)	18

Het gemeentelijk vastgoed bestaat uit 167 gebouwen (één gebouw kan uit meerdere adressen bestaan). Deze zijn voor € 625,5 miljoen verzekerd. Het gemeentelijk bezit aan objecten bestaat onder andere uit scholen, sporthallen, buurthuizen en aankopen in het kader van grondverwerving. Als gevolg van deze diversiteit zijn de onderhoudskosten voor de gebouwen onderdeel van verschillende beleidsprogramma's.

Beheer

Het Vastgoedbedrijf beheert de gemeentelijke vastgoedobjecten. Met 'de gemeentelijke vastgoedobjecten' worden alle verhuurbare objecten bedoeld die in gemeentelijk bezit zijn. De gemeente bezit dit vastgoed als middel om beleidsdoelstellingen te halen. Het hebben van vastgoed is geen doel op zich.

Schoolgebouwen worden niet beheerd door het Vastgoedbedrijf. Schoolgebouwen zijn juridisch eigendom van de schoolbesturen. Pas op het moment dat een school leeg komt te staan komt het volledige eigendom en beheer bij het Vastgoedbedrijf te liggen. Objecten die in een grondexploitatie zijn aangekocht voor de ontwikkeling van een locatie blijven in principe in de grondexploitatie zitten en vallen onder de verantwoordelijkheid van de projectorganisatie. Het Vastgoedbedrijf zorgt wel voor het beheer en onderhoud van deze objecten.

Onderhoudssystematiek

In opdracht van het Vastgoedbedrijf wordt eens per 4 jaar een groot deel van het gemeentelijk vastgoed (met uitzondering van de onderwijsgebouwen en de objecten die op korte termijn worden afgestoten) het onderhoudsniveau, middels een herinspectie conform de NEN 2767-systematiek (conditiemeting van gebouwen en installaties door middel van een vastgelegde meet- en registreermethode) geactualiseerd. Deze informatie wordt in een meerjarenonderhoudsplanung gezet. Deze onderhoudsplanung bestrijkt een periode van 40 jaar die elk jaar, ten aanzien van de tijdstippen van onderhoud, wordt geactualiseerd. Aan de hand van het huidig en toekomstig gebruik van de vastgoedobjecten wordt dan beoordeeld welke onderhoudswerkzaamheden voor dat doel noodzakelijk zijn. Er wordt uitgegaan van minimaal onderhoudsniveau 3 (redelijke conditie) zonder ernstige gebreken.

Veranderingen in het onderhoudsniveau

Voor een groot deel van het gemeentelijk vastgoed heeft er in 2020/2021 een herinspectie plaatsgevonden om zodoende goed te kunnen sturen op de onderhoudskosten van het vastgoed en inzicht te hebben in de risico's. Uit de inspecties is gebleken dat, met uitzondering van twee kleine gebouwtjes, alle gebouwen een conditieniveau van 3 (redelijke conditie) of hoger hebben.

Collegeprogramma

In het collegeprogramma zijn geen specifieke afspraken over het onderhoudsniveau vastgelegd. In 2021 heeft het college en de raad besloten om het onderhoudsniveau voor gemeentelijke gebouwen vast te stellen op conditiesniveau 3.

Relevante beleidsnota's

- Kadernotitie "Accommodatiebeleid Sociaal en Vastgoedkaders"

Grote projecten en ontwikkelingen

- In 2023 zal verdere uitwerking gegeven worden aan de duurzaamheidsambitie.

Huidige staat van onderhoud

Uit de inspecties van 2020/2021 is gebleken dat een overgroot deel van de objecten niveau 3 (redelijke conditie) of beter heeft. Alle onderhoudsniveaus en de daar bijbehorende budgetten zijn hiermee in beeld. Voor de objecten die op korte termijn in aanmerking komen voor verkoop/sloop zijn er geen onderhoudsinspecties uitgevoerd. Het onderhoudsniveau kan voor deze objecten wat lager liggen.

Financiën

De getroffen onderhoudsvoorzieningen en de bestemmingsreserve zijn toereikend om het huidige onderhoudsniveau te bestendigen. De budgetten zijn:

	2023	2024	2025	2026
Regulier onderhoud	995.935	995.935	995.935	995.935
Groot onderhoud	1.672.143	983.077	114.5195	962.506
Totaal	2.668.078	1.979.012	2.141.130	1.958.441

Deze budgetten zijn uitsluitend ten behoeve van kosten derden. Voor het onderhoud dat door ons eigen personeel wordt gedaan (personeelslasten) zijn separate budgetten opgenomen.

Het onderhoud voor de onderwijsgebouwen (met uitzondering van noodlokalen en leegstaande schoolgebouwen) en de gebouwen die in de grondexploitaties zitten, worden niet vanuit bovengenoemde budgetten bekostigd. Het onderhoud van de objecten in de grondexploitaties worden binnen de grondexploitaties gedekt. Voor de onderwijsgebouwen krijgen de schoolbesturen een rechtstreekse bijdrage van het rijk voor het onderhoud.

6.4 Grondbeleid

Visie gemeentelijk grondbeleid

De gemeenteraad heeft de nota grondbeleid 2017-2021 op 19 december 2017 vastgesteld. De gemeente Hengelo wil met haar grondbeleid een bijdrage leveren aan de invulling van haar ambities op het terrein van o.a. wonen en economie. Het grondbeleid heeft daarmee een volgend karakter voor andere beleidsvelden en programma's. Gelet op de huidige grondvoorraad zal een actief grondbeleid voor nieuwe projecten situationeel worden toegepast. Maatschappelijk kan het wenselijk zijn om bepaalde ontwikkelingen in de stad te stimuleren of juist af te remmen. Waar nodig pakt het grondbedrijf dan een actieve rol op om zorg te dragen voor een evenwichtige ontwikkeling van de stad.

Actualiteit gemeentelijk grondbeleid

Het gemeentelijk grondbeleid vergt maatwerk. In de nota grondbeleid is er daarom voor een situationeel grondbeleid gekozen. Deze flexibele aanpak is aan te passen naar aanleiding van doelen en omstandigheden. De grondposities van de gemeente en marktpartijen zijn sterk bepalend voor de strategie die kan worden gevolgd. De gemeente heeft een sterkere ontwikkelingspositie wanneer gronden in eigendom zijn, dan in de gevallen waar ze geen grondpositie heeft. Met het innemen van strategische posities verkrijgt de gemeente een meer sturende rol in het proces en de planning van gronduitgifte. Het is wenselijk om beleid te actualiseren voor strategische aankopen om zodoende snel te kunnen anticiperen op ontwikkelingen uit de markt.

De economische ontwikkelingen op de woningmarkt hebben gevolgen voor de gebiedsontwikkeling. De woningmarkt is in de afgelopen jaren sterk veranderd. Er is sprake van een grote vraag naar woningen en als gevolg daarvan druk op de woningmarkt. Gezien de huidige vraag van de markt en het gegeven dat ook prognoses als Primos naar boven worden bijgesteld is er voorlopig nog geen sprake van krimp. We verwachten op dit moment een stabilisatie van de huizenprijzen, maar nog geen daling. Prognoses gaan altijd gepaard met een zekere mate van onzekerheid en zeker op de woningmarkt spelen veel factoren een rol die van invloed zijn op het langjarig perspectief. Als de situatie wezenlijk anders wordt, dan ontstaat mogelijk een risico dat er meer wordt geprogrammeerd dan de lange termijn behoefte. Het onderhanden werk van de gemeente kan dan minder waard worden. Er zal dan, conform wetgeving, meer voorziening getroffen moeten worden.

De provincie Overijssel en de Overijsselse gemeenten werken samen aan een kwalitatieve en kwantitatieve balans op de woningmarkt. De Gemeente maakt periodiek afspraken over de opgaven en ambities. Voor de periode 2021-2025 is deze vorm gegeven in een regionale woonagenda voor Twente. De Woonagenda creëert ruimte en flexibiliteit om de lokale woonopgave vorm te geven. Met de regionale woningbouwafspraken is er ruimte om de komende 10 jaar een toename van 3.000 tot 4.500 woningen in Hengelo te realiseren. Om de versnelling vorm te geven zijn ook de Sleutelgebieden en Sleutelprojecten aangegeven. De Sleutelgebieden zijn voor Hengelo de binnenstad en Hart van Zuid.

Bedrijventerreinen vormen een belangrijke pijler voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat en een sterke economische structuur. Vitale toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn belangrijk voor de ontwikkeling van de stad. De provincie Overijssel is zuinig met het toevoegen van nieuwe hectares bedrijventerrein. De provincie staat evenwel toe dat de gemeente een plan in procedure kan brengen wanneer het gaat om een nieuwe ontwikkeling die (1) een kwalitatieve toevoeging is op het aanbod dat (2) op een bestaand bedrijventerrein niet gefaciliteerd kan worden. De gemeente Hengelo heeft een kwantitatief evenwicht in de harde plannen. Vraag en aanbod zijn met elkaar in overeenstemming. In 2021 en iets mindere mate in 2022 is veel grond verkocht waardoor het perspectief ontstaat dat de vraag het aanbod gaat overstijgen in de komende jaren.

De verwachting is dat de behoefte aan nieuwe kantorenlocaties ook de komende jaren zal verminderen. Niet alleen het thuiswerken verkleint de vraag naar kantoorruimte, ook het flexwerken draagt hieraan bij omdat het de bezettingsgraad van de werkplekken verbetert. Een uitzondering geldt voor nieuwe kantoren nabij stationslocaties, up-to-date, centraal gelegen, goed bereikbaar met auto en openbaar vervoer, met voldoende parkeergelegenheid. Daaraan zal behoefte blijven bestaan.

Het omgevingsrecht bestaat op dit moment nog uit een groot aantal wetten en regelingen voor ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water. Zij hebben allen hun eigen uitgangspunten, werkwijzen en eisen. De rijksoverheid is van mening dat de wetgeving te ingewikkeld is geworden en dat hierdoor het starten van projecten wordt belemmerd. De rijksoverheid heeft zich ten doel gesteld om de verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, natuur en milieu beter op elkaar af te stemmen. Maar ook om gemeenten, provincies en waterschappen meer ruimte te geven om projecten uit te laten voeren. Met de Omgevingswet worden de regels voor ruimtelijke projecten gebundeld. Voor de gemeente betekent het dat bestemmingsplannen worden vervangen door één omgevingsplan. De Omgevingswet verplicht het Rijk, de provincie en de gemeente om een omgevingsvisie te maken. Daarin moeten zij rekening houden met de verschillende belangen in een gebied. Voor burgers en bedrijven betekent het dat ze, indien zij een project willen starten, nog maar één vergunning hoeven aan te vragen bij één loket.

De Omgevingswet heeft gevolgen voor het grondbeleid. De Onteigeningswet komt als zelfstandige wet te vervallen. Het onteigeningsrecht wordt geïntegreerd in de Omgevingswet. Het voornemen bestaat om de gemeente zelf het onteigeningsbesluit (de onteigeningsbeschikking) te laten nemen.

In de huidige Wet ruimtelijke ordening (afdeling grondexploitatie) is geregeld dat gemeenten bij gebiedsontwikkeling kosten kunnen verhalen op grondeigenaren (ontwikkelaars). Het exploitatieplan stuurt de wijze waarop een gebied tot ontwikkeling wordt gebracht. In de kostensoortenlijst wordt aangegeven welke kosten mogen worden verhaald en wanneer. Het exploitatieplan in de huidige vorm zal verdwijnen. Primair worden de kosten privaatrechtelijk, door middel van een overeenkomst, verhaald. Is de initiatiefnemer niet bereid om een anterieure overeenkomst met de gemeente aan te gaan, dan moeten de kosten op publiekrechtelijke wijze worden verhaald. Het bevoegd gezag neemt in het besluit dat de activiteit mogelijk maakt, regels of voorschriften op over het kostenverhaal.

Gezien de economische, demografische, wettelijke, milieutechnische en stedelijke ontwikkelingen zal de gemeente een weloverwogen ontwikkelstrategie moeten realiseren. De ambities, de aanpak en de risico's moeten zorgvuldig op elkaar afgestemd worden. Het grondbeleid zal daar waar het nodig is, aangepast moeten worden. Vooral nog houden we het situationeel grondbeleid in stand.

De gemeente laat uiteraard haar grondexploitaties aansluiten bij het BBV. Kort gaan we hieronder nog in op een aantal punten van het BBV die een nadere toelichting behoeven:

Looptijd langer dan tien jaar

De volgende gemeentelijke grondexploitaties hebben een looptijd langer dan tien jaar. In de grondexploitaties is geen opbrengstenindexering gerekend na tien jaar. Dit is een risico beperkende maatregel.

De volgende twee gemeentelijk grondexploitaties hebben een looptijd langer dan tien jaar:

- In Dalmeden verkopen we voornamelijk grotere kavels. Het is de verwachting dat er na de gestelde tienjaarstermijn nog steeds vraag is naar deze kavels;
- In Campus vielen de verkopen t.o.v. de andere bedrijventerreinen tegen. Uit voorzichtigheid is de planning voor de uitgifte gelijk gezet aan de uitgifte van de afgelopen jaren. Daarmee wordt de tienjaarstermijn overschreden.

Planresultaten en parameters grondexploitaties

Alle gemeentelijke grondexploitaties worden jaarlijks middels de herziening grondexploitaties vastgesteld door de Raad. De Raad heeft de parameters, die in de grondexploitaties gebruikt worden, in december 2021 vastgesteld. In 2022 is de inflatie (en daarmee de kostenindexering) fors toegenomen. De verwachting voor de inflatie van 2023 van deskundige partijen (DNB, ABN) is ruim 3%. Maar aan die voorspelling zitten nog veel onzekerheden zoals de oorlog in Oekraïne. Voorgesteld wordt om aan het eind van het jaar, als de parameters worden vastgesteld door de Raad, een uitgebreide analyse te maken. Het gaat om de volgende parameters:

Omschrijving	2023-2024	2025 t/m 2031	2032 ev
Kostenindexering	3%	2%	2%
Rente	1,54%	1,54%	1,54%
Opbrengstenindex bedrijven	2%	2%	0%
Opbrengstenindex woningbouw	3%/2%	2%	0%
Opbrengstenindex kantoren	0%	0%	0%
Opbrengstenindex overig	0%	0%	0%

In de onderstaande tabel staan de resultaten per grondexploitatie:

Omschrijving	Boekwaarde 31-12-2021	Eindwaarde jaarrekening 2021	Voorziening 2021	Einde looptijd GREX
<i>Verliesgevend</i>				
Woningbouw				
104 Lange Wemen	2.164.261	-2.483.816	2.387.366	2023
006 Landmanserve	2.831.972	-3.040.844	2.922.764	2023
028 Marskant	3.739.064	-1.503.886	1.362.116	2026
101 Broek Noord	10.895.583	-5.021.296	4.638.902	2025
102 Broek Oost	363.561	-1.304.911	1.279.325	2022
HART VAN ZUID				
701 Hijschveste	3.508.043	-5.978.188	5.414.629	2026
702 De Smelterij	2.248.003	-3.066.680	2.889.801	2024
703 Hoofdinfrastructuur	279.501	-285.829	280.224	2022
704 Appendage	1.556.305	-4.441.636	4.103.385	2025
711 De Koppeling	6.904.188	-7.144.134	6.097.449	2029
712 De Vereeniging	-845.935	765.990	-750.971	2022
713 De Noordelijke Laan	-2.947.004	2.976.337	-2.917.978	2022
714 De oude Ketelmakerij	-1.313.315	-3.338.314	2.906.203	2028
715 Zuidelijke laan HvZ	3.239.424	-3.555.841	3.417.763	2023
716 Kanaalzone	2.326.319	967.074	-893.427	2025
790 De Hofmakerij en De Verbinding	2.129.627	-2.214.432	2.045.793	2025
Bedrijventerrein				
016 Gezondheidspark	14.105.602	-6.131.967	5.130.956	2030
035 Oosterveld	11.828.948	-2.952.659	2.838.003	2023
096 Campus	19.170.143	-11.088.836	8.572.031	2034
Exploitaties buiten gemeentelijke administratie				
De Veldkamp	38.382.194	-25.043.296	16.094.702	2025
BBV De Veldkamp			297.844	2025
Subtotaal verliesgevend	120.566.485	-83.887.162	68.116.880	
<i>Winstgevend</i>				
			Contante Waarde	
Woningbouw				
044 Veldwijk Noord	-1.841.390	1.024.933	985.134	2023
052 Dalmeden	16.710.394	32.051.648	24.291.143	2035
583 Herontwikkeling Beckumerstraat	-360.731	553.584	521.655	2024
XXX Wijkerslokatie Hemmelhorst	4.857.145	2.700.121	2.259.341	2030
Bedrijventerrein				
Businesspark XL	50.388.433	7.716.285	7.128.654	2025
Subtotaal winstgevend	69.753.851	44.046.571	35.185.927	

Grondexploitaties die in de bovenstaande tabel bij de boekwaarde een negatief bedrag hebben staan, hebben een spaarsaldo. Voor veruit de meeste grondexploitaties geldt dat niet, aangezien de kosten vrijwel altijd voor de baat komen.

Bij de behandeling van de jaarstukken op 13 juli is aangegeven dat er een fout geconstateerd is in de grondexploitatie van Dalmeden. Deze fout wordt hersteld in de 2e Beleidsrapportage 2022. Op het moment van schrijven van de beleidsbegroting is er nog geen besluit genomen door de Raad en dus

moet conform het budgetrecht de onjuiste versie worden weergegeven in de begroting. Omdat het om een fout gaat is er voor gekozen om de versie zonder fout mee te nemen in de paragraaf grondbeleid (en er dus vanuit te gaan dat de Raad besluit om de fout te herstellen).

De boekwaarden van De Veldkamp, wijkerslocatie Hemmelhorst en Businesspark XL zijn niet opgenomen in de gemeentelijke administratie. De boekwaarde van wijkerslocatie Hemmelhorst en De Veldkamp is opgenomen in de administratie van de gemeente Borne en de boekwaarde van Businesspark XL is opgenomen in de administratie van de Gemeenschappelijke Regeling BXL. De gemeente Hengelo is (risicodragend) deelnemer in deze grondexploitaties. Bovenstaande resultaten hebben betrekking op het totaal (op de voorziening na), dus niet uitsluitend het Hengeloos deel. Daarnaast is er een specifieke voorziening opgenomen voor de Veldkamp die te maken heeft met de BBV. De gemeente Borne mag, conform de BBV, niet al haar rentelasten in rekening brengen bij de grondexploitatie de Veldkamp. Door de regelgeving heeft de gemeente Borne een nadeel en Hengelo een voordeel. Daarover zijn afspraken gemaakt en jaarlijks wordt een vergoeding van het rentenadeel betaald aan Borne. Voor die betaling is een voorziening getroffen conform de regels van het BBV.

De grondexploitaties met een negatief bedrag op eindwaarde zijn de grondexploitaties met een verlies. Voor het verlies treffen we (voor ons aandeel) op contante waarde een voorziening. Die voorziening voor alle tekortexploitaties is per 31 december 2021 € 68,1 miljoen.

De resultaten van de deelprojecten van Hart van Zuid worden afzonderlijk inzichtelijk gemaakt, maar Hart van Zuid wordt als één project beschouwd en er wordt voor het totale resultaat één voorziening getroffen. De positieve resultaten van deelprojecten zijn in deze voorziening verdisconteerd.

Ontwikkeling algemene reserve grondexploitatie

De afgelopen jaren is het saldo van de algemene reserve grondexploitatie gestegen. Enerzijds door een gezond financieel beleid en anderzijds door het vroegtijdig moeten nemen van verwachte winsten. Waar dat tot voor kort niet mocht, is het tegenwoordig juist verplicht. Op 13 juli 2022 is de jaarrekening behandeld in de Raad en is er melding gemaakt van een fout in de jaarrekening voor het project Dalmeden. Toegezegd is dat deze wijziging mee wordt genomen in de 2e Beleidsrapportage 2022. Op het moment dat de begroting wordt geschreven, is het nog niet duidelijk of de Raad besluit de fout te herstellen. In deze paragraaf grondbeleid worden daarom twee regels over de reserve grondexploitatie gepresenteerd. We gaan er vanuit dat de Raad besluit om de fout te herstellen en dat de tweede regel in de tabel hieronder de juiste weergave geeft van de algemene reserve grondexploitatie.

Stand van de algemene reserve grondexploitatie

De reserve bedroeg bij de herzieningen (zaaknummer:3422735) per eind 2021 € 20,4 miljoen.

In de tabel hieronder staat de verwachte stand van de reserve per 31-12 in de komende jaren (* miljoen):

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve grondexploitatie	20,4	21,4	23,6	27,0	31,6	34,7
Algemene reserve grondexploitatie inclusief correctie Dalmeden	19,6	20,6	22,8	26,2	30,8	33,9

Risico's

Het geraamde financiële gevolg van het totale risicoprofiel is € 7,9 miljoen bij deze begroting (bij 90% betrouwbaarheid). Dit is het risico profiel waarbij we er vanuit gaan dat de Raad besluit om in de 2e Beleidsrapportage 2022 de correctie in Dalmeden door te voeren. Bij de laatst vastgestelde herzieningen was het risico € 9,2 miljoen.

Hieronder staan de tien grootste risico's vermeld (tussen haakjes staat welke invloed het betreffende risico heeft op het totale risicoprofiel).

1. Ontwikkeling van de rente

Momenteel profiteren we van een historisch lage rekenrente voor de grondexploitaties. Toch is de rente inmiddels weer langzaam aan het stijgen. Aanleiding voor de rentestijging is dat de inflatie hard is toegenomen en dat de politieke situatie in Europa onzeker is. Op de kapitaalmarkt vertaalt dit zich in een oplopende rente (21,1%).

2. Dalmeden

Bij het bestemmingsplan van Kamers maakt de gemeente de keus om meer groen en dus minder uitgeefbare vierkante meters grond te realiseren (13,8%).

3. Verkaveling Campus

De verkopen van kavels in Campus verlopen moeizaam, terwijl de markt voor bedrijfskavels juist enorm verbeterd is. De gemeente kan de keus maken om meer bedrijfskavels te realiseren en wat minder kantoor gerelateerde kavels. De opbrengsten voor de bedrijfskavels worden lager ingeschat, waardoor de exploitatie verslechtert (13,6%).

4. Verkaveling Gezondheidspark

De verkopen van kavels in het Gezondheidspark verlopen moeizaam, terwijl de markt voor bedrijfskavels juist enorm verbeterd is. De gemeente kan de keus maken om meer bedrijfskavels te realiseren en wat minder gezondheid gerelateerde kavels. De opbrengsten voor de bedrijfskavels worden lager ingeschat, waardoor de exploitatie verslechtert (9,6%).

5. Algemeen risico op grondprijsdaling

De gemeente heeft extern onderzoek laten doen naar marktconforme prijzen. Dat heeft geresulteerd in een sterke stijging van de prijzen. Dit is vastgelegd in de grondprijzennotitie van 2022. Als de markt voor de grondverkoop verslechtert, komen de grondprijzen onder druk komen te staan (9,4%).

6. Hart van Zuid

In de grondexploitatie van de Koppeling is ervan uitgegaan dat 15.000 m² kantoren gerealiseerd worden. Gezien de leegstand van kantoren in Hengelo en maatschappelijke ontwikkelingen (meer thuiswerken) bestaat het risico dat de grondopbrengst die geraamd is voor het kantorenprogramma van de Koppeling niet volledig gerealiseerd wordt (4,1%).

7. Afzet bedrijventerreinen

De actuele politieke situatie in Europa kan de afzet van kavels voor bedrijventerreinen beïnvloeden. Wanneer potentiële optanten afzien van de aankoop vanwege onzekerheid, zal dit leiden tot extra plan- en financieringskosten (4,0%).

8. Dalmeden

Bij het bestemmingsplan van Meander Noord moet de gemeente, door bezwaren op het bestemmingsplan, terugvallen op oude plannen. Dan kunnen er minder uitgeefbare vierkante meters grond gerealiseerd worden (3,9%).

9. Hart van Zuid

Aan de subsidie die is toegezegd vanuit de Woningbouwimpuls zijn voorwaarden verbonden. Als niet aan de subsidievoorwaarden voldaan wordt, kunnen subsidies lager worden vastgesteld. (3,9%).

10. Hart van Zuid

In de berekening van de onrendabele top van de ondergrondse parkeergarage in de grondexploitatie van de Oude Ketelmakerij is ervan uitgegaan dat 20 deelauto's gefaciliteerd gaan worden waardoor 60 parkeerplaatsen kunnen vervallen. Wanneer geen deelauto's gefaciliteerd worden, zullen 60 extra parkeerplaatsen in de ondergrondse parkeergarage gerealiseerd moeten worden. Hiernaast worden de parkeernormen uit de parkeernormennota gemonitord. Wanneer uit de monitoring blijkt dat er meer parkeerplaatsen nodig zijn, zullen er meer gerealiseerd moeten worden (2,5%).

De tien grootste risico's bepalen tezamen afgerond 85,9% van de benodigde weerstandscapaciteit van het grondbedrijf.

6.5 Financiering

Inleiding

De paragraaf financiering beschrijft de beleidsvoornemens ten aanzien van het beheer van de financieringsportefeuille. Vanwege de risico's die ontstaan als een tekort aan liquide middelen optreedt of als overtollige middelen te voortvarend worden uitgezet is de financiering, meer dan andere beleidsterreinen, sterk wettelijk verankerd. Met name de Wet Fido en de uitvoeringsregeling van deze wet (Ruddo) geven de kaders aan waarbinnen gemeenten mogen handelen. Zo heeft het verplichte schatkistbankieren bij het Rijk de mogelijkheden om overschotten te beleggen beperkt. Alle tegoeden van decentrale overheden worden automatisch afgeroomd en bij het Rijk belegd. Daarnaast hebben we als gemeente in de "Verordening op het financiële beleid en beheer van de gemeente Hengelo 2021" (art. 10) en in het Treasurybesluit 2021 regels met betrekking tot de financieringsfunctie opgesteld. In 2021 hebben we de mogelijkheden van geld uitlenen en garanties afgeven vastgelegd in de "Beleidsregels leningen en garanties gemeente Hengelo 2021".

Wat willen we bereiken

1. over voldoende financiële middelen beschikken om de begrotingstaken binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting uit te kunnen voeren (aantrekken of uitzetten);
2. een duurzame toegang tot financiële markten verkrijgen tegen acceptabele condities;
3. de risico's verbonden aan de treasuryfunctie beheersen (renterisico's, liquiditeitsrisico's en kredietrisico's).

Hoe gaan we dit doen

a. We anticiperen op onze liquiditeitsbehoefte

We stellen prognoses op van onze toekomstige liquiditeitsbehoefte. We houden daarbij rekening met mutaties in de huidige leningenportefeuille en waardeontwikkeling van bestaande activa en de voorgenomen vervangingsinvesteringen. Voor zover investeringen al in de meerjarenbegroting zijn opgenomen nemen we deze als basis voor de liquiditeitsbehoefte. Het vroegtijdig signaleren van liquiditeitsfluctuaties blijkt weerbarstig. Niet zelden worden investeringen uitgesteld. Anderzijds kunnen nieuwe investeringen ook snel besloten worden en op korte termijn een liquide behoefte veroorzaken. De gemeente heeft op dit moment nog geen noodzaak om op korte termijn leningen aan te trekken. Net als in 2022 wordt er in 2023 nog geen nieuwe financieringen verwacht. In 2024 en 2025 is de kans groter op herfinanciering van aflopende leningen.

b. We leggen goede contacten met relaties die kennis hebben van de geld- en kapitaalmarkt

Als overheidsinstelling hebben we een goede toegang tot de kapitaalmarkt. We moeten dan wel financieel gezond blijven. Alle banken moeten in opdracht van de ECB (Europese Centrale Bank) hun klanten monitoren door middel van risicomethodieken. Door onze lage solvabiliteit behoren we tot de gemeenten, die gevolgd worden (13,3% eind 2021). Naast de sectorbanken BNG en NWB maken we ook gebruik van tussenpersonen, die gespecialiseerd zijn in transacties op de geld- en kapitaalmarkten. De BNG is onze huisbank en houdt ons net als de tussenpersonen goed op de hoogte van de ontwikkelingen op de markt. De sterk stijgende inflatie van dit moment komt mede door de situatie in Oekraïne, de ECB heeft middels twee renteverhogingen gereageerd op de hoge inflatie. Bij het aantrekken van nieuwe financieringen merken wij het effect van de gestegen rentes. Doordat wij integrale financiering toepassen zijn wij in staat om nieuwe financieringsbehoefte in tijd te spreiden. Daarmee kunnen wij de gevolgen van een stijging van rente zoveel mogelijk beperken.

c. We beperken onze risico's

In beginsel verstrekken wij geen nieuwe leningen en garanties meer. We hebben maatregelen genomen om onze portefeuille uitgeleend geld te verkleinen. Verenigingen en instellingen hebben leningen afgesloten in een relatief dure periode; ze betalen vaak tussen de 3% en 7% rente. Het huidige beleid is erop gericht dat vervroegd aflossen bespreekbaar is wanneer dit ons risicoprofiel verlaagt, maar heronderhandelen over de rentevoet doen we niet. Diverse verenigingen en

instellingen hebben inmiddels gebruik gemaakt van de coulance om eerder af te lossen. Het aantal uitgeleende geldleningen neemt hierdoor versneld af.

We accepteren nog slechts borgstellingen waarbij we het risico kunnen delen met de Stichting Waarborgfonds Sport. Uitgangspunt blijft dat een vereniging of stichting zonder de lening in haar voortbestaan zou worden bedreigd en dat de totale financiële huishouding van de aanvrager rente en aflossing mogelijk maakt, zodat het risico voor de gemeente beperkt is. Uitsluitend als het college van oordeel is, dat er zeer ongewenste maatschappelijke effecten optreden als we een verzoek tot borgstelling weigeren, kan een uitzondering gemaakt worden.

De woningbouwcorporatie Welbions sluit geen nieuwe leningen meer af bij de gemeente. De afgesloten leningen kunnen ongewijzigd "aflopen" zoals dit contractueel is afgesproken. De leningenportefeuille uitgeleend geld neemt door aflossingen van Welbions jaarlijks af. De woningbouwcorporatie kan haar financiering nu zonder directe bemoeienis van de gemeente realiseren. Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw staat in eerste lijn garant. Wij hebben nog een achtervangfunctie voor de leningen van woningcorporaties. De kans dat we in de toekomst schade lijden door aanspraak op deze achtervangfunctie is zeer klein, omdat we pas aangesproken worden als WSW en gezamenlijke woningcorporaties in Nederland de schulden niet kunnen dekken.

We lopen ook risico's door het financieren van verbonden partijen en deelneming in andere rechtspersonen. De risico's van verbonden partijen worden toegelicht in de betreffende paragraaf. De risico's op verliezen bij deelnemingen zijn beperkt tot de boekwaarde. Vaak heeft financiering in een ver verleden plaatsgevonden, waardoor de boekwaarde vele malen lager is dan de reële waarde van de deelneming. De hogere marktwaarde biedt beperkte kansen, omdat de aandelen in de meeste gevallen alleen overdraagbaar zijn aan medeoverheden en dan vaak ook nog met kwalitatieve eisen, bijvoorbeeld in de vorm van verplichte dienstenafname. Dit beperkt de verhandelbaarheid. Waar verhandelen mogelijk is zonder het publieke belang te schaden zullen we dit overwegen. De keerzijde, het wegvallen van structurele dividendbaten na verkoop, wordt in de afweging meegenomen.

In de volgende tabel zijn de deelnemingen opgenomen, die een meer dan symbolische balanswaarde vertegenwoordigen of een dividendinkomst genereren. De waardes zijn weergegeven in euro en hebben betrekking op de aandelen van onze gemeente.

Aandelen van	Aantal aandelen Hengelo	Boekwaarde aandelen	Markt-waarde aandelen 1)	Dividend 2023
BNG Bank NV	174.486	436.215	15.900.000	388.000
Enexis NV	213.099	40.840	3.019.000	130.000
Twence BV	105.681	-	18.600.000	150.000
Twente Milieu NV	340	154.285	2.274.000	-
Overige deelnemingen				50.000
Totaal alg. middelen in programma 9	493.606	631.340	39.793.000	718.000
Twence BV (afvalbegroting in programma 7)				529.000
Totaal				1.247.000

¹⁾ Omdat de aandelen niet vrij verhandelbaar zijn, is de marktwaarde indicatief.

d. We stellen een financieringsbehoefte op en beheren de leningenportefeuille

Vanuit de gulden financieringsregel, dat vaste activa gefinancierd moeten worden met lang vreemd of eigen vermogen, wordt kort vreemd vermogen enkel aangetrokken om tijdelijk een tekort op te vangen. De mogelijkheid om rood te staan of kasgeld aan te trekken wordt beperkt door de wettelijke bepalingen van de kasgeldlimiet: we mogen op grond van de Wet Fido niet langdurig meer dan 8,5% van onze begrotingsomvang kort financieren. Een enkele overschrijding is niet maatgevend. Als we 3 kwartalen achtereen overschrijden moeten we dit melden aan de provincie en een herstelplan voorstellen. Deze bepaling voorkomt dat nadelige effecten ontstaan als de variabele rente snel stijgt, een kenmerkend risico van de geldmarkt. Het volgende overzicht laat per begrotingsjaar de maximale

schuldbedragen zien die in rekening courant of als kasgeldlening mogen worden afgesloten (bedragen * € 1.000):

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Begrotingstotaal	347.425	337.943	349.829	327.298
Percentage cf regeling	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Toegestane kasgeldlimiet (1 x 2)	29.531	28.725	29.735	27.820

Een tweede norm, waar we aan toetsen is de renterisiconorm. Door te zorgen voor spreiding in aflossen van bestaande leningen voorkomen we dat we in enig jaar een te groot deel van onze schuld opnieuw moeten afsluiten. Dit zou in een periode van hoge rentes kunnen leiden tot een forse stijging van onze structurele rentelasten en daardoor een te zware aanslag vormen op de beschikbare algemene middelen. We mogen maximaal 20% van het begrotingstotaal per 1/1 van elk jaar oversluiten (bedragen * € 1.000).

Renterisiconorm	2023	2024	2025	2026
Begrotingstotaal	347.425	337.943	349.829	327.298
Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (1 x 2)	69.485	67.589	69.966	65.460
Renterisico (volume renteherzieningen en aflossingen)	18.302	23.744	18.303	31.560
Ruimte onder de risiconorm (3 - 4)	51.183	43.845	51.663	33.900

Het renterisico bestaat uit de verplichte aflossingen. Renteherzieningen zijn alleen afgesproken bij geldleningen die doorgeleend worden aan woningcorporatie Welbions. Hiervoor dragen wij als gemeente geen risico. Dit geldt ook voor de aflossingen van leningen, waar een even grote aflossing van de woningcorporatie aan ons tegenover staat.

We toetsen permanent de kasgeldlimiet. We verwachten deze de komende jaren niet te overschrijden. Uit het overzicht van de renterisiconorm blijkt dat we verwachten ruim aan de norm te voldoen voor de periode van deze Beleidsbegroting.

We speculeren niet. De gemeente Hengelo heeft geen beleggingen of derivaten uitstaan bij marktpartijen. Doordat de rijksschatkist dagelijks positieve rekeningsaldi afroemt is er geen mogelijkheid meer om uitzettingen op korte termijn te doen.

Verdere beleidsuitgangspunten

- **We passen totaalfinanciering toe**

Bij de financiering van de gemeentelijke activiteiten wordt de gemeente als één geheel beschouwd. We spreken van totaalfinanciering of integrale financiering. Dat houdt in dat bij het bepalen van de financieringsbehoefte alle inkomsten en uitgaven betrokken worden, zowel reguliere activiteiten als projecten. Door totaalfinanciering worden de rentekosten geminimaliseerd. Leningen worden op de meest optimale momenten aangetrokken, rekening houdend met de gemeentelijke rentevisie, de Wet Fido, de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

- **We rekenen reële rente toe aan de taakvelden**

We rekenen rente toe aan de taakvelden. Op basis van de werkelijke kosten van geld lenen bepalen we de omslagrente voor de toerekening aan de taakvelden. Als gevolg van een periode met lage rentes en een financieringsbehoefte die in werkelijkheid lager uitviel hebben we het omslagpercentage in het verleden in stappen verlaagd van boven de 5% naar 2% in 2019, 1,5% in 2021 en 0,1% in 2022. Voor de begroting van 2023 is de omslagrente opnieuw berekend en komt uit op 0,1% uit. Er wordt rekening gehouden met de stijgende rentes en eventuele stijgende trends in de toekomst. De omslagrente zal bij een stijgende financieringsbehoefte en marktrentes meestijgen, voor 2023 merken we dit nog niet omdat we een lage financieringsbehoefte verwachten. Uitzonderingen zijn de rente die (verplicht)

aan de grondexploitaties wordt toegerekend en de rente op vervangingsinvesteringen, die annuïtair zijn berekend (historisch hogere rente).

Financieringsbehoefte

Alle bezittingen en vorderingen moeten gefinancierd zijn met eigen of lang of kort vreemd vermogen. We voorspellen in de meerjarenbegroting onze toekomstige baten en lasten. Hieruit leiden we de toekomstige uitgaven en inkomsten en de toekomstige toe- of afname van bezittingen af. Het gedeelte van onze bezittingen, dat nog niet gedekt is met aanwezig eigen vermogen of al aangetrokken vreemd vermogen is de financieringsbehoefte. Positieve getallen duiden op een verwacht financieringsoverschot, negatieve getallen duiden op een investeringsbehoefte.

Financieringsbehoefte uit:	2023	2024	2025	2026
Exploitatie	18.000	19.000	21.000	22.000
(Des)investeringen	-3.000	-3.000	-32.000	-3.000
Financiering	-12.000	-19.000	-13.000	-26.000
Financieringsbehoefte (-) of -overschot (+)	3.000	-3.000	-24.000	-7.000

Inzicht in rentelasten, renteresultaat en wijze van toerekenen van rente

De volgende tabel geeft voor het begrotingsjaar 2023 aan hoe vanuit rentelasten, rentebaten en rentetoerekening het renteresultaat tot stand komt.

Omschrijving	Bedrag
a. De externe rentelasten over de korte en lange financiering	13.391.000
b. De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-10.280.000
Saldo externe rentelasten en rentebaten	3.111.000
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-1.996.000
c2. De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-1.938.000
c3. De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	1.054.000
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	231.000
d1. Rente over eigen vermogen	-
d2. Rente over voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	231.000
e. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-112.000
f. Renteresultaat op het taakveld Treasury ¹⁾	119.000

¹⁾Het renteresultaat is een positief renteresultaat; deze tabel is zo geadviseerd door de commissie BBV.

Het resultaat op het taakveld Treasury is € 119.000.

6.6 Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn samenwerkingsverbanden, waarin we een bestuurlijk én financieel belang hebben. We zitten in het bestuur van deze organisatie of hebben stemrecht in de ledenvergadering/aandeelhoudersvergadering én lijden verlies als de organisatie failliet gaat of als wij aangesproken kunnen worden als ze haar verplichtingen niet kan nakomen.

De beleidskaders rondom verbonden partijen liggen vast in de nota "Beleidskader Verbonden Partijen Hengelo 2013", hierna "beleidskader" genoemd. Het financiële risico is het risico, dat de gemeente loopt als de verbonden partij failliet gaat of aanspraak maakt op niet begrote bijdragen van de gemeente. Bestuurlijke risico's treden op als de gemeente aangesproken kan worden op haar bestuurlijke rol in de verbonden partij.

In de verschillende programma's in hoofdstuk 5 gaan we in op de bijdrage van deze partners aan maatschappelijk gewenste effecten en programmadoelstellingen. In deze paragraaf kijken we naar de kracht en zwakke punten van de organisaties zelf en de risico's die de samenwerking voor de gemeente oplevert.

Beleidskaders

De basis van het beleid is dat we samenwerking met een partij aangaan als dit het geëigende middel is om een gewenst maatschappelijk effect voor de Hengelose inwoners te realiseren. Daarmee moet de samenwerking nuttig zijn, bijdragen aan de hierin door ons geformuleerde doelstellingen. Tegenover dit nut staan de kosten voor de gemeente en het risico dat de gemeente loopt door de deelname. Deze invalshoeken moeten in balans zijn; een groter risico kunnen we pas accepteren als de bijdrage aan de doelstellingen eveneens groot is.

Bij de samenwerking gaan we uit van de zelfstandigheid en kracht van de professionele organisatie, aan wie we taken hebben toevertrouwd. In het bestuur van de organisatie worden besluiten genomen, waarmee de gemeenteraad op meer afstand staat, dan bij uitvoering in de eigen organisatie.

We zetten in op goede informatie aan onze gemeenteraad. Dat doen we door beleidsvoornemens en financiële gevolgen hiervoor voor de gemeentebegroting in begrotingen van de samenwerkingsverbanden aan de gemeenteraad uitgebreid toe te lichten, waardoor de gemeenteraad zelf kan afwegen of er voldoende wordt bijgedragen aan de door haar gewenste koers en of ze de financiële consequenties acceptabel vindt.

We betrekken de gemeenteraad in en buiten de P en C-cyclus bij belangrijke ontwikkelingen bij verbonden partijen.

Wetswijziging versterking positie van gemeenteraden

Per 1 juli 2022 is het wetsvoorstel "Versterken van de democratische legitimatie van gemeenschappelijke regelingen" in werking getreden. De wet versterkt de positie bij besluitvorming en de controlerende rol van gemeenteraden door hen meer inspraak te geven bij het treffen van gemeenschappelijke regelingen en bij het nemen van besluiten door de besturen daarvan. Verplichte wijzigingen die geen wijziging van de Gemeenschappelijke regelingen (GR'en) inhouden gaan direct in en nieuwe bepalingen waarvoor de tekst van de gemeenschappelijke regeling moet worden gewijzigd moeten 1 juli 2024 zijn aangepast.

De gemeenten hebben met de GR'en de handen ineen geslagen om alle wijzigingen tijdig geïmplementeerd te krijgen. Voor de procesregie is een regiegroep Wgr voorgesteld. Het proces is in 3 fases opgedeeld met elk een einddatum: informatie (nov. 2022), kaderstelling (juli 2023) en besluitvorming (juni 2024).

De wijzigingen hebben o.a. betrekking op keuzes tussen wel of niet zienswijzen bij verschillende onderwerpen, wel of niet een initiatief nemen voor burgerparticipatie of wel of niet een adviescommissie (waarin raadsleden) opnemen in de regeling.

Risicomanagement bij de verbonden partijen

We kunnen risico's bij verbonden partijen op meer manieren volgen. Verbonden partijen analyseren risico's en zetten deze af tegen het weerstandsvermogen. Hierover rapporteren ze in de begrotings- en verantwoordingsstukken. Daarnaast vindt u in deze paragraaf de verplichte BBV-tabellen met

informatie over financiële kengetallen, zoals bijvoorbeeld eigen vermogen, schuldpositie en resultaten.

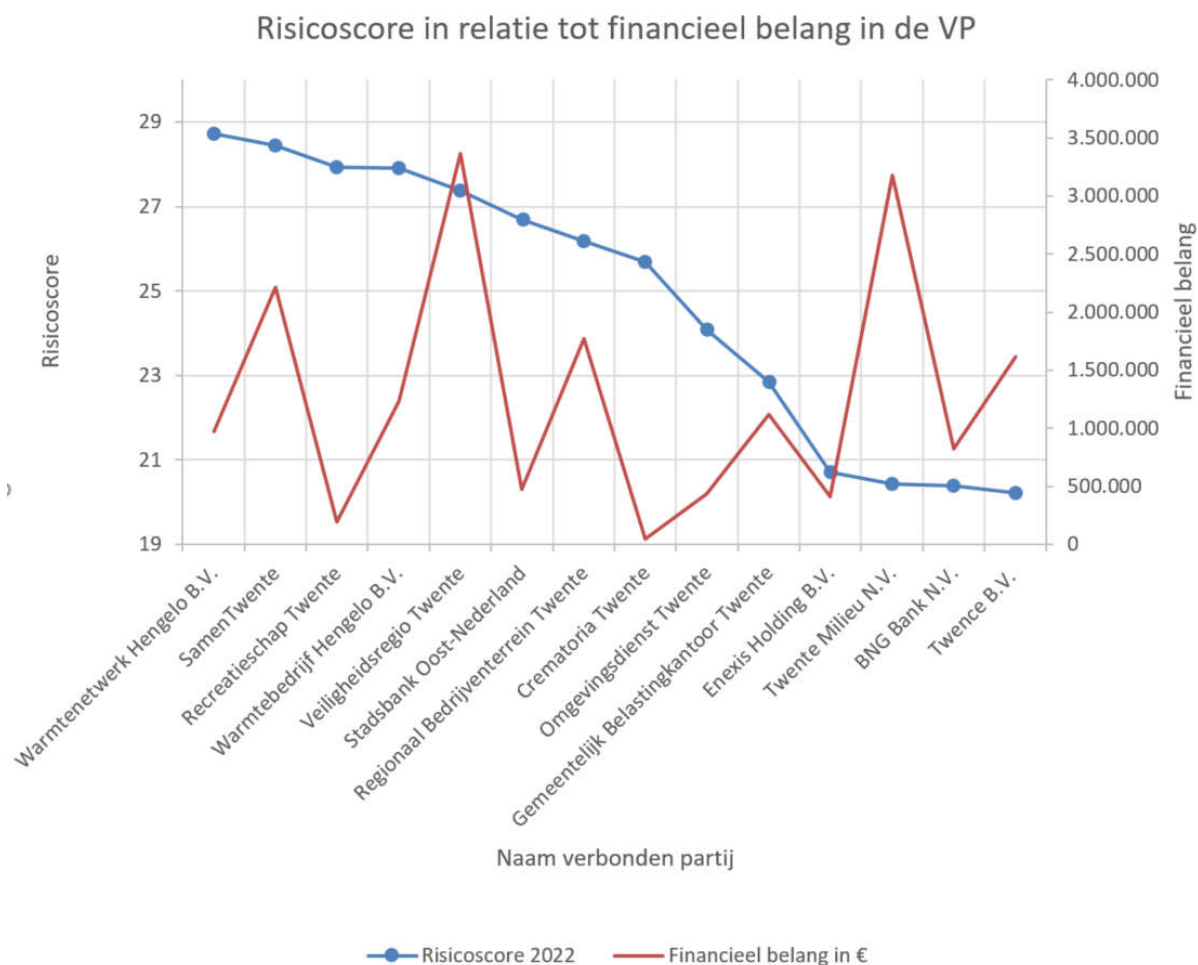
Daarnaast werken enkele gemeenten samen in een uniforme risico-inventarisatie van de verbonden partijen. De verbonden partijen beantwoorden risicovragen, die wij analyseren, rubriceren en scoren. We hebben de partijen ingedeeld in 3 risicoklassen: laag risico, gemiddeld en hoog. Deze risicoscore is de weging van de score op grond van de risicovraag bij de verbonden partij en het financieel belang van Hengelo in de verbonden partij. In volgende overzicht worden de resultaten weergegeven.

Naam verbonden partij	Risicoscore organisatie	Financieel belang	Risicoscore totaal
SamenTwente	Hoog	Groot	Hoog
Recreatieschap Twente	Hoog	Laag	Gemiddeld
Veiligheidsregio Twente	Hoog	Groot	Hoog
Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden-Twente	Gemiddeld	Zeer groot	Hoog
Stadsbank Oost-Nederland	Gemiddeld	Laag	Gemiddeld
Crematoria Twente	Gemiddeld	Laag	Laag
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Gemiddeld	Gemiddeld	Gemiddeld
Omgevingsdienst Twente	Gemiddeld	Laag	Gemiddeld
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Laag	Gemiddeld	Gemiddeld
BNG Bank N.V.	Laag	Gemiddeld	Laag
Twente Milieu N.V.	Laag	Groot	Gemiddeld
Twence B.V.	Laag	Gemiddeld	Gemiddeld
Enexis Holding B.V.	Laag	Laag	Laag
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	Hoog	Gemiddeld	Hoog
Twente Board	Hoog	nbn	Gemiddeld

De verbonden partijen met een totaalscore "laag" worden passief gevolgd. Bij een score "gemiddeld" hoort een intensiever toezichtsregime. We zetten meer in op tussentijdse rapportages, volgen via het accountmanagement de ontwikkelingen en stellen kritische vragen in het ambtelijk overleg.

Bij een score "hoog" is er intensief en gepland regelmatig contact tussen de accountmanager en de organisatie en accountmanager en medewerker verbonden partijen. In het bestuurlijk overleg worden risico's besproken. We geven een toelichting als de inschaling "hoog" is of als de score gewijzigd is t.o.v. de analyse 2021.

Het financieel belang in een verbonden partij zegt iets over het verlies wat we zouden kunnen lijden als een partij het hoofd niet boven water houdt. Bij een hoog financieel belang zien we graag een lage risicoscore, als een duiding van goed bestuur, goede kwaliteit in dienstverlening, financiële zekerheid en goede verantwoording richting de deelnemer/ aandeelhouder. Hoe risicoscore en financieel belang zich tot elkaar verhouden is weergegeven in volgende grafiek.

Actualiteiten bestaande verbonden partijen

In dit onderdeel vindt u actuele ontwikkelingen en de visie van de verbonden partij op de begrotingsperiode. We schetsen actuele ontwikkelingen met doorwerking naar de toekomst en voor de partijen met een risicoscore totaal "hoog" lichten we toe wat hiervan de voornaamste oorzaken zijn. Ook wijzigingen in de risicoscore ten opzichte van het voorgaande jaar wordt toegelicht.

SamenTwente

Het Openbaar Lichaam Gezondheid heet inmiddels SamenTwente en omvat de GGD Twente, De Organisatie voor inkoop evan Zorg en Jeugd (OZJT) en Veilig Thuis Twente (VTT). Ze is gastheer voor Kennispunt Twente en Samen14. De focus ligt op gezondheid. De organisatie zoekt naar een duidelijke taakformulering. Dat betekent o.a. dat ze meer taken, die voorheen op ad-hoc basis (jaarlijks) werden uitgevoerd, goed in het programma willen inbedden. Hiervoor vraagt ze voortaan een structurele bijdrage. Dit geldt voor "Loes in Twente", prenataal onderzoek, het Meldpunt Zorgwekkend Gedrag en de Jeugdbeschermingstafels.

OZJT is vanaf 2015 uit haar jas gegroeid, de taken zijn verviervoudigd. De inzet van gemeentelijke medewerkers blijkt niet structureel genoeg beschikbaar. Daarom wordt de eigen professionele organisatie uitgebreid om de taken te kunnen blijven vervullen. De taken die uitgebreid worden zijn contractmanagement, inkoop, financieel en juridisch adviseurschap en beleid en data-analyse.

Bij de behandeling van de begroting 2023 van SamenTwente hebben de gemeenteraden zich achter deze ontwikkeling geschaard.

Toelichting risicoscore

Het aandeelhoudersbelang is (vanzelfsprekend) afgenomen. Er gaat minder geld naar SamenTwente, dan naar de Regio Twente. De score "hoog risico" is ten dele het gevolg van de transitie. In die periode zijn geen kwaliteits- en doelmatigheidsonderzoeken uitgevoerd. Ook de interne rapportage over risico's is op een laag pitje gezet. We pikken het signaal op, maar verwachten herstel bij een volgende inventarisatie.

Recreatieschap Twente

Het Recreatieschap Twente is in 2022 als zelfstandige bedrijfsvoeringsorganisatie van start gegaan. De taken blijven dezelfde als onder de Regio Twente al werden uitgevoerd: de recreatieparken Hulsbeek, Rutbeek en Lageveld, onderhoud recreatieve fiets-, MTB-, en ruiterspaden. Daarnaast verzorgt ze de toeristische promotie, o.a. via Twente Marketing. Er zijn nog niet veel ontwikkelingen gemeld, maar de jonge organisatie is bezig met visievorming op alle gebieden. Er is te verwachten dat hieruit voor de begroting 2024 beleidsvoorstellen zullen volgen. Omdat het beheer kapitaalintensief is, en de band met SamenTwente doorgesneden is, zal het een uitdaging zijn om exploitatie en investeringen gefinancierd te krijgen.

Toelichting risicoscore

Een nieuwe organisatie heeft enige tijd nodig om routines op het gebied van bedrijfsvoering te ontwikkelen en de organisatie hierop in te richten. De flexibiliteit is laag, omdat vaste kosten een groot deel van de lasten vormen. De opdrachtgeversrelatie scoort slecht. Er moeten nog goede afspraken over dienstverlening worden vastgelegd. Ook de rapportage aan deelnemers moet nog worden opgezet. De overall score is ook "hoog", omdat op kwaliteit, control en governance nog stappen gemaakt moeten worden.

Veiligheidsregio Twente

De Veiligheidsregio Twente (VRT) is voor Hengelo de verplichte regionale samenwerkingsorganisatie op het gebied van de brandweer, incidentenbestrijding en crisisbeheersing. De VRT kenmerkt zich doordat ze kapitaalintensief en tegelijk arbeidsintensief is. Beide leveren momenteel risico's op. Materialen en prijzen voor inkoop in het algemeen schieten de pan uit en de schaarste op de arbeidsmarkt is een risico voor het invullen van vacant gekomen functies. VRT heeft niet veel vet op de botten (weerstandsvermogen en structurele exploitatieruimte) om hier luchtig over te doen.

De aankomende samenvoeging van regionale meldkamers tot slechts 10 landelijke meldkamers heeft impact op primaire processen, die op de nieuwe organisatiewijze aangepast moeten worden. Om meer expertise te verkrijgen is het initiatief genomen om de eenpittersfuncties rondom verzekeren per Regio te bundelen in een stichting. In het verlengde daarvan wil men een Waarborgfonds oprichten voor het gezamenlijk dragen van niet verzekerbare aanspraken na ongevallen. Een derde ontwikkeling is de noodzaak om snel meer geld in de pot te hebben voor de FLO-regeling (functioneel leeftijdsontslag). Dit betreft enkele gemeenten waaronder Hengelo. Het komende jaar zijn informatieveiligheid en de aanpassingen i.v.m. de nieuwe Omgevingswet speerpunten.

Ook nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen als klimaatverandering, cybercrime en energietransitie hebben de aandacht.

Toelichting risicoscore

De overall score is in lijn met vorig jaar. De combinatie kapitaal- en arbeidsintensief zorgt voor veel vaste lasten en een erg lage flexibiliteit. Er is geen DVO. Dit drukt de score op de opdrachtgeversrelatie. Dit is verklaarbaar, de VRT voert immers wettelijke taken uit, een DVO heeft dan weinig toegevoegde waarde en de financiële afspraken zijn in de begroting vastgelegd. Corona was een risico, maar in financiële zin heeft dit positief uitgekapt voor de VRT door kostenbesparingen en een goede compensatie van extra lasten.

Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden-Twente

SWB is ons sociaal werk- en leerbedrijf en beheerder van onze openbare ruimte (Gildebor).

In 2023 hoopt SWB een deel van de doorontwikkeling van SWB Groep te hebben doorgevoerd. Dit is nodig om tot een meer wendbare organisatie te komen. De drie hoofdprocessen zullen centraal staan, te weten arbeidsontwikkeling, beschut werk en beheer openbare ruimte. De samenwerking tussen de verschillende onderdelen bij SWB Groep wordt geïntensiveerd. Zo wordt samengewerkt aan arbeidsparticipatie en een kwalitatief goede buitenruimte.

Gemeenten kampen met grote tekorten op het sociaal domein. In het fysieke domein staat de te leveren kwaliteit onder druk. Voor 2023 blijft het doel dat de uitstroom naar betaald werk minimaal gelijk blijft aan de uitstroom van 2022. Het feit dat de uitstroom van Wsw'ers sneller gaat dan de instroom van de doelgroep Nieuw beschut, en dat deze doelgroep minder competenties heeft, vormt een uitdaging. Hiertoe gaat SWB in 2023 nieuwe werkgevers/opdrachtgevers uit de regio aan zich binden. Het doel is dat de realisatie beschut werkplekken overeenkomt met de taakstelling.

Gildebor, de beheerder van de openbare ruimte, stelt zich tot doel de meetbare kwaliteit te leveren

die gevraagd wordt, het optimaliseren van de planning en duurzaamheid op alle onderdelen verder invoeren. Gildebor streeft in 2023 naar een servicenorm voor het juist en tijdig afhandelen van meldingen van 90%. Ook biedt Gildebor in 2023 voor 25 fte een arbeidsplek met een functie aan de onderkant van de arbeidsmarkt, zijnde loonschaal 1 en/of 2 van de cao SGO en zal samen met de deelnemende gemeenten verder invulling worden gegeven aan de verduurzaming van de werkzaamheden.

De meerjarenbegroting is niet sluitend, waardoor de komende jaren wordt ingeteerd op het eigen vermogen.

Toelichting risicoscore

De risicoscore is met gemiddeld positief beïnvloed, doordat er in financiële zin nog een buffer is. Control piekt in negatieve zin, omdat de rechtmatigheidsverklaring in 2019 en 2020 niet is ontvangen. Directie scoort relatief hoog. Er hebben in korte tijd wisselingen in de directie plaatsgevonden, die als teken aan de wand worden gezien. Het eigenaarsbelang scoort, zeker voor Hengelo, hoog. Wij dragen in absolute zin heel veel middelen over aan SWB en creëren daarmee een mate van afhankelijkheid van de organisatie.

Stadsbank Oost-Nederland

De Stadsbank Oost Nederland voert de technische schuldhelpverlening uit voor onze gemeente, 'de echte bankzaken'. De gemeente is regievoerder in deze samenwerking, conform de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening, en de Stadsbank is de uitvoerende partij.

De Stadsbank werkt aan verbetering van de klantgerichte expertise en de verbinding met gemeenten. Het dienstverleningsmodel moet aangepast worden, om beter aan te sluiten bij de integrale toegang en regie van de 22 gemeenten. De Stadsbank maakt de beweging van proces- en productgericht werken naar klant- en resultaatgericht werken. Dit wordt ondersteund door een nieuw te ontwikkelen financieel model. Meer aandacht voor de menselijke maat in het sociaal domein betekent voor de Stadsbank dat men verschuift naar een meer realistisch perspectief op zelfredzaamheid. Dit vergt een passende bekostiging. Wil de Stadsbank de bestuurlijke ambitie waar kunnen maken dan moet daar ook financiële ruimte voor zijn. Hier kunnen we voorstellen verwachten. De gemeente Aalten gaat uittreden.

Toelichting risicoscore

De risicoscore gaat van laag naar gemiddeld als gevolg van een hoger risico op control. Dit is het gevolg van een beperkende verklaring voor rechtmatigheid in 2021. Het verschil is marginaal en vereist geen actie.

Crematoria Twente

Crematoria Twente biedt cremeren als alternatief voor begraven. Er staat na nieuw- en verbouw nu een geheel van 4 moderne en sfeervolle crematielocaties in Twente. Na een tijd van investeren komt nu een periode van consolideren. Er is - voor een deel structureel - omzetverlies geleden in de randen van het verzorgingsgebied, waar zich nieuwe crematoria hebben gevestigd. Er ontstaat een nieuwe uitdaging om financiële bestendigheid te realiseren met een lagere omzet en hogere kosten als gevolg van de renovaties. Crematoria Twente onderscheidt zich door een persoonlijke benadering, waardoor mensen zich welkom voelen. Alle inwoners hebben dezelfde toegang tot de crematoria, ongeacht of en hoe men verzekerd is.

Crematoria Twente volgt de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van lijkbezorging om hier tijdig op in te kunnen spelen.

Een werkgroep heeft in opdracht van het algemeen bestuur een notitie opgesteld over de mogelijke rollen die gemeenten kunnen hebben in de aansturing van de crematoria. Aan gemeenten is de vraag gesteld om te bepalen hoe de gemeentelijke positiebepaling is in dit vraagstuk. Blijft Crematoria Twente BV een private organisatie (BV) onder publiek bestuur (OLCT) of willen we dat anders organiseren of zelfs helemaal geen rol meer spelen op dit gebied? Op 31 augustus 2021 heeft de gemeenteraad het college van B en W geadviseerd om te besluiten de huidige publieke betrokkenheid en organisatiewijze voort te zetten.

De risicoscore is in lijn met vorige jaren.

Regionaal Bedrijventerrein Twente

XL Business Park is een grondexploitatie voor bedrijven, waarin Enschede, Hengelo, Almelo, Borne en de provincie Overijssel participeren. De doelstelling is enerzijds het veilig stellen van arbeidsplaatsen voor de regio, maar anderzijds het beperken van het bij deze grondexploitatie behorende verlies op termijn. Komende jaren wordt een positief resultaat voorzien. Dit resultaat hangt voor een belangrijk deel samen met de winstneming op de grondexploitatie. Aan het einde van de looptijd van de grondexploitatie (verwacht 2025) wordt een positief resultaat van in totaal € 7,7 miljoen voorzien. Deze winst wordt geleidelijk genomen, naar rato van de voortgang van het project.

In 2022 en 2023 wordt naar schatting 44 hectare uitgegeven. Verwachting is dat de laatste uitgaven plaatsvinden in 2024 en de gemeenschappelijke regeling in 2025 kan worden beëindigd. De directie is gevraagd om de processtappen tot liquidatie van de gemeenschappelijke regeling verder uit te werken, in afstemming met specialisten van de deelnemers.

Het risicobeeld geeft na inzet van de positieve ontwikkelingen in 2021 nu geen aanleiding tot toelichting.

Omgevingsdienst Twente

De OD Twente behandelt voor haar deelnemers (de 14 Twentse gemeenten) de aanvragen voor vergunningen in het kader van het omgevingsrecht (milieudeel en voor provincie ook het bouwdeel), toetst meldingen, houdt toezicht op en handhaaft de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Daarnaast adviseert de OD Twente haar deelnemers bij de opstelling van beleid en bij specifieke ontwikkel- of uitvoeringsprojecten.

De OD Twente is nu drie jaar operationeel, de basis staat. Er spelen een aantal belangrijke algemene ontwikkelingen met mogelijke gevolgen voor de OD Twente en haar deelnemers.

- De invoering Omgevingswet leidt tot onzekerheden. De exacte impact op de uitvoeringsprogramma's, kengetallen en informatievoorziening is momenteel nog niet te voorzien. Hierdoor is ook de financiële impact van de inwerkingtreding van de Omgevingswet op de Ontwerp Programmabegroting 2023 nog niet bekend.
- De invoering van outputfinanciering moet worden opgepakt. Dit vereist een jaarlijkse bestuurlijke vaststelling van de Product-Diensten-Catalogus inclusief kentallen, die verkregen worden middels een tweejaarlijkse benchmark van de Product-Diensten-Catalogus met drie vergelijkbare omgevingsdiensten.
- De OD Twente wordt net als veel andere werkgevers geconfronteerd met een krappe arbeidsmarkt. De flexibele vraag naar een aantal specialistische adviestaken zal moeilijker ingevuld kunnen worden.
- De afgelopen jaren zijn er verschillende gerechtelijke uitspraken geweest m.b.t. de PAS / Stikstof-problematiek die leiden tot onzekerheden bij vergunningverlening bij (met name) agrarische bedrijven. De verwachting is dat deze onzekerheden ook in 2022 nog niet opgelost zijn.
- Met het oog op de oplopende werkvoorraad binnen het programma Vergunningen is gezocht naar een efficiëntieslag bij het behandelen van meldingen Activiteitenbesluit in de vorm van Risicogericht vergunningen verlenen. Meldingen met een lager risico worden hierdoor versneld afgehandeld waardoor meer tijd overblijft voor de complexere meldingen.

Het risicobeeld is gelijk aan vorig jaar en behoeft geen nadere toelichting. De verplichte samenwerking geeft geen keuzes om anders te organiseren. Dit maakt risico-inventarisatie niet minder belangrijk.

Gemeentelijk Belastingkantoor Twente

Het GBTwente voert de wettelijke taken lokale heffingen voor ons uit. De hoofdtaken zijn het waarderen van vastgoed conform de Wet WOZ en heffen, bezwaarafhandeling en invorderen van belastingen.

De doelen voor de komende jaren zijn foutloos, sneller en goedkoper. Er wordt gestreefd naar procesoptimalisatie en een stevige digitale ontwikkeling. Met de slogan "persoonlijk en begrijpelijk" wordt de toegankelijkheid voor inwoners naar een hoger plan getild. Men zet in op het directe contact met de inwoner door laagdrempeliger te worden, b.v. als het gaat om bezwaar maken en om het aanvragen van kwijtschelding. In 2025 komt volgens plan de SOR, de Samenhangende

Objectenregistratie. In aanloop daar naartoe wordt in eigen beheer in samenwerking met gemeenten een platform ontwikkeld om wijzigingen in BAG-gegevens en WOZ-gegevens op elkaar af te stemmen, opdat we actuele gegevens blijven garanderen richting de SOR.

De risico-inventarisatie geeft hetzelfde beeld als voorheen en behoeft geen toelichting.

BNG Bank N.V.

De BNG Bank is de bankier van en voor overheden en voor instellingen met een maatschappelijk belang. De bank ziet zichzelf als publieke bank met dezelfde maatschappelijke doelen als haar klanten. Met de strategie "Ons kompas naar impact" ligt de focus op maatschappelijke impact, meer dan op winst. Kernwaarden: duurzaam, betrouwbaar en professioneel. BNG Bank is één van de weinige banken met een triple A-rating, wat staat voor financieel zeer solide. Het halfjaarbericht 2022 laat zien dat financiële resultaten, ondanks de maatschappelijke onrust, niet onder druk staan. BNG Bank staat onder intensief toezicht van De Nederlandse Bank en De Europese Centrale bank. Wij kunnen volstaan met het volgen van de bank.

Twente Milieu N.V.

Twente Milieu levert aan 9 gemeenten diensten op het gebied van afvalinzameling. Voor een deel van de gemeenten voert ze tevens beheer van de openbare ruimte en/of overige taken uit, zoals b.v. gladheids- of ongediertebestrijding. Twente Milieu wil samen met gemeenten innovatief werken aan een afvalloos Twente. De bedrijfstaken afvalinzameling en beheer openbare ruimte worden goed gescheiden. Door het kostprijs-plus-systeem kunnen gemeenten rekenen op goede tarieven. Winsten zijn daarom niet te verwachten, tenzij bijzondere omstandigheden de bedrijfsvoering positief beïnvloeden. Corona en extreem veel gladheid zijn omstandigheden, die in 2020 en in 2021 de efficiency hebben verhoogd en het resultaat incidenteel positiever hebben doen uitvallen, dan begroot.

Twence B.V.

Twence zet in op het in toenemende mate produceren van waardevolle grondstoffen uit afval en biomassa om daarmee de grondstofkringlopen te sluiten. Ze draagt fors bij aan de reductie van de CO₂-uitstoot voor haar aandeelhouders. Twence levert een actieve en substantiële bijdrage aan de duurzame regionale energievoorziening, o.a. door het initiëren van een regionaal warmtenetwerk. Primair is Twence de verwerker van onze afvalstoffen, waaronder gft en huishoudelijk restafval. Per 1-7-2022 zijn nieuwe langjarige leverings- en prijsafspraken met gemeenten overeengekomen en doorgevoerd. Hierdoor kunnen we de afvaltarieven voor inwoners zo stabiel mogelijk houden. De inzet is om de communale samenwerking met Münster om te zetten in een aandeelhoudersrelatie. Door import beperkende regels van de Nederlandse overheid is het doorzetten van de samenwerking vertraagd. Er wordt druk lobby gevoerd om beide overheden het belang van de samenwerking te doen inzien en volwaardig aandeelhouderschap te effectueren.

In 2022 is een serieuze poging gestart om gemeenten die al eerder hun aandelen wilden verkopen (Almelo, Oldenzaal en Twenterand) optimaal te faciliteren om hun wens te realiseren zonder de belangen van zittende aandeelhouders te schaden. Een commissie met daarin burgemeesters namens verkopende en zitten blijvende gemeenten, de directeur van Twence en een lid van de RvC van Twence begeleidt het proces. Het afketsen van eerdere pogingen heeft de verhoudingen in Twente onder spanning gezet.

Er speelt nog een dagvaarding van Twence en de aandeelhoudende gemeenten door AVR, een concurrent. De rechtmatigheid van de inhouse aanbesteding wordt betwist. Twence geeft aan dit aspect te kunnen borgen.

Toelichting risicoscore

Op grond van de scores is inschaling "laag" de verwachting. De stabiele bedrijfsstructuur en -bestuur leiden tot zo'n classificatie. We hebben deze opgeschaald naar "gemiddeld". Er speelt veel bij Twence. Een deel van de aandeelhouders is ontevreden. Tegen Twence en de deelnemers loopt nog een juridische procedure gericht op het investingsprincipe, waarvan het resultaat met vertrouwen tegemoet gezien wordt. Daarom is er een intensiever contact dan de risico's zouden vereisen. De objectieve risicoscore is de laagste van onze verbonden partijen.

Enexis N.V.

Enexis is onze regionale distributeur van energie. Ze is een grote speler in de energietransitie. Enexis moet zich tot het uiterste inspannen om het netwerk zo snel uit te breiden, dat overal de door nieuwe lokale energieopwekkers geproduceerde stroom naar de eindgebruikers kan worden getransporteerd. Bijna de helft van de totale RES-opgave valt binnen het verzorgingsgebied van Enexis, dat hiermee een gigantische investeringsopgave heeft. Het vinden van personeel is een bottleneck, die de opgaven nog uitdagender maakt. Met ons bescheiden aandeel in Enexis kunnen we zeer beperkt invloed hebben op de koers van het bedrijf. Als gevolg van de extra investeringen in de energietransitie, de doorberekening van de hogere Tennet-tarieven en de wettelijke belemmering om de extra investeringen direct in de tarieven te verwerken, zal de winst de komende jaren onder druk komen te staan. In 2022 worden de tarieven door de Autoriteit Consument & Markt (ACM) opnieuw bepaald en zal de impact van de lage rente zich nadrukkelijker (negatief) doen gelden.

Enexis heeft toename van eigen vermogen nodig om solvabel te blijven. Wij dragen daar, evenals meer gemeenten, in principe niet aan bij. Om financiering te borgen heeft Essent het Rijk gevraagd om mee te denken en te overwegen om eigen vermogen te verschaffen. De uitkomsten hiervan zijn nog niet bekend. Als het Rijk toetreedt als aandeelhouder zal het Rijk mogelijk ook eisen stellen aan gemeenten in het kader van financiering en zal de financieringsstructuur en ons aandeel in Enexis en mogelijk ons dividend wijzigen.

Warmtebedrijven

Gemeente Hengelo heeft een grote rol gespeeld in het totstandkomen van het warmtenet in Hengelo. Daarna hebben we ons teruggetrokken en onze rol beperkt tot een 5% aandeel in zowel het distributiebedrijf Warmtenet Hengelo BV, als het energie leveringsbedrijf Warmtebedrijf Hengelo BV. Warmtebedrijf werft klanten en verkoopt warmte. Warmtenetwerk zorgt ervoor dat het primaire netwerk voor transport van warmte optimaal blijft doen waar het voor is aangelegd. Beide bedrijven hebben te maken met aanloopverliezen. Na het verkrijgen van een betere EOR-waarde is de interesse van de markt voor de keuze van het warmtenet als energievoorziening toegenomen. De waarde van het Equivalent Opwekkings Rendement zegt iets over de duurzaamheid van het systeem van warmtelevering. Inmiddels blijkt dat we met het benutten van de restwarmte van Nubion, die op haar beurt (stoom) geleverd krijgt van Twence een zeer duurzaam energiedistributiesysteem hebben ontwikkeld. Met de EOR als drijvende kracht moeten we in staat zijn om nu het aantal aansluitingen te verhogen. Dit is een voorwaarde voor het slagen van zowel het distributiebedrijf als het warmteleveringsbedrijf.

▪ Warmtebedrijf Hengelo BV

Warmtebedrijf Hengelo BV treedt op als energieleverancier aan de eindgebruikers. Ennatuurlijk (95% aandeelhouder) is de andere aandeelhouder. De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap nog een belang doordat een achtergestelde lening van € 1 miljoen heeft verstrekt. De voorwaarden voor aflossing van deze lening vereisen een ruime winstgevendheid van het bedrijf. Of we die situatie gaan bereiken is zeer twijfelachtig. Vanwege het dubieuze karakter van de lening is een voorziening gevormd. In 2022 en 2023 moet Warmtebedrijf, met de hogere EOR als wapen, het aantal aansluitingen uitbreiden.

Toelichting risicoscore

De score is verbeterd t.o.v 2021, maar zit met "hoog" nog net in "het rode gebied". Er is een hoog risico op het bestuurlijk vlak, omdat er een éénhoofdige leiding is. Er is geen flexibele bedrijfsvoering mogelijk, omdat investeringen blijvend vaste lasten veroorzaken en de mogelijkheden van omzet beperkt zijn tot bepaalde bebouwde delen van Hengelo in één soort dienst, warmtelevering. Governance scoort hoog vanwege de beperkte rapportagemomenten en het niet volgen van een branchecode.

▪ Warmtenetwerk Hengelo BV

Warmtenetwerk Hengelo BV voert alle transportactiviteiten middels het hoofdtransportnet uit.

Firan (95% aandeelhouder) is de netwerkbeheerder op lokaal niveau. De gemeente heeft naast het aandeelhouderschap een belang doordat ze een achtergestelde lening van

€ 1 miljoen heeft verstrekt. Warmtenetwerk is qua omzet afhankelijk van de klantenwerving door Warmtebedrijf. Door de tot heden t.o.v. Het businessplan achterblijvende nieuwe klanten is de exploitatie nog niet dekkend. De omzettoename bij Warmtebedrijf leidt automatisch tot omzettoename bij Warmtenetwerk. Bij voldoende warmteleverantie zal deze situatie omslaan in winstgevendheid. Ook hier is de terugbetaling van de geldlening zeer onwaarschijnlijk, gezien de eisen aan toekomstige winstgevendheid. Hier is eveneens een voorziening voor toekomstig verlies van de hoofdsom opgenomen.

Toelichting risicoscore

De totaalscore "hoog" leidt in combinatie met de financiële resultaten tot een zeer intensief toezichtregime. Flexibiliteit, kwaliteit en governance zijn aandachtspunten. Vaste lasten beperken flexibel handelen. Bovendien is de solvabiliteit negatief, een signaal vanuit het verleden ontstaan, maar van betekenis voor voor de gezondheid op termijn. Er is geen klachtenregistratie, geen extern toezicht, geen benchmarkonderzoek en geen eigen kwaliteitsonderzoeken. Voor het eerste element verklaarbaar, omdat de klantcontacten via Warmtebedrijf lopen. Ook hier één zelfstandig bestuurder, die wel wordt gecontroleerd door beide aandeelhouders. Rapportage naar de aandeelhouders gebeurt per kwartaal en daarmee een pluspunt.

Essentverkoop-gerelateerde BV's

Essent is in 2010 opgesplitst in een energieleveringsbedrijf en een netwerkbedrijf. Het leveringsbedrijf is verkocht aan RWE. In verband met die verkoop zijn enkele BV's aangehouden, die elk ten doel hadden om een risicobuffer te zijn voor de verkopende gemeenten. Er zijn er nog 2, CSV Amsterdam BV en PBE BV. Financiële afwikkeling van beide wordt in 2022 verwacht waarmee de gehele verkoop van Essent is afgewikkeld.

CSV Amsterdam BV zal in 2022 nog een vermogen hebben van ca. € 113.000, dat als slotuitkering naar gemeenten gaat. Voor Hengelo circa € 240.

PBE BV zal in 2022 eindigen met € 1.489.000 eigen vermogen. Dit bedrag kan uitbetaald worden. Voor Hengelo een slotuitkering van circa € 3.000.

Overzicht verbonden partijen met kerngegevens

In de volgende tabel zijn de vanuit het BBV (art. 15) verplichte elementen en aanvullend enkele informatieve gegevens opgenomen.

Toelichting gegevens

De balansgegevens van de verbonden partijen ontleen we aan de laatste jaarstukken van de verbonden partij zelf of, indien aanwezig, de geprognoseerde balans in de meerjarenbegroting. Door de gemeenschappelijke regelingen worden toekomstige balansgegevens wel verstrekt. De geprivatiseerde bedrijven doen dit niet. Hier is de laatste balans basis. De jaarresultaten zijn gelijk gesteld aan de toename van het eigen vermogen, ook als de begroting van de VP anders aangeeft. Wij doen geen aanname m.b.t. de resultaten van private partijen, als deze niet door hen zelf gecommuniceerd zijn.

In navolging van de regionale gemeenten waarmee we samen de risico-analyse uitvoeren is het financieel belang de optelsom van de jaarlijkse exploitatiebijdrage, evt. aangevuld met de subsidiebijdrage en inkoopbedrag voor dienstverlening, het jaarlijkse dividend, het ingebrachte kapitaal en de verstrekte leningen en garanties. Dit is dan het maximale verlies dat zou kunnen optreden bij bedrijfsdiscontinuïteit. Jaarlijkse bijdragen zullen nooit geheel verloren gaan, deze worden (pragmatisch) voor 50% meegenomen in het financieel belang.

Kerngegevens gemeenschappelijke regelingen (per 1-7-2022)						
Naam verbonden partij	Soort VP	Juridische vorm	Verplicht?	Dragen we fin. bij?	Openbaar belang van de samenwerking	Beleid in progr.
SamenTwente	GR	Openbaar lichaam	J	J	Gezondheidsbevordering regionale taken	6,7
Recreatieschap Twente	GR	Bedrijfsvoeringsorg.	N	J	Beheer recreatieplassen en recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk.	2,5
Veiligheidsregio Twente	GR	Openbaar lichaam	J	J	(Voorbereiding op) bestrijding van rampen en incidenten	1
Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden-Twente	GR	Openbaar lichaam	N	J	Ondersteuning mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en samenwerking beheer en onderhoud openbare ruimte	6
Stadsbank Oost-Nederland	GR	Openbaar lichaam	N	J	Hulpverlening aan mensen met financiële problemen en schulden	6
Crematoria Twente	GR	Openbaar lichaam	N	N	Lijkbezorging met inachtneming van wettelijke voorschriften	7
Regionaal Bedrijventerrein Twente	GR	Openbaar lichaam	N	N	Regionale afstemming en ontwikkeling XL-businesspark A1	3,8
Omgevingsdienst Twente	GR	Openbaar lichaam	J	J	Gezonde en veilige leefomgeving d.m.v. handhaving wetgeving milieu	7
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	GR	Openbaar lichaam	N	J	Uitvoering gemeentelijke heffing en invordering lokale belastingen	9,7
Gemeenschappelijke regeling samenwerking sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo	GR	Centrumgemeente regeling (Hengelo centrumgemeente)	N	nvt	Schaal- en kwaliteitsvoordelen behalen en kwetsbaarheidsbeperking van aangesloten gemeenten op het gebied van sociale zaken	6
Centrumgemeenteregeling samenwerking ICT Hengelo	GR	Centrumgemeente regeling (Hengelo centrumgemeente)	N	nvt	Schaal- en kwaliteitsvoordelen behalen en kwetsbaarheidsbeperking van aangesloten organisaties op ICT-gebied	9

Kerngegevens gemeenschappelijke regelingen (per 1-7-2022)

Naam verbonden partij	Soort VP	X € 1.000						%		
		Fin be lang H'lo	Eigen ver mogen 01-01 2023	Eigen ver mogen 31-12 2023	Vreemd ver mogen 01-01 2023	Vreemd ver mogen 31-12 2023	Resul taat prog nose 2023	Resul taat jaar 2021	Solva bili teit	Aan deel H'lo in VP
SamenTwente	GR	2.214	7.138	7.138	19.242	19.242	0	489	27%	12,9%
Recreatieschap Twente	GR	192	740	740	3.698	3.527	0	n.v.t.	17%	12,9%
Veiligheidsregio Twente	GR	3.368	915	176	55.396	67.660	0	1.300	0,3%	13,6%
Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden-Twente	GR	15.150	4.163	3.588	5.259	8.192	-575	591	30%	69,4%
Stadsbank Oost-Nederland	GR	474	971	892	15.001	14.591	0	-117	6%	9,9%
Crematoria Twente	GR	50	1.575	1.575	4	4	359	136	100%	14,9%
Regionaal Bedrijventerrein Twente	GR	1.771	9.167	10.350	115.210	64.927	3.100	2.294	14%	23,0%
Omgevingsdienst Twente	GR	439	631	631	651	1.492	0	1.217	30%	7,0%
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	GR	1.119	662	668	10.230	10.224	6	213	6%	16,5%
Sociale zaken Borne, Haaksbergen en Hengelo	GR				Niet van toepassing					
Samenwerking ICT Hengelo	GR				Niet van toepassing					

Kerngegevens overige verbonden partijen (per 1-7-2022)

Naam verbonden partij	Soort VP	Juridische vorm	Ver- plicht?	Dragen we fin. bij?	Openbaar belang van de samenwerking	Beleid in progr.
BNG Bank N.V.	Priv. org.	N.V.	N	N	Financiering publieke sector: laag houden kosten maatschappelijke voorzieningen	9
Twente Milieu N.V.	Priv. org.	N.V.	N	N	Gezamenlijke efficiënte duurzame afvalinzameling (en onderhoud openbare ruimte)	7
Twence B.V.	Priv. org.	B.V.	N	N	Regionale afvalverwerker, energieleverancier en duurzaamheidsbevorderaar	7
Enexis Holding B.V.	Priv. org.	B.V.	N	N	Ontwikkeling en beheer regionale distributienetwerk energie	7,9
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	Priv. org.	B.V.	N	N	Beheerder primaire netwerk warmtenet Hengelo	7
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	Priv. org.	B.V.	N	N	Leverancier warmte warmtenetwerk Hengelo	7
CSV Amsterdam B.V.	Priv. org.	B.V.	N	N	Afhandeling verkoop Essent t.b.v. verkopers	9
Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.	Priv. org.	B.V.	N	N	Afhandeling verkoop Essent t.b.v. verkopers	9
Stichting Twenteboard	Priv. org.	Stichting	N	J	Versterking van de economie in Twente en ontwikkeling tot groene topregio.	3
Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)	Priv. org.	Vereniging	N	J	Verbinding, ondersteuning en behartiging belangen van alle Nederlandse gemeenten	9
Euregio	GR NL/ DU	Nederlands-Duits openbaar lichaam	N	J	Bestrijden van obstakels voor NL en DU inwoners en ondernemers opdat over een weer kansen kunnen worden benut.	9

Naam verbonden partij	Soort VP	Fin be lang	Eigen vermogen 01-01 2023	Eigen vermogen 31-12 2023	Vreemd vermogen 01-01 2023	Vreemd vermogen 31-12 2023	Resultaat jaar 2021	Solvabiliteit	Aandeel H'lo in VP
BNG Bank	Priv. org.	824	5.062.000	5.062.000	143.995.000	143.995.000	236.000	3%	0,3%
Twente Milieu	Priv. org.	3.180	12.576	12.576	18.083	18.083	1.257	41%	18,1%
Twence	Priv. org.	1.615	149.605	149.605	168.137	168.137	12.082	47%	12,4%
Enexis Holding	Priv. org.	410	4.231.000	4.231.000	5.234.000	5.234.000	199.000	45%	0,1%
Warmte netwerk	Priv. org.	974	-315	-315	9.244	9.244	-121	-4%	5,0%
Warmte bedrijf	Priv. org.	1.238	4.296	4.296	7.676	7.676	461	36%	5,0%
CSV A'dam	Priv. org.	0	0	0	0	0	-37		0,2%
PBE	Priv. org.	0	0	0	0	0	-43		0,2%
Twente board	Priv. org.	358		Nog geen jaarstukken gepubliceerd					12,9%
VNG	Priv. org.	221	63.912	63.912	115.952	115.952	1.124	36%	0,5%
Euregio	GR NL/DU	12	2.523	2.523	12.189	12.189	0	17%	2,4%

Opmerkingen m.b.t. bovenstaande tabellen

- De gemeenschappelijke regelingen waar Hengelo centrumgemeente is (sociale zaken en ict) hebben geen eigen balans. Deze zijn opgenomen in de administratie van gemeente Hengelo.
- M.b.t. de BNG Bank: voor banken is de solvabiliteit per definitie zeer laag omdat geld uitlenen een kerntaak is. Daarom wordt bij banken naar de Tier 1 ratio gekeken. Deze geeft de verhouding van de vrije reserves ten opzichte van de (risico gewogen) verstrekte leningen aan.
- Het negatieve eigen vermogen bij Warmtenetwerk Hengelo is het gevolg van aanloopverliezen.
- CSV Amsterdam en PBE zullen in 2023 zijn afgewikkeld en eind 2023 geen balanspositie meer hebben.
- De schuldpositie van Euregio is voornamelijk het gevolg van het beheren van gelden van de Certificeringsautoriteit in het kader van het INTERREG V-programma. Zonder deze middelen is er een normale verhouding eigen/vreemd vermogen.

In bijlage 8.5 is een overzicht opgenomen van de vertegenwoordiging namens onze gemeente bij de verbonden partijen.

In de paragraaf 6.5 Financiering is een overzicht van de deelnemingen opgenomen.

6.7 Bedrijfsvoering

6.7.1 Organisatie

De ambtelijke organisatie van de gemeente Hengelo is continu in beweging.

In november 2021 is er gestart met het daadwerkelijk invulling geven en implementeren van Hengelo's Werken. Via programmasturing is de komende jaren extra aandacht voor hoe we met elkaar samenwerken in de veranderende context en hoe we werken met een duidelijke focus vanuit de bedoeling.

Ambitie Hengelo

Hengelo's Werken gaat uit van een in rap tempo veranderende en steeds complexer wordende samenleving die vraagt dat onze organisatie wendbaar en flexibel is om zo antwoord te geven op grote, complexe vraagstukken en opgaven in de samenleving. Tegelijkertijd wil de gemeente focus en koers maken en houden. Dat vraagt om een sterke en samenhangende sturing op strategische opgaven die voortvloeien uit de Koers voor 2040:

Samen werken aan een sterke economie, samen leven in een aantrekkelijke stad.

Voor Hengelo zetten de medewerkers zich hier dagelijks voor in en dragen daar vanuit hun eigen rol en talent aan bij. We zijn als Hengelo druk bezig om deze ambities waar te maken en dit doen we in samenwerking met verschillende belanghebbenden om ons heen. De toenemende complexiteit in de samenleving maakt dat er bij (maatschappelijke) opgaven een toenemend aantal spelers bestaat. Ook in de organisatie zien we dat we met steeds meer disciplines en teams samen aan één opgave moeten werken. De onderlinge afhankelijkheid neemt toe. Het lukt niet meer goed die uitdagingen langs gebaande paden op te pakken en vragen meer om één gezamenlijke, heldere koers en strategie. De afgelopen jaren is op verschillende manieren breed opgehaald wat voor organisatie we willen zijn om te kunnen blijven inspelen op wat nodig is. Dit heeft geresulteerd tot de volgende ambitie voor onze organisatie:

'We willen een wendbare en zelfbewuste organisatie zijn waarin medewerkers in hun kracht staan, eigenaarschap tonen en samenwerken om tot een zo goed mogelijke dienstverlening te komen voor de Hengelose inwoner en ondernemer. De geconstateerde problemen zijn opgelost. Dat betekent dat er sprake dient te zijn van concernsturing, er een heldere koers, focus en strategie is en integraliteit en doelmatigheid in beeld.'

Hengelo's werken

De veranderingen waar we nu voor staan vragen dus om een andere manier van werken en kijken naar werk, om een andere mindset en om ander gedrag. De omgeving blijft in beweging, en organiseert zich sneller en steeds digitaler. Er komen steeds meer nieuwe uitdagingen en opgaven op ons af en al deze ontwikkelingen hebben impact op de organisatie en op de medewerkers die hierin werken. Om de organisatie en de medewerkers mee te nemen in deze ontwikkelingen en de gewenste (cultuur) verandering is het programma Hengelo's Werken in het leven geroepen.

De focus van het programma Hengelo's werken ligt op dit moment op drie programmalijnen (MD-traject, leidende motieven en opgavegericht werken). De inzet op deze drie lijnen moet leiden tot een beter, sneller en integraler antwoord op vragen uit de samenleving. Vanuit een heldere koers zal er beter samenhangend kunnen worden gestuurd op strategische vraagstukken die noodzakelijk zijn voor een toekomstbestendige stad. Inwoners, ondernemers, verenigingen en andere partners van de stad ervaren een zichtbaar betere en prettige dienstverlening en samenwerking waarbij doelmatigheid voorop staat.

Stand van zaken:

Afgelopen half jaar zijn er al aardig wat stappen gezet. De nieuwe leidinggevende rollen ondersteunen de medewerkers in deze gewenste verandering naar meer eigenaarschap, (zelf)vertrouwen en focus. Er is een start gemaakt met opgavegericht werken door een programmatische manier van werken op grote strategische opgaven. Concernsturing wordt bevorderd door het opheffen van sectoren. Het klassieke hiërarchische sector-organogram is vervangen door een plattere en wendbare honingraatstructuur.

Hieronder een korte toelichting per programmalijn:

MD-traject: In januari 2022 is er gestart met een op maat gemaakt MD programma onder begeleiding van Rijnconsult.

Opgavegericht werken: Er is een start gemaakt met het implementeren van programmatisch werken in de organisatie.

Leidende motieven: Afgelopen periode is geïnvesteerd in het betekenis geven aan de leidende motieven via teamsessies waarin de medewerkers meegenomen worden in de leidende motieven, het gedachtegoed en worden ze geïnspireerd hoe dit toe te passen in hun werk.

De komende jaren zal er een impuls gegeven worden aan deze ingezette ontwikkeling en actualiteiten door primair de focus te hebben op twee sporen (leren en ontwikkelen en wendbaar organiseren) en stevig in te zetten op verandercommunicatie. Continu aandacht voor waar we naar toe willen, waarom en waar we staan. Eenduidig, helder en herkenbaar.

Bereiken?	Doen?
Een wendbare en zelfbewuste organisatie waar medewerkers in hun kracht staan.	Scherpe focus op de te bereiken resultaten vanuit de visie op Hengelo's werken. Verder vormgeven en borgen van leiderschapsontwikkeling. Daarnaast een aandacht voor ontwikkeling van medewerkers en ontwikkeling van teams. Hiervoor wordt binnen het programma Hengelo's Werken een specifiek programma samengesteld. Verder vormgeven van acties en interventies om wendbaar werken te implementeren (wendbaar werken). Hiervoor doorlopen we drie fases: richten- waar willen we naar toe, inrichten- hoe organiseren we dit en verrichten- wat hebben we te doen om dit waar te maken. Verdere aandacht voor optimaliseren van de bedrijfsvoeringsprocessen door in te zetten op het zijn van een businesspartner. Ontwikkelen van een visie op control en implementeren hiervan, verdere optimalisatie van de P en C- cyclus. Door het innoveren van werkprocessen onder meer met behulp van informatietechnologie kan efficiënter worden gewerkt en de dienstverlening verder worden verbeterd. Als ambtelijke organisatie kijken we voortdurend kritisch naar onszelf. We kijken permanent of we zaken anders, slimmer, beter en efficiënter kunnen uitvoeren. Dit doen we enerzijds door kritisch te kijken naar onze formatie en anderzijds door in te zetten op digitalisering en robotisering.

6.7.2 Personeel

Door veranderingen in de samenleving en de snelheid waarmee dit plaatsvindt verandert onze rol als gemeentelijke organisatie. De gemeente Hengelo dient zich te ontwikkelen tot een wendbare organisatie, zodat we snel en adequaat op ontwikkelingen uit de omgeving kunnen reageren. Dit om in te kunnen (blijven) spelen op de vragen uit samenleving en daarmee een volwaardig maatschappelijk partner te blijven.

Het is onder andere om deze reden dat het programma Hengelo's werken is gestart. Dit organisatie-ontwikkel programma heeft als doel een wendbare en zelfbewuste organisatie te worden waar medewerkers in hun kracht staan. In deze organisatie is sprake van **concernsturing**, is er een **heldere koers en strategie**, wordt **integraal gewerkt** en is de **doelmatigheid** altijd in beeld.

Arbeidsmarktbeleid:

Onze gemeente heeft stevige ambities en daarnaast blijven we structureel inzetten op een stevige kwalitatieve basis die op orde moet zijn en blijven. Hiervoor is nodig dat we de goede mensen binnenhalen en behouden. Want medewerkers zijn essentieel voor de kwaliteit van de uitvoering, de cultuur van de organisatie en de verbinding van de onze organisatie met de samenleving.

We zien meer en meer hoe moeilijk het is om dit te realiseren. We worstelen steeds vaker met een goede invulling van vacatures, op verschillende beleidsterreinen en functieniveaus. We constateren hierbij dat de arbeidsmarkt volop in beweging is en datzelfde geldt voor onze eigen organisatie. Dit maakt dat er een noodzaak is om te komen tot arbeidsmarktbeleid.

Inmiddels is in 2022 de projectgroep Arbeidsmarktpositionering aan de slag gegaan met als opdracht een samenhangend pakket aan maatregelen te formuleren dat er voor gaat zorgen dat onze gemeente zich vanaf 2023 zodanig onderscheidend positioneert op de arbeidsmarkt dat vacatures snel en met kwaliteit worden ingevuld.

De medewerkersreis

Hiervoor werd al aangegeven dat het niet alleen gaat om nieuw talent te werven, maar ook om het eenmaal aanwezige talent te behouden. De noodzaak is meer en meer aanwezig om te komen tot een goede invulling van de zgn. Medewerkersreis, in vakjargon ook wel Employee Journey genoemd.

Een Employee Journey omvat de hele 'reis' die een medewerker maakt binnen onze organisatie. Deze reis begint feitelijk al vóór het eerste contact in een sollicitatieproces en eindigt op het moment dat de medewerker de organisatie verlaat (of loopt door als de vertrekkende medewerker ambassadeur is en blijft voor de organisatie). Gedurende deze reis ontstaan er contactmomenten met de medewerker: je voert HR gesprekken waarbinnen persoonlijke ontwikkeling centraal staat, besteedt aandacht aan iemands verjaardag of jubileum, belt even als iemand het moeilijk heeft en regelt een training of opleiding. Ook ziekteverzuimgesprekken en coachingsgesprekken zijn momenten binnen deze fase van de employee journey. Al deze momenten die impact hebben op de medewerker vormen een soort routekaart. De echte waarde voeg je vervolgens toe door heel consistent de belofte door te voeren in elke fase van de reis. Deze belofte noemen we de employee value proposition (EVP). Door namelijk structureel in te spelen op de behoeftes van de medewerker en hierdoor dus werkgeluk te faciliteren, kunnen wij ons gaan onderscheiden als topwerkgever. Dit heeft een hogere productiviteit tot gevolg, minder verloop, minder verzuim en we zijn aantrekkelijk voor talenten.

Garantiebanen

Gemeente Hengelo wil een sociale werkgever zijn die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt.

We blijven ook in 2023 inzetten en sturen op beleid in het kader van de Participatiewet om mensen met een arbeidsbeperking (mensen uit de doelgroep) een werkplek te bieden. De gemeente Hengelo

heeft 6 fte (dit zijn ruim 8 banen) beschikbaar gesteld voor deze banenafspraken. Deze formatie is ondergebracht bij team HRM om hierop beter te kunnen sturen en monitoren. Naast de beschikbare formatie voor mensen uit de doelgroep worden veel werkzaamheden voor de gemeente Hengelo uitgevoerd door mensen uit de doelgroep die niet in dienst zijn van de gemeente Hengelo. Het gaat bijvoorbeeld om het onderhoud van de openbare ruimte dat door Gildebor wordt uitgevoerd. De schoonmaak en catering in ons stadhuis. Of de horeca van het Twentebad dat volledig wordt verzorgd door cliënten van JP van de Bentstichting. Deze banen tellen strikt genomen niet mee voor het quotum van de gemeente Hengelo als werkgever. De gemeente Hengelo heeft ervoor gekozen deze werkzaamheden op deze manier in te blijven kopen en niet – vanwege de quotumwet – weer ‘in huis’ te halen. Belangrijke reden is dat de begeleiding van de mensen met een arbeidsbeperking door de uitvoerende bedrijven zo op een adequate en professionele manier ingevuld wordt. Op deze manier realiseren we het hoger liggende doel van de wetgever, namelijk zorgdragen voor participatie/werk van mensen met een arbeidsbeperking. Indirect voldoen we daarmee ruimschoots aan het gestelde quotum en geven we nadrukkelijk invulling aan onze maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Wat gaan we aanvullend doen?

De gemeente Hengelo gaat komend jaar nog meer inspanningen plegen om deze 6 fte, 8 banen in te vullen. De HR adviseurs dragen dit beleid actiever uit naar de teammanagers, ondersteunen bij de praktische vragen en denken mee in oplossingen. Daarnaast zal er bij reguliere vacatures die extern worden opengesteld actief contact worden gezocht met de werkcoaches om te bepalen of er (al dan niet met een aantal aanpassingen) een match te maken valt met mensen uit de doelgroep.

Naast bovenstaande maatregelen ziet het er naar uit dat er een vereenvoudiging van de wet komt. De belangrijkste wijziging is dat de banen die via inkoop van diensten tot stand komen straks wellicht ook meetellen bij de uitbestedende partij. Hoe dit voorstel er uit ziet, is nog niet bekend.

Overigens gaat de intensivering op het thema Garantiebannen in 2023 samen gepaard met aandacht voor en inzet op de thema's diversiteit en inclusie.

Bereiken?	Doen?
Modern en aantrekkelijk werkgeverschap	Zorgdragen voor een prettig werkklimaat waarin medewerkers werken met plezier, met ruime ontwikkelmogelijkheden en aandacht voor talentontwikkeling. We gaan ons opleidingsbeleid actualiseren en werk maken van strategische personeelsplanning. Het vergroten van mobiliteit is hierbij een belangrijk aandachtspunt.
Sociale werkgever die haar maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt	Uitrollen van de maatregelen inzake Arbeidsmarktpositionering en Employee Journey. We blijven invulling geven aan beleid om in het kader van de Participatiewet extra banen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. Daarnaast is er in samenhang aandacht voor de thema's diversiteit en inclusie.
Optimaal benutten van talenten en het stimuleren van persoonlijk leiderschap	Bewustwording van het belang van persoonlijk leiderschap in de organisatie vergroten en hiervoor activiteiten ontwikkelen.
Leiderschapsontwikkeling/MD traject	Organiseren van activiteiten met betrekking tot leiderschapsontwikkeling en instrumenten ontwikkelen ter ondersteuning van leidinggevend (in hun nieuwe rol). Denk hierbij aan de verdergaande implementatie van het HR gesprek en het verzuimbeleid.
Een verlaging van het ziekteverzuim naar maximaal 4,5%	Blijvend aandacht voor verzuimpreventie en de eigen regierol van leidinggevend (langdurig) verzuim. Aandacht voor de implementatie van het verzuimbeleid.

6.7.3 Arbeidsvoorwaarden

Voor 2023 e.v. zetten we in op de volgende thema's:

Hybride werken

Door corona hebben we vanaf medio maart 2020 ruime ervaring opgedaan met thuiswerken. Daarmee is er na de coronaperiode een nieuwe situatie ontstaan. Dit vroeg om het herijken van het doel van ons werkconcept en om het vastleggen van hoe wij als organisatie om willen gaan met thuiswerken. De bedoeling is en blijft een manier van (thuis)werken die bijdraagt aan samenwerking. Waarbij we de voordelen van thuiswerken zo goed mogelijk benutten en de thuiswerkplek onderdeel is van het activiteitgericht werken, wat inhoudt dat we een werkplek kiezen bij het werk dat we gaan doen. Daarnaast beschikken we over een stadhuis dat de ruimte biedt voor ontmoeting en verbinding middels formele en informele contacten, waar de werkplekken en faciliteiten onze werkzaamheden ondersteunen. Collega's die afhankelijk van hun werkzaamheden en voorkeuren zowel vanuit huis als op het stadhuis samen kunnen werken, worden gefaciliteerd door ICT-middelen en een goede informatievoorziening. Nog in 2022 worden de eerste ervaringen met ons hybride werkconcept geëvalueerd, waarna de komende jaren een doorontwikkeling zal plaatsvinden. Een doorontwikkeling die zal bestaan uit zowel ICT-, fysieke- als gedragsaspecten.

Arbeidsmarktbeleid

Zoals hiervoor binnen de paragraaf Personeel aangegeven is er volop aandacht voor arbeidsmarktpositionering. In dat kader wordt ook gekeken naar de optimalisering van ons arbeidsvoorwaardenpakket om Hengelo - nog meer dan nu al het geval is - een aantrekkelijk werkgever te laten zijn.

CAO onderhandelingen 2023

De onderhandelingen voor de cao gemeenten 2023 zijn nog niet gestart. Wel heeft de VNG een arbeidsvoorwaardennota voorgelegd. De VNG gaat met de uitgangspunten daarin de cao onderhandelingen in. Inzet is ondermeer het afschaffen van de na-wettelijke WW-uitkering en het 'derde ziektejaar' bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. Daarnaast wordt voorgesteld om de tijdelijke thuiswerkvergoeding van 2 euro/dag structureel te maken en te onderzoeken hoe een duurzame mobiliteitsvergoeding in de cao opgenomen kan worden. De nieuwe bepalingen in de cao die gaat gelden vanaf 1 januari 2023 worden in 2023 geïmplementeerd.

Instroom en integriteit

In 2022 is het uitvoeringsbeleid Instroom- en integriteit vastgesteld. Iedere medewerker die bij de gemeente Hengelo in dienst komt moet een VOG kunnen overleggen. We kennen laag, verhoogd en hoogrisico profielen. Voor hoog risicoprofiel functies geldt dat een kandidaat ook gescreend wordt. De profielen ontwikkelen we de komende tijd nog verder zodat deze aansluiten bij de nieuwe organisatiestructuur. Op die manier beperken we ook in 2023 de veiligheids- en integriteitsrisico's binnen de organisatie.

Doorontwikkeling Arbo

In 2022 is het Arbobeleid vastgesteld. Met dit beleid willen we meer grip krijgen op de arbo aspecten in de organisatie zoals arbobudgetten, agressie, inzet vertrouwenspersonen, preventie en verzuim. Uitvoering en doorontwikkeling zal, na de eerste uitvoeringsacties in 2022, in 2023 verder vorm en inhoud krijgen.

6.7.4 HR processen

De HR-agenda en eHRM

Eén van de programmalijnen binnen Hengelo's werken is het verbeteren van onze HR processen. Inmiddels hebben wij in 2020 en 2021 ervaring opgedaan met een gestructureerde HR-agenda. Hiermee wordt inhoudelijk richting en focus aangebracht alsmede duidelijkheid gegeven over wat de organisatie mag verwachten t.a.v. de doorontwikkeling van onze HR processen. Een doorontwikkeling die medewerkers en managers in staat stelt om vorm en inhoud te geven aan persoonlijk leiderschap en eigenaarschap, randvoorwaarden die noodzakelijk zijn om snel en adequaat in te kunnen spelen op vragen en ontwikkelingen in onze omgeving.

Nadat in 2020 en 2021 beleid is vastgesteld (en voor een belangrijk deel geïmplementeerd) rond o.a. ziekteverzuim, werving- en selectie, het HR gesprek en arbo, is in 2022 het dashboard Grip op Personeelslasten aan het management opgeleverd en een onderzoek gedaan naar welke wensen en behoeften er onder managers bestaat t.a.v. de doorontwikkeling van eHRM. Dit onderzoek levert een ontwikkelagenda op voor 2023 en verder, waarmee eHRM zodanig aangepast en uitgebreid wordt dat managers en medewerkers slimmer, sneller en doelmatiger kunnen werken met eHRM. Het vertrekpunt voor de verdere doorontwikkeling is het perspectief van de manager, medewerker en HR adviseur. Tevens is in 2022 focus aangebracht in het opleidingsbeleid en een start gemaakt met strategische personeelsplanning. Deze thema's worden in 2023 voortgezet en verder uitgerold naar de organisatie.

6.7.5 Informatie en IT

Gemeente Hengelo wil een vitale partner zijn voor haar inwoners en ondernemers. IT is daarbij een onmisbare schakel: IT en informatisering geven mogelijkheden om aansluiting met de veranderende samenleving te behouden en verbeteren en maken nieuwe vormen van samenwerking en besluitvorming mogelijk. Ook in 2023 blijft de organisatie sterk inzetten op betere en efficiëntere dienstverlening en bedrijfsvoering door de inzet van informatietechnologie, om zo haar strategische doelen te behalen.

Bereiken?	Doen?
Continue verbeteren dienstverlening	In 2023 moet een deel van onze technologische oplossingen voor de digitale dienstverlening opnieuw worden aanbesteed. Dit geeft ons extra mogelijkheden om invulling te geven te geven aan de inrichting van onze digitale dienstverlening en het blijven oplijnen met en uitvoering geven aan onze 'Informatie & IT-visie en -strategie'. Hierin werken we vanuit onze leidende motieven: onze digitale dienstverlening moet persoonlijk, duidelijk, respectvol en betrouwbaar zijn. In 2023 gaan we inhoud en vorm geven aan de visie op de digitale dienstverlening, zodat we beter focus en prioriteit kunnen aanbrengen.
Efficiëntere bedrijfsvoering	De coronacrisis van de afgelopen jaren heeft een grote impact gehad op onze manier van werken. Mede 'geholpen' door deze crisis zijn we nog flexibeler gaan werken. Het belang van goede bereikbaarheid van medewerkers, goede informatievoorziening en het tijd- en plaatsafhankelijk kunnen werken is daarmee nog groter geworden. In 2023 blijven we hierop investeren. De wijze waarop we hier invulling aan willen blijven geven is onder andere beschreven in de visie op Zaakgericht werken, op basis waarvan we in 2023 onze informatievoorziening (intern en voor onze inwoners) verdergaand verbeteren. We onderzoeken de voordelen op onze dienstverlening van cloud-gebaseerd werken en verbeteren tevens onze samenwerkingsomgevingen om optimaal hybride te kunnen werken en daardoor de dienstverlening aan de inwoners te verbeteren. Daarnaast gaan we in 2023 het werken onder architectuur onderzoeken en invoeren, waarmee we de kwaliteit van onze digitale dienstverlening kunnen verbeteren, alsmede consistentere, betrouwbaarder en efficiënter maken.
Datagedreven sturing	In 2023 zal verder gebouwd worden aan datagedreven sturing in onze organisatie. Door het centraal beschikbaar maken van informatie stellen we afdelingen in staat om grip te krijgen en te houden op de taken die uitgevoerd worden. In 2022 zijn de eerste stappen gezet om op basis van data voorspellende analyses te kunnen doen. Deze ontwikkeling zullen we in 2023 doorzetten. Zodat we als organisatie alert kunnen zijn op toekomstige ontwikkelingen en hier tijdig op in kunnen spelen.

Aansluiten bij landelijke ontwikkelingen

In het werken met data zal in 2023 blijvend aandacht voor privacy- en ethische aspecten, kwaliteit van de data en eigenaarschap van de data zijn en verbeteringen worden doorgevoerd. Op deze manier zorgen we ervoor dat data op een goede en veilige manier wordt gebruikt, voor onze organisatie en onze inwoners/ondernemers.

Onze samenleving verandert in een hoog tempo. Ons huidige gemeentelijke informatielandschap moet met het oog op de toekomst flexibeler ingericht worden, zeker in het kader van dienstverlening aan onze inwoners en ondernemers. Common Ground, een landelijke visie op informatievoorziening, biedt ons de flexibiliteit die we nodig hebben. Wij omarmen deze visie en zetten in 2023 verdere stappen richting de realisatie van deze visie op het gebied van Zaakgericht werken en bedden deze in bij het werken onder architectuur en zorgen dat de 'Informatie & IT-visie en -strategie' op basis van deze inzichten wordt geactualiseerd.

De voortdurende technologische ontwikkelingen hebben ook hun impact op de wet- en regelgeving: deze worden steeds verder aangevuld en aangepast op onze digitale samenleving. In 2023 en verder treden er diverse nieuwe wetten in werking of worden aangescherpt, zoals de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv), de Wet Digitale Overheid (Wdo), de Omgevingswet, de Wet open overheid (Woo), de Wet elektronische publicaties (Wep) en de aanstaande modernisering van de Archiefwet. We zetten in op het tijdig voldoen aan deze wetgeving en lichten hieronder de Omgevingswet, Woo, Wep en modernisering Archiefwet nader toe.

Omgevingswet: in 2022 is de introductie van deze wet opnieuw herpland. Inwerkingtreding is nu 1 januari 2023. Op dat moment moeten wij zijn aangesloten op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Daarvoor is in 2021 al de noodzakelijke software aangeschaft en gestart met de implementatie. In 2022 is ingezet op het minimaal voldoen aan de (digitale) vereisten: alleen de noodzakelijke koppelingen en digitale voorzieningen zijn gerealiseerd. Aansluitend wordt in 2023 het ambitieniveau opnieuw bepaald.

Wet open overheid (Woo): deze wet is ingegaan in 2022. In 2022 is een impactanalyse uitgevoerd en het ambitieniveau voor de gemeente Hengelo bepaald, zodat duidelijk is aan welke minimale wettelijke vereisten moet worden voldaan en uitvoering in 2023 en verder kan worden gegeven aan het ambitieniveau. Hiervoor wordt specifieke formatie ingezet om dit proces te begeleiden. Voor 2023 is de inschatting dat we met de uit het Gemeentefonds beschikbaar gestelde middelen deze personele inzet kunnen financieren. Ons doel is transparanter te worden en ervoor zorgen dat onze informatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is. De eisen uit deze wet hebben breed invloed op ons bestaande en toekomstige informatielandschap.

Wet elektronische publicatie (Wep): Per 1 januari 2023 is digitale terinzagelegging verplicht. In 2022 is laatste hand gelegd aan het inrichten van processen en digitale voorzieningen om hieraan te voldoen per 2023.

Modernisering Archiefwet: de aanstaande modernisering van de Archiefwet is mede ingezet om ook het bewaren van digitale informatie te waarborgen. Aan de ene kant wordt de overbrengingstermijn verkort naar 10 jaar, aan de andere kant wordt 'bewaren bij de bron' mogelijk gemaakt. Dit heeft gevolgen voor de keuzes die gemaakt worden t.a.v. opslag en ontsluiten van data. De verwachting is dat deze wet per 1 januari 2024 in zal gaan.

Digitale Transformatie

Digitalisering van de maatschappij gaat enorm snel en blijft versnellen, dat heeft impact op onze rol als gemeente binnen de maatschappij en ons werk. Het is goed om te beseffen dat informatisering, digitalisering en IT altijd ondersteunend zijn aan onze processen en voor toegevoegde waarde moet zorgen. Het gaat om nieuwe en andere manieren van werken waarmee we duurzaam invulling geven aan de rol en taken van de gemeente en in staat zijn vlot en adequaat op veranderingen in te spelen.

Daarmee is digitalisering en digitale transformatie een veranderopgave voor de hele organisatie en haar partners in de keten.

De opgave van het programma Digitale Transformatie is om een manier te vinden waarbij digitalisering als aanjager van verbetering kan worden ingezet en de organisatie zodanig transformeert dat de gehele organisatie eigenaarschap neemt en hier continue in excelleert.

In 2022 is de oriëntatiefase uitgevoerd. Dit wordt in 2023 gevolgd door het opzetten, uitvoeren en evalueren van pilots waarmee we kunnen aansluiten op bestaande ontwikkelingen en in korte tijd versneld ervaring op kunnen doen en verdiepende inzichten kunnen ontwikkelen. Later in 2023 wordt met de opgedane ervaring binnen het programma Digitale Transformatie ingezet op doorlopende ontwikkeling en uitvoering van kansrijke concepten.

Samenwerken: samenwerking in Twente verstevigen en uitbouwen

Alleen gaan we sneller, samen komen we verder.

In de gedachte van kennisdeling en –exploitatie werkt de gemeente Hengelo op regionaal vlak op verschillende terreinen samen. In het IT-Platform Twente vervult de gemeente Hengelo een actieve rol op het vlak van informatievoorziening en IT-infrastructuren en als aanjager van regionale kennisopbouw en samenwerking.

Digitaliseren van de fysieke archieven

Hengelo ondersteunt in IT-voorzieningen van, en het leveren van IT-diensten aan, de gemeente Oldenzaal en de SWB en sinds 2022 ook de gemeente Haaksbergen. Deze dienstverleningen en ondersteuning worden in 2023 verder geprofessionaliseerd en verduurzaamd, waarbij ook wordt gekeken hoe we elkaar verder kunnen ondersteunen en versterken, waaronder verdere samenwerking in het informatiedomein.

Het beschikbaar hebben van de juiste informatie op een tijds- en plaats onafhankelijke manier is noodzaak geworden. De burger vraagt actief en in toenemende mate om digitale dienstverlening. En door Corona is gebleken dat een digitaal archief randvoorwaardelijk is om digitaal te kunnen werken. Ook vanuit de Wet open overheid (Woo) worden eisen gesteld aan het openbaar maken van informatie. Het gaat hier om het actief digitaal openbaar/beschikbaar maken of passief digitaal openbaar kunnen maken van informatie. Het digitaliseren van de archieven is dus noodzakelijk geworden en zorgt ervoor dat informatie flexibeler, beter vindbaar en meer betrouwbaar is. Tevens ligt de digitalisering van het papieren archief in lijn met de strategische opgave Digitale Transformatie.

6.7.6 Informatiebeveiliging en privacy

In een digitale wereld zijn informatiebeveiliging en privacy zeer belangrijke onderwerpen. Zowel op landelijk en regionaal niveau wordt dit meer en meer onderkend. Ook binnen de gemeente Hengelo wordt ervoor gezorgd dat bij de dagelijkse werkzaamheden beveiliging en privacy een prominente plek innemen door onder andere "security-by-design" en "privacy-by-design" als standaard te hanteren en volgen we de ontwikkelingen van de wet- en regelgeving om daar tijdig op te kunnen anticiperen.

Bereiken?	Doen?
Uitvoeren jaarlijkse AVG-compliance toets	In 2020 is het volwassenheidsniveau op gebied van privacy binnen de gemeente gemeten aan de hand van het VNG AVG-borgingsproduct. In 2023 wordt deze meting opnieuw uitgevoerd om te bepalen of we op koers liggen om de vastgestelde ambitie te behalen en stellen eventueel noodzakelijke maatregelen op.
DPIA's	De gemeente is verplicht Data Protection Impact Assessments (DPIA's) uit te voeren op grond van de AVG. Hiermee worden privacy risico's in kaart gebracht wanneer persoonsgegevens worden verwerkt. Om DPIA's zelfstandig uit te voeren als organisatie is een uniforme methodiek ontwikkeld die breed toepasbaar is binnen de gemeente. In 2023 gaan we dan ook diverse DPIA's op basis van deze methodiek uitvoeren.
Jaarverslag Functionaris Gegevensbescherming	In 2023 zal de Functionaris Gegevensbescherming zijn jaarlijkse verslag omtrent de AVG-compliance opleveren aan de verwerkingsverantwoordelijke, doorgaans het college van B en W. Daarnaast moet door de beschikbare capaciteit de FG keuzes maken in uit te voeren activiteiten. De speerpunten liggen voor 2023 daarom voornamelijk op: het verwerkingenregister, DPIA's en Ad hoc-toezicht.
Formatie privacy	In 2022 is door M&I/Partners onderzoek verricht naar wat er nodig is om een toekomstbestendige privacy organisatie te zijn en blijven. Daarbij is onder andere de verhouding van de gestelde ambities van de gemeente en de beschikbare capaciteit en middelen op het gebied van privacy onderzocht. Geconcludeerd is dat tijdelijk extra capaciteit gewenst is en mogelijk ook voor de lange termijn om de ontwikkelingen op het gebied van privacy goed te kunnen blijven bewaken. Bij de Zomernota 2023-2027 zal indien noodzakelijk een voorstel tot herziening van de structurele formatie aan de raad worden aangeboden.
Organisatie Informatiebeveiliging	De aandacht voor informatiebeveiliging zal in 2023 geïntensiveerd worden. Hiervoor zijn middelen in de Kadernota beschikbaar gesteld. Naast de investeringen in hardware- en softwarematige oplossingen worden deze middelen aangewend om de operationele werkzaamheden rondom informatiebeveiliging uit te voeren.
Security & Privacy by design	De in 2021 opgestelde checklist informatiebeveiliging ("security-by-design") wordt toegepast bij de aanschaf van nieuwe en migratie van bestaande applicaties. De checklist is onderdeel geworden van het inkoopproces. In 2023 wordt verder gewerkt aan een model voor business impact analyse (BIA) waar de onderdelen informatiebeveiliging en privacy voorafgaand of in de startfase van een project in samenspraak met de opdrachtgever uitgevoerd gaat worden. Op basis van de uitkomsten kan worden bepaald in welke mate informatiebeveiliging en privacy "by design" toegepast moet worden. Deze toevoeging van een BIA maakt de checklist een stuk krachtiger.
SIEM/SOC	SIEM (Security Information & Event Management) is een proces dat alle beschikbare informatie binnen de ICT-infrastructuur, dat een relatie heeft met informatie beveiliging, verzamelt en analyseert. Op basis van deze analyses kunnen kwetsbaarheden ontdekt

(Verzamelen, monitoren en analyseren van informatie irt informatiebeveiliging)	worden en kunnen aanvallen en verdacht gedrag in een vroeg stadium worden signaleerd.
	SOC staat voor Security Operations Center en kan worden gezien als de plek in de organisatie waar de bekwame, gespecialiseerde medewerkers werken die alle taken mbt Informatie beveiliging begeleiden en uitvoeren.
	In 2022 is SIEM/SOC in de startfase vlak voor de officiële aansluiting beëindigd. VNG Realisatie heeft onder volmacht van alle deelnemers en in goed overleg met KPN de overeenkomst voor GGI-Veilig perceel 1 (SIEM/SOC) beëindigd. Hierdoor zijn we genoodzaakt op zoek te gaan naar een alternatieve oplossing. Gezien de omvang en complexiteit worden landelijke en regionale samenwerkingen op dit gebied gevolgd. Het streven is om in 2023 onderzoek naar en selectie van een alternatieve SIEM/SOC oplossing uit te voeren en waar mogelijk te implementeren.
Bewustwording en samenwerking Informatiebeveiliging en privacy	In 2023 wordt er, vergelijkbaar met 2022, voor alle medewerkers van de gemeente Hengelo een bewustwordingsprogramma met als onderwerpen informatiebeveiliging en privacy georganiseerd. Daarnaast zal er meer aandacht worden besteed aan informatiebeveiliging en privacy bij indiensttreding van nieuwe medewerkers.
Uitvoeren van de jaarlijkse pentest	In 2022 is door een gecertificeerde partner een pentest ("check op het kunnen binnendringen van het netwerk van de gemeente Hengelo") uitgevoerd. De aanbevelingen zijn projectmatig opgepakt en worden doorgevoerd. In 2023 zal opnieuw een pentest worden ingepland.
Verstevigen samenwerking Twentse gemeenten	Op het onderwerp informatiebeveiliging en privacy wordt intensief met de andere Twentse gemeenten opgetrokken. De vakinhoudelijk betrokken medewerkers (CISO's en FG's) zorgen voor periodieke overleggen en ondersteunen elkaar rondom vraagstukken en uit te voeren werkzaamheden. Informatieveiligheid en privacy kan immers niet (meer) alleen op het niveau van een individuele gemeente opgepakt worden. In 2022 is er naast de regionale kenniskringen voor CISO's en FG's een kenniskring opgericht voor privacy officers. Deze regionale samenwerking zal in 2023 worden gecontinueerd en waar mogelijk geïntensiveerd.
Risicomanagement	Informatiebeveiliging is risicomanagement. Om voldoende grip te houden op de in de BIO vereiste maatregelen is het van belang om deze onderdelen goed in kaart te brengen en overzicht te houden en verantwoording te geven over de voortgang is besloten een risicomanagement systeem hiervoor aan te schaffen. Omdat meerdere disciplines (advies & control, privacy, informatiebeveiliging) binnen Hengelo vergelijkbare verantwoording hebben af te leggen is besloten om dit gezamenlijk op te pakken. In 2022 is gestart met het inventariseren van de wensen en eisen en zal na een marktverkenning de aanbesteding worden gestart. In 2023 wordt het systeem in gebruik genomen.

6.7.7 Inkopen van diensten, leveringen en werken

Jaarlijks wordt voor circa € 100 miljoen aan goederen, diensten en werken ingekocht, ongeveer een derde van de gemeentelijke begroting. De inkoopfunctie is daarmee een belangrijk sturingsinstrument om gemeentelijke maatschappelijke doelen te bereiken.

Het doorontwikkelen van de inkoopfunctie, zowel doel- als rechtmatigheid, is een doorlopend proces. Het komende jaar worden de rollen, taken en verantwoordelijkheden van onze inkooporganisatie geëvalueerd en indien nodig aangepast. De inkoopadviseurs adviseren en ondersteunen de inkopers om vanuit een integraal perspectief een grote(re) toegevoegde waarde te leveren aan initiatieven en ontwikkelingen in de organisatie en stad. Bijvoorbeeld door het tijdig betrekken van ondernemers, partners en inwoners bij (de voorbereiding van) inkooptrajecten, het gebruik van innovatieve inkoopprocedures en door meer resultaatgericht inkopen op basis gegevens uit onze spendanalyses. Deze gegevens uit deze spendanalyses worden aan de organisatie beschikbaar gesteld in dashboards.

In 2023 wordt er stevig ingezet op de professionalisering van contractmanagement. De kaders waarbinnen contractmanagement plaats moet vinden zijn geschetst. Eind 2022 vindt er een aanbesteding plaats om contractmanagementsoftware aan te schaffen.

Bereiken?	Doen?
Rechtmatig inkopen, gemeente Hengelo houdt zich aan de wettelijke kaders	Inkopers in de organisatie worden continu getraind. Op basis van een inkoop-communicatiekalender blijft de organisatie op verschillende manieren geïnformeerd en betrokken bij het inkoopproces. Bij uitgaven boven € 30.000 (€ 100.000 bij werken) geven inkoopadviseurs een advies over de voorgestelde inkoopstrategie. Contractregistratie en -beheer wordt beter gemonitord. De eerstelijns controle op inkoop wordt als effectief sturingsmechanisme ingezet om onrechtmatigheden te signaleren en voorkomen. Er worden controles uitgevoerd op ons eigen inkoop- en aanbestedingsbeleid. Met name om de doelmatigheid van deze uitgaven te garanderen. Op basis van spendanalyses worden verbeteringen doorgevoerd.
Maatschappelijk Verantwoord Inkopen, inkoopkracht gemeente Hengelo gebruiken om leveranciers te laten bijdragen aan gemeentelijke doelen	We kopen sociaal in. SROI wordt toegepast bij (minimaal) alle trajecten boven € 100.000. We kopen duurzaam in. Inkopen dragen bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen uit het coalitieakkoord en de Global Goals. Maatschappelijk verantwoord inkopen is de norm, waarbij de Global Goals steeds vaker als kapstok tijdens een aanbestedingsprocedure worden gehanteerd. We kopen in met lokale (en regionale) focus, en zo veel mogelijk bij het MKB. Inkopen dragen waar mogelijk bij aan de versterking van de lokale en regionale economie. We kopen innovaties in en bevorderen innovaties door innovatieve inkoopprocedures toe te passen. Marktonderzoeken en marktconsultaties worden hiervoor steeds vaker ingezet.
Een resultaatgerichte, effectieve en efficiënte inkoopfunctie	Professionalisering inkooporganisatie krijgt een duurzaam vervolg. Contractbeheer en contractmanagement krijgt meer aandacht, rollen worden beter in de organisatie belegd. Een nieuw contractmanagementsysteem faciliteert contractmanagers beter bij hun dagelijks werk. Medewerkers met een rol in contractmanagement worden hiervoor opgeleid. Spendgegevens en inkoop dashboards worden doorontwikkeld, resultaten worden meetbaar gemaakt en stuurinformatie wordt omgezet naar acties.

6.7.8 Huisvesting

In februari 2020 is de nieuwe huisvesting in gebruik genomen. Met uitzondering van het ROZ en Twentebad vindt al onze dienstverlening sindsdien plaats vanuit ons stadhuis.

De ingebruikname van elk nieuw gebouw leidt per definitie tot noodzakelijke aanpassingen. Pas dan is er immers zicht op gebruikservaringen. In onze situatie komt daar nog bij dat door Covid maatregelen, meer specifiek het advies om thuis te werken, het begrip 'hybride werken' een vlucht heeft genomen. Hiermee de werksituatie waarbij de voordelen van het thuiswerken gecombineerd worden met het ontmoeten van elkaar in het stadhuis.

Ons doel is en blijft om 'het huis van de stad' te zijn en om, mogelijk in wisselende omstandigheden, een goed en veilig werkconcept te bieden aan de medewerkers, passend binnen de ontwikkelingen van de gemeentelijke organisatie.

In mei 2022 is de werkgroep 'hybride werken' aangetreden. Deze werkgroep evalueert het werkconcept en onderzoekt de consequenties van 'hybride werken' voor de huisvesting. We hebben al enkele aanpassingen in kaart gebracht en voorbereid voor uitvoering.

In de afgelopen maanden is gebleken dat onze flexibele en toekomstbestendige huisvesting goed aansluit bij het 'hybride werken'. Wel verwachten we dat er behoefte is aan enkele aanvullingen op de faciliteiten in het stadhuis. Hierbij denken wij aan faciliteiten voor het voeren van privacygevoelige gesprekken en voor digitale/hybride vergaderingen.

Daarnaast zijn er aanpassingen benodigd op enkele installaties, die van belang zijn voor een goede luchtverversing en de verduurzaming van het wagenpark. Al deze zaken zijn al in beeld gebracht en voorbereid tot uitvoering in 2022 en 2023.

Naast de rest van de wereld hebben ook wij te maken met fors stijgende gasprijzen. We werken nu aan maatregelen om het gasverbruik voor het stadhuis terug te dringen met ingang van najaar 2022.

Bereiken?	Doen?
Doorontwikkelen hybride werken.	Evaluatie werkconcept najaar 2022, daarna uitrol verbeteracties/-maatregelen.
Faciliteiten privacy-gevoelige gesprekken.	Pilot overlegfaciliteiten uitvoeren.
Verduurzaming wagenpark.	Aanbrengen extra laadinfrastructuur parkeerkelder en vervangen van huidige auto's door elektrische auto's.
Verbeteren capaciteit luchtverversing.	Technische installaties aanpassen.
Terugbrengen gasverbruik	Technische installaties aanpassen en maatregelen treffen om zuiniger met gas om te gaan (najaar 2022).

6.7.9 Audit en Control

Grondslag Audit en Control

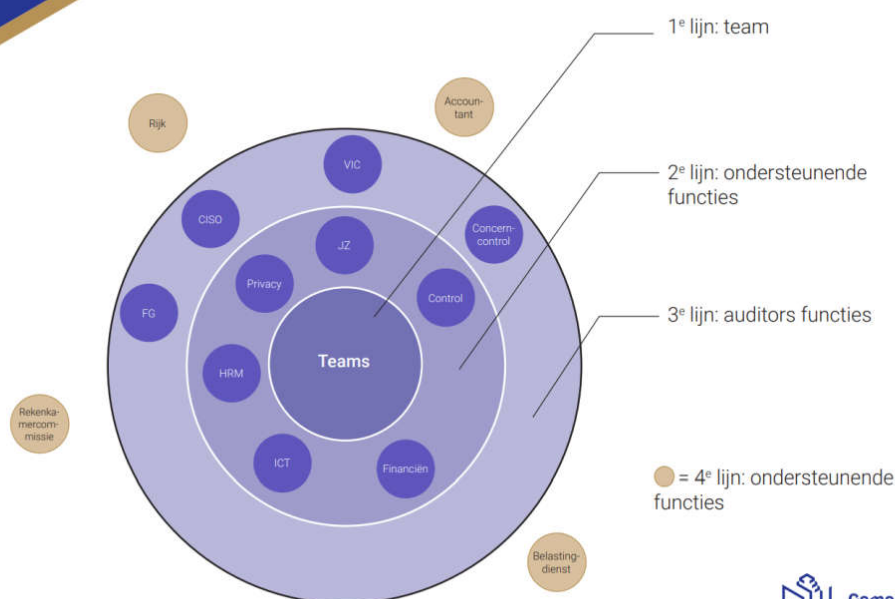
De grondslag voor de inrichting van een adequate beheersorganisatie zijn de Financiële Verordening (art 212 van de Gemeentewet) en de controleverordening (art 213 van de Gemeentewet). Op basis hiervan geeft de raad opdracht aan het college van B en W om zorg te dragen voor de rechtmatigheid, verantwoording en controle van het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie. Kortom, een adequate interne beheersorganisatie. In deze paragraaf wordt weergegeven wat de plannen en ontwikkelingen zijn en wat er speelt op het gebied van Audit en Control de komende jaren.

Audit en control

In Hengelo maken we gebruik van het 3-lijnen model. Dat betekent dat de belangrijkste beheersing voor de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van ons handelen in de uitvoering ligt, de eerste lijn. Vanuit de tweede lijn worden (vakinhoudelijke) adviezen gegeven, kaders bewaakt en controles uitgevoerd. De derde lijn beoordeelt dit samenspel en de uitkomsten hiervan geeft aan waar het goed gaat en adviseert over verbeteringen.

Interne beheersing

www.hengelo.nl

Bereiken	Doen
Versterken gezamenlijke beeld en uitvoering van interne beheersing in organisatie.	Vertalen van de nieuwe visie op control (actualisatie 2022) naar de interne beheersing van de organisatie. Doel is om tot een eenduidige invulling van 'in control' zijn te komen en zodoende een effectievere en efficiëntere interne beheersing op te zetten.
Ondersteuning audit en control en samenhang door een nieuw systeem.	Professionaliseren van bewaken interne beheersing met een bredere blik (ook privacy en informatieveiligheid). Een nieuw systeem zal deze verbinding verder ondersteunen. Dit systeem is gericht op het ondersteunen van risicomanagement, het auditproces en de opvolging van aanbevelingen in de organisatie. Het proces van audit en control volgens het 3-lines model wordt daarin goed geborgd en de informatie is beter toegankelijk en op één plek te vinden voor de organisatie.
Samenwerking Accountant verder professionaliseren	Vanaf boekjaar 2020 is PWC aangesteld als controlerend accountant. De samenwerking verloopt steeds beter en we blijven hierin investeren.
We volgen de verbeterpunten en adviezen vanuit het accountantsverslag bewust wel of niet op.	

6.7.10 Rechtmatigheid

Over 2023 wordt de rechtmatigheidsverantwoording gegeven door het college. Een belangrijke ontwikkeling waar we ons al enige tijd op voorbereiden. Rechtmatigheid kent drie inhoudelijke elementen waarover verantwoording wordt afgelegd: het voorwaarden criterium, misbruik en oneigenlijk gebruik en begrotingsrechtmatigheid.

Tot 2023 zal de accountant rapporteren over de bevindingen op rechtmatigheid en getrouwheid van de jaarrekening. In voorbereiding op de nieuwe wet gebruiken we boekjaar 2021 en 2022 als oefenjaar.

Bereiken	Doen
Kaders vaststellen door de raad vanaf 2023.	Vaststellen van normenkader en verantwoordingsnorm door raad. Dit bepaalt de reikwijdte en diepgang van de (interne) controles en verantwoording. Ook de kaders in de financiële verordening veranderen.
Rechtmatigheidsverantwoording over 2023 door college opstellen.	Het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording door het college en de paragraaf bedrijfsvoering van de jaarstukken 2023 met meer detail bevindingen.
Meer aandacht voor Frauderisico's en beheersing.	Meenemen van potentiële frauderisico's in de (interne) controle en rapporteren in de toelichting op rechtmatigheid. Het voorkomen van fraude en onrechtmatig handelen is binnen de organisatie een belangrijk aandachtspunt, dit zal ook de komende jaren aandacht blijven houden. In de werkprocessen van de organisatie zijn tal van beheersmaatregelen genomen om het risico op fraude en onrechtmatig handelen zoveel mogelijk te reduceren. Daarnaast is aandacht voor de meer culturele en gedragskant van fraude en onrechtmatigheden. Voorbeelden hiervan zijn aan trainingen op het gebied van morele dilemma's en beleid om een veilig werkklimaat te waarborgen.

6.8 Subsidies

Wat willen we bereiken

De gemeente Hengelo verleent subsidies om bepaalde doelen te bereiken. De doelen zijn omschreven in de programma's van de Beleidsbegroting en in specifieke beleidsnota's. De subsidieverlening moet voldoen aan de regels van de Algemene wet bestuursrecht, de Algemene subsidieverordening en, wanneer van toepassing, de subsidie uitvoeringsregelingen. De laatste twee worden door onszelf bepaald. Met een subsidie kunnen de kosten van een activiteit geheel of gedeeltelijk worden betaald.

Hoe gaan we dit doen?

Voor het jaar 2023 is de lokale regelgeving vastgelegd in de volgende documenten:

- Algemene subsidieverordening
- Subsidie uitvoeringsregelingen 2023

Per afzonderlijke subsidie worden de voorwaarden waaronder de subsidie wordt verleend, de verplichtingen waaraan de subsidieontvanger moet voldoen en de wijze van betaling vastgelegd in een subsidiebesluit (beschikking). Waar mogelijk worden prestatieafspraken gemaakt.

We kennen jaarlijkse subsidies die per (boek) jaar of voor een bepaald aantal boekjaren aan een instelling voor een periode van maximaal 4 jaar wordt verstrekt, en eenmalige subsidies voor bijvoorbeeld projecten of activiteiten.

In de begroting is rekening gehouden met de jaarlijkse indexering, welke is vastgesteld in de Zomerbrief 2022-2026. De meeste subsidies worden jaarlijks geïndexeerd. Voor 2023 zijn de subsidies geïndexeerd met 4,1% en de huursubsidies met de prijsindex van 4,5%. Onderstaand worden de subsidies vermeld waarvoor sprake is van een uitvoeringsregeling en subsidieplafond.

Subsidies begroting 2023

Uitvoerings-/subsidieregelingen	Subsidie 2023	Subsidieplafonds 2023
Cultuurhistorisch erfgoed	73.280	73.280
1. Monumentenzorg	32.161	
2. Begraafplaats en gedenkmonumenten	2.603	
3. Karakteristieke boerderijen en opstallen	3.123	
4. Kunst uit de wederopbouw	4.164	
5. Voorlichting en communicatie	5.205	
6. Tuindorp t Lansink	10.410	
7. Archeologie	15.614	
8. Gevelverbetering binnenstad	84.138	84.138
9. (Industrieel) erfgoed Hart van Zuid	150.000	150.000
Cultuurlokaal- regelingen voor incidentele projecten	96.590	96.590
10. Culturele Initiatieven	20.124	
11. Podiumbudget	22.101	
12. Stimuleringsbudget BKV	54.365	
Internationaal	7.646	7.646
13. Uitwisseling partnerstad Emsdetten	7.646	7.646

Uitvoerings-/subsidieregelingen	Subsidie 2023	Subsidieplafonds 2023
Jeugd	118.515	118.515
14. Vrijwillig jeugdwerk - scouting	118.515	118.515
Kunst en cultuur:	8.513.617	8.513.618
15. Basissubsidie Amateurkunst	142.894	142.894
16. Culturele kernvoorzieningen	8.147.802	8.147.802
- Bibliotheek Hengelo	2.639.595	
- Oyfo	1.984.501	
- Schouwburg Hengelo	2.220.736	
- Poppodium Twente	1.302.970	
17. Beeldende kunst	38.843	38.843
- Ateliers '93	6.889	
- SWWK	12.545	
- HeArtpool	15.164	
- MHHK	4.244	
18. Presentatie en podium beeldende kunst	91.500	91.500
19. Cultureel Erfgoed - musea	22.209	22.209
- Museum Hengelo	18.002	
- Historisch Archief Beckum	2.947	
- Historie Brandweer Hengelo	1.260	
20. Overige culturele voorzieningen	17.214	17.214
- Hengelose Oranjevereniging	13.878	
- stichting 4 mei	3.336	
21. Lokale Omroep	53.156	53.156
Onderwijs	2.036.407	2.036.407
22. Voorschool Hengelo	2.036.407	2.036.407
Sport en Bewegen	83.701	83.701
23. Sportkennismaking	15.615	
24. Deskundigheidsbevordering	24.634	
25. Sporten met een beperking	27.837	
26. Duurzaamheid	15.615	
27. FBK Games	67.665	67.665
Welzijn	2.057.171	2.057.171
28. Wijkwelzijnswerk	2.057.171	2.057.171
Zorg	1.196.765	1.196.765
29. Maatschappelijke opvang, begeleiding en bemoeizorg	1.172.465	1.172.465
- preventie GGZ problematiek	428.520	
- inloop en begeleiding ma opvang	535.130	
- bemoeizorg	208.814	
30. Thuis in de buurt	24.300	24.300

7

Financiële overzichten

7.1	Baten en lasten	196
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	200

7.1 Baten en lasten

7.1.1 Totaal overzicht baten en lasten

Totaaloverzicht (bedragen × € 1.000)	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	323.729	344.640	338.813	333.142	353.906	326.900
Onttrekkingen aan reserves	38.368	17.313	8.612	8.396	4.838	1.954
Baten	362.097	361.953	347.425	341.538	358.744	328.854
Lasten	-307.447	-347.029	-342.727	-333.110	-342.902	-322.460
Toevoegingen aan reserves	-42.159	-14.354	-4.698	-4.832	-6.927	-4.838
Lasten	-349.606	-361.383	-347.425	-337.942	-349.829	-327.298
Resultaat na bestemming	12.491	570	0	3.595	8.915	1.557

7.1.2 Baten en lasten per programma

Baten en lasten per programma	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Resultaat voor bestemming						
Baten						
1 Veiligheid	283	84	88	88	88	88
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	1.209	1.149	1.174	1.174	1.174	1.174
3 Economie	1.312	10.883	4.642	2.994	2.799	3.382
4 Onderwijs	3.118	6.363	3.133	3.128	3.128	3.128
5 Sport, cultuur en recreatie	6.429	6.587	6.528	6.539	6.436	6.436
6 Sociaal domein	53.614	41.690	42.662	42.255	43.114	43.544
7 Volksgezondheid en milieu	22.905	22.122	23.206	23.260	23.585	23.919
8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	24.212	31.089	28.636	18.479	34.058	21.195
9 Bestuur en ondersteuning	210.647	224.675	228.743	235.225	239.523	224.034
Baten	323.729	344.640	338.813	333.142	353.906	326.900
Lasten						
1 Veiligheid	-9.138	-9.459	-9.836	-9.778	-9.774	-9.778
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-10.066	-9.768	-11.112	-11.374	-11.595	-11.647
3 Economie	-2.681	-12.012	-5.836	-4.187	-3.992	-4.575
4 Onderwijs	-10.483	-14.664	-11.011	-11.030	-10.961	-11.084
5 Sport, cultuur en recreatie	-26.766	-27.780	-27.506	-27.495	-27.465	-27.276
6 Sociaal domein	-153.657	-155.928	-154.331	-154.461	-150.020	-147.838
7 Volksgezondheid en milieu	-24.703	-24.524	-25.291	-26.426	-25.469	-25.733
8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-12.057	-32.581	-30.759	-19.777	-34.161	-22.302
9 Bestuur en ondersteuning	-57.896	-60.312	-67.045	-68.581	-69.466	-62.227
Lasten	-307.447	-347.029	-342.727	-333.110	-342.902	-322.460
Resultaat voor bestemming	16.282	-2.389	-3.914	32	11.004	4.440
Mutaties reserves						
Onttrekkingen aan reserves						
9 Bestuur en ondersteuning	38.368	17.313	8.612	8.396	4.838	1.954
Onttrekkingen aan reserves	38.368	17.313	8.612	8.396	4.838	1.954
Toevoegingen aan reserves						
9 Bestuur en ondersteuning	-42.159	-14.354	-4.698	-4.832	-6.927	-4.838
Toevoegingen aan reserves	-42.159	-14.354	-4.698	-4.832	-6.927	-4.838
Mutaties reserves	-3.791	2.959	3.914	3.564	-2.089	-2.884
Resultaat na bestemming	12.491	570	-	3.595	8.915	1.557

7.1.3 Incidentele baten en lasten 2023 - 2026

Taakveld	Omschrijving (bedragen * 1.000; - = nadeel)	2023	2024	2025	2026
1.1	Uitbreiding formatie Veiligheid (23-NB-1.2)	-58			
	Totaal programma 1	-58	-	-	-
2.1	Wijkontsluiting Woolde (23-NB-2.1)	-25			
	Totaal programma 2	-25	-	-	-
	Totaal programma 3	-	-	-	-
	Totaal programma 4	-	-	-	-
5.1	Vorbereidingsbudget Sportnota 2024-2027 (23-NB-5.5)	-40			
5.5	Stimuleringsfonds (industrieel) erfgoed Hart van Zuid (23-NB-5.1)	-150	-150	-150	
5.7	Ecologisch Maaibeheer (22-NB-5.6b)	-26	-10	-26	-10
5.7	Snippergroen (22-ZB-5.1)	50	50	50	50
	Totaal programma 5	-166	-110	-126	40
	Innovatiebudget (zaaknummers 3045071 en 3166544)	-32			
6.1					
6.1	Project versterken voorliggend (23-NB-6.1)	-115			
6.1	Voortzetting Pilot BSO+ (23-NB-6.3)	-150			
6.1	Voortzetting Pilot BSO+ (23-NB-6.3)	150			
6.2	Preventieteam jeugd (22-ZB-6.9)	-219			
6.2	Voortzetten pilot jeugdhulpteams (22-ZB-6.10)	-66			
6.2	Bijdrage OZJT - werkplan 2022 (22-ZB-6.8)	-69	-69		
6.3	Uitvoering TOZO werkzaamheden 2023-2026 (22-FP-6.9)	-1.219	-1.167	-906	-797
6.3	Kosten uitvoering werk en inkomen (22-ZB-6.3)	-64			
6.72	Jeugdhulpteam (22-ZB-6.10)	-520			
6.81	Geëscaleerde zorg 18+ bijdrage Beschermd Wonen (22-ZB-6.11)	850			
	Totaal programma 6	-1.454	-1.236	-906	-797
7.1	Integrale gebiedsgerichte gezondheidspreventie (23-NB-7.2)	-120			
7.1	Gezonde start (23-NB-7.3)	-24			
7.1	Stedelijk programma dementie (23-NB-7.4)	-26			
7.4	Bodemsanering (ten laste van de reserve)	-45	-1.325	-45	0
	Totaal programma 7	-215	-1.325	-45	-
8.1	Implementatiekosten Omgevingswet (22-ZB-8.1)	-521	-215	-90	
8.2	Personeelslasten grondzaken	-50	-50	-50	-50
8.2	Stimulering grondverkoop	-50	-50	-50	-50
8.2	Resultaat BXL	619	525	184	170
8.2	Rentecompensatie grondexploitatie De Veldkamp	-72	-71	-72	
8.2	Nakomende kosten afgesloten projecten	-156			
8.2	Aanpassing voorziening derden complexen	-260	-267	17.154	
8.2	Uitbetaling vz derden complexen			-17.423	
8.2	Aanpassing voorziening Grex IEGG	-1.098	-880	-1.803	-638
8.2	Tussentijdse winstneming Dalmeden	1.028	671	1.621	1814
8.2	Tussentijdse winstneming Beckumerstraat	117			
8.2	Bijdrage bodemsanering Oude Ketelmakerij		1.280		
8.2	Afsluiten complexen met een positief resultaat	596		2.742	
8.3	Spoorzone en stedelijke ontwikkeling (22-NB-8.3)	-125			
8.3	Opkoopbescherming (23-NB-8.2)	-65	-65	-65	

TaakveldOmschrijving (bedragen * 1.000; - = nadeel)		2023	2024	2025	2026
Totaal programma 8		-37	878	2.148	1.246
diversen	Personeelsbudget (incidentele formatie)	-147	-80		
0.4	Programma Digitale Transformatie (23-NB-9.1)	-375	-375	-375	
0.4	Digitalisering van fysieke archieven (23-NB-9.2)	-825	-825	-825	
0.4	Transformatiebudget Sociaal Domein conform transformatieplan (zaaknummer 3462621)	-1.105	-1.270	-360	-10
0.63	Klantvriendelijk handhaven (22-NB-2.2)	-31			
0.7	Gemeentefonds - Versterking omgevingsdiensten (zaaknummer 3127882)	19	19		
0.8	Stelpost gemeentefonds - Versterking omgevingsdiensten (zaaknummer 3127882)	-19	-19		
0.8	Stelpost gemeentefonds - Project versterken voorliggend (23-NB-6.1)	115			
0.8	Onvoorzien incidenteel (22-FP-9.7)	-116	-91	-66	-66
0.8	Generatiepact	-40	-27		
0.8	Vorbereidingskosten strategische agenda (uitwerking collegeprogramma) (23-NB-9.4)	-800			
0.10	Reserve organisatieontwikkeling - generatiepact	40	27		
0.10	Algemene reserve - Onttrekking bekleemde deel AR-innovatie (20-NB-6.4)	500			
0.10	Algemene reserve - Voorzet inzet middelen innovatie, preventie en versnelling (zaaknummer 3052787)	-126			
0.10	Algemene reserve - Beleidsprogramma sociaal 2021-2025 (zaaknummer 3175020)	-264			
0.10	Algemene reserve - Sluitend maken Beleidsbegroting 2020-2023 (zaaknummer 2424641)	-540			
0.10	Algemene reserve - dekking transformatiebudget en ingroepad transformatieplan (zaaknummer 3462621)	1.260	4130	1.216	10
0.10	Algemene reserve - overschot aframen stelposten in programma 9				-818
0.10	Algemene reserve - dekking incidenteel nieuw beleid 2023 Beleidsbegroting 2023-2026	2.508			
0.10	Algemene reserve - dekking restant saldo (deel incidenteel bestaand beleid) Beleidsbegroting 2023-2026	99			
0.10	Reserve decentralisatie-uitkeringen - Implementatieplan Omgevingswet (22-ZB-8.1)	458			
0.10	Reserve decentralisatie-uitkeringen - Preventieteam jeugd (22-ZB-6.9)	150			
0.10	Reserve decentralisatie-uitkeringen - Jeugdhulpteams (22-ZB-6.10)	342			
0.10	Bestemmingsreserve projecten bestrijding jeugdwerkloosheid	4			
0.10	Reserve Tozo- onttrekking incidenteel meerjarig 2023- 2026 (22-ZB-6.13)	1.219	1.167	906	797
0.10	Reserve Grex algemeen: personeelslasten grondzaken	50	50	50	50
0.10	Reserve Grex algemeen: stimulering grondverkopen	50	50	50	50
0.10	Reserve Grex algemeen: erfpachtresultaat	-730	-730	-730	-730
0.10	Reserve Grex algemeen: resultaat BXL	-619	-525	-184	-170
0.10	Reserve Grex algemeen: rentecompensatie grondexploitatie De Veldkamp	72	71	72	
0.10	Reserve Grex algemeen: nakomende kosten afgesloten projecten	156			
0.10	Reserve Grex algemeen: aanpassing voorziening derden complexen	260	267		
0.10	Reserve Grex algemeen: afwikkeling derden complexen			268	
0.10	Reserve Grex algemeen: aanpassing voorziening Grex IEGG	1.098	880	1.803	638
0.10	Reserve Grex algemeen: rentecompensatie	-816	-1.501	-1.525	-1.180
0.10	Reserve Grex algemeen: bijdrage bodemsanering Oude Ketelmakerij		-1.280		
0.10	Reserve Grex algemeen: afsluiten complexen met een positief resultaat	-596		-2.742	
0.10	Reserve Grex algemeen: tussentijdse winstneming Dalmeden	-1.028	-671	-1.621	-1.814

Taakveld	Omschrijving (bedragen * 1.000; - = nadeel)	2023	2024	2025	2026
0.10	Reserve Grex algemeen: tussentijdse winstneming Beckumerstraat	-117			
0.10	Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad - Spoorzone en stedelijke ontwikkeling (22-NB-8.3)	125			
0.10	Reserve bodemsanering - onttrekking voor lasten bodemsanering	45	1.325	45	
Totaal programma 9		276	592	-4.018	-3.243
Totaal		-1.679	-1.201	-2.947	-2.754

In hoofdstuk 4 is het begrotingssaldo gepresenteerd als het verschil tussen de totale lasten en de totale baten. Hierbij is echter geen rekening gehouden met het onderscheid tussen structurele en incidentele baten en lasten. Om de structurele exploitatieruimte te bepalen worden de totale lasten en baten verminderd met de incidentele lasten en baten. De incidentele lasten en baten zijn in bovenstaand overzicht weergegeven. Hierin is te zien dat de totale incidentele lasten in 2023 tot en met 2026 hoger zijn dan de totale incidentele baten, hetgeen voor deze jaren een gunstig/positief effect heeft op het structurele begrotingssaldo. Het uiteindelijk structureel begrotingssaldo wordt gepresenteerd in de paragrafen 4.2 Van Zomerbrief naar Beleidsbegroting en 6.2.5. Kengetallen, onderdeel 4. Structurele exploitatieruimte.

De lijst van incidentele baten en lasten is tot stand gekomen op basis reeds vastgestelde besluitvorming in uw gemeenteraad. Hierbij gaat het met name om besluiten op basis van Kadernota's en begrotingswijzigingen o.a. naar aanleiding van gemeentefondscirculaires. Tevens zijn de voorstellen voor de strategische agenda en overig nieuw beleid in deze begroting en onderstaande lijst verwerkt, om zodoende de structurele exploitatieruimte te bepalen.

Voor de mutaties in de grondexploitaties wordt verwezen naar de Herziening grondexploitaties 2022 (zaaknummer: 3422735).

7.2 Algemene dekkingsmiddelen

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Lokale heffingen	30.218	30.438	30.627	30.807
2. Algemene uitkering	181.135	187.772	191.871	176.454
3. Dividend	718	718	718	718
4. Saldo financieringsfunctie	1.067	978	653	403
5. Overige algemene dekkingsmiddelen	399	399	399	399
Totaal	213.538	220.306	224.268	208.780

Voor het jaar 2023 is al een rijksbijdrage jeugdzorg van ruim € 7,4 miljoen opgenomen in de algemene uitkering van het gemeentefonds.

De gemeentefondsuitkering is, op basis van de meicirculaire 2022 en nadere afspraken over de Jeugdmiddelen tussen Rijk, IPO en VNG in augustus 2022, inclusief de stelposten:

- uitkomst onderzoek jeugdzorg (€ 6,5 miljoen in 2024, € 3,9 miljoen in 2025, € 1,9 miljoen in 2026);
- Wet kwaliteitsborging (indicatief structureel bedrag € 36.707).

8

Bijlage

8.1	Reserves en voorzieningen	202
8.2	Lasten en baten per taakveld	209
8.3	EMU-saldo	211
8.4	Transformatieplan sociaal domein	212
8.5	Verbonden partijen en vertegenwoordiging	213
8.6	Meerjarig investeringsoverzicht	215
8.7	Strategische agenda en overig nieuw beleid	216
8.8	Tarieven sportaccommodaties	221
8.9	Afkortingenlijst en begrippenlijst	225
8.10	Verplichte kengetallen	236
8.11	Global Goals	238
8.12	Aangenomen amendementen en moties	240

8.1 Reserves en voorzieningen

8.1.1 Mutaties in de reserves

Nr	Reserve	31-12-2022	vermeer- dering	vermin- dering	31-12-2023	vermeer- deringen	vermin- dering	31-12-2024	vermeer- dering	vermin- dering	31-12-2025	vermeer- dering	vermin- dering	31-12-2026
101	Algemene reserve	45.388	671	4.104	41.955	5	4.130	37.830	5	1.216	36.619	823	10	37.432
150	Algemene reserve grondexploitatie	21.397	3.907	1.687	23.617	4.707	1.317	27.007	6.802	2.242	31.567	3.894	738	34.723
	Algemene reserves	66.785	4.578	5.791	65.572	4.712	5.447	64.837	6.807	3.458	68.186	4.717	748	72.155
313	Vereveningsreserve binnenstad	55	-	-	55	-	-	55	-	-	55	-	-	55
314	Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad	197	-	125	72	-	-	72	-	-	72	-	-	72
320	Reserve dekking kapitaallasten	5.425	-	215	5.210	-	215	4.995	-	215	4.780	-	195	4.585
327	Reserve vastgoedbedrijf	3.213	-	134	3.079	-	124	2.955	-	124	2.831	-	124	2.707
328	Reserve duurzaamheid	326	-	-	326	-	-	326	-	-	326	-	-	326
329	Reserve Duurzaam Veilig	133	-	-	133	-	-	133	-	-	133	-	-	133
332	Reserve bodemsanering	3.971	90	135	3.926	90	1.415	2.601	90	135	2.556	90	90	2.556
334	Reserve Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij	4.400	-	-	4.400	-	-	4.400	-	-	4.400	-	-	4.400
335	Reserve TOZO	4.750	-	1.219	3.531	-	1.167	2.364	-	906	1.458	-	797	661
336	Reserve ondernemersfonds	1.200	-	-	1.200	-	-	1.200	-	-	1.200	-	-	1.200
350	Reserve onderhoudswerkzaamheden Schouwborg	688	-	-	688	-	-	688	-	-	688	-	-	688
371	Reserve decentralisatie-uitkeringen	1.580	-	949	631	-	-	631	-	-	631	-	-	631
372	Reserve organisatieontwikkeling	894	30	40	884	30	27	887	30	-	917	30	-	947
374	Reserve groencompensatie bomenverordening	339	-	-	339	-	-	339	-	-	339	-	-	339
375	Reserve projecten bestrijding jeugdwerkloosheid	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
398	Reserve onderhoud buurtcentra	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bestemmingsreserves	27.175	120	2.821	24.474	120	2.948	21.646	120	1.380	20.386	120	1.206	19.300
	Totaal reserves	93.960	4.698	8.612	90.046	4.832	8.395	86.483	6.927	4.838	88.572	4.837	1.954	91.455

8.1.2 Aard en reden reserves

Algemene reserve

Gevormd vanuit resultaten van algemene middelen zonder directe bestemming, nodig t.b.v. het weerstandsvermogen van de gemeente (o.a. voor calamiteiten).

Algemene reserve grondexploitatie

Buffer ter afdekking van de risico's grondexploitatie. De bedragen zijn gebaseerd op de herzieningen van de grondexploitaties per 1-1-2022. Bij de verminderingen zijn de begrote mutaties en de claims (winst- en verliesnemingen) verwerkt.

Vereveningsreserve binnenstad

Middelen ter versterking van de kwaliteit van de binnenstad.

Reserve ruimtelijke kwaliteit binnenstad

Ter verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in de binnenstad o.a. voor de herinrichting van de openbare ruimte van het kernwinkelgebied, het versterken en ondersteunen van de woonfunctie in de binnenstad.

Reserve dekking kapitaallasten

Door de wijziging van de BBV-systematiek, met ingang van 2017, is het niet meer toegestaan om vanuit reserves rechtstreeks een bijdrage te doen om vervolgens over het investeringsbedrag minus bijdrage reserve te gaan afschrijven. De volledige investering moet worden geactiveerd voor investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Voor de oude 'probleemgevallen' en nieuwe gevallen wordt gebruik gemaakt van de dekkingsreserve kapitaallasten. Het gereserveerde bedrag in deze reserve kan worden gebruikt voor de dekking van de jaarlijkse kapitaallasten, die voortvloeien uit de betreffende investeringen.

Op basis van de vastgestelde nota Investerings- en activeringsbeleid gaat de voorkeur bij alle uitbreidings- en vervangingsinvesteringen uit naar het toepassen van de reguliere afschrijvings- en rentesystematiek. Na afloop van de gebruiksduur van het actief vallen de kapitaallasten vrij in de exploitatie en ontstaat er ruimte om een nieuwe vervangingsinvestering met bijbehorende kapitaallasten te ramen.

Reserve vastgoedbedrijf

Bestemd om voor- en nadelige verkoopresultaten op vastgoed te plooien. Daarnaast geeft het jaarlijks financieel rendement en vangt het vermogensrisico op van het gemeentelijk vastgoed.

Reserve duurzaamheid

Om de dekking van (meerjarige) duurzaamheidsopgaven te borgen.

Reserve duurzaam veilig

De reserve fietspadenplan is hernoemd in reserve duurzaam veilig. Deze reserve is in 2010 gevormd uit de positieve resultaten van het complex 42 Fietspadenplan. De nog beschikbare gelden zijn overgeheveld naar de reserve "duurzaam veilig". Het betreft verkeersmaatregelen in het kader van mobiliteit, verkeersveiligheid, AVOC's en de Uitvoeringsnota Fietsen.

Reserve bodemsanering

Middelen ter dekking van lasten bodemsaneringen.

Reserve Proeftuin de Nijverheid Aardgasvrij

Bestemd voor de meerjarige besteding van middelen van het project Aardgasvrije Nijverheid. Het betreft een lang lopende inzet om een hele wijk aardgasvrij te maken, waarbij de aard en fasering van besteding op voorhand nog niet volledig bekend is.

Reserve TOZO

In 2020 hebben wij voor 17 opdracht gevende gemeenten de TOZO regeling uitgevoerd. Hiervoor hebben wij bij onze opdracht gevende gemeenten een vergoeding per aanvraag in rekening gebracht en daarmee zijn wij de verplichting aan gegaan om de gehele uitvoering van deze regeling tot en met 2027 uit te voeren.

Reserve ondernemersfonds

December 2021 heeft de Raad besloten een ondernemersfonds in te stellen om ondernemers die nog gevolgen ervaren van de corona crisis te ondersteunen met een ondernemerskrediet.

Reserve onderhoudswerkzaamheden schouwburg

Bestemd voor onderhoudswerkzaamheden aan het schouwburg pand aan de Beurstraat 44 te Hengelo.

Deze werkzaamheden mogen pas worden uitgevoerd zodra aan de daarvoor gesteld voorwaarden is voldaan, waaronder overdracht van het pand aan de gemeente Hengelo conform het raadsbesluit.

Reserve decentralisatie-uitkeringen

Vanuit de algemene uitkering afgezonderde middelen ter dekking van uitgaven die gemoeid zijn met decentralisatie-uitkeringen. Het gaat om incidentele middelen voor een beperkte periode.

Reserve organisatieontwikkeling

Bestemd voor de transitie van meer mobiliteit in de organisatie naar een flexibele organisatie met de juiste medewerker op de juiste plek.

Reserve groencompensatie bomenverordening

Egalisatie van baten en lasten bomenverordening.

Reserve projecten bestrijding jeugdwerkloosheid

Bestemd voor projecten ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid die tot en met 2023 lopen.

Reserve onderhoud buurtcentra

Bestemd voor meerjarig onderhoud van buurtcentra. Voorstel wordt gedaan om het restant vrij te laten vallen.

8.1.3 Mutaties in de voorzieningen

Nr	Voorzieningen	31-12-2022	vermeer- dering	vermin- dering	31-12-2023	vermeer- deringen	vermin- dering	31-12-2024	vermeer- dering	vermin- dering	31-12-2025	vermeer- dering	vermin- dering	31-12-2026
503	Voorziening pensioen wethouders	6.725	387	272	6.840	387	272	6.955	387	272	7.070	387	272	7.185
512	Voorziening Complexen derden	16.627	260	-	16.887	267	-	17.154	-	17.154	-	-	-	-
522	Voorziening wachtgeld Muziekschool re-organisatie	79	-	-	79	-	-	79	-	-	79	-	-	79
536	Voorziening Samenwerking schoolbesturen Primair Onderwijs	1.360	-	-	1.360	-	-	1.360	-	-	1.360	-	-	1.360
	Verplichtingen en risico's	24.791	647	272	25.166	654	272	25.548	387	17.426	8.509	387	272	8.624
533	Voorziening onderhoud vastgoed	2.768	1.412	1.672	2.508	1.413	983	2.938	1.413	1.145	3.206	1.413	963	3.656
537	Voorziening onderhoud haven	515	51	128	438	51	78	411	51	103	359	51	85	325
	Onderhoudsefficientie	3.283	1.463	1.800	2.946	1.464	1.061	3.349	1.464	1.248	3.565	1.464	1.048	3.981
508	Voorziening riolering	1	2.208	2.200	9	2.387	2.300	96	2.696	2.400	392	2.939	2.500	831
510	Voorziening gebiedsgericht grondwaterbeleid	1.754	-	-	1.754	-	-	1.754	-	-	1.754	-	-	1.754
511	Voorziening afval	1.268	-	150	1.118	-	-	1.118	-	-	1.118	-	-	1.118
	Derden beklemende middelen	3.023	2.208	2.350	2.881	2.387	2.300	2.968	2.696	2.400	3.264	2.939	2.500	3.703
	Totaal voorzieningen	31.097	4.318	4.422	30.993	4.505	3.633	31.865	4.547	21.074	15.338	4.790	3.820	16.308

8.1.4 Aard en reden voorzieningen

Voorziening pensioen wethouders

Te verwachten verplichtingen jegens de pensioenen wethouders, waarvan de omvang redelijkerwijs in te schatten is.

Voorziening complexen derden

Voorziening t.b.v. grondcomplexen, waarvan we de administratie niet zelf voeren.

Voorziening wachtgeld Muziekschool reorganisatie

Te verwachten wachtgeldverplichtingen i.v.m. reorganisatie Muziekschool.

Voorziening samenwerking schoolbesturen Primair Onderwijs

Voorziening voor de bijdragen aan de samenwerking van de schoolbesturen primair onderwijs.

Voorziening onderhoud vastgoed

Ter dekking van groot onderhoud van gebouwen. Aan de voorziening ligt een meerjarig onderhoudsplan ten grondslag.

Voorziening onderhoud Haven

T.b.v. het toekomstig groot onderhoud van de haven.

Voorziening riolering

Bestemd voor het in stand en op peil houden van het rioolstelsel alsmede egalisatie van de tarieven rioolheffing.

Voorziening gebiedsgericht grondwaterbeleid

Ter dekking van grondwaterverontreiniging in centrumgebied.

Voorziening afval

Voorziening die is gevormd vanuit toevallige meevallers taakveld afvalverwerking/-verwijdering ten behoeve van egalisatie van mogelijk toekomstige tegenvallers c.q. tarieven.

8.1.5 Structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2023 - 2026

Taakveld	Reserves (bedragen * 1.000; - = nadeel)	2023	2024	2025	2026
0.10	Toevoeging reserve bodemsanering	-90	-90	-90	-90
0.10	Onttrekking reserve bodemsanering	90	90	90	90
0.10	Toevoeging reserve organisatieontwikkeling	-30	-30	-30	-30
0.10	Onttrekking reserve vastgoedbedrijf	134	124	124	124
0.10	Toevoeging algemene reserve (rente)	-5	-5	-5	-5
0.10	Onttrekking reserve dekking kapitaallasten	215	215	215	195
TOTAAL		314	304	304	284

8.2 Lasten en baten per taakveld

Taakveld	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023
1.1 Crisisbeheersing en Brandweer	6.805	-	-6.805
1.2 Openbare orde en Veiligheid	3.031	88	-2.943
1 Veiligheid	9.836	88	-9.748
2.1 Verkeer, wegen en water	8.783	423	-8.359
2.2 Parkeren	1.272	34	-1.238
2.4 Economische Havens en waterwegen	752	717	-35
2.5 Openbaar vervoer	305	-	-305
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	11.112	1.174	-9.938
3.1 Economische ontwikkeling	388	-	-388
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4.028	3.910	-118
3.3 Bedrijfsloket en -regelingen	622	446	-176
3.4 Economische promotie	798	286	-511
3 Economie	5.836	4.642	-1.193
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	2	2
4.2 Onderwijshuisvesting	5.915	649	-5.267
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	5.096	2.482	-2.613
4 Onderwijs	11.011	3.133	-7.878
5.1 Sportbeleid en activering	471	7	-463
5.2 Sportaccommodaties	8.829	4.479	-4.350
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	7.532	1.910	-5.622
5.4 Musea	380	-	-380
5.5 Cultureel erfgoed	467	-	-467
5.6 Media	2.747	61	-2.686
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	7.079	71	-7.008
5 Sport, cultuur en recreatie	27.506	6.528	-20.978
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	14.015	831	-13.184
6.2 Wijkteams	6.345	-	-6.345
6.3 Inkomensregelingen	51.598	39.644	-11.954
6.4 Begeleide participatie	12.145	-	-12.145
6.5 Arbeidsparticipatie	6.034	83	-5.952
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	2.423	-	-2.423
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	27.876	1.255	-26.621
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	29.153	-	-29.153
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	947	850	-97
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	3.795	-	-3.795
6 Sociaal domein	154.331	42.662	-111.669
7.1 Volksgezondheid	3.233	-	-3.233
7.2 Riolering	8.483	10.829	2.346
7.3 Afval	9.539	11.407	1.868
7.4 Milieubeheer	3.274	407	-2.867
7.5 Begraafplaatsen	763	563	-199
7 Volksgezondheid en milieu	25.291	23.206	-2.085
8.1 Ruimte en leefomgeving	1.131	89	-1.042
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	25.232	26.431	1.198
8.3 Wonen en bouwen	4.396	2.117	-2.279
8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	30.759	28.636	-2.123
0.1 Bestuur	4.394	-	-4.394
0.2 Burgerzaken	2.587	1.073	-1.514
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	1.423	1.042	-381
0.4 Ondersteuning organisatie	34.494	3.823	-30.672
0.5 Treasury	9.212	10.998	1.785
0.61 OZB woningen	1.009	12.655	11.646
0.63 Parkeerbelasting	72	1.891	1.819
0.62 OZB niet-woningen	115	14.617	14.502
0.64 Belastingen Overig	42	902	860

Taakveld	Lasten 2023	Baten 2023	Saldo 2023
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	-	181.135	181.135
0.8 Overige baten en lasten	13.632	609	-13.022
0.9 Vennootschapsbelasting	65	-	-65
0.10 Mutaties reserves	4.698	8.612	3.914
9 Bestuur en ondersteuning	71.743	237.355	165.612
Totaal	347.425	347.425	-

8.3 EMU-saldo

Het Rijk en de decentrale overheden hebben ook voor 2023 afgesproken een macro EMU-norm van -0,4% van het bruto binnenlands product per jaar te hanteren. Dit betekent, dat de lokale overheden samen in hun uitgaven de inkomsten met niet meer dan 0,4% mogen overschrijden. Het aandeel voor gemeenten hierin is 0,27%.

De basis voor het maken van afspraken over de balans tussen inkomsten en uitgaven ligt in de afspraken die in de Europese Unie zijn gemaakt. Deze zijn gericht op het voorkomen van een te grote staatsschuld. Al in 1997 is in het "Stabiliteits- en Groeipact" afgesproken dat begrotingen van overheden in evenwicht moeten zijn en dat in de groei daar naartoe het begrotingstekort maximaal 3% van het bruto binnenlands product mag bedragen.

Er liggen geen sancties onder deze afspraken. We worden niet beoordeeld op de balans in enig jaar, maar wel op de bijdrage aan het voorkomen van een overheidstekort op langere termijn. Kortom: we mogen niet jaar op jaar veel meer uitgeven, dan we binnen krijgen.

Het verloop van het EMU-saldo is als volgt:

			2022	2023	2024	2025	2026
1.		Mutaties financiële activa					
1a.	(+)	Financiële vaste activa	-17.189	-11.709	-16.361	-1.671	-21.677
1b.	(+)	Uitzettingen	-14.439	-19.500	-	-	-
1c.	(+)	Liquide middelen	6.232	-2.386	-4.554	-	-
1d.	(+)	Overlopende activa	-	-	-	-	-
2.		Mutaties financiële passiva					
2a.	(-)	Vaste schuld	-19.011	-24.023	-35.656	-991	-21.899
2b.	(-)	Vlottende schuld	-	-	24.244	6.614	-1.738
2c.	(-)	Overlopende passiva	-	-	-	-	-
3.		Verwachte boekwinst					
3a.	(-)	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiële vaste activa	-	-	-	-	-
		Berekend EMU-saldo	-6.385	-9.572	-9.503	-7.294	1.960

EMU Saldo referentiewaarde	2022	2023	2024	2025	2026
EMU-saldo volgens berekening	-6.385	-9.572	-9.503	-7.294	1.960
EMU-SALDO referentiewaarde	-11.756	-11.756	-11.756	-11.756	-11.756
EMU-saldo blijft onder referentiewaarde	5.371	2.184	2.253	4.462	13.716

Uit het overzicht blijkt dat het weer meenemen van investeringen leidt tot een negatief emu-saldo. We blijven binnen de referentiewaarde in alle jaarschijven.

Hierbij moet in acht worden genomen, dat we geen bedragen hebben opgenomen voor investeringen, die nog niet zijn goedgekeurd. Er zullen besluiten volgen in de komende 4 jaren, die leiden tot investeringen en uitgaven die het beeld weer wijzigen.

8.4 Transformatieplan sociaal domein

Voor een toekomstbestendig sociaal domein is het noodzakelijk dat we de zorg en ondersteuning anders organiseren. Voor het transformatieplan sociaal domein verwijzen wij naar het afzonderlijke, eerder aangeboden raadsadvies (zaaknummer: 3462621). De inhoudelijke en financiële vertaling ervan is verwerkt in deze begroting en treft u op hoofdlijnen in deze begroting aan in de paragrafen 5.1 Hengelo in verbinding en paragraaf 5.2.6 Sociaal domein. Er is een transformatie van het sociaal domein noodzakelijk om binnen de structurele financiële kaders (d.w.z. een meerjarig sluitende begroting) te blijven.

Dit afzonderlijk aangeboden transformatieplan geldt als onderlegger voor deze begroting.

8.5 Verbonden partijen en vertegenwoordiging

In het overzicht worden de volgende afkortingen gebruikt:

GR	Gemeenschappelijke regeling	Publieke rechtspersoon op grond van de Wet op de Gemeenschappelijke regelingen
OL	Openbaar lichaam	Gemeenschappelijke regeling met een geled bestuur (algemeen en dagelijks bestuur)
AB	Algemeen bestuur	Hoogste en besluitvormend orgaan in en publieke rechtspersoon
DB	Dagelijks bestuur	Dagelijks besluit voorbereidend orgaan in de rechtspersoon
BC	Bestuurscommissie	Bestuur van een activiteitendomein binnen een rechtspersoon
PFB	Portefeuillehoudersberaad	(Voor)overlegstructuur van portefeuillehouders t.b.v. inspraak van gemeenten
ALV	Algemene ledenvergadering	Hoogste en besluitvormend orgaan in een vereniging
AVA	Alg. vergadering van aandeelhouders	Hoogste en besluitvormend orgaan in een aandelenvennootschap

1. Gemeenschappelijke regelingen

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaats-vervanger
Veiligheidsregio Twente	Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam	<i>Algemeen Bestuur</i> <i>Dagelijks Bestuur</i>	Schelberg -	Freriksen -
Samen Twente	Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam	<i>Algemeen Bestuur</i> <i>Dagelijks Bestuur</i>	Bruggink Bruggink	Luttikholt
Recreatieschap Twente	Bedrijfsvoeringsorganisatie	<i>Bestuur</i>	Gerrits	Steen
Sociaal Werk- en leerbedrijf Midden-Twente	Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam	<i>Algemeen Bestuur</i> <i>Dagelijks Bestuur</i>	Gerrits en Freriksen Gerrits	Bruggink
Stadsbank Oost-Nederland	Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam	<i>Algemeen Bestuur</i> <i>Dagelijks Bestuur</i>	Freriksen -	Luttikholt -
Crematoria Twente	Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam	<i>Algemeen Bestuur</i> <i>Dagelijks Bestuur</i>	Gerrits -	Steen -
Regionaal Bedrijventerrein Twente	Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam	<i>Algemeen Bestuur</i> <i>Dagelijks Bestuur</i>	Gerrits en Steen Gerrits	Bruggink en Freriksen
Omgevingsdienst Twente	Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam	<i>Algemeen Bestuur</i> <i>Dagelijks Bestuur</i>	Schelberg -	Bruggink -
Gemeentelijk Belastingkantoor Twente	Gemeenschappelijke regeling - openbaar lichaam	<i>Algemeen Bestuur</i> <i>Dagelijks Bestuur</i>	Steen -	Gerrits -
Recreatieschap Twente	Bedrijfsvoeringsorganisatie	<i>Bestuurslid</i>	Gerrits	Steen

2. Overige verbonden partijen

Naam rechtspersoon (of onderdeel)	Juridische vorm	Orgaan	Vertegenwoordigd door	Plaats-ervanger
Twente Board	3-O Samenwerking		(vanuit Boss wisselend)	-
Bestuurlijk Overleg Sociaal Economische Structuur versterking (BOSS)	Regionaal afstemmingsoverleg tbv Twente Board	Regionaal overleg	Gehele college (afhankelijk van de inhoud)	Cf. vervangingsregeling
BNG Bank N.V.	Deelneming in vennootschappen	AvA	Steen	Gerrits
Twence B.V.	Deelneming in vennootschappen	AvA	Gerrits	Freriksen
Enexis Holding N.V.	Deelneming in vennootschappen	AvA	Gerrits	Steen
Warmtenetwerk Hengelo B.V.	Deelneming in vennootschappen	AvA	Gerrits	Bruggink
Warmtebedrijf Hengelo B.V.	Deelneming in vennootschappen	AvA	Gerrits	Bruggink
CotW Mobiliteit	Coalition of the Willing	PHO	Steen	Gerrits
CotW Milieu, Duurzaamheid & Afval	Coalition of the Willing	PHO	Bruggink	Freriksen
CotW Twentse Kracht	Coalition of the Willing	PHO	Freriksen	Schelberg
CotW IT Platform Twente	Coalition of the Willing	PHO	Freriksen	Schelberg
PHO Arbeidsmarkt		PHO	Freriksen	Schelberg
Coördinatieoverleg Gebiedsagenda Oost			Gerrits	Steen
Portefeuillehouders overleg Sport	PFO		Bruggink	Luttikholt
Kennispunt Twente	Netwerk organisatie	GR Samen Twente	Freriksen	Schelberg
Eurocities	Netwerk organisatie		Portefeuilleafhankelijk	
Euregio	Gemeenschappelijke regeling naar Duits recht	Algemeen Bestuur Dagelijks Bestuur	Volgt nog (n.a.v. raadvoordracht)	Cf. vervangingsregeling
			Schelberg	Cf. vervangingsregeling
Districtelijk Veiligheidsoverleg Twente			Schelberg	Freriksen
Samenwerking sociale zaken (Borne, Haaksbergen en Hengelo)	Centrumgemeente regeling	Portefeuille - houdersoverleg	Freriksen	Schelberg
Samenwerking ICT Hengelo	Centrumgemeente regeling	Portefeuille - houdersoverleg	Freriksen	Schelberg
Vereniging van Gemeentelijke Aandeelhouders Noord Nederland (VEGANN)	Verenigingen - stichtingen	Alv	Gerrits	Steen
De "Overijsselse Ombudsman"	Verenigingen - stichtingen		Schelberg	Freriksen
Havenbedrijf Twente	Samenwerking Almelo, Enschede, Hengelo, Hof van Twente en Lochem		Steen	Gerrits
Programmering bedrijven-terreinen Twente	Samenwerking Prov. Overijssel + 14 Twentse gemeenten	Portefeuille - houdersoverleg	Gerrits	Steen
Twente Milieu N.V.	Deelneming in vennootschappen		Gerrits	Steen
Provincie Overijssel Uitvoeringscommissie Enschede-Zuid	Commissie van de provincie Overijssel		Gerrits	Steen
Cultuurconvenant Oost Nederland	Overige verbonden partijen		Luttikholt	Bruggink
Pact van Twickel	Overige verbonden partijen		Gerrits	Steen
Regiegroep Nieuwe Energie Overijssel	Overige verbonden partijen		Bruggink	Luttikholt
RES Regionale Energiestrategie Twente			Bruggink	Luttikholt

8.6 Meerjarig investeringsoverzicht

Taakveld (bedragen x € 1.000)	Totaal kredieten	Werkelijke kosten en opbrengsten t/m 2021	Beschikbaar krediet 2022	Beschikbaar krediet 2023	Beschikbaar krediet 2024	Beschikbaar krediet 2025	Beschikbaar krediet 2026
Programma 1. VEILIGHEID:							
1.2 Openbare orde en veiligheid	12	0	0	0	0	12	0
Programma 2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT:							
2.1 Verkeer en vervoer	39.588	6.401	12.394	4.624	5.656	5.192	5.321
2.2 Parkeren	634	158	476	0	0	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	4.750	193	4.557	0	0	0	0
Programma 3. ECONOMIE:							
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	30.373	47.431	-9.131	-3.002	-1.492	-1.368	-2.065
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	298	0	298	0	0	0	0
Programma 4. ONDERWIJS:							
4.2 Onderwijshuisvesting	9.554	5.298	3.041	985	130	50	50
Programma 5. SPORT, CULTUUR EN RECREATIE:							
5.2 Sportaccommodaties	3.773	91	2.465	50	147	215	806
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.760	2.484	276	0	0	0	0
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	4.830	638	842	2.333	415	265	337
Programma 6. SOCIAAL DOMEIN							
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	131	71	60	0	0	0	0
Programma 7. VOLKSGEZONDHEID, MILIEU EN DUURZAAMHEID:							
7.2 Riolering	9.441	0	2.959	1.681	2.057	1.809	936
7.3 Afval	80	0	80	0	0	0	0
7.4 Milieubeheer	255	0	255	0	0	0	0
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	133	0	38	95	0	0	0
Programma 8. VOLKSHUISVESTING, LEEFOMGEVING EN STEDELIJKE VERNIEUWING:							
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	38.046	49.262	-4.591	437	-165	-5.665	-1.231
8.3 Wonen en bouwen	11.266	3.666	7.109	623	-44	-44	-44
Programma 9. BESTUUR EN ONDERSTEUNING:							
0.1 Bestuur	147	0	147	0	0	0	0
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	8.966	11.021	-2.055	0	0	0	0
0.4 Overhead	21.414	3	7.133	1.619	6.016	3.706	2.936
Geheel - Totaal	186.452	126.717	26.353	9.445	12.719	4.173	7.046

8.7 Strategische agenda en overig nieuw beleid

Zoals in paragraaf 4.1 geschetst bouwen we aan een strategische agenda voor de toekomst. We willen juist investeren in de stad daar waar het hardste nodig is. We willen Hengelo aantrekkelijker maken op veel terreinen. Het bouwen aan een strategische agenda staat uitgebreid beschreven in paragraaf 5.1 'Hengelo in verbinding'.

In de Zomerbrief 2022-2026 hebben we in paragraaf 6.1 de nieuwe beleidsvoornemens weergegeven. De grijs gearceerde regels in de tabellen hieronder zijn aanpassingen c.q. aanvullingen die hebben plaatsgevonden na de Zomerbrief 2022-2026. Deze beleidsvoorstellen worden na de tabellen toegelicht.

Hieronder worden alle nieuwe beleidswensen voor deze begroting gepresenteerd. De voorstellen vanuit ons college voor de strategische agenda en het overig nieuw beleid zijn in onderstaande overzichten op "ja" gezet. De totalen voor de strategische agenda en het overig nieuw beleid vindt u afzonderlijk terug in het financieel perspectief in paragraaf 4.2 'Van Zomerbrief naar Beleidsbegroting'. Indien p.m. in de tabel staat, zien wij er als college een opdracht in om het voorstel nader uit te werken. Hoe en in welke mate volgt later. In het geval van financiële consequenties komen we daar nader bij uw raad op terug. De cursieve teksten hebben betrekking op de voorbereidingskosten voor de strategische agenda voor nog uit te werken plannen (waarvoor nu € 0,8 miljoen wordt gevraagd om beschikbaar te stellen in 2023; zie 23-NB-9.4). De grijs gearceerde regels in de tabellen zijn aanpassingen c.q. aanvullingen die hebben plaatsgevonden na de Zomerbrief 2022-2026. Deze beleidsvoorstellen worden na de tabellen toegelicht.

In deze begroting stellen we uw gemeenteraad voor om middelen voor de strategische agenda beschikbaar te stellen (€ 2,2 miljoen in 2023 tot € 1,1 miljoen in 2026). Hieronder het overzicht met onze nieuwe beleidsvoorstellen voor de strategische agenda:

- = nadeel; bedragen * € 1.000							
Nummer	Omschrijving nieuwe beleidswens strategische agenda	SA	2023	2024	2025	2026	college akkoord
23-NB-1.2	Uitbreiding formatie Veiligheid	SA	-170	-112	-112	-112	ja
23-NB-1.3	Veiligheid (voorbereidingskosten SA)	SA	b.n.				ja
23-NB-2.2	Beheer en exploitatie fietsenstallingen Binnenstad	SA	-30	-136	-136	-136	ja
23-NB-6.5	Wijkgericht werken (voorbereidingskosten SA)	SA	b.n.				ja
23-NB-6.6	Transformatieplan voor een toekomstbestendig sociaal domein	SA	b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	ja
23-NB-5.1	Stimuleringsfonds (industrieel) erfgoed Hart van Zuid	SA	-150	-150	-150		ja
23-NB-7.7	Duurzaamheid	SA	-479	-479	-479	-479	ja
23-NB-8.1	Programma budget Hart van Zuid	SA	-160	-145	-130	-130	ja
23-NB-8.2	Opkoopbescherming	SA	-65	-65	-65		ja
23-NB-8.3	Vitale Binnenstad	SA	-1	-3	-93	-195	ja
23-NB-8.4	Toekomstbestendige stedelijke ontwikkeling (voorbereidingskosten SA)	SA	b.n.				ja
23-NB-9.1	Programma Digitale Transformatie	SA	-375	-375	-375		ja
23-NB-9.4	Vorbereidingskosten strategische agenda (uitwerking collegeprogramma)	SA	-800	p.m.	p.m.	p.m.	ja
23-NB-9.6	Bewonersparticipatie; werken met het nieuwe denkkader (voorbereidingskosten SA)	SA	b.n.				ja
Totaal nieuwe beleidswensen strategische agenda			-2.230	-1.465	-1.540	-1.052	

De strategische agenda wordt tot aan de volgende Zomernota 2023-2027 fasegewijs opgebouwd. De nog uit te werken grote maatschappelijke opgaven zullen afzonderlijk in politieke markten worden behandeld. Hierbij passen we het denkkader participatie toe.

Met de nu voorliggende begroting blijven we voortvarend inzetten op de uitvoering van ambities en

diverse activiteiten. Dit gaat gepaard met een begrotingsomzet in 2023 van ruim € 347 miljoen. We verwachten dat we in de komende Zomernota nog aanzienlijke bedragen nodig hebben voor de uitvoering van de uitgewerkte grote maatschappelijke opgaven en het integraal huisvestingsplan onderwijs.

Ook de overige nieuwe beleidswensen voor de continue taken mogen we niet uit het oog verliezen. Hiervoor stellen wij uw gemeenteraad voor jaarlijks middelen beschikbaar te stellen (€ 1,3 miljoen in 2023 tot € 0,3 miljoen in 2026). Hieronder het overzicht met de overige nieuwe beleidsvoorstellen:

- = nadeel; bedragen * € 1.000							college akkoord
Nummer	Omschrijving nieuwe beleidswens	SA	2023	2024	2025	2026	
23-NB-1.1	Informatieveiligheid Veiligheidsregio Twente		-33	-33	-33	-33	ja
23-NB-2.1	Wijkontsluiting Woolde		-25				ja
23-NB-3.1	Revitalisering bedrijventerrein Timmersveld		p.m.	p.m.			
23-NB-4.1	IHP onderwijs 2023 - Uitbreiding basisschool de Hunenborg		0	-15	-15	-15	ja
23-NB-4.2	Integraal huisvestingsplan onderwijs (2024 e.v.)			p.m.	p.m.	p.m.	
23-NB-5.2	Presentatie en podium Beeldende Kunst		-17	-17	-22	-22	ja
23-NB-5.3	Atelierbeleid Beeldende Kunst		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
23-NB-5.4	Burgerpark Weusthag		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
23-NB-5.5	Vorbereidingsbudget Sportnota 2024-2027		-40	p.m.	p.m.	p.m.	ja
23-NB-6.1	Project versterken voorliggend		b.n.				ja
23-NB-6.2	Stadsbank Oost Nederland		-22	-22	-22	-22	ja
23-NB-6.3	Voortzetting Pilot BSO+		b.n.				ja
23-NB-6.4	Nazorg detentie		-44	-44	-44	-44	ja
23-NB-7.1	Semi permanente kantoorunit incl. openbaar toilet begraafplaats Deurningerstraat			-6	-6	-6	ja
23-NB-7.2	Integrale gebiedsgerichte gezondheidspreventie		-120				ja
23-NB-7.3	Gezonde start		-24				ja
23-NB-7.4	Stedelijk programma dementie		-26				ja
23-NB-7.5	Invoering biobox		b.n.	b.n.	b.n.	b.n.	ja
23-NB-7.6	Afvalbalie		b.n.				ja
23-NB-9.2	Digitalisering van fysieke archieven		-845	-845	-845	-20	ja
23-NB-9.3	Van rekenkamercommissie naar rekenkamer		-33	-33	-33	-33	ja
23-NB-9.5	Versterking communicatie		-89	-89	-89	-89	ja
Totaal nieuwe beleidswensen:			-1.318	-1.104	-1.109	-284	

De grijs gearceerde regels in de bovenstaande tabellen zijn aanpassingen c.q. aanvullingen die hebben plaatsgevonden na de Zomerbrief 2022-2026. Deze beleidsvoorstellen worden hieronder toegelicht.

23-NB-2.2 Beheer en exploitatie fietsenstallingen Binnenstad

De fiets veilig stallen, zonder overlast en onveiligheid voor anderen

Gemeente Hengelo is hard aan de slag om de binnenstad aantrekkelijker te maken. Onderdeel van een aantrekkelijke en bereikbare binnenstad is voldoende fietsparkeervoorzieningen.

Met hoogwaardige fietsenstallingen gaan we ervoor zorgen dat iedere bezoeker van de Binnenstad die met de fiets komt deze veilig kan stallen, zonder dat dit overlast en onveiligheid voor anderen veroorzaakt.

In de Beleidsbegroting staat aangegeven dat in 2022 de nadruk gaat liggen op het realiseren van hoogwaardige fietsparkeerplekken in samenhang met de uitvoering van de projecten van de aantrekkelijke binnenstad.

Urgentie voor nieuw beleid

In de kredietaanvragen m.b.t. het Marktpllein, het Wetplein en Lange Wemen is rekening gehouden met de bouw van drie fietsenstallingen. In deze voorstellen is echter nog geen rekening gehouden met het beheer en de exploitatie van deze fietsenstallingen en de financiële consequenties daarvan.

Drie nieuwe fietsenstallingen in de binnenstad

Op het Marktpllein komt een ondergrondse fietsenstalling bij de Kiosk. Op 31 maart 2021 heeft de gemeenteraad definitief akkoord gegeven op het ontwerp van het Marktpllein. Dit is inclusief een fietsenstalling met circa 250 plekken. In de fietsenstalling is ruimte gereserveerd voor een beheerder. Naar verwachting wordt de fietsenstalling vanaf medio 2023 in gebruik genomen. En dient er een vorm van bewaking aanwezig te zijn.

Voor De Wetstraat heeft de gemeenteraad ingestemd met een nieuwe inrichting en het uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld (9 maart 2022). Onderdeel daarvan is een bewaakte fietsenstalling met 143 plaatsen. In het raadsadvies voor De Wetstraat is destijds de kanttekening gemaakt dat de bewaking van de fietsenstalling nog nader uitgewerkt dient te worden en nog bepaald moet worden waaruit dit gedekt gaat worden. Onderdeel van het ruimtelijke ontwerp is een beheerdersruimte. Daarvoor is zowel ruimte als financiële middelen gereserveerd. Naar verwachting wordt de fietsenstalling vanaf 2024 in gebruik genomen.

Op dit moment is de fietsenstalling Kloosterhof dagelijks geopend en worden de fietsen gratis bewaakt voor bezoekers van de binnenstad door de mensen van SWB. Vanuit de ruimtelijke ontwikkeling Lange Wemen wordt gewerkt aan nieuw ontwerp en inrichting. Eén van de uitgangspunten is een bewaakte fietsenstalling. De capaciteit van de stalling zal tussen de 250 – 500 fietsparkeerplaatsen zijn. Naar verwachting wordt de ontwikkeling in 2027 opgeleverd. Als gevolg van de bouwplaatsinrichting van de horecawand verwachten we dat deze fietsenstalling in de loop van 2023 zal moeten verdwijnen. Het streven is om dan de fietsenstalling onder de markt gereed te hebben zodat deze in eerste instantie de functie van bewaakte fietsenstalling in de binnenstad kan overnemen.

Structurele middelen voor bewaking

Met de uitbreiding van de bewaakte fietsenstallingen in de binnenstad is het van belang dat er structurele middelen beschikbaar worden gesteld voor de beheer en exploitatie van de stallingen. Er zijn verschillende scenario's onderzocht op welke wijze de fietsenstallingen bewaakt kunnen worden. Dit kan met bemensing, toezicht op afstand of met automatische toegangscontrole en beheer op afstand.

Geadviseerd wordt om te kiezen voor bewaakte fietsenstallingen door middel van personele inzet. De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

- De beheerder zorgt voor een hoog veiligheidsgevoel bij de bezoekers van de binnenstad. De bezoeker maakt bij de ingang van de stalling kennis met de beheerder die de fietsen bewaakt.
- De beheerder heeft een gastheerfunctie door bezoekers aan de binnenstad te begroeten, fietsen in- en uit te checken en gebruikers te assisteren waar nodig.
- Dagelijks beheer en onderhoud is geborgd: op rustige momenten van de dag zorgt de beheerder dat de stalling netjes blijft.
- De beheerder vervult een maatschappelijke functie. Als gemeente creëren we actief extra arbeidsplaatsen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt die volledig meedraaien in de maatschappij.
- Met inzet van een beheerder is er ook de gelegenheid om extra services aan te bieden, zoals het uitvoeren van fietsreparaties, het opladen van de elektrisch fiets, het huren van fietsen, het lenen van kinderwagens of rolstoelen, het ophalen van pakketjes of het gebruik maken van kluisjes.
- Bij toezicht op afstand is te allen tijde iemand nodig die bij calamiteiten of onraad ter plekke moet kunnen gaan. Ook dit vergt veel personele inzet zonder dat dit bijdraagt aan het veiligheidsgevoel van de binnenstadsbezoeker en een gastvrije binnenstad.

De uiteindelijke jaarlijkse lasten verschillen ook relatief weinig van elkaar. Toezicht met alleen camera's zonder de mogelijkheid om bij een incident ter plaatse te gaan is wel duidelijk goedkoper. Dit zal uiteindelijk tussen circa € 75.000 en € 100.000 per jaar kunnen schelen, maar heeft verder geen enkele van de hierboven genoemde voordelen.

Dit betekent dat het volgende voorstel wordt gedaan. Zodra de fietsenstalling onder het Marktplaatsplein opgeleverd wordt kan de fietsenstalling Kloosterhof tijdelijk worden ingezet als bouwterrein. Er blijft dan 1 bewaakte fietsenstalling in de binnenstad in 2023. Met ingang van 2024 wordt de fietsenstalling Wetplein opgeleverd en zijn er twee bewaakte fietsenstallingen in de stad. Indien de raad in het Masterplan Lange Wemen instemt met een bewaakte fietsenstalling zal een kredietaanvraag worden gedaan voor de realisatie van de parkeergarage met daarbij een exploitatievoorstel waarbij ook middelen worden gevraagd voor de exploitatie van de fietsenstalling. Naar verwachting zal die stalling dan in 2027 in gebruik kunnen worden genomen.

23-NB-6.6 Transformatieplan voor een toekomstbestendig sociaal domein

Voor een toekomstbestendig sociaal domein is het noodzakelijk dat we de zorg en ondersteuning anders organiseren. Voor het transformatieplan sociaal domein verwijzen wij naar het afzonderlijke, eerder aangeboden raadsadvies (zaaknummer: 3462621). De inhoudelijke en financiële vertaling ervan is verwerkt in deze begroting en treft u op hoofdlijnen in deze begroting aan in de paragrafen 5.1 Hengelo in verbinding en paragraaf 5.2.6 Sociaal domein. Er is een transformatie van het sociaal domein noodzakelijk om binnen de structurele financiële kaders (d.w.z. een meerjarig sluitende begroting) te blijven.

23-NB- 9.1 Programma Digitale Transformatie

In een tijd waarin de maatschappij, mede onder invloed van nieuwe technologieën, sneller verandert dan ooit is Digitale Transformatie een kans en noodzaak om als gemeente relevant te blijven voor de stad bij het aanpakken van 'nieuwe' maatschappelijke opgaven. En dat gaat veel verder dan het digitaliseren van processen. Het omvat een andere oriëntatie, een meer klantgerichte houding, een wendbare organisatie en een beter gebruik van nieuwe technologieën. Zo kan er meer toegevoegde waarde voor de maatschappij en vertrouwen door de maatschappij worden gecreëerd. Door in te zetten op de Digitale Transformatie kunnen we onze dienstverlening verbeteren en aan de verwachtingen van inwoners (blijven) voldoen. We moeten er daarbij goed oog voor houden, dat de inwoners die minder digitaal vaardig zijn mee kunnen blijven komen.

De gemeente Hengelo wil dit jaar starten met het programma Digitale Transformatie. Bij Digitale Transformatie is het belangrijk dat de gemeente nieuwe rollen pakt, ontwikkelingen tijdig ziet aankomen en daar pro-actief mee aan de slag gaat, samen met inwoners en bedrijven.

Deze organisatieveranderingen hebben als doelstelling om de organisatie wendbaarder en pro-actiever de samenleving te laten bedienen.

Om de digitale transformatie succesvol te implementeren en verder uit te rollen is extra geld en menskracht noodzakelijk. 2022 wordt gebruikt om het programma verder vorm te geven en uit te werken.

Op dit moment denken wij vanaf 2023 € 375.000 per jaar extra nodig te hebben om echt aan de slag te kunnen met deze maatschappelijke opgave. We kiezen er echter nu voor om alleen voor de eerste drie jaar de gevraagde financiële middelen in te zetten. Na twee jaar gaan we de opbrengsten van het programma Digitale Transformatie in het algemeen en specifiek de nu gevraagde extra inzet op toegevoegde waarde evalueren, zodat we eventueel in de daaropvolgende Zomernota alsnog het structurele karakter vorm kunnen geven.

23-NB-4.1 IHP onderwijs 2023 - Uitbreiding basisschool de Hunenborg

Het schoolbestuur Symbio heeft een aanvraag ingediend voor een uitbreiding van basisschool De Hunenborg aan de Old Ruitenborgh 31. Door de voorgenomen sluiting van de naburige Kuypersschool

van het schoolbestuur de Brigantijn zullen naar verwachting 80 leerlingen hun overstap maken naar de Hunenborg. Het huidige pand beschikt over onvoldoende capaciteit om de leerlingen van beide scholen te huisvesten.

Het schoolbestuur heeft gevraagd om 350m² om drie lokalen, twee kantoren en een speellokaal te realiseren. Gezien het aantal leerlingen is dat te hoog. Voorstel is om 285m² om de bouw van drie lokalen en een speellokaal te realiseren. De stichtingskosten bedragen € 3.000 per m² bvo.

23-NB-4.2 Integraal huisvestingsplan onderwijs (2024 e.v.)

In samenwerking met schoolbesturen werken wij aan een Integraal Huisvestingsprogramma (IHP) voor het primair, speciaal en voortgezet onderwijs. Dit koersdocument zet uiteen hoe de gemeente samen met de schoolbesturen de komende jaren integraal en planmatig investeert in de huisvesting van het onderwijs. Het IHP maakt de benodigde investeringen op de lange termijn (tot 2050) inzichtelijk.

In het najaar nemen we de gemeenteraad in een beeldvormende politieke markt mee in de contouren van de scenario's en benodigde investeringen van de verschillende scenario's. Met input van de gemeenteraad ten aanzien van de scenario's wordt er met de onderwijspartners verder gewerkt aan het IHP om vervolgens richting de nieuwe Zomernota met ingang van 2024 te komen tot een definitief uitvoeringsprogramma.

Het investeringsprogramma biedt inzicht in de investeringen voor de komende jaren die nodig zijn om passende en adequate huisvesting voor de scholen binnen de gemeente Hengelo te waarborgen. Dit gaat onder andere om de uitbreiding of renovatie van een school, maar ook het verbeteren van het binnenklimaat. Met deze investeringen voldoet de gemeente aan haar zorgplicht op het gebied van onderwijshuisvesting. Dit raakt ook andere taakvelden zoals duurzaamheid, wonen, onderwijs en jeugd.

Door de komende jaren te investeren in onderwijshuisvesting zorgt de gemeente ervoor dat alle leerlingen in Hengelo in passende en adequate schoolgebouwen les krijgen.

8.8 Tarieven sportaccommodaties

Met ingang van 1 januari 2023 gelden de volgende tarieven voor de huur van sportaccommodaties, deze tarieven zijn vrijgesteld van BTW voor amateursportorganisaties.

A. SPORTVELDEN:		2023
<i>I.</i>	<i>gebruik door sportverenigingen, per kalenderjaar</i>	
	sportveld natuurgras	€ 3.612
	oefengelegenheid (niet geschikt voor wedstrijden)	€ 1.829
	cricketveld (2 velden, 4½ maanden, 1½ dag)	€ 581
	beachvolleybalveld	€ 35
	kunstgras:	
	voetbal	€ 15.220
	korfbal	€ 1.946
	hockey zand ingestrooid veld	€ 7.682
	hockey waterveld	€ 14.531
	hockey waterveld 100%	€ 27.555
	hybride	€ 10.579
	handbal	€ 6.115
<i>II</i>	<i>gebruik door scholen</i>	
	sportveld natuurgras (periode voor- of najaar onder schooltijd)	€ 448
<i>III</i>	<i>incidenteel gebruik, per uur</i>	
	sportveld natuurgras per uur sportvereniging of school	€ 45
	sportveld kunstgras per uur sportvereniging of school	€ 90
	sportveld natuurgras per uur andere gebruikers	€ 90
	sportveld kunstgras per uur andere gebruikers	€ 179
	beachvolleybalveld	€ 34,50
B. ATLETIEKACCOMMODATIE FANNY BLANKERS KOEN-STADION:		2023
<i>I</i>	<i>vergoeding door de plaatselijke atletiekverenigingen gezamenlijk per jaar</i>	€ 15.871
<i>II</i>	<i>vergoeding</i>	
	per wekelijks uur per jaar	€ 1.515
	incidenteel gebruik per uur sportvereniging of school	€ 56
	incidenteel gebruik per uur andere gebruiker	€ 112
	n.b. inclusief gebruik geluidsapparatuur stadion (en klein materiaal)	
	per uur bij een dagdeel van minimaal 4 uur	€ 35,50
<i>III</i>	<i>vergoeding 4 loops inloop baan</i>	
	hiervoor gelden dezelfde tarieven als BII	
	bij uitbreiding stadioncapaciteit wordt 50% korting verleend aan sportverenigingen	
<i>IV</i>	<i>sportkamer en wedstrijdsecretariaat</i>	
	bij verhuur FBK-stadion is het gebruik van de sportkamer en het wedstrijdsecretariaat inclusief	
	sportkamer en wedstrijdsecretariaat zijn door sportverenigingen gratis te gebruiken	
	incidenteel en apart gebruik van sportkamer en wedstrijdsecretariaat door anderen	
	per uur	€ 16,50
	per dagdeel	€ 54,50
C. JACHTHAVEN:		2023
	Voor voorzieningen ten behoeve van de roeisport per kalenderjaar	€ 1.816

D.	GYMNASTIEKLOKALEN:	2023
<i>I</i>	<i>bij gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale overkoepelende sportorganisatie en door sportbonden</i>	
	per wekelijks uur per maand (op basis van 9 maanden gebruik)	€ 55
	per uur	€ 20
	per uur sportvereniging korting	€ 13
<i>II</i>	<i>bij gebruik door andere gebruikers</i>	
	per wekelijks uur per maand (op basis van 9 maanden gebruik)	€ 86
	per uur	€ 26
	per uur commercieel korting	€ 19
	gymlokaal als evenementruimte bij gebruik volgens voorwaarden	€ 80
<i>III</i>	<i>opbergkasten</i>	
	het gebruik van opbergkasten door sportverenigingen	€ 22
	grote opbergkast per sportseizoen/schooljaar	€ 44
E.	SPORTHALLEN EN SPORTZALEN:	2023
<i>I</i>	<i>sporthallen</i>	
	A: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 36
	zaterdag en zondag per uur	€ 40
	B: andere gebruikers	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 44
	zaterdag en zondag per uur	€ 51
	C: opbergkasten	
	het gebruik van opbergkasten door sportverenigingen	
	kleine opbergkast per sportseizoen/schooljaar	€ 22
	grote opbergkast per sportseizoen/schooljaar	€ 44
<i>II</i>	<i>sportzalen</i>	
	sportzaal Beckum - 50% van de geldende tarieven	
	A: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 18
	zaterdag en zondag per uur	€ 20
	B: andere gebruikers	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 22
	zaterdag en zondag per uur	€ 25
	sportzaal Groot Driene - 66,6% van de geldende tarieven	
	A: gebruik door Hengelose sportverenigingen, welke zijn aangesloten bij een landelijke of regionale sportorganisatie en door sportbonden	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 24
	zaterdag en zondag per uur	€ 27
	B: andere gebruikers	
	maandag tot en met vrijdag per uur	€ 29
	zaterdag en zondag per uur	€ 33
	voor de categorie C IB kunnen burgemeester en wethouders afwijkende vergoedingen vaststellen	
	voor het gebruik van sporthallen en sportzalen door scholen ten behoeve van de lessen lichamelijke opvoeding wordt de vergoeding bepaald op het normbedrag dat jaarlijks door het Rijk wordt vastgesteld.	
F.	TWENTEBAD:	2023
<i>I</i>	<i>normaal tarief recreatief zwemmen</i>	
	enkel bad, recreatief zwemmen, normaal tarief	€ 5
	gezinskaart 4 personen, kinderen tot en met 16 jaar (1 volwassene 3 kinderen of 2 volwassenen 2 kinderen)	€ 18
	10 baden kaart recreatief zwemmen	€ 45

	bezoekers tot en met 2 jaar	€ 2
II	<i>abonnementen</i>	
	all-in lidmaatschap per 4 weken (1 persoon)	€ 20
	all-in lidmaatschap jeugd per 4 weken (1 persoon tot en met 16 jaar)	€ 15
	all-in lidmaatschap gezin per 4 weken	€ 40
	all-in lidmaatschap 1 persoon gezinsabonnement recreatief per 4 weken	€ 30
	gezinsabonnement recreatief zwemmen (jaarabonnement) per 4 weken	€ 20
	grote groepen (vanaf 20 personen) - per persoon	€ 4
III	<i>zwemlessen</i>	
	SuperSpetters per les maandag tot en met vrijdag (incasso)	€ 8,80
	SuperSpetters per les maandag tot en met vrijdag	€ 9,40
	SuperSpetters per les zaterdag of zondag (incasso)	€ 9,50
	SuperSpetters per les zaterdag of zondag	€ 10,50
	SuperSpetterspakket maandag tot en met vrijdag	€ 750
	SuperSpetterspakket zaterdag en zondag	€ 800
	SuperSpetters Turbo	€ 900
	inschrijving en startpakket zwemles	€ 25
	SuperSpetters examen- en diplomapakket	€ 27,50
	Sleepnet SuperSpetters per les	€ 7,50
IV	<i>activiteiten</i>	
	een all-in abonnement geeft onbeperkt toegang tot alle activiteiten	
	50+ Aquafit per les (inclusief consumptie)	€ 6
	integratie gehandicapten per les	€ 6
	baby zwemmen per les (1 ouder kind onder begeleiding)	€ 5
	aanstaande moeders per les	€ 7
	MediAqua per les (na intake)	€ 7,50
V	<i>Uurtarief verhuur bassins (exclusief digitale tijdwaarneming)</i>	
	A: wedstrijden	
	25 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 85
	25 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 95
	50 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 126
	50 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 145
	B: trainingen	
	25 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 70
	25 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 80
	50 meter wedstrijdbad lokale verenigingen	€ 110
	50 meter wedstrijdbad overige verenigingen	€ 130
	50 meter wedstrijdbad per baan:	
	1 baan (mits er ander gebruik is, anders minimale afname van 2 banen)	€ 27
	2 banen	€ 44
	3 banen	€ 61
	4 banen	€ 75
	5 banen	€ 88
	6 banen	€ 102
	7 banen	€ 115
	8 banen	€ 130
	recreatiebad lokale verenigingen	€ 80
	recreatiebad overige verenigingen	€ 95
	familiebad	€ 65
	instructiebad lokale verenigingen	€ 80
	instructiebad overige verenigingen	€ 95

	recreatiebad:	
	verenigingen	€ 80
	recreatief	€ 166
<i>VI</i>	<i>Ligweide en beachvelden per uur</i>	
	beachveld abonneementhouders/verenigingen	€ 11,50
	beachveld overig	€ 17
	Ligweide voor activiteiten, uitgezonderd zwemmen (inclusief zwemmen geeft een meerprijs van €3,80 p.p.)	€ 11,50
<i>VI</i>	<i>personeelsbegeleiding bij activiteiten</i>	
	per persoon, per uur exclusief avond- en weekend toeslagen	€ 49
<i>VII</i>	<i>gebruik door scholen</i>	
	leerlingen van Hengelose scholen, die in schoolverband gebruik maken van het Twentebad betalen per leerling (bij groepen vanaf 20 deelnemers)	€ 4
<i>VIII</i>	<i>gebruik vergaderruimtes en zorgruimtes</i>	
	klein tot 12 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 6,50
	klein tot 12 personen (commercieel)	€ 10,50
	groot tot 30 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 11,50
	groot tot 30 personen (commercieel)	€ 23,00
	zorgruimte voor 2 personen (maatschappelijk / verenigingen)	€ 8,50
	zorgruimte voor 2 personen (commercieel)	€ 17
<i>IX</i>	<i>bijzondere gebruiksvoorwaarden en huisregels Twentebad</i>	
	alle gebruik door middel van verhuur, abonnementen, zwemles, activiteiten recreatie enz. kan slechts indien akkoord wordt gegaan met de actuele gebruiksvoorwaarden en huisregels zoals die vermeld staan op www.twentebad.nl het Protocol Vrolijk&Veilig is tevens van toepassing (www.twentebad.nl)	
<i>X</i>	<i>basisaanbod sport Hengelo Sport</i>	
	deelnemende basisscholen in Hengelo betalen per kind in de groepen 3-8 voor schooljaar 2018-2019	€ 5

8.9 Afkortingenlijst en begrippenlijst

Afkortingenlijst

A.

AB	Algemeen Bestuur
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AR	Algemene Reserve
art.	artikel
ASV	Algemene Subsidieverordening
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB	Algemene Wet bestuursrecht

B.

BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
B en W	Burgemeester en Wethouders
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten
BBZ	Bijstandsbesluit Zelfstandigen
BCF	BTW-compensatiefonds
BIBOB	Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur
BIE	Bouwgrond in Exploitatie
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BIS	Basisinfrastructuur
BIZ	Bedrijven Investeringszone
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BR	Bestemmingsreserve
BRP	Basisregistratie Personen
BTW	Belasting toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten
BV	Besloten Vennootschap
BVO	Bedrijfsvoeringsorganisatie
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C.

CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CAK	Centraal administratiekantoor
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEP	Centraal Economisch Plan
COA	Centraal Orgaan opvang Asielzoekers
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CPB	Centraal Plan Bureau
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in grond-, water, en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CVV	Collectief Vraagafhankelijk Vervoer

D.

DB	Dagelijks Bestuur
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU	Decentralisatie Uitkering
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DVO	Dienstverleningsovereenkomst

E.

ECB	Europese Centrale Bank
EV	Eigen Vermogen
EMU	Economische en Monetaire Unie

F.

FIDO	Financiering Decentrale Overheden
FP	Financieel perspectief
Fte	Full-time equivalent (formatieplaats)

G.

Gft	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GGU	Gezamenlijke gemeentelijke uitvoering
GHOR	Geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio
GI	Gecertificeerde instellingen
GIDS	Gezond in de Stad
GLI	Gecombineerde leefstijlinterventies
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GreX	Grondexploitatie
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GS	Gedeputeerde Staten
GW	Gemeentewet
G40	Netwerk van 40 (middel)grote steden

H.

HBO	Hoger beroepsonderwijs
HHT	Huishoudelijke hulp toelage
HRM	Human resource management
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer

I.

IBOR	Integraal beheer openbare ruimte
IBT	Interbestuurlijk toezicht
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IKC	Integraal Kind Centrum
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Werklozen
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen Zelfstandigen
ISP	Informatie Service Punt
IU	Integratie-uitkering

J.

JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOP	Jongeren Ontmoetingsplek

K.

KCC	Klant Contact Centrum
KHN	Koninklijke Horeca Nederland
KING	Kwaliteitsinstituut Nederlandse Gemeenten
KN	Kadernota

L.

LHBTI	Lesbische, homoseksuele, biseksuele, transgender en intersekse
LKS	Loonkostensubsidie

M.

MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MEV	Macro Economische Verkenningen
MFA	Multi functionele accommodatie
MIP	Meerjarig investeringsplan
MJOP	Meerjarig Onderhoud Plan
MLT	Middellange termijn
MKB	Midden- en Kleinbedrijf
MO	Middelbaar onderwijs
MONT	Münster, Osnabrück en (de steden van) Netwerkstad Twente
MVA	Materiële Vaste Activa
MVI	Maatschappelijk verantwoord inkopen
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

N.

NB	Nieuw beleid
NEN	Nederlandse Norm
NIEGG	Niet In Exploitatie Genomen Gronden
NV	Naamloze Vennootschap

O.

OAB	Onderwijsachterstandenbeleid
OAT	Ondergronds Afval Transport
ODT	Omgevingsdienst Twente
OCW	Onderwijs Cultuur en Wetenschap
OV	Openbaar Vervoer
OZB	Onroerendezaakbelastingen
OZJT	Organisatie voor Zorg en Jeugd in Twente

P.

PAS	Programma Aanpak Stikstof
PFAS	Poly- en perfluoroalkylstoffen (deze groep chemische stoffen is door mensen gemaakt en komt van nature niet voor in het milieu; PFAS kunnen een negatief effect hebben op milieu en gezondheid)
P en C	Planning en Control
PGB	Persoonsgebonden budget
PI	Prestatie indicator
p.m.	Pro memorie (wordt gebruikt bij begrotingen of kostenramingen als (nog) geen uitsluitsel bestaat over de kosten)
PMD	Plastic-, metaalverpakkingen en drankenkartons
PO	Primair onderwijs
POC	Percentage of completion (methode) (tussentijdse winst dient genomen te worden conform de POC methode; naar rato van gerealiseerde kosten en opbrengsten wordt de winst genomen)
POK	Planontwikkelkosten
PvE	Programma van eisen

R.

RES	Regionale Energiestrategie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt
RO	Ruimtelijke Ordening
ROC	Regionaal opleidingscentrum
ROK	Realisatieovereenkomst
RWS	Rijkswaterstaat

S.

SA	Strategische agenda
SCH	Stichting Centrummanagement Hengelo
SIEM	Security information and event management (voorziet in real-time analyse en beveiligingswaarschuwingen van de applicaties en het netwerk)
SiSa	Single Information, Single Audit
SMART	Specifiek Meetbaar Acceptabel Realistisch Tijdsgebonden
SO	Speciaal onderwijs
SOC	Security Operations Center (de computer- en netwerkactiviteiten in een organisatie; log-informatie van applicaties en apparaten in het bedrijfsnetwerk wordt verzameld en onderzocht op afwijkende zaken)
SOK	Samenwerkingsovereenkomst
SPUK	Specifieke Uitkering stimulering sport
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SROI	Social Return On Investment
SVB	Sociale Verzekeringsbank
SVN	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SWB	Sociaal Werkleerbedrijf "Midden Twente"
SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid

T.

TVW	Transitievisie Warmte
-----	-----------------------

U.

UWV Uitvoeringsinstituut Werknemers Verzekeringen

V.

VMBO Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs
Vpb Vennootschapsbelasting
VNG Vereniging Nederlandse Gemeenten
VO Voortgezet Onderwijs
VRI Verkeersregelinstallatie
VRT Veiligheidsregio Twente
VSO Voortgezet Speciaal Onderwijs
Vsv Voortijdig schoolverlaten
VTH Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VV Vreemd vermogen
VVE Voor- en vroegschoolse educatie
VVT Veilig Thuis Twente
VVV Vereniging Voor Vreemdelingenverkeer
VWO Voorbereidend wetenschappelijk onderwijs
VWS Volksgezondheid, welzijn en sport

W.

Wabo Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wet hof Wet houdbare overheidsfinanciën
WGR Wet gemeenschappelijke regelingen
Wkb Wet Kwaliteitsborging
Wlz Wet langdurige zorg
Wmo Wet maatschappelijke ondersteuning
WO Wetenschappelijk Onderwijs
Woo Wet open overheid
WOZ Wet waardering onroerende zaken
Wsw Wet sociale werkvoorziening
WSW Waarborgfonds Sociale Woningbouw
Wvggz Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg

Z.

ZB Zomerbrief
ZN Zomernota
Zzp Zelfstandige zonder personeel

Begrippenlijst

Activa (vaste)	Bezittingen (van objecten) die langer dan één jaar meegaan en die om die reden in meerdere jaren worden afgeschreven (bijv. gebouwen, ICT-investeringen). Activa staan op de balans.
Afschrijving	De jaarlijkse waardevermindering op een investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt.
Algemene dekkingsmiddelen	Inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel die de gemeente vrij kan besteden.
Areaalbudgetten	Dit zijn de noodzakelijke extra bedragen die samenhangen met de groei van de stad, zoals het onderhoud van het toegenomen openbare gebied.
Algemene uitkering	Een van de uitkeringen die gemeenten van het Rijk ontvangen. Dat gebeurt via het Gemeentefonds. Gemeenten kunnen, met inachtneming van wet- en regelgeving, zelf bepalen of zij de algemene uitkering uitgeven aan medebewindstaken of aan eigen beleid.
Algemene reserve	Het vrij besteedbare eigen vermogen van de gemeente. Dit vormt een buffer voor financiële tegenvallers.
Basisvoorzieningen	Voorzieningen, die voor onze inwoners vrij toegankelijk zijn. Dat wil zeggen dat ze geen toestemming van ons nodig hebben om er gebruik van te maken. Algemene voorzieningen kunnen collectief (soms doelgroep gericht) en individueel zijn en zijn altijd voorliggend, dan wel aanvullend.
Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)	Beschrijft de regels waaraan onder andere de Begroting en Jaarstukken van een provincie of gemeente aan moet voldoen.
Baten	Zie: stelsel van baten en lasten.
Belastingcapaciteit	De belastingcapaciteit maakt duidelijk hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.
Bestemmingsreserves	Reserves waaraan de gemeenteraad al een bepaalde bestemming (met een bepaald doel) heeft gegeven.
Bestuurlijk belang	Zeggenschap. Een gemeente kan een bestuurlijk belang hebben in een verbonden partij doordat zij in het bestuur is vertegenwoordigd en/of zij stemrecht heeft in de verbonden partij.
Boekwaarde	De afnemende waarde van een investering.
Bouwgrond in exploitatie (BIE)	Gronden in eigendom van een gemeente, waarvoor de raad een grondexploitatiecomplex en een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.
Balans	Een overzicht van de bezittingen, de schulden en het eigen vermogen van de gemeente op een bepaald moment.
Begroting	Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens inclusief maatschappelijke effecten de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.
Beleidsintensiveringen	Verhogingen van uitgaven en/of verlagingen van ontvangsten ten opzichte van de begroting en/of de meerjarencijfers.
Brede school	Samenwerkingsverband tussen partijen die zich bezighouden met opgroeiende kinderen. Doel van het samenwerkingsverband is de ontwikkelingskansen van de kinderen te vergroten. Onderwijs en welzijn zijn in ieder geval participanten. Voorschoolse voorzieningen, peuterspeelzaal, sport, cultuur, bibliotheek en andere instellingen kunnen ook een onderdeel van de brede school zijn.

BTW compensatiefonds	Als gemeenten en provincies diensten of goederen extern inkopen, betalen zij daarover BTW. In tegenstelling tot bedrijven kunnen zij die BTW niet (geheel) terugvorderen van de Belastingdienst. Extern ingekochte diensten zijn daarom al snel duurder dan intern uitgevoerde activiteiten. Sinds 2003 kunnen gemeenten en provincies met het BTW-compensatiefonds toch de BTW terugvragen die ze hebben betaald over uitbesteed (<u>overheids</u>)werk.
Budgettair neutrale mutatie	Een financiële mutatie (begroot of werkelijk) die het saldo van de begroting of de jaarrekening niet beïnvloedt.
Deelneming	Participatie in een besloten of naamloze vennootschap, waarin de gemeente aandelen heeft.
Dividend	Een vergoeding die wordt uitbetaald aan aandeelhouders van een onderneming. Vaak is dit een deel van de winst dat wordt uitgekeerd.
Doelmatigheid	Mate waarin de productie is geleverd in relatie tot de inzet van middelen, afgezet tegen een vooraf bepaalde norm (bijv. minuten per paspoort, kosten per strekkende kilometer).
Doeltreffendheid	Mate waarin de beoogde effecten zijn gerealiseerd.
Doeluitkering	Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar. In veel gevallen is een specifieke verantwoording over de besteding één van de voorwaarden voor het verkrijgen van de uitkering.
Economische categorie	De eenheid waarin de baten en lasten van activiteiten binnen een taakveld worden uitgedrukt.
Efficiency	Zie doelmatigheid (is de uitvoering goed, met gebruik van zo min mogelijk middelen).
Effectiviteit	Zie doeltreffendheid (doen we de goede dingen, bereiken we het gestelde doel).
EMU saldo	Het geraamde of het gerealiseerde saldo van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente. Dit bedrag wordt berekend op transactiebasis volgens Europese voorschriften en geldt voor de unie van landen die de euro als betaalmiddel hebben (Economische en Monetaire Unie).
Exploitatielasten	Alle jaarlijkse kosten van o.a. kapitaalgoederen die terug te vinden zijn op de begroting of jaarrekening. Daarbij gaat het om afschrijvingen, rente-kosten, onderhoudskosten, etc.
Financiële rechtmatigheid	Met financiële rechtmatigheid wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.
Financiële vaste activa	Activa die een financiële waarde vertegenwoordigen of een bezit. Te denken valt aan verstrekte geldleningen en deelnemingen in de vorm van aandelen.
Financieringsmiddelen	Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van uitgaven te betalen. Behalve van eigen financieringsmiddelen (bijvoorbeeld reserves) worden ook financieringsmiddelen van anderen gebruikt, zoals opgenomen geldleningen.
Financieel belang	Een bedrag wat aan een verbonden partij ter beschikking is gesteld en niet verhaald kan worden als de verbonden partij failliet gaat. Het kan ook het bedrag zijn waarvoor de gemeente aansprakelijk is als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.
Financiële kengetallen	Getallen waarmee inzicht verkregen kan worden in de financiële positie van de gemeente. Zie ook de informatie over de kengetallen bij de paragraaf 6.2.5 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.
Financieringsfunctie	Alle activiteiten die te maken hebben met het verwerven en beheren van financiële middelen door de gemeente.

Gebonden lokale heffingen	Deze heffingen, zoals de afvalstoffen- en rioolheffing, worden verantwoord op het betreffende programma en worden niet tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend. Hiervoor geldt in principe het uitgangspunt dat ze kostendekkend zijn.
Gemeenschappelijke regelingen	Een samenwerkingsverband tussen overheidslichamen (zoals bijvoorbeeld gemeenten) wat op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen is opgericht.
Grondexploitatie	Een grondexploitatie bevat een berekening van de kosten en opbrengsten van een gemeentelijk grondontwikkelingsplan.
Grondexploitatiecomplex	Een ruimtelijk plan, voorzien van een financiële onderbouwing. In de praktijk wordt dit ook wel aangeduid als 'grondexploitatie' of 'grex'.
Grondexploitatiebegroting	De financiële vertaling van een grondexploitatiecomplex, waarbij de kosten en opbrengsten gefaseerd zijn in de tijd, met veelal een richttermijn van 10 jaar (voortschrijdend).
Gemeentefonds	Een uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden voor medebewindstaken of eigen beleid.
Immateriële vaste activa	Vaste activa waar geen fysieke bezittingen tegenover staan, zoals kosten verbonden aan het sluiten van geldleningen, kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief, bijdrage aan activa in eigendom van derden.
Incidentele weerstandscapaciteit	Het vermogen om calamiteiten en andere eenmalige tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat deze invloed heeft op de hoogte van de voorzieningenniveaus van de begrotingsprogramma's.
Indirecte kosten	Betreft kosten waarbij de directe samenhang met de producten ontbreekt. Door middel van één of meer verdeelsleutels worden de indirecte kosten aan de verschillende taakvelden en (begrotings)programma's toegerekend.
Investeren	Het vastleggen van vermogen in een object waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt (definitie BBV).
Investerings met economisch nut	Investerings die verhandelbaar zijn en kunnen bijdragen aan het genereren van middelen.
Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	Activa met alleen een maatschappelijk nut kunnen niet verhandeld worden of genereren geen middelen. Het gaat uitsluitend om investeringen in de openbare ruimte, zoals (water)wegen, viaducten, geluidswallen, parken, openbare verlichting.
Investeringsplan	Een overzicht van de geplande investeringen voor de komende jaren.
Jaarrekening	Is een onderdeel van de Jaarstukken en bestaat uit de balans, het overzicht van baten en lasten en toelichtingen daarop.
Jaarstukken	Is de totale verantwoording die over een boekjaar wordt afgelegd en bestaat uit een Jaarverslag, een Jaarrekening en overige informatie.
Jaarverslag	Het Jaarverslag is de tegenhanger van de Beleidsbegroting en gaat met name in op de uitkomsten van de programma's over het afgelopen jaar. Het Jaarverslag is een onderdeel van de Jaarstukken en bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen.
Kapitaalgoederen	Zaken die de gemeente nodig heeft om de diensten en goederen die zij levert aan inwoners te kunnen produceren. Daarbij gaat het om grotere zaken, zoals wegen, riolering, water, groen en gebouwen.
Kwijtschelding	Inwoners die gemeentelijke belastingen niet kunnen betalen, kunnen de gemeente om kwijtschelding vragen. Het is afhankelijk van het gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid wie daarvoor wel of niet in aanmerking komt.

Kapitaallasten	Investerings in vaste activa (zoals de aanschaf van een gebouw) leiden tot afschrijvingen en rentekosten. Samen vormen de afschrijvingen en de rentekosten de kapitaallasten. De afschrijvingen betreffen de jaarlijkse waardevermindering van de investering. Door middel van de afschrijving worden lasten van de investering uitgespreid over de jaren dat er van de investering gebruik wordt gemaakt. De rente betreft het eigen of geleende geld dat bestemd wordt om de investering te financieren.
Kasstroomverwachtingen	De planning van toekomstige betalingen en ontvangsten.
Lasten	Zie: stelsel van baten en lasten.
Leges	Betaling voor een gemeentelijk goed of een dienst op publiekrechtelijke grondslag (bijv. leges paspoort, leges rijbewijs). Leges zijn retributies maar worden wettelijk tot de belastingen gerekend. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.
Lokale heffingen	Een type gemeentelijke belasting. Voorbeelden van heffingen zijn de rioolheffing of de afvalstoffenheffing. In tegenstelling tot algemene belastingen (zoals parkeerbelasting of onroerendezaakbelasting) moet het geld dat gemeenten met heffingen ophalen, gebruikt worden om de kosten te dekken van datgene waarvoor ze in rekening worden gebracht. Heffingen worden ook wel rechten, tarieven of leges genoemd.
Maatwerkvoorzieningen	Voorzieningen die niet vrij toegankelijk zijn. Het gaat dan om collectieve en individuele (maatwerk) voorzieningen waarvan wij als gemeente vinden dat wij er toestemming voor moeten verlenen, omdat het specialistische zorg is of omdat het een hele dure zorgvorm is.
Materiële vaste activa	Investerings met een meerjarig nut.
Meerjarig investeringsplan (MIP)	De planning van de investeringen voor de komende jaren wordt inzichtelijk gemaakt.
Meerjarenramingen	Een prognose voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten baten en lasten alsmede mutaties in reserves.
Netto schuldquote	Een financieel kengetal wat ook wel bekend staat als netto schuld als aandeel van de inkomsten. Het geeft informatie over de investeringsruimte die de gemeente heeft.
Ongebonden lokale heffingen	Deze heffingen zijn algemene dekkingsmiddelen (o.a. OZB en hondenbelasting), omdat zij niet aan een inhoudelijk begrotingsprogramma zijn gerelateerd. De besteding is niet gebonden aan een bepaalde taak.
Overhead	De kosten van werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de prestaties (bijvoorbeeld leidinggeven, administratie of huisvesting).
Overheadkosten	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Overzicht van baten en lasten	Overzicht in de begroting of jaarrekening waarin totalen van baten en lasten alsmede toevoegingen en onttrekkingen aan reserves per programma's worden weergegeven.
Paragrafen	Een paragraaf geeft volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting (of jaarrekening) op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de Beleidsbegroting als het Jaarverslag.
Planning- en control-cyclus	De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken van beleid (inclusief maatschappelijke effecten) en budgetten.
Precariobelasting	Belasting voor het gebruiken van openbare grond of water. De belasting kan worden geheven van degenen die voorwerpen onder, op of boven openbare gemeentegrond of water hebben.
Prestatie	Het meetbare resultaat van activiteiten.

Prestatie-indicator	Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente.
Programma	Een samenhangende verzameling van beleidsterreinen, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten.
Rechtmatigheid	Het voldoen aan relevante wet- en regelgeving.
Reserve	Een reserve is onderdeel van het eigen vermogen van de gemeente. Reserves worden onderverdeeld in algemene reserves en reserves met een specifieke bestemming (bestemmingsreserves).
Risico	De kans op optreden van een gebeurtenis met negatieve gevolgen voor de gemeente Hengelo.
Risicomanagement	Het beheren van risico's, waarbij de risico's in kaart worden gebracht, zodat de juiste beheersmaatregel kan worden genomen of er bewust voor kan worden gekozen het risico te accepteren.
Solvabiliteitsratio	Dit financiële kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.
Specifieke dekkingsmiddelen	Inkomsten voor de gemeente die met een bepaald programma samenhangen. Daaronder vallen bijvoorbeeld inkomsten van het Rijk met een bepaald bestedingsdoel, de riool- en afvalstoffenheffing en opbrengsten voor het verstrekken van paspoorten.
Specifieke uitkering	Rechtstreekse uitkering aan een instelling of een lagere overheid te besteden aan een specifiek doel. Het is een verzamelbegrip voor subsidies, bijdragen van het rijk of provincie en doeluitkeringen.
Stelsel van baten en lasten	Gemeenten werken met een stelsel van baten en lasten. Het is een systeem dat alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het (begrotings)jaar waarop zij betrekking hebben.
Structurele exploitatieruimte	Een percentage waarmee beoordeeld kan worden welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. De structurele exploitatieruimte wordt berekend door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves te delen door de totale baten.
Taakveld	Eenheid waarin de programma's, of waarin de eenheden in overzichten en bedragen in het programmaplan, zijn onderverdeeld.
Verbonden partij	Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarbij de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.
Vervangingsinvesteringen	Investeringen die dienen ter vervanging van bestaande voorzieningen die technisch en/of economisch aan vervanging toe zijn. Vervanging vindt plaats uit het oogpunt van instandhouding van het bestaande voorzieningenniveau binnen de gemeente. Het doen van vervangingsinvesteringen behoort daarmee tot de reguliere bedrijfs- en taakuitvoering van de gemeente.
Vlottende activa	Investeringen die normaliter binnen een jaar weer in geld worden omgezet, zoals voorraden (bijv. grond- en hulpstoffen), vorderingen, kas- en banksaldi.
Voorziening	Een voorziening is een reservering voor toekomstige uitgaven die voortvloeit uit een gebeurtenis in het verleden. Aan voorzieningen zijn specifieke BBV-voorschriften gebonden.
Wadi	Een voorziening voor de infiltratie van regenwater. Een wadi is een laagte waarin het regenwater zich kan verzamelen en in de bodem kan infiltreren. Meestal is een wadi beplant met gras of biezengras. Een wadi helpt verdroging van de bodem tegen te gaan, vormt een buffer bij overvloedige regenval.

Weerstandscapaciteit	De beschikbare weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel geld en mogelijkheden een gemeente heeft om niet-begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. Daarbij kan gedacht worden aan de algemene reserve 'sec', de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien incidenteel. Zie ook paragraaf 6.2 over weerstandsvermogen en risicobeheersing. De incidentele weerstandscapaciteit bestaat o.a. uit de algemene reserve 'sec', de begrotingspost onvoorzien incidenteel. De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door de onbenutte deel van de belastingcapaciteit. Het is een politieke afweging om te bepalen welke delen van de incidentele en structurele componenten men tot de weerstandscapaciteit wil rekenen.
Weerstandsvermogen	Is de relatie die gelegd wordt tussen de financieel gekwantificeerde risico's (de benodigde weerstandscapaciteit) en de middelen die de gemeente beschikbaar heeft om de risico's financieel af te kunnen dekken (de beschikbare weerstandscapaciteit).

8.10 Verplichte kengetallen

Met ingang van de Beleidsbegroting 2022-2025 hebben we de verplichte kengetallen van de landelijke website 'waarstaatjegemeente' toegevoegd aan de bijlagen. Hierin staan veelal verouderde gegevens. Dit vinden we niet stroken met de opzet van een begrotingsprogramma. In een aantal gevallen zijn de gegevens van de verplichte kengetallen voor een bepaald jaar ineens ververst met actuelere cijfers (bijv. in de kolom begroting 2022 staan andere uitkomsten dan in de kolom werkelijk 2021, terwijl beide uitkomsten gestoeld zijn op bijv. het jaar 2020). Dit kunnen we niet meer aanpassen, omdat we verplicht zijn aansluiting te houden met deze landelijke cijfers.

Alle gegevens uit onderstaande tabellen komen van de website waarstaatjegemeente.nl

1. Veiligheid

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Verwijzingen naar Halt <i>(per 1.000 inwoners in de leeftijd 12-17 jaar)</i>	11 (2020)	11 (2019)	10 (2021)
Winkeldiefstallen <i>(aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners)</i>	nog niet bekend	1,9 (2018)	1,7 (2021)
Geweldsmisdrijven <i>(aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners)</i>	3,9 (2020)	3,9 (2020)	3,9 (2021)
Diefstallen uit woning <i>(aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners)</i>	2,4 (2018)	2,4 (2018)	1,6 (2021)
Vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte <i>(aantal per 1.000 inwoners)</i>	6,7 (2020)	6,1 (2020)	5,6 (2021)

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Dit taakveld heeft geen verplichte BBV Indicatoren.

3. Economie

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Het aantal vestigingen van bedrijven <i>(per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar)</i>	141,4 (2019)	146,6 (2020)	152,9 (2021)
Funciemenging <i>(de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken))</i>	56,8% (2019)	57% (2020)	56,9% (2021)

4. Onderwijs

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Omvang absoluut verzuim (niet ingeschreven op een school) <i>(per 1.000 leerlingen)</i>	1 (2017)	1 (2017)	1 (2017)
Omvang relatief verzuim (wel ingeschreven, maar ongeoorloofd aanwezig) <i>(per 1.000 leerlingen)</i>	18 (2019)	18 (2019)	16 (2021)
Aantal vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie <i>(percentage van het totaal aantal leerlingen 12-23 jaar)</i>	1,7% (2019)	1,7% (2020)	1,9% (2021)

5. Sport, cultuur & recreatie

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Percentage niet sporters <i>(t.o.v. het totaal aantal inwoners)</i>	48,4% (2016)	48,4% (2016)	49,2% (2020)

6. Sociaal domein

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Aantal banen (per 1000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	956,3 (2019)	972,7 (2020)	974,7 (2021)
Het percentage jongeren (12-21 jaar) met een delict voor de rechter (t.o.v. het totaal aantal jongeren tussen de 12-21 jaar)	1% (2019)	1% (2019)	1% (2020)
Het aantal kinderen in uitkeringsgezinnen (percentage kinderen tot 18 jaar)	6% (2019)	6% (2019)	6% (2020)
Netto arbeidsparticipatie (percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking)	68,4% (2019)	68,4% (2019)	66,4% (2020)
Aantal werkloze jongeren (percentage werkloze jongeren 16-22 jaar)	3% (2019)	3% (2019)	3% (2020)
Personen met een bijstandsuitkering (per 10.000 inwoners)	573,2 (2020)	573,2 (2020)	528,4 (2021)
Personen met een lopend re-integratietraject (per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar)	199,4 (2020)	352 (2018)	199,4 (2020)
Aantal jongeren dat gebruik maakt van jeugdhulp (percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar)	11,5% (2019)	12,3% (2020)	13,6% (2020)
Aantal jongeren met een beschermingsmaatregel (percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar)	2% (2019)	2,1% (2020)	2,3% (2021)
Aantal jongeren met een reclasseringsmaatregel (percentage jongeren 12-22 jaar met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren 12-22 jaar)	0,4% (2019)	0,4% (2020)	0,5% (2020)
Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo (per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep)	820 (2020)	870 (2019)	910 (2021)

7. Volksgezondheid, milieu en duurzaamheid

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Omvang huishoudelijk restafval (kg/inwoner)	75 (2019)	75 (2019)	77 (2020)
Hernieuwbare elektriciteit (aandeel nieuwe energie als percentage van het totale energieverbruik in de gemeente)	86,7% (2018)	88,4% (2019)	79,1% (2020)

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

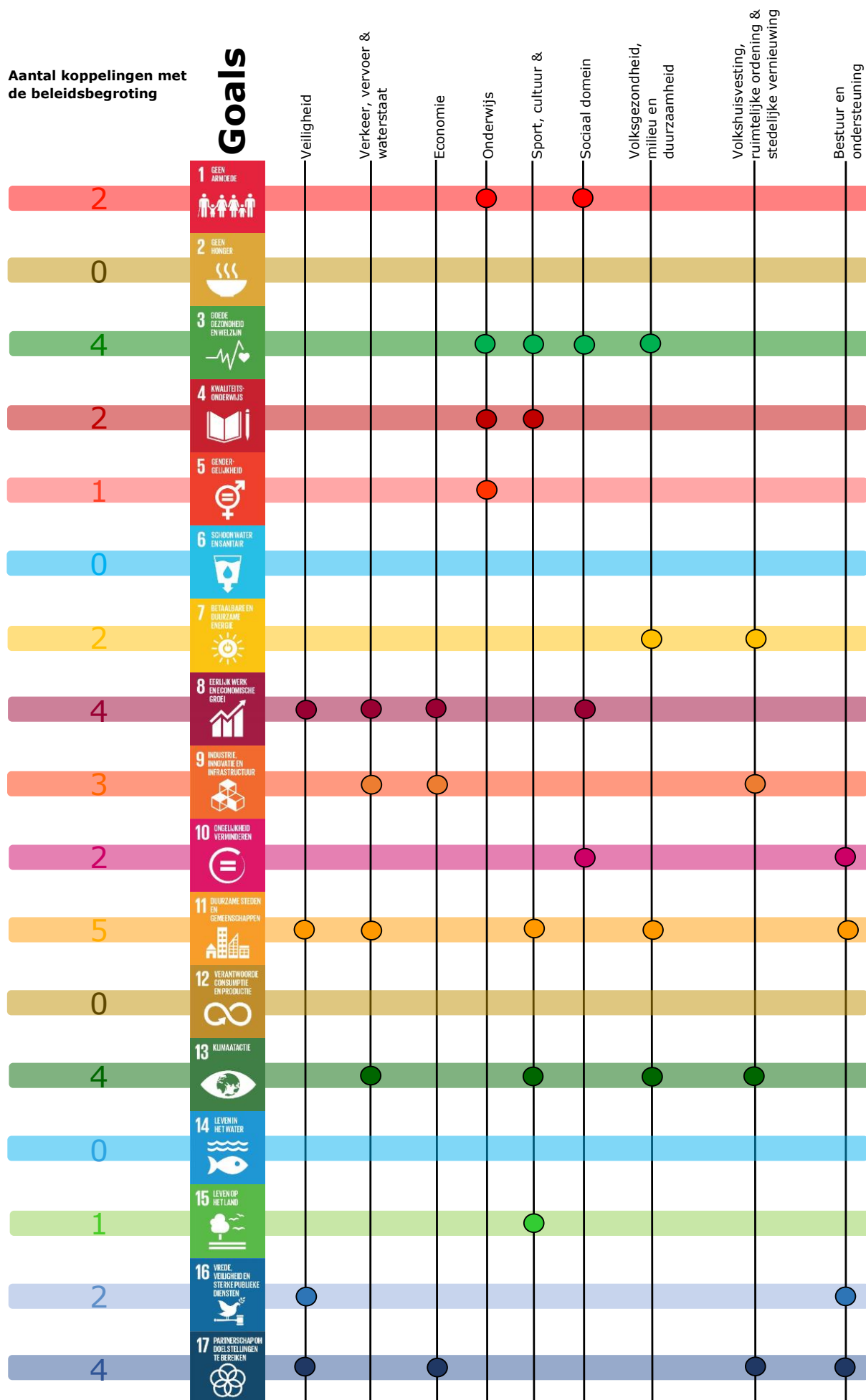
	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Nieuw gebouwde woningen (per 1.000 woningen)	9,2 (2019)	3,6 (2020)	8,8 (2021)
Demografische druk (de som van het aantal personen van 0-20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar)	70,9% (2020)	69,9% (2021)	69,7% (2022)

9. Bestuur en ondersteuning

	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Formatie (fte per 1.000 inwoners)	8,62	8,67	8,76
Bezetting (fte per 1.000 inwoners)	8,40	8,18	8,22
Apparaatskosten (kosten per inwoner)	709,30	733,94	774,52
Overhead (percentage van de totale lasten)	7,76%	8,49%	7,76%
Externe inhuur (percentage van totale loonsom + kosten externen)	12,67%	5,04%	3,34%
Gemiddelde WOZ-waarde (x € 1.000)	€ 221.000 (2021)	€ 201 (2020)	€ 221 (2021)
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	€ 755 (2021)	€ 705 (2020)	€ 755 (2021)
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	€ 795 (2021)	€ 729 (2020)	€ 795 (2021)

8.11 Global Goals

Onderstaand overzicht geeft per begrotingsprogramma een visuele indruk op welke vier Global Goals de grootste focus ligt. Het is daarbij belangrijk om de kanttekening te plaatsen dat elk programma in meer of mindere mate wel een bijdrage levert aan elk van de doelen en dat dit niet een kwantitatieve meting betreft. Het overzicht biedt inzicht in de belangrijkste aandachtsgebieden die elk programma heeft en hoe die verdeeld zijn. Ook wordt duidelijk welke Global Goals in geen enkel programma specifieke aandachtspunten zijn en op welke Global Goals juist in meerdere programma's de focus ligt.

8.12 Aangenomen amendementen en moties

(deze bijlage wordt na de raadsvergadering van 9 november gevuld)

Bezoekadres stadhuis
Burgemeester van der Dussenplein 1

Postadres
Postbus 18, 7550 AA Hengelo

Telefoonnummer
14-074

E-mail
Gemeente@hengelo.nl

www.hengelo.nl

Gemeente
Hengelo